

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

EREĞLİLİ HÜZNİ DİVANI (METİN-İNCELEME-NESRE ÇEVİRİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUHAMMED MÜCAHİT FİDAN

TEZ DANIŐMANI
DOÇ. DR. HACI İBRAHİM DEMİRKAZIK

BİLECİK, 2022

10362150

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

EREĞLİLİ HÜZNİ DİVANI (METİN-İNCELEME-NESRE ÇEVİRİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUHAMMED MÜCAHİT FİDAN

TEZ DANIŐMANI
DOÇ. DR. HACI İBRAHİM DEMİRKAZIK

BİLECİK, 2022

10362150

BEYAN

Ereğlili Hüznî Divanı (Metin-İnceleme-Nesre Çeviri) adlı yüksek lisans/doktora/sanatta yeterlik tezi/dönem projesinin hazırlık ve yazımı sırasında bilimsel araştırma ve etik kurallarına uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel kurallara uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin herhangi bir kısmının Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını, aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Bu çalışmanın, Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP), TÜBİTAK veya benzeri kuruluşlarca desteklenmesi durumunda; projenin ve destekleyen kurumun adı proje numarası ile birlikte, ETİK KURUL onayı alınması durumunda ise ETİK KURUL tarih karar ve sayı bilgilerinin beyan edilmesi gerekmektedir.			
DESTEK ALINMIŞTIR		DESTEK ALINMAMIŞTIR	X
Destek alındı ise;			
Destekleyen kurum;			
Desteğin Türü		Proje Numarası	
1- BAP (Bilimsel Araştırma Projesi)			
2- TÜBİTAK			
Diğer;.....			
ETİK KURUL onayı var ise;			
ETİK KURUL karar tarih/sayı:	/.....	

Muhammed Mücahit Fidan

Tarih

.....

İmza

.....

ÖN SÖZ

Bu tez çalışması, Ereğlî Hüznî Efendi'nin *Divan*'ının taş baskı nüshasındaki ve Sadi Yaver Ataman'ın şairin taş baskı nüshaya alınmayan şiirlerini yayımladığı Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin ilgili sayılarındaki şiirler esas alınarak oluşturulmuş, Hüznî'nin şiirlerinin transkripsiyonlu metni verilmiş ve söz konusu şiirler günümüz Türkçesine mensur bir biçimde aktarılmıştır. Bu çalışmanın amacı, daha önce bazı şiirleri yayımlanan Hüznî'nin tespit edilebilen tüm şiirlerini bir bütün halinde yayımlamak ve onları günümüz Türkçesine aktararak ilim aleminin istifadesine sunmaktır.

Çalışmanın başlangıcından sonuna kadar kıymetli vakitlerini gece ve gündüz demeden harcayan, çalışmaya mesleki zorunluluk olarak değil gönlünden gelerek ve severek yardımcı olan kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Hacı İbrahim Demirkazık'a teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum. Çalışma süresince değerli bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan kıymetli hocam Doç. Dr. Bünyamin Ayçiçeği'ne teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum.

Çalışmanın başladığı günden itibaren gerek maddi gerek manevi desteklerini hiç esirgemeyen kıymetli Üstadım/Babam, Annem, Kız kardeşim ve Gönüldaşlarıma ayrı ayrı teşekkür ediyor hürmet ve saygılarımı sunuyorum.

Muhammed Mücahit FİDAN

2022

ÖZET

EREĞLİLİ HÜZNÎ DİVANI (METİN-İNCELEME-NESRE ÇEVİRİ)

Bu çalışma, Hüzni Efendi'nin hayatı, edebi kişiliği, hakkında yapılan çalışmaların yanında tespit edilen tüm şiirlerinin transkripsiyonlu metni ile nesre çevirisini içerir.

Üç bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümü şairin hayatı, edebi kişiliği ve şair hakkında yapılan bilimsel çalışmaları içermektedir. İkinci bölümde Hüzni'nin kullandığı nazım şekilleri, vezin, kafiye ve ahenk unsurlarının detaylıca ele alındığı inceleme bölümü bulunmaktadır. Üçüncü bölüm, metin ve nesre çevirinin yer aldığı bölümdür.

Hazırlanan bu yüksek lisans teziyle 1894 yılında taş baskı olarak yayımlanan *Hüzni Divan*'ının Latin harfleriyle ilk kez bir bütün olarak yayımlanması, 1894 yılında *Divan* yayımlanırken dönemin Maarif Nezareti tarafından yayımlanmasına müsaade edilmeyen şiirlerinin *Divan*'a dahil edilip şairin mevcut tüm şiirlerinin tek bir çalışmada toplanması ve klasik edebiyatın son temsilcilerinden biri olan Hüzni'nin edebi kişiliğinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ereğlili Hüzni, Divan, Metin İnceleme, Klasik Türk edebiyatı, Tasavvuf.

ABSTRACT

DIVAN OF EREGLILI HUZNÎ (TEXT-ANALYSIS-TRANSLATION TO PROSE)

This study includes the personality and literary life of Hüznî Efendi and also it includes translation, composition of whole poems with transcription.

The first part of the study which compose of three parts, contains the life of poet, his literary personality and scientific studies about the poet. In the second part you will see analysis of the verse forms, meter and rhyme which Hüznî Efendi used. The part of third is the part of proper nouns and translation of the text and prose.

With this master's thesis, Hüznî's *Divan* which published as lithograph in 1894, was published as a whole for the first time in Latin letters, when *Divan* was published in 1894, it was aimed which were not allowed to be published by the Ministry of Education in *Divan*, collecting all poems of the poet in a single study and to reveal the literary personality of Hüznî, one of the last representatives of classical literature.

Keywords: Ereğlîli Huznî, Divan, text analysis, Classical Turkish literature, Sufism.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vi
KISALTMALAR	vii
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

HÜZNÎ'NİN HAYATI, ESERLERİ, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

1. Hüzni'nin Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği	3
1.1. Hayatı	3
1.2. Eserleri.....	4
1.3. Edebi Kişiliği.....	5
2. Hüzni Hakkında Yapılan Çalışmalar	14

İKİNCİ BÖLÜM

DİVAN'IN İNCELENMESİ

1. Şekil Özellikleri	16
1.1. Nazım Şekilleri.....	16
1.1.1. Gazeller.....	16
1.1.2. Sonradan Derc Edilen Tam ve Na-Tamam Gazel ve Kıtalar.....	17
1.1.3. Şarkılar	19
1.1.4. Saki-Nâme.....	19
1.1.5. Müfredler.....	20
1.2. Vezin.....	20
1.2.1. İmale.....	22
1.2.2. Zihaf	23
1.2.3. Med	23
1.2.4. Kaynaştırma	24
1.3. Kafiye ve Redif.....	25

1.3.1. Gazelerde Kafiye ve Redif	25
1.3.2. Kıtalarda Kafiye ve Redif	25
1.3.3. Şarkılarda Kafiye ve Redif.....	26
1.3.4. Saki-Nâme’de Kafiye ve Redif	27
1.3.5. Müfredlerde Kafiye ve Redif	27

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİN

1. Metnin Oluşturulmasında İzlenilen Yöntem	28
2. Metin	30

SONUÇ	194
--------------------	------------

ÖZEL ADLAR DİZİNİ	195
--------------------------------	------------

KAYNAKÇA	198
-----------------------	------------

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.1. Ereğlîli Hüzûn Divanı'nda Kullanılan Bahirler ve Aruz Kalıpları.....	21
--	-----------

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ

bkz.	: Bakınız
Ed.	: Editör
H.	: Hicrî
Haz.	: Hazırlayan
Hz.	: Hazreti
M.	: Milâdî
R.	: Rûmî
s.	: Sayfa
yy.	: Yüzyıl

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا (أ)	: a, e, ı, i, u, ü	ش	: ş
ا (آ)	: a, ā	ص	: ş
ء	: ’	ض	: ž, đ
ب	: b, p	ط	: t
ت	: t	ظ	: z
ث	: s	ع	: ’
پ	: p	غ	: ğ
ج	: c, ç	ف	: f
خ	: h	ق	: k
ح	: h	ك	: k, g, ğ, ŋ
چ	: ç	ل	: l
د	: d, t	م	: m
ذ	: z	ن	: n
ر	: r	و	: v, ū, u, ü, o, ö
ز	: z	ه	: h, a, e
س	: s	ی	: y, î, ı, i

GİRİŞ

Görkemli günlerini geride bırakarak gök kubbede hoş bir seda bırakan klasik edebiyat, 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın ilk yarısında tahtını büyük ölçüde modern edebiyata devretmiştir. Yüzyıllarca süren gelenek şüphe yok ki hemen terk edilmemiş, klasik edebiyat 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın ilk yarısında da meyvelerini vermeye devam etmiştir. Söz konusu dönemi ve şairleri en iyi tanıyabileceğimiz eserler divanlardır. Divanlar; şairlerin edebi kişiliklerini, hayatlarını, şiire yaklaşımlarını, dönemin sosyal olayları karşısındaki tutumlarını, dönemin sosyal olaylarını, şairin dünya görüşünü tespit etmek açısından oldukça önemlidir.

Klasik Türk edebiyatı araştırmacıları, divanlar ile ilgili çalışmalarında genellikle üç farklı yöntemi tercih ederler. Bu üç farklı yöntemden birincisi sadece tenkitli metin kurmak; ikincisi kurulmuş bir metin üzerinde tahlil ya da inceleme yapmak; üçüncüsü ise tenkitli bir metin ortaya koyarak aynı metin üzerinde inceleme ve değerlendirme yapmaktır (Demirkazık, 2009: XIII). Son dönemde bu yöntemlere ilaveten eserin tenkitli metnini vermenin yanında şiirlerin günümüz Türkçesine aktarılması yöntemi de tercih edilir olmuştur. Biz de çalışmamızda bu usulü tercih ettik.

19. yüzyılın ikinci yarısında doğan ve 20. yüzyılın ilk yarısında vefat eden Ereğlili Hasan Hüznî, klasik Türk edebiyatı geleneğinin son şairleri arasındadır. Hüznî'nin halihazırda bilinen tek eseri olan *Divan*'ını bütünüyle ele alan, tüm şiirlerini ortaya koyan herhangi bir bilimsel çalışma bulunmamaktadır. Şair üzerine yapılan çalışmalarda Hüznî'nin şiirlerinin yalnızca küçük bir kısmı yayımlanmıştır. Söz konusu yayımlar ile ilgili bilgiler çalışmada Hüznî Hakkında Yapılan Çalışmalar başlığı altında özetlenmiştir. Şimdiye değin şairin sansüre uğrayan şiirleri, taş baskı nüshadaki şarkıları, naatları ve *Saki-nâme*'si araştırmacılar tarafından yayımlanmıştır. Bu çalışma, *Hüznî Divanı*'nın tamamının yayımlanıp ilim dünyasına kazandırılması amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmaya, Sadı Yaver Ataman tarafından yayımlanan, şairin sansüre uğramış şiirleri de eklenmiştir. Böylece Hüznî'nin bütün şiirlerini tek bir çalışma altında toplamak amaçlanmıştır. Çalışmaya metin ve inceleme kısımları ile beraber nesre çeviri de eklenmiş böylece metnin anlaşılmasını kolaylaştırmak amaçlanmıştır.

Yazma nüshası bulunmayan *Divan*, miladi 1894 yılında dönemin Maarif Nezareti tarafından sansüre tabi tutulmuş ve şiirlerinin bir kısmının yayımlanması sakıncalı görülerek taş baskı divandan çıkarılmıştır. *Divan*'ın taş baskı nüshalarına Türkiye'de pek çok kütüphaneden online olarak erişim sağlanabilmektedir. Taş baskı nüsha 93 sayfadan müteşekkil iken 93 sayfanın içerisinde Hüznî'ye ait olmayan şiirler de bulunmaktadır. Söz konusu şiirler Hüznî'nin yakın dostu Racî Efendi'ye ait olduğu için çalışmaya alınmamış sadece Hüznî ve

Racî'nin müştereken yazdıkları gazel çalışmaya dahil edilmiştir. Tespit edebildiğimiz kadarıyla taş baskı nüshada sadece Hüznî'ye ait toplam şiir sayısı 311'dir. Çalışmada metin oluşturulurken taş baskı nüshasının şiir ve bölüm sıralamasına riayet edilmiştir. Eser basılırken dönemin Maarif Nezareti tarafından sansürlenmiş 51 manzume daha sonra Sadi Yaver Ataman tarafından *Halk Bilgisi Haberleri Dergisi*'nin 73, 75 ve 76. sayılarında yayımlanmıştır. Elif ba tertibine göre sıralanan *Divan*'ın ilgili bölümünün sonuna Sadi Yaver Ataman tarafından yayımlanan söz konusu şiirler de eklenmiştir.

Ereğlili Hüznî Divanı(İnceleme-Metin-Nesre Çeviri) adlı çalışma, üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde Hüznî'nin hayatı, eseri, edebi kişiliği ve hakkında yapılan çalışmalara dair bilgiler verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde *Divan* şekil bakımından incelenmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde *Divan*'ın transkripsiyonlu metni verilmiş ve dipnotlarda şiirlerin nesre çevirileri okuyucuya sunulmuştur.

Hazırlanan bu tez, önceden yapılan çalışmalar ile ilgili bilgileri bünyesinde barındırması ve bir nevi derleme görevi de görmesi sebebiyle Hüznî ile ilgili gelecekteki yapılacak çalışmalar için kaynak niteliği taşıyacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

HÜZNÎ'NİN HAYATI, ESERLERİ, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

1. Hüznî'nin Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği

1.1. Hayatı

Hüznî'nin hayatı ile ilgili elde çok fazla bilgi bulunmamaktadır. Eldeki bilgilerin geneli birbirini tekrar eden çoğunlukla Racî mahlaslı Hacı Seyit tarafından Sadi Yaver Ataman'a nakledilen bilgilerdir. Bu bilgilere göre H.1276/M.1859-60 senesinde doğan Hüznî'nin asıl adı Hasan'dır. Eğitimi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamasına rağmen kaynaklarda Arapça ve Farsça okuyup yazabildiğinin belirtilmesi ve devlet memurluğu vazifelerinde bulunması eğitim gördüğünü fakat tam bir tedrisattan geçmediği düşüncesini oluşturmaktadır. Yaşadığı muhitte herkes tarafından sevilip sayılması şairliğinin yanında insani ilişkilerde de ne kadar başarılı olduğunu göstermektedir (Ataman, 1937: 21).

Ailesiyle ilgili Ataman'da hiçbir bilgi bulunmamasına karşılık Rıdvan Canım, şairin babasının Hüznî gibi şair olduğunu beyan eder (Canım, 1998: 88). İki kaynakta da şairin evli olup olmadığı ya da çocuğunun var olup olmadığı ile ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Ailesi ile ilgili kesin bilgiler bulunmayan Hüznî'nin mesleğine dair ise elde bilgi bulunmamaktadır. Canım, Hüznî'nin Perihot mollası olduğunu ifade ederken (Canım, 1998: 88) Ataman, Hüznî'nin memleketi ve tahminen ilk eğitimini aldığı Karadeniz Ereğlisi'nde nüfus müdürlüğünde memur olarak görev yaptığını, ardından bugün Düzce sınırları içerisinde kalan eski adıyla Akçaşehir günümüzde ise Akçakoca ilçesinde memur olarak görev yaptığını nakleder (Ataman, 1937: 21). Canım'ın verdiği bilgilerde hiçbir kaynak kullanmaması Ataman'ın ise kaynak olarak Hüznî'nin *Divan*'ında yer ayırdığı sadık dostu Râcî mahlaslı Hacı Seyit'i ve Hüznî'nin yeğeni Saatçı Baba'yı göstermesi, Ataman'ın naklettiği bilgilerin daha güvenilir olduğunu hissettirmektedir. İlaveten Canım'ın Hüznî'nin vefat tarihini H.1309/M.1891 olarak göstermesine (Canım, 1998: 88) rağmen, Hüznî ve Râcî'nin *Divan*'ın H.1312/M.1894 tarihinde basılması için Maarif Nezaretine beraber gittiklerini Râcî'nin Ataman'a nakletmesi (Ataman, 1937: 21) ve Mehmet Arslan'ın, Hüznî'nin *Divan*'ının H.1312/M.1894 yılında basıldığını ve Hüznî'nin aynı tarihte hayatta olduğunu ifade etmesi (Arslan, 2014), Canım'ın verdiği bilgilerin doğruluğu hususunda şüphe uyandırmaktadır.

Hüznî'nin arkadaş çevresinde bilinen tek kişi olan Râcî hakkında hiçbir bilgi bulunmamaktadır. Ataman, *Ereğli Şairleri* adını verdiği çalışmasında Hüznî, Râcî ve

Berbâdî'yi tanıtacağını ifade etmesine rağmen sadece Hüznî'yi tanıtmış ve 1894 yılında *Divan*'ı basılırken dönemin Maarif Nezareti tarafından yayımlanmasına izin verilmeyen şiirlerini yayımlamıştır. Çalışmaları için kaynak olarak kullandığı el yazması cöngü Ereğli'de yaşayan Avukat Hasan Basri Seben'den tedarik etmiştir (Ataman, 1937: 21-22). Derginin diğer sayılarında Ataman'ın iki şair -Râcî ve Berbâdî- hakkında hiçbir çalışmasına ulaşılamaması yazarın iki şair ile ilgili çalışmayı yapmaktan vazgeçtiğini göstermektedir.

Hüznî, tek eseri olan *Divan*'ını 34 yaşında tamamlamıştır. Hüznî ile ilgili bilgiler araştırılırken devlet arşivleri de incelenmiş ve Hüznî hakkında bir belge bulunmuştur. İlgili belge H.1313/M.1895 yani *Divan* basıldıktan bir yıl sonrasına ait olup

“ Şûrâ-yı Devlet Riyâset-i Celîlesine

Devletlü efendim hazretleri

Akçaşehir Duyûn-ı 'Umûmiyye me'mur-ı sâbıkı Hasan Hüznî efendinin noksan tuz bedelinden tolayı mahkûm olduğu mebâligiñ kendüsünden ve muqaddir olamadığı şûrette küfelâsından istihsâl ü istifâsı hakkında Şûrâ-yı Devlet-i Muhâkemât-ı Dâire-i Celîlesinden temyîzen şâdir olan ...”

kelimeleriyle başlayarak Hüznî'nin memuriyeti esnasında noksan olan tuz bedelinden dolayı mahkum edildiği, eksiği kendi cebinden ödemesi gerektiği eğer gücü yetmezse kefillerinden alınacağı beyan edilmiştir (ŞD, 1659/26).

Mahlası ile müsemma birisi olduğu aktarılan Hüznî'nin neşeli zamanları az görülmüş, genellikle hüznü ve muztarip olduğu gözlemlenmiştir. Hüznü bir yapıya sahip olmasına karşılık hoş sohbetli, iyi huylu ve kimsenin incinmesini dahi istemeyen sofu meşrep bir zat olarak anlatılmıştır (Ataman, 1937: 22). Hüznî'nin büyük mutasavvıf Abdülkadir Geylanî'ye olan sevgi, saygı ve hürmetini şiirlerinde aksettirmesi, şairin Kadirî tarikatına müntesip olduğu fikrini uyandırmaktadır. Hüznî, R.1342/M.1926 yılında 66 yaşlarındayken vefat etmiştir (Ataman, 1937: 21).

1.2. Eserleri

Tespit edebildiğimiz kadarıyla Hüznî'nin tek eseri çalışmaya konu olan *Divan*'ıdır. 93 sayfadan müteşekkil olan *Divan* taş baskı olarak yayımlanmış olup ilk sayfasında şu ibareye yer verilmiştir:

“Maârif Nezâret-i Celîlesinin 580 numaralı ve fî 20 Rebûü'l-evvel sene 1312 ve fî Eylûl sene 1310 târihli ruhsatıyla tab' olunmuştur.”

Verilen bilgiden anlaşılacağı üzere *Divan*, 21 Eylül 1894 tarihinde basılmıştır.

Hüznî *Divan*'ının el yazması şu an mevcut olmamasına rağmen, yukarıda da belirtildiği üzere el yazmasında yer alıp taş baskıda yer almayan şiirler Ataman tarafından Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nde yayımlanmıştır.¹ Hüznî'nin yakın dostu Râcî, *Divan*'ı bastırmak için Maarif Nezaretine Hüznî ile beraber gittiklerini, Maarif Nezaretinin pek çok şiiri çıkararak eserin basılmasına mücadele ettiğini Ataman'a aktarmıştır. Ataman'a Hüznî'nin kendi el yazısıyla yazdığı cöngü, avukat Hasan Seben vermiş bu sayede Hüznî'nin *Divan*'ında yayımlayamadığı kısımlar yayımlanmıştır (Ataman, 1937: 21).

Divan'da toplam 322 manzume yer almaktadır. 322 manzumenin 311'i Hüznî'ye 10'u Racî'ye ait olmakla birlikte 1'i ise Hüznî ve Racî'nin müşterek yazdığı gazeldir. Çalışmaya Racî Efendi'nin şiirleri alınmamış Ataman'ın makalesinde yer alan Hüznî'ye ait olup basılmayan şiirler eklenmiştir. Son eklemelerle birlikte çalışmadaki Hüznî'ye ait şiir sayısı 361'e ulaşmıştır. Tamamı aruz ölçüsü kullanılarak yazılan 361 manzumenin; 178'i müfred, 1'i mesnevi, 7'si şarkı, 16'sı kıta ve 1'i müşterek olmak üzere 159'u gazeldir.

1.3. Edebi Kişiliği

Çalışmanın bu kısmında öncelikle şair ile ilgili kaynaklarda yer alan bilgiler verilecek daha sonra *Divan*'dan yola çıkılarak şairin edebi kişiliği hakkında malumat verilecektir.

Ataman, şairin kendi kendisini yetiştirdiğini, Arapça ve Farsçayı okuyup yazabilecek derecede bildiğini, muhitinde herkes tarafından sevildiğini ve hayli olgun bir şair olduğunu beyan eder. Mahlasıyla müsemma olduğunu, neşeli zamanlarının az olduğunu ve kendi halinde birisi olduğunu ilave ederek sofî meşrep bir kişiliğe sahip olduğunu aktarır. Râcî şair hakkında şairin aruz bilmeden şiirler yazdığı görüşündedir. Fakat Ataman, Hüznî'nin aruzu bildiğini ve eserlerinde aruzu bildiği hissini verildiğini öne çıkarır. Hüznî'nin aruzda gösterdiği başarıyı irticalen şiir söylemekte gösteremediğini fakat günlerini sabahlara kadar şiir yazmak ve ibadet etmekle geçirdiğini ifade eder (Ataman, 1937: 21-23). Ataman'ın aktardığı bilgiler, Hüznî'nin yakın dostu Racî ve Hüznî'nin yeğeni Saatçı Baba tarafından verildiği için önemlidir.

Arslan, II. Abdülhamid (ö. 1918) için yazdığı manzumedan yola çıkarak Hüznî'nin bu dönemde edebi açıdan aktif olduğunu ve şairliğinin olgun bir evrede bulunduğunu ifade eder. Şairin, tarikat büyüklerine şiirler yazmasına ek olarak ehl-i beyt sevgisini içeren şiirler de yazdığını ve gazellerinde tasavvufî havanın hakim olduğunu beyan eder (Arslan, 2014).

¹ Ataman, Hüznî'nin Maarif Nezareti tarafından sansürlenmiş şiirlerini Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 73, 75 ve 76. sayılarında neşretmiştir.

Selçuk ve Algül, ‘‘Hüznî’nin Tasavvufî Saki-nâmesi’’ adlı çalışmanın birinci bölümünde, Hüznî ile ilgili Canım’ın verdiği bilgileri aktarırlar. Canım’ın verdiği bilgilere göre; Hüznî de babası gibi şair olmakla beraber eğitim görmüş, eğitimini tamamladıktan sonra mollalığa tayin edilmiş, mürettep *Divan*’ı bulunan dindar bir şairdir (Canım, 1998: 88).

Diğer çalışmalarda Hüznî ile ilgili aktarılan bilgiler yukarıda verilenlerin tekrarı niteliğinde olduğu için yeniden üzerinde durulmadı. Bu noktadan itibaren şairin *Divan*’ından hareketle edebi kişiliği ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Öncelikle şairin kendi şiiri ve şairlik kudreti hakkındaki düşünce ve değerlendirmeleri üzerinde durmakta yarar vardır. Hüznî, *Divan*’ında şairliğinden çeşitli vesilelerle bahsetmektedir. Onun sözlerine kim göz atsa, şairlerinin edalı bir güzel olduğunu söyler:

Güzergâh-ı nazardan kim geçirse hüsn-i âşârın

Demez mi her sözüñ bir dilber-i şîrîn edâdır hep (19/5)

Sözleri o kadar tatlıdır ki, şeker midir ya da şeker kamışı mıdır bilinmez öyle ki papağan mizaçlılara gıdadır:

Şeker mi kând mı Hüznî bu şîrînlikle ben bilmem

Sühenhâ-yı zebânın şîrîni tab ‘âna gıdâdır hep (19/6)

Hüznî’nin karakterinin süvarisi, söz meydanında yiğitlik etmektedir bu yüzden dostlar bir araya gelip onu izlemelidir:

Cem ‘ olup yârân kenârından temâşâ eylesin

Fâris-i tab ‘im sühan şahnında yektâzlık eder (31/4)

Şairin karakterinin güçlü pençesi mana sülününü avlamakta şahin gibidir:

Hüznîyâ şayd-ı tezerv-i ma ‘nâda hakkâ seniñ

Pençe-yi pür-zür-ı tab ‘ın haylî şehbâzlık eder (31/5)

Allah’ın lütfü, Hüznî’yi şairlere sultan eylemiştir ve Hüznî bu yücelik karşısında şükür secdesi etse çok mudur:

Ser-zemîn-i secde-yi şükr olsa Hüznî çok mudur

Lutf-ı Hâk anı şeh-i cem ‘-i suhandân eylemiş (51/5)

Hüznî bu kez okuyucuya seslenerek gereksiz manzumeleri okuyup zamanı israf etmektense onlardan kendi şiirlerini okuyup faydalanmasını ister:

Eyleyip manzume-i bî-hüdeden şarf-ı nazar

Hüznî'niñ eş 'ārın oķu kim edesiñ intifā' (59/5)

Şair, şiirleriyle övünmediğini belirterek şiir yazmak isteyenlerin şiirlerini numune olarak kullanmalarını tavsiye eder:

Şanma kim Hüznî dedi bunu maķām-ı fahrde

Tut numüne şi 'rimi ey nazm-ı eş 'ār isteyen (89/7)

Hüznî'nin şiirlerini belagat nazarıyla bakan her kişi onları övmelidir:

Bu belāğātle nigeħ-endāz olan her nüktedān

Eylese taħsîn sezādır Hüznî'niñ eş 'ārına (99/7)

Şairin şiirleri; atasözü gibi dilden dile dolaşsa dahi onu kıskananlar asla Hüznî'yi takdir etmeyecektir:

Hüznî taķdîr ettiremezsiñ yorulma bî-hüde

Saņa reşk edenlere şi 'riñ olursa da şerūd (232)

Yazdığı şiirlerin önemli bir kısmını oluşturan tasavvuf, gerek gazel gerek de müfredlerde kendine geniş bir alan bulmuştur. Hüznî mutasavvıf kişiliğini oluştururken dünyaya geliş sebebini; kemal kazanmak ve Allah'ın cemalini seyran etmek olarak ifade eder:

Biz hān-kāh-ı dehre kesb-i kemāle geldik

Çeşm-i ma 'ārif ile seyr-i cemāle geldik (287)

Dünyaya geliş sebebini böyle izhar eden şairin son isteği, bu dünyadan son nefeste gönlünde imanın nuru ile göç etmektir:

Şoñ nefeste hāzret-i Bārī'den ancak Hüznîyā

İstedigim nūr-ı imāndır derūn-ı sīnede (103/5)

Allah'ın yüzü esmalarından tecelli etmekte olup Hüznî'nin de şiirlerinde bu tecelliler bazen başlayan olarak görülmekte:

Hüznî bir mücrim kuluñdır mağfîret eyler taleb

Ey ki isminden birin lutfula Ğaffār eyleyen (95/5)

Bazen ise adaletli, azametli ve kudret sahibi olarak görünmektedir:

Rāzı mı Ğallāk-ı 'ālem 'Ādil ü Cebbār iken

Merdüm-i ğaddârıñ âyâ tavr-ı dil-i âzârına

(99/6)

Hüznî şiiirlerinde Allah'ı ve peygamberi anmasına ilaveten dört halifeyi ve ehli beyti de anar. 11 numaralı "sevdiğim" redifli gazelde Hz. Muhammed ve dört halifeye yer vermiştir:

Şāhib-i mi 'rāc-ı maḥbūb-ı Cenāb-ı kibriyā

Şāh-ı mürsel server-i peyğamberāndır sevdigim

Zaḥm-ı zenbe umarım ura şefā 'at merhemim

Raḥmet-i Raḥman şefi '-i 'āşiyāndır sevdigim

Şiddik-ı Ekber rāhına

Āteş-i 'aşk-ı 'Ömer ile yanandır sevdigim

'Ālem-i dil tıldu nūr-ı mihr-i Zinnūreyn ile

Sāķi-i Kevşer penāh-ı teşnegāndır sevdigim

Sevdim ehl-i beyti geçmem ben bu sevdādan ebed

Bunları ḥaķķā ezelden bī-gümāndır sevdigim

(11)

Konu tasavvuf olunca akla Allah, peygamberler ve ehl-i beytten sonra tarikat ve tarikat büyükleri gelmektedir. Hüznî'nin şiiirlerinde tarikat büyüklerinin mühim bir yeri vardır. Bilhassa büyük mutasavvıf Abdülkadir-i Geylanî (ö. 1165-66) için yazdığı şiiirler şairin Kadiri tarikatına mensubiyetini ciddi bir şekilde düşünmeye sevk ettirmektedir. Aşağıya alınan beyitte Hüznî, Şeyh Abdülkadir'in kölesi ve aşığı olduğunu belirtmektedir:

Bir kemine bendesiyim Şeyh 'Abdulkādir'in

'Āşık-ı efgendesiyim Şeyh 'Abdulkādir'in

(5/1)

Hüznî, Şeyh Abdülkadir-i Geylanî'nin söylediği rivayet edilen "Ayağım bütün velilerin üstündedir." sözünü, evliyaların boyunlarına taktığı övünç gerdanlığı olarak gösterir:

Pā-yı pākiñ ya 'ni ol tāc-ı ser-i 'arş-ı 'alā

Evlüyā anı cemī'an faḥr-i gerdān eylemiş

(10/3)

Divan'da yer alan tasavvufi beyitlerin sayısının çokluğu sebebiyle tamamı burada işlenmeyecektir fakat birkaç örnek verilecektir. Yunus Emre'yi anımsatan bu beyitte şair sadece didarı istemekte onun haricinde başka bir talepte bulunmamaktadır:

Cān u dilden t̄alib-i dīdār olan 'uşşāk-ı zār

Cenneti kılmaz taleb hürî vü gılmân istemez

(48/2)

Hüznî'nin *Divan*'ında tasavvufî şiirlerin yanında âşıkane, rindane, şuhane ve hakimane şiirler de bulunmaktadır. Aşkın verdiği mutluluk veya ıstırabı dile getiren âşıkane şiirlerden birine örnek olarak şu gazel verilebilir:

Cām-ı 'aşkıyla ezel sekrân eden sensin beni

Tā ebed ser hayli ser-mestân eden sensin beni

'Arz edip de pertev-i mihr-liķā-yı enveriñ

Dil-hazîn-i zulmet-i hicrân eden sensin beni

Halk-ı 'âlem zâr-ı her bārımdan eyler iştikā

Bülbül-i nālân gibi nālân eden sensin beni

'Aşık-ı bî-şabr edip de hüsniñe ey bî-vefā

Vādî-yi firķatte ser-gerdân eden sensin beni

Sen edip cem 'iyyet-i hâlim perîşân ben bakıp

Bu perîşân hâlime hayrân eden sensin beni

Dem-be-dem dilde temevvüc eyleyen 'aşkıñ yemi

Baştan aşıp ğarķa-yı 'ummân eden sensin beni

(110)

Dünyadan haz almayı önde tutan, neşe ve zevki konu edinen rindane şiirlerden birine örnek olarak şu gazel verilebilir:

Sen de uy bezm-i şabūhıñ rind-i mey-āşāmına

Zevķe bak kevn-i fesādıñ bakma şubḥ u şāmına

Her 'akıb-i nūş-ı meyde dil ümîde nakl ile

Göz diker sākî-yi bezmiñ dîde-yi bādāmına

Dâne-yi hâl-i hevāsında gezer güncişk-i dil

Hiç demez zülf-i siyāhınıñ düşerim dāmına

'Aşk ola ol rinde kim sākî-yi bezmiñ dem-be-dem

Nūş eder mi vaz' edip cām-ı leb-i mey-fāmına

Hüznî ger 'aşık isey 'aşık olan ārāmını

Terk eder ermek için dildār-ı dil-ārāmına

(100)

Sevgilinin güzelliklerinden ve ona duyulan arzudan bahsedene şuhane şiirlerden birine örnek olarak şu gazel verilebilir:

Revnağ-ı rüyıyla reşk-i mäh-ı tãbãndır o şüh

Hîre-sãz-ı çeşm-i hurşîd-i dirahşãndır o şüh

Çok mudur maħbûb-ı ‘aşkı olsa hûbã[n]-ı diger

Hüsrev-i hûbãn şeh-i lãle- ‘izãrağdır o şüh

Ėamzesiyle dehri pür-şür etme ‘ãdet çeşmine

Ėfet-i cãn ü cihãn âşüb-ı devrãndır o şüh

Etmesin mi cãyını Beytü ‘l-Hazen Ya ‘kûb-ı dil

Hüsñ ile hayret-resãn-ı mäh-ı Ken ‘ãndır o şüh

Ol tenãsüb ol beyãzlıkla berãber Hüzniyã

Sîmden meskûk bir serv-i hürãmãndır o şüh

(28)

Düşünce yönü ağır basan, yol göstericiliği önde olan hakimane şiirlerden birine örnek olarak şu gazel gösterilebilir:

Cãn verirsen rãh-ı ‘aşkında olur cãnãn seniğ

Cãn dirîğ eyler isen cãnãnı [et] nisyãn seniğ

Vuşlat-ı cãnãn heman bã terk-i cãn hãşıl olur

Cãna kıymazsağ yeriğdir vãdî-yi hicrãn seniğ

Cãna rağbet mi eder cãnãn seven ey müdde ‘ı

Çün edersin rağbet-i cãn her sözün yalãn seniğ

Ėãlibã turma bu yolda pîr-i ‘aşka peyrev ol

Ėut sözüm tã kim ola her müşkülün ãsãn seniğ

Derd-i ‘aşkı çekmeden deme uşandım Hüzniyã

Gizlidir ol derd içinde derdiğ dermãn seniğ

(66)

Mutasavvıf bir şair olan Hüsni’nin *Divan*’ında bir ayet-i kerimenin ya da hadis-i şerifin tamamının veya bir kısmının alıntılıandığı iktibas sanatına sıkça yer verilir. Tin Suresi’nde

geçen *ahsen-i takvim* kullarla beraber olmayı dileyen şair, çevresindeki *esfel-i safilin* sıfatlı insanlardan kaçış arar ve yaratılan en güzel insanların yokluğundan yakınır:

Çıktarıp ahlāk-ı nā-bercā-yı esfelden dilin

Hüznîyâ harf Ahsen-i takvīm edenler yok mudur (38/5)

Hüznî'nin *Divan*'ında en çok kullandığı edebi sanat, bir söz içerisinde kıssaya, efsaneye, tarihi bir hadiseye veya ayete, hadise, meşhur bir darb-ı mesele, bir inanışa işaret eden telmih sanatıdır (Saraç, 2014b: 282). Şair, eserinde sıklıkla telmih sanatına müracat etmiştir. Burarada söz konusu sanata ilişkin yalnızca iki örnek verilecektir. Mahlasıyla müsemma olan Hüznî, edebiyatımızda Hz. Yusuf kendisinden uzaklaştıktan sonra ‘‘beytü'l-hazen’’ ile maruf Hz. Yakup'u şöyle hatırlatır:

Etmesin mi cāyını Beytü'l-Hazen Ya 'küb-ı dil

Hüsn ile hayret-resān-ı mäh-ı Ken 'andır o şüh (28/4)

Şair, Ashab-ı Kehf'in Kıtırmir'inin aşksız insanlardan daha yüce olduğunu söyler:

Ādem-i bî- 'aşktan 'indimde a 'lâdır benim

Heft ten kehfinde hâbîde olan Kıtırmîr-i 'aşk (131/3)

Şair, edebiyatımızın temel taşları sayılan atasözleri ve deyimleri şiirlerinde nadiren kullanmış eserinde çok fazla yer ayırmamıştır. Meşhur ‘‘Kusursuz dost arayan dostsuz kalır.’’ atasözünü şiirinde şöyle aksettirir:

Çekmeyiş renc-i taharrî arayıp bî- 'ayb-ı yâr

Yârsız kalır cihānda 'aybsız yâr isteyen (89/6)

Deyimleri, atasözlerine kıyasla daha çok tercih eden şair, ‘‘dağları inletmek’’ deyimleriyle Şeyh Geylanî için ne kadar şiddetli inlediğini beyan eder:

N'ola 'aks ettikçe zârım küh u eflāk inlese

Bülbül-i nâlendesiyyim Şeyh 'Abdülkâdir'in (5/2)

Son klasik edebiyat temsilcileri arasında yerini alan Hüznî, şiirlerinde müzik aletlerine de yer vermiştir. *Divan*'da sadece iki yerde geçen müzik aletlerinin birincisinin ney, ikincisinin kanun olması şairin mutasavvıf kişiliğinin yansımalarındandır. Hüznî, kanunun arzusunun ateşinde yanar:

Niçin olmaz hevâ-yı vuşlat-ı cānân cenânımda

Yanarken iştiyāk-ı âteş-i kânûn cânımda (166/1)

Hu neyinden çıkan nağmelerle gafletten çıkan Hüznî, neyin nağmelerini dinlemeyenlere şaşırır:

Hey ‘aceb gaflettedir ol kimse kim gūş eylemez

Her taraftan zâhir olmuşken nevâ-yı nây-ı Hû (169/3)

Divan’da Ceyhun ve Seyhun namlarıyla meşhur iki akarsuyu zikreden şair, döktüğü gözyaşının çokluğunu Seyhun ve Ceyhun akarsularına benzetir:

Muttaşıl Hūznî akar mecrāya şol cennet olan

Eşk-i çeşmim bilmezem Seyhūn mu yâ Ceyhūn mudur (36/5)

Kendi halinde yaşayan ve kimseye zararı dokunmayan Hüznî, toplumun kusurlu yönlerini eleştirmiştir. *Divan*’ında sadece bir kere karşılaştığımız sosyal eleştiri, halkın birlik ve beraberliğini yok eden gıybetin toplumda fazlaca yer almasından dolayı yapılmıştır. Şair, halkın birbirleriyle sohbete başlamasının anahtarı olarak gıybetin tercih edilmesinden yakınır:

Hâl-i ‘âlem ne ‘aceb hâle tehavvül etmiş

Halka miftâh-ı suhan birbirinin gıybetidir (37/5)

Hüznî, 19. yüzyılın büyük hükümdarı II. Abdülhamid için bir kıta yazarak onu över. *Divan*’da devlet adamları adına sadece II. Abdülhamid ile ilgili manzume yazılması, şairin dönemin muhalif kitleleri arasında yer almadığına aksine II. Abdülhamid’e destek olduğuna delalet eder. Redifi Abdülhamid olan kıtada şair, sultanın adaletle hükmettiğini, sultanın himmetlerinin çok yüce olduğunu, lütuflarını bütün halka yaydığını, cehalet bulutunun karanlığını himmet rüzgarıyla def ederek marifet güneşini ortaya çıkardığını anlatır:

‘Adl-pîrâ-yı cihândır hük-m-i hân ‘Abdülhamîd

Hüsrev-i ‘âlî himem şâh-ı cihân ‘Abdülhamîd

Görmedim memnûn-ı lutfu olmadık bir bende hiç

Etti ta‘mîm-i keremle kesb-i şân ‘Abdülhamîd

Târ-ı ebr-i cehli bād-ı himmetile def‘ edip

Etti haqqâ ma‘rifet mihrin ‘ayân ‘Abdülhamîd (1)

Hüznî’nin dili Eski Anadolu Türkçesinden izler taşımaya rağmen şiirlerde genellikle İstanbul Türkçesini esas almıştır. Yazdıkları arasında Farsça ya da Arapça bir şiir bulunmazken yazdığı Türkçe şiirlerde sık sık Arapça ve Farsça kelimelere yer vermiştir. Şair, çoğunlukla ikili

terkipleri tercih etse de üçlü terkipleri de pek çok kere şiirlerinde kullanmıştır. Arapça ve Farsça kelimeleri ya da terkipleri sıkça kullanmasına rağmen şairin anlatımı, anlam yönünden yoğun bir hava barındıran bazı tasavvufi şiirler haricinde gayet açık ve sadedir.

Her ne gelse cānıma cānāndan āsāndır baña

Tīr-i cevri tā cigerden geçse ihsāndır baña (16/1)

Hüznî'nin bazı beyitlerinde Arapça ve Farsça kelimelere fazlaca yer verdiği, Farsça terkiplerden çokça istifade ettiği görülür. Aşağıdaki beyit buna örnek niteliğindedir:

Bakıp gīsū-yı yāre zevk-i seyr-i sünbūlistān et

Ŧutup yüz şafha-yı ruhsārına seyr-i gülistān et (21/1)

Hüznî'nin *Divan*'ındaki üslubunda en dikkat çeken yön nasihat üslubudur. Şiiri insanlara yol göstermek amacıyla kullanan şair, okuyucusuna sürekli dünya hayatının geçiciliğinden, asıl maksadın Allah'ın cemaline kavuşmak olması gerektiğinden ve iyi bir insan olmanın gerekliliğinden bahsederek nasihatlerde bulunur. Şair, şiirinde gerçek kurtuluşun Hz. Peygamberin sünnetine tabi olmakla gerçekleşeceğini öğütler:

Dü cihānda bā 'iṣ-i fevz ü necātıdır seniñ

Şer 'ini tut sünnet-i peygambere kıl ittibā' (271)

Dünya hayatının geçiciliği için verdiği öğütte, dünya malı telef olduğu için üzülmemek gerektiğini savunur:

Olsa zabtında olup ve ma fihā telef

Zīnhār mālım telef oldu diye etme esef (273)

Şair aşağıdaki beyitte gönlüne tavsiye bulunarak, erenlerin Hakk'a zikirle vardığını, kendisinin de vaktini zikirle geçirmesi gerektiğinin altını çizer:

Hep erenler Hakk'a tevḥīd ile erdi ey gönül

Sen de sa'y etmekte ol tevḥīde pey-der-pey gönül (289)

Klasik edebiyatın son temsilcileri arasındaki yerini alan Hüznî, hemen hemen her nazım biçimi ile ilgili manzumeler yazmaya çalışmış, en çok müfred ve gazel yazmayı tercih etmiştir. O, vaktini sabahlara kadar şiir yazmakla geçirmiş, sürekli olarak kendisini geliştirmiş ve genç yaşta divanını tamamlamıştır.

2. Hüzni Hakkında Yapılan Çalışmalar

Hüzni hakkında yapılan çalışmaların sayısı çok azdır. Ulaşabildiğimiz kadarıyla Hüzni ile ilgili tamamlanmayan bir yüksek lisans tezi, beş makale, bir bildiri ve bir ansiklopedi maddesi bulunmaktadır.

Makaleler kronolojik sıra ile ifade edildiğinde birinci sırada Sadi Yaver Ataman'ın "*Ereğli Şairleri*" başlığı altında 1937-1938 yıllarında kaleme aldığı çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmasında üç şairden bahsedeceğini ifade eden Ataman, ilk olarak Hüzni'den bahsetmiş, Hüzni'nin hayatı ve edebi kişiliği ile ilgili bilgiler verdikten sonra, 1894 yılında basılırken sansüre uğrayarak dönemin Maarif Nezâretince *Hüzni Divanı*'na alınmayan şiirlerini okuyucuyla paylaşmıştır. Hüzni hakkında verdiği bilgilerin, Hüzni'nin yakın arkadaşı Râcî'den alınması çalışmaya ayrı bir önem katmıştır.

İkinci sırada Bahir Selçuk ve Mesut Algül'ün "*Hüzni'nin Tasavvufi Saki-nâmesi*" adlı çalışması yer almaktadır. 2019 senesinde yayımlanan *Yazının Elinden Tutmak Prof. Dr. Tarık Özcan'a Armağan*'da yayımlanan makalede *Hüzni Divanı* hakkında bilgiler verildikten sonra, *Saki-nâme*'nin muhteva ve şekil özellikleri incelenmiştir. Akabinde *Saki-nâme*'de bulunan edebi sanatlar ile tasvir ve tavsifler üzerinde durulmuştur.

Üçüncü sırada Ali Yörür'ün "*On Dokuzuncu Yüzyılda Karadeniz Ereğlili Bir Şair: Hüzni ve Divanı*" adlı makalesi yer almaktadır. 2020 yılında yayımlanan makalede Hüzni'nin hayatı hakkında yeni bilgilere rastlanıldığı ve bilgilerin kaynağının Sadi Yaver Ataman'ın *Ereğlili Şairler* başlıklı yazı dizisi olduğu ifade edilmektedir. Hüzni'nin hayatı, eseri ve şiirlerinden bazıları çalışmada yer almaktadır.

Dördüncü sırada Ali Yörür'ün "*Civanım Sen Cihanda Bi-Bedelsin: Hüzni'nin Şarkı Güfteleri*" çalışması yer almaktadır. 2020 yılında yayımlanan makale *Sosyal, Beşeri ve idari Bilimler Alanında Güncel Araştırmalar Cilt 2*'de bulunmaktadır. Klasik edebiyattaki şarkı türü ile ilgili bilgileri içeren bir girişten sonra Hüzni'nin hayatı ve şarkıları ile ilgili bilgiler verilmiş ve Hüzni'nin şarkıları neşredilmiştir.

Beşinci sırada Ali Yörür'ün 2020 yılında yayımladığı "*Hüzni ve Na'atları*" adlı çalışması yer almaktadır. *Sosyal ve Beşeri Bilimlerde Teori ve Araştırmalar Cilt 2*'de yayımlanan çalışma, Hüzni'nin hayatı ile ilgili genel bilgilere yer verdikten sonra naatlarda Hz. Peygamber için şairin kullandığı isim ve lakapları aktarmaktadır. Yörür, naatları muhteva yönünden inceledikten sonra naat metinlerini neşretmiştir.

Hüznî ile ilgili çalışmalarda dört makalenin haricinde bir de bildiri bulunmaktadır. 2019 yılında 1. Uluslararası Dil ve Edebiyat Sempozyumu'nda Bahir Selçuk ve Mesut Algül'e ait olan "Hüznî ve Divan'ı" adlı bildiri yayımlanmıştır.

Hüznî ile ilgili bir de ansiklopedi maddesi mevcuttur. Mehmet Arslan tarafından *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*'nde "Hüznî, Karadeniz Ereğlisi" adlı madde 2014 senesinde yayımlanmıştır. Maddede Hüznî'nin yaşadığı dönem ile ilgili bilgi verildikten sonra *Divan*'ındaki şiir sayıları sınıflandırılmıştır. Maddede şairin şiirlerinde bahsettiği kişilerden ve kısaca edebi kişiliğinden bahsedildikten sonra şiirlerinden bazılarına yer verilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

DİVAN'IN İNCELENMESİ

1. Şekil Özellikleri

1.1. Nazım Şekilleri

Sadi Yaver Ataman'ın çalışmasındaki şiirlerin de eklenmesiyle toplam 1300 beyit ve 21 bentten müteşekkil olan *Hüznî Divanı*'ndaki nazım şekilleri aşağıda detaylıca incelenmiştir. *Divan*'da tam bir kaside bulunmamakla beraber bazı methiyeler bulunmaktadır. Söz konusu methiyeler tam bir kaside formu oluşturmadığı için gazellerin veya başlığı itibariyle kıtaların içine dahil edilmiştir.

1.1.1. Gazeller

Gazel kelimesinin esas anlamı aşktan bahsetmek, kadınlarla sohbet etmek, kadınlarla sohbet ve dostlukta bulunmaktır. Edebiyat terimi olarak ise ilk beyti kendi içinde diğer beyitlerin ikinci mısraları da ilk beyitle kafiyeli olmak üzere genellikle 5 ila 9 beyit arasında yazılan nazım biçiminin adıdır. Genellikle 5 beyit olmakla birlikte 15 beyte kadar yazılmış gazeller de vardır (Saraç, 2014a: 47).

Divan'da gazeller için ayrıca bir başlık bulunmamaktadır. Gazeller ilk 12 şiirin ardından besmeleden hemen sonra başlamaktadır. İlk 12 şiirden 1, 2 ve 10. şiir hariç diğer 9 şiir –ki bunlar methiye özelliği taşımaktadır- tam bir kaside oluşturmadığından dolayı gazel olarak değerlendirileceğinden buraya kadar *Divan*'da toplam 113 gazel bulunmaktadır. Buradan sonra taş baskıda “Şoñradan Derc Edilen Tām u Nā-tamām Ğazel u Kıı‘āt” başlığı altında tam gazel formatında 7 gazel daha yer almaktadır. Böylece *Divan*'daki toplam gazel sayısı 120'ye yükselmektedir. Taş baskı nüshanın son sayfasında yer alan Hüznî ve Racî'nin müşterek yazdığı gazel ile *Divan*'daki toplam tam gazel sayısı 121'e çıkmıştır. Söz konusu 121 gazelin içerisine Ataman'ın çalışmasında yer verdiği gazeller de dahildir.

Divan'da 121 gazel bulunduğu az önce ifade edilmişti. Hüznî genellikle 5 beyitli gazel yazmayı tercih etmiştir. Gazellerinin yarısını 5 beyitli gazeller oluşturmuştur. Gazellerde kullanılan beyit sayıları çoktan aza doğru şu şekildedir:

1. 5 beyitli 59 gazel²

² 3, 4, 14, 15, 16, 25, 27, 28, 30, 31, 33, 35, 38, 39, 41, 42, 43, 47, 48, 49, 50, 51, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 62, 64, 65, 66, 68, 70, 72, 76, 80, 82, 86, 87, 90, 91, 93, 94, 95, 100, 102, 103, 107, 109, 113, 116, 117, 132, 143, 146, 158, 159.

2. 7 beyitli 21 gazel³
3. 6 beyitli 15 gazel⁴
4. 9 beyitli 9 gazel⁵
5. 4 beyitli 6 gazel⁶
6. 8 beyitli 3 gazel⁷
7. 11 beyitli 2 gazel⁸
8. 13 beyitli 2 gazel⁹
9. 12 beyitli 1 gazel¹⁰
10. 10 beyitli 1 gazel¹¹
11. 15 beyitli 1 gazel¹²

Hüznî, elifbanın tüm harfleriyle gazel yazmıştır. Şairin harfleri kullanım sayıları şu şekildedir:

Elif 6, Be 2, Te 2, Se 1, Cim 3, Ha 1, Hı 2, Dal 2, Zel 1, Ra 17, Ze 4, Sin 1, Şın 4, Sad 1, Dad 1, Tı 1, Zı 2, Ayn 1, Gayn 1, Fe 1, Kaf 4, Kef 7, Lam 3, Mim 9, Nun 17, Vav 1, He 11, Ye 15. Bu durumda şairin en çok tercih ettiği harflerin Ra, Nun, He, Ye, ve Mim olduğu en az tercih ettiği harflerin ise Te, Se, Cim, Dal ve diğer 1 kere kullanılmış harfler olduğu gözlemleniyor.

Hüznî'nin yazmış olduğu gazellerin on ikisinde mahlas yer almamıştır. Mahlasın bulunmadığı gazellerin şiir numaraları; 8, 11, 12, 13, 21, 32, 73, 102, 104, 110, 114, 132'dir.

1.1.2. Sonradan Derc Edilen Tam ve Na-Tamam Gazel ve Kıtalar

Divan'ın bu bölümünde taş baskı nüshada 51 şiir bulunmaktadır. Ataman'ın çalışmasındaki şiirlerin de *Divan*'a eklenmesiyle bu bölümdeki şiir sayısı 56'ya yükselmiştir. İçeriğinde tam gazel, tamamlanmamış gazel ve kıtalar barındıran söz konusu 56 şiirin yer aldığı

³ 5, 6, 20, 22, 34, 61, 71, 77, 79, 81, 83, 85, 89, 97, 99, 101, 111, 112, 115, 155, 172.

⁴ 11, 13, 19, 24, 32, 37, 44, 53, 73, 92, 104, 110, 114, 118, 361.

⁵ 8, 17, 18, 46, 74, 78, 98, 106, 108.

⁶ 21, 23, 26, 29, 67, 88.

⁷ 12, 52, 63.

⁸ 69, 96.

⁹ 40, 45.

¹⁰ 84.

¹¹ 9.

¹² 7.

bölümde şiirlerin 43'ü gazel formatında yazılmışken 13'ü kıta formatında yazılmıştır. Az önce ifade ettiğimiz üzere gazeller tam ve na-tamam olarak bu bölümde yerlerini almıştır. Tam gazeller; 132, 143, 146, 155, 158, 159 ve 172 numaralı şiirler olup 7 adettir. Söz konusu tam gazeller, bir önceki gazeller kısmında incelenmiş burada ise sadece başlık altında bulunduğu için tekraren ifade edilmiştir.

Zikredilen başlık altında bulunan genellikle üç ya da dört beyitten oluşan na-tamam gazellerin sayısı 36'dır. *Divan*'da bu başlık altında yer alan na-tamam gazeller; 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 131, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 144, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 156, 161, 163, 164, 166, 169, 171, 173 ve 174 numaralıdır. Zikredilen başlığın altında yer almayıp na-tamam olan gazellerin sayısı 2'dir. Söz konusu iki na-tamam gazel 2 ve 10 numaralıdır. Böylece *Divan*'daki toplam na-tamam gazel sayısı 38 olmuştur.

Bir nesnenin bir kısmı ya da parçası anlamına gelen kıta, edebiyat terimi olarak genellikle iki veya iki beyitten uzun, matla ve mahlas beyti bulunmayan nazım biçiminin adıdır. Beyitlerin ikinci mısraları birbirleriyle kafiyelidir (İpekten, 2018: 53).

Divan'da 'Şoşradan Derc Edilen Tām u Nā-tamām Ğazel u Kıt'āt' başlığı altında 13 kıta bulunmaktadır. Söz konusu 13 kıtanın numaraları; 170, 168, 167, 165, 162, 160, 157, 148, 147, 145, 142, 130 ve 119'dur. 13 kıtanın yanında *Divan*'da 3 kıta daha bulunmakta ve onların numaraları; 1, 75 ve 105'tir. Böylelikle *Divan*'daki toplam kıta sayısı 16 olmuştur.

Kıtaların beyit sayısı değişkenlik göstermektedir. Kıtaların beyit sayısına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir:

1. 6 beyitli 3 kıta¹³
2. 4 beyitli 2 kıta¹⁴
3. 3 beyitli 4 kıta¹⁵
4. 2 beyitli 7 kıta¹⁶

Verilerden hareketle Hüznî genellikle 2 beyitli kıtaları tercih etmiştir. İki beyitten uzun olan kıtalara, kıta-i kebire adı verilir (İpekten, 2018: 53-54). Eldeki verilere göre *Hüznî Divanı*'nda 9 kıta-i kebire bulunmaktadır.

¹³ 105, 119, 75.

¹⁴ 145, 165.

¹⁵ 1, 130, 147, 168.

¹⁶ 142, 148, 157, 160, 162, 167, 170.

1.1.3. Şarkılar

Şarkı, bestelenme amacıyla yazılan murabbalardır. Bazı muhammes ve müseddesler de şarkı olarak değerlendirilse de şarkı örnekleri genel olarak murabbadır. Bentlerden oluşan şarkıların üçüncü mısralarına miyan, bent sonlarında tekrarlanan mısralarına ise nakarat denir. Dili sadedir ve bent sayısı azdır. Türküyü anımsatır (Saraç, 2014a:117).

Hüznî Divanı'nda toplam 7 şarkı vardır. 2 şarkı¹⁷ gazel formunda beyitler halinde kaleme alınmıştır. Bunlardan ilki 11 beyit, ikincisi 9 beyittir. Diğer 5 şarkı¹⁸ 2 bentten müteşekkildir. Şarkılardaki toplam bent sayısı 20'dir. Şarkıların 6 tanesinde sevgiliye övgü ve sevgiliye duyulan aşk ön plandayken 1 tanesinde¹⁹ şair kendi halini ifade etmektedir.

Hüznî'nin şarkılarının 2 tanesi gazel formunda²⁰ 5 tanesi muhammes²¹ olarak oluşturulmuştur.

Hüznî'nin şarkıları Ali Yörür tarafından yayımlanmıştır.²²

1.1.4. Saki-Nâme

Saki ve şarabın medhiyle sakiden şarap talebine dair yazılan manzumelerdir (Tahirü'l-Mevlevi, 2019: 167). Sakiden, içkiden, içki alemlerinden, içki alemlerine ait öğelerden söz eden; bazen müstakil bir mesnevi, bazen de çeşitli mesneviler veya divanlar içerisinde ayrı bir bölüm olarak kaleme alınan; mecazi ve gerçek anlamları bir arada barındıran şiirlerdir (Kuzubaş, 2009: 12).

Saki-nâmeler her zaman gerçek anlamı ifade etmezler. Bazı şairler saki-nâmelerine tasavvufî anlamlar yüklerler. Bu tür saki-nâmelerde saki, mürşid; mey, ilahi aşk; sakiden mey isteyen ve âşık salık; sevgili, Allah; meyhane, dergah ya da tekkeyi ifade eder (Kuzubaş, 2009: 12). *Hüznî Divanı*'nda yer alan *Saki-nâme* gerçek anlamlı bir sakiname değildir. *Saki-nâme*'deki içerikler mecazi anlamlıdır, tasavvufidir.

Hüznî Saki-nâme'sini neşreden Bahir Selçuk ve Mesut Algül, *Saki-nâme* ile ilgili şu bilgileri vermektedirler:

“*Hüznî'nin Divân'ı içinde (s. 75-79) yer alan Sâkinâme'si mesnevi nazım şekli ile yazılmış 63 beyitlik bir manzumedir. Metinde birkaç beyitte ek hâlinde re-dif kullanılmıştır.*

¹⁷ 175, 176.

¹⁸ 177, 178, 179, 180, 181.

¹⁹ 180.

²⁰ 175, 176.

²¹ 177, 178, 179, 180, 181.

²² A. Yörür (2020). *Civânım Sen Cihânda Bî-Bedelsin: Hüznî'nin Şarkı Güfteleri*, Adem Kara-Sinan Sönmez(Ed.) *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Arasında Güncel Araştırmalar Cilt:2*, Duvar Yayınları, s.155-164.

Kafiye olarak daha çok, mücerred kafiye, zaman zaman da mürdef kafiye yer verilmiştir. Kafiye olan kelimelerin neredeyse tamamı Arapça ve Farsça kelimelerdir.

Sâkinâme, mef'ûlü/mefâ'ilün/fe'ülün kalıbıyla yazılmıştır. Manzumede hemen her metinde karşımıza çıkan imale, med, vasl gibi aruz tasarrufları söz konusu olsa da özellikle sonu uzun ünlüyle biten Arapça, Farsça kelimelerde bazen de medli hecelerde zihaf yapılmıştır.

...Metinde Arapça, Farsça kelimeler ve Farsça terkipler oldukça yoğun kullanılmıştır. İsim ve sıfatların neredeyse tamamı Arapça Farsça kökenlidir. Pek çok beyitte ikili, üçlü, dörtlü tamlamalar ile atıf terkiplerine yer verilmiştir.' (Selçuk ve Algül, 2019: 213-214).

Saki-name,

'Ey cām-ı cihān-nümā-yı vaḥdet

Mir'āt-i cemāl-i Rabb-i 'izzet' beytiyle başlayıp

'Hüznî ola nām u nengīden dūr

Ġam çekmeye olsa ḥalkā menfūr' beytiyle sona erer.

1.1.5. Müfredler

Beyit müstakil bir biçimde söylendiğinde yani alt ya da üstünde başka bir beyit bulunmadığında müfred adını almaktadır. Divanlarda bu tarz beyitler müfredat başlığı altında toplanmaktadır. Müfred beyitlerin mısraları kafiyeli ya da kafiyesiz olabilmektedir (Saraç, 2014a: 15).

Hüznî Divanı'nın taş baskı nüshasında 153 müfred bulunmaktadır. Ataman'ın çalışmasındaki şaire ait 25 müfredin de *Divan'a* eklenmesiyle toplam müfred sayısı 178 olmuştur. Gazel, kıta ve mesnevi gibi nazım şekillerinin de yer aldığı *Divan'da* en çok tercih edilen nazım şekli müfreddir.

Müfredlerde, elifbanın 28 harfinin hepsi kullanılmıştır. Harflerin kullanımı, sırasıyla şöyledir; Elif 19, Be 19, Te 3, Se 1, Cim 2, Ha 2, Hı 1, Dal 4, Zel 1, Ra 24, Ze 1, Sin 1, Şın 5, Sad 1, Dad 1, Tı 1, Zı 1, Ayn 2, Gayn 1, Fe 1, Kaf 6, Kef 9, Lam 8, Mim 8, Nun 15, Vav 4, He 23 ve Ye 14. Şair sırasıyla en çok; Ra, He, Elif ve Be harflerini kullanmayı tercih etmiştir.

1.2. Vezin

Hüznî'nin elde toplam 361 manzumesi bulunmaktadır. Hüznî'nin bütün şiirlerinde aruz ölçüsü başarıyla uygulanmıştır. Aşağıda şairin kullandığı aruz kalıpları ve bahirler verilmiştir.

Tablo 1.1. Ereğlili Hüznî Divanı'nda Kullanılan Bahirler ve Aruz Kalıpları

BAHİR LER	ARUZ KALIPLARI	GAZEL LER	KİTA LAR	ŞARKI LAR	SAKİ- NÂME	MÜFRED LER	TOPLAM
REMEL	fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün	95	13	0	0	103	211
	fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün	13	0	0	0	12	25
	fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün	2	0	0	0	5	7
HEZEC	mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün	39	1	0	0	42	82
	mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün	3	0	0	0	12	15
	mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün	3	1	4	0	2	10
	mef'ülü mefâ'îlün fe'ülün	0	0	0	1	0	1
RECEZ	müstef'îlâtün müstef'îlâtün	1	0	2	0	1	4
MUZARİ	mef'ülü fâ'îlâtün mef'ülü fâ'îlâtün	3	1	0	0	1	5
	mef'ülü fâ'îlâtün	0	0	1	0	0	1

Yukarıda aruz kalıplarını içeren tablo incelendiğinde Hüznî'nin şiirlerinde kullanılan aruz kalıbı çeşidinin fazla olmadığı görülür. O, toplam 10 aruz kalıbı kullanmıştır. Şair tarafından bazı kalıplar diğerlerine kıyasla daha çok tercih edilmiştir. Örneğin; Remel bahrinin

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün kalıbı en çok kullanılan kalıp olmuştur. Şiirlerindeki bütün kalıpların kullanımları içinde mezkur kalıbın kullanım oranı %58.42’dir. Söz konusu oran Hüznî’nin şiirlerinin yarısından fazlasında bu vezni kullandığını göstermektedir. Hezec bahrinin mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün kalıbı, fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün kalıbından sonra en çok kullanılan kalıptır. Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün kalıbının *Divan*’daki kullanım oranı %22.70’tir.

Yapılan çalışma esnasında kimi şiirlerde vezin kusurları tespit edilmiştir. Bazı beyitlerde hece ya da kelime eksiklikleri tespit edilmiş, bu eksiklikler anlam ve vezin dikkate alınarak köşeli parantez [] içinde yapılan eklemelerle tamir edilerek giderilmeye çalışılmıştır. Aşağıda sadece bir örneği verilecek olan bu tarz metin tamirine hazırlanan çalışmada 48 yerde başvurulmuştur.²³

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

‘‘Cān verirsen rāh-ı ‘aşkında olur cānān seniñ

Cān dirīğ eyler isen cānān [et] nisyān seniñ’’ (66/1)

1.2.1. İmale

Arapçada imale, ‘‘çekme, uzatma, bir tarafa eğme’’ demektir. Aruz terimi olarak aruz ölçüsüne uydurulmak üzere kısa ünlülerin uzatılmasına imale adı verilir (İpekten, 2018:146). İmale bir vezin kusuru sayılsa da Türk şairleri tarafından sıkça kullanılmıştır. Şairlerin sıkça imale kullanmasının sebebi ise aruzun Türkçenin ses yapısına çok uygun olmamasıdır. Hüznî de şiirlerinde pek çok kere imaleye başvurmuştur.

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

‘‘Te ‘aşşuk ettiğim hūbuñ eşi yok bī-gümān şimdi

Anıñ mānendini görmüş degil halk-ı cihān şimdi’’ (114/1)

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

‘‘Esti bād-ı nevbahār açıldı bāğıñ gülleri

Ğıldı āğāz-ı terennüm şevk ile bülbülleri’’ (108/5)

²³ 17, 18, 23, 25, 27, 28, 34, 43, 45, 46, 56, 61, 66, 68, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 99, 105, 112, 118, 122, 130, 142, 181, 182, 201, 204, 206, 227, 233, 237, 239, 257, 266, 274, 285, 288, 299, 304, 317, 335, 344, 359.

1.2.2. Zihaf

Zihaf, ‘‘asıldan uzaklaştırma, zorla ve sürünerek yürüme’’ anlamlarına gelir. Terim olarak ise uzun okunması gereken hecelerin kısa okunması manasındadır. Uzun sesli heceleri bulunan Arapça ve Farsça kelimeleri aruz kalıplarına uydurabilmek için yapılan hatayı ifade eder. Uzun heceleri kısa okuyup ahengi bozmak kulağa hoş gelmeyip rahatsız ettiği için zihaf çok büyük bir yanlış sayılır. Bu yüzden şairler zihaf yapmaktan kaçınırlar (İpekten, 2018:157).

Hüznî Divanı’nda bulunan zihaf örneklerinden bazıları aşağıda paylaşılmıştır. *Divan* metni incelendiğinde Hüznî’nin zihaf hatalarını genellikle mahlasını kullanırken yaptığı saptanmıştır. Şair, mahlasını kullanırken sürekli zihaf yapmasına rağmen bu uygulamadan vazgeçmemiştir; bu durum şairin mahlas kullanırken zihaf yapılmasını kusur saymadığını ve kasıtlı olarak yaptığını göstermektedir.

fa ‘ilātün fa ‘ilātün fa ‘ilātün fa ‘ilün

‘‘Şoñ nefeste hazret-i Bārī’den ancak Hüznîyā

İstedigim nūr-ı imāndır derün-ı sīnede’’ (103/5)

Mahlas kullanımının dışında da zihaf yaptığı örnekler vardır. Şair burada ‘‘asi’’ kelimesinde zihaf yapmıştır:

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

‘‘Şefā ‘at eyle Hüznî müznibe zīrā seniñ zātıñ

Şeftī ‘-i ‘āşī-i bī-çāregāndır yā Resūlallāh’’ (4/5)

Şair nispet eki ‘‘ī’’ ve son hecesinde ‘‘ī’’ bulunan kelimelerde de zihaf yapmış fakat bunu kusur olarak görmemiştir:

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

‘‘Şoftī ‘aklıñ var ise taşlama tevḥīd edeni

Eyle imānıñı tecdīd anı her-gāh diyerek’’ (149/3)

1.2.3. Med

Med, kapalı (-) bir heceyi, bir kapalı bir (- +) haline getirecek biçimde okumaktır. Edebiyatımızda sanat olarak kullanılmasından ziyade zaruret olarak da kullanılmıştır. *Hüznî Divanı*’nda sıkça medlere rastlanılmaktadır.²⁴

²⁴ ‘‘Mu ‘in ü dest-g̃rīm ol meded yā gāvş-ı Geylānī

Aşağıdaki beyitte ‘‘yār’’ kelimesinde med vardır:

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

‘‘Yār bī-mihr olmasa ‘āşık da zār olmaz idi

Mihnet-i cān-gāh ile cism-i nizār olmaz idi’’

(115/1)

Bu beyitte ise ‘‘aşk’’ kelimesinde med vardır:

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

‘‘Aşktır miiftāh-ı kufl-i kenz-i lā-yefnā-yı ğayb

Bul o miiftāhı da dilden aç o kenz-i a ‘zāmı’’

(108/2)

1.2.4. Kaynaştırma

Hüznî bazı kelimelerde vezin dolayısıyla kaynaştırma yapmıştır.²⁵ Şair en çok ‘‘ne ola’’ kelimesinin kaynaşmasıyla ortaya çıkan ‘‘n’ola’’ ifadesini tercih etmiştir.

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

‘‘N’ola bülbül gibi hālim fiğāna münhaşır olsa

Gül-i gülzār-ı dehrin tuymadım büy-ı vefāsından’’

(85/4)

‘‘Ki ola’’ kelimelerinin kaynaşmasıyla oluşan ‘‘k’ola’’ ifadesini de şair şöyle kullanmıştır:

mef‘ülü mefā ‘ilü mefā ‘ilü fe ‘ülün

‘‘Bir kılta k’ola maqşad-ı kurbiiyet-i Mevlā

Zahirim ol naşirim ol meded yā ğavş-ı Geylānī’’ (355)

‘‘İşte serv-istān u işte kāmēt-i zibā-yı yār
Var mı hiç bir serv ol kıdd-i hürāmānım gibi’’ (352)

‘‘Zevk-yāb-ı şohbet-i şirīn-i cānān olalı
Cān şafāda dil de şādāndır derūn-ı sīnede’’ (103/2)

²⁵ ‘‘N’ola tavşif-i evşāf-ı cemīliş müsteheil olsa
Meh-i burc-ı melāhat āfitāb-ı evc-i ānsın sen’’ (6/1)

‘‘N’ola nūruyla pür olsa dü ‘ālem
Muhammed nūr-ı Yezdān’dır Muhammed’’ (7/2)

‘‘O kadar bahtı gözüm maqdem-i cānāna bu şeb
N’oldı da toğmadı bilmem meh-i tābāna bu şeb’’ (216)

1.3. Kafiye ve Redif

1.3.1. Gazelerde Kafiye ve Redif

Gazellerin kafiye düzeni tıpkı kasideler gibi olup; aa, xa, xa, xa, ... şeklindedir. *Hüznî Divanı*'ndaki gazeller, klasik gazel formatına uygun bir şekilde yazılmıştır. *Divan*'da toplam 121'i tam 38'i na-tamam olmak üzere 159 gazel bulunmaktadır. 159 gazelin 100'ü mürdef kafiyeli, 55'i mücerred kafiyeli, 3'ü müesses kafiyeli ve 1'i mukayyed kafiyelidir. Hüznî gazelerinde mürdef kafiyeyi diğer kafiyelere oranla daha çok kullanmıştır.

159 gazelin 21'inde redif bulunmamaktadır. Kalan 138 gazeldeki rediflerin kullanım durumu şöyledir:

Ek: 22

Tek kelime: 43

Ek + tek kelime: 35

Çift kelime: 16

Ek + çift kelime: 9

Üç kelime: 3

Ek+ üç kelime: 4

Dört kelime: 5

1.3.2. Kıtalarda Kafiye ve Redif

Kıtanın kafiye örgüsü; xa, xa, ... şeklindedir. *Hüznî Divanı*'nda toplam 16 kıta bulunmaktadır. 16 kıtanın 15'i klasik kıta kafiye şekline riayet edilerek yazılmış sadece 1 numaralı şiir klasik kıta kafiye şeklinin dışında yazılmıştır.

Divan'da bulunan 16 kıtanın 10'u mürdef 6'sı mücerred kafiyelidir. 16 kıtanın sadece 1'i redifsiz iken kalan 15 kıtanın redif kullanım durumu şöyledir:

Ek: 6

Tek kelime: 6

Ek + tek kelime: 3

1.3.3. Şarkılarda Kafiye ve Redif

Şarkılarda kafiye düzeni oldukça değişkendir. Bendlerin oluşturduğu mısralar sayısınca dahi kafiye düzenleri değişebilmektedir.²⁶ Sabit bir kafiye örgüsü olmadığı için *Divan*'daki şarkılar üzerinden teker teker kafiye örgüleri ve redifleri incelenecektir.

Divan'da 'şarkı' başlığı altındaki birinci manzume gazel kafiyelenişinde²⁷; aa, xa, xa, xa, xa, xa, xa, xa, xa, xa kafiye örgüsüyle oluşturulmuş olup mürdef kafiyelidir. Birinci şarkıda redif bulunmamaktadır. İkinci şarkı²⁸ gazel formunda; aa, xa, xa, xa, xa, xa, xa, xa, xa biçiminde oluşturulmuştur ve mücerred kafiyelidir. Şarkıda redif, sadece ek ile dizayn edilmiştir.

Üçüncü şarkı²⁹; aaaAA, bbbAA kafiye örgüsüyle yazılmış olup mücerred kafiyelidir. Redif sadece ek ile sağlanmıştır. Dördüncü şarkı³⁰; aaaAA, bbbAA kafiye örgüsüyle oluşmuştur ve mukayyed kafiyelidir. Dördüncü şarkının redifi de ilk üç şarkının gibi sadece ek iledir. Beşinci şarkı³¹; aaaAA, bbbAA kafiye örgülü olup mürdef kafiyelidir. Beşinci şarkının redifi de kendinden önceki dört şarkı gibi sadece ek ile oluşmuştur.

Altıncı şarkı³²; aaaAA, bbbAA kafiye örgüsüyle oluşmakla birlikte mürdef kafiyelidir. Altıncı şarkının redifi, kendisinden önceki beş şarkı gibi sadece ek ile oluşmamış, ekin üzerine bir kelime gelmesiyle oluşmuştur. Yedinci şarkı³³; aaaaA, bbbbA kafiye şemasıyla oluşmuştur ve mukayyed kafiyelidir. Yedinci şarkının redifi sadece ek ile oluşmuştur.

7 şarkıda 3 farklı kafiye örgüsü kullanılmış ilaveten 3 farklı kafiye tipi kullanılmıştır. Mürdef kafiye 3, mukayyed kafiye 2 ve mücerred kafiye 2 kere şarkılarda kafiye tipi olarak kendini göstermiştir. 7 şarkının sadece 1'i redifsizdir. Kalan 6 şarkının redif kullanım durumu şöyledir:

Ek:5

Ek + Tek kelime: 1

²⁶ Detaylı bilgi için bkz: H. İpekten (2018). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*. Dergah Yayınları, s. 88-96.

²⁷ 175.

²⁸ 176.

²⁹ 177.

³⁰ 178.

³¹ 179.

³² 180.

³³ 181.

1.3.4. Saki-Nâme'de Kafiye Ve Redif

Saki-nâme 63 beyitten oluşan bir mesnevidir. Kafiye örgüsü; aa, bb, cc, dd, ... şeklindedir. Klasik mesnevi kafiye formu ile uyumludur. Mesnevide mücerred, mukayyed, mürdef ve müesses kafiyelelere rastlanır. Toplam 20 beyitte redif bulunmaktadır. Rediflerin tamamı sadece ek halindedir.

1.3.5. Müfredlerde Kafiye Ve Redif

Müfredler tek beyitten oluştukları için kafiye örgüsü oluşturmaları mümkün değildir. Müfredler bazen kafiyeli bazen de kafiyesiz olabilmektedir. *Hüznî Divanı*'nda 178 müfred bulunurken müfredlerin 67'si mürdef, 41'i mücerred, 15'i cinaslı ve 1'i müesses kafiyeleli olmasına karşılık 54'ü ise kafiyesiz müfreddir.

Hüznî'ye ait 178 müfredin 88'i redifsizdir. Kalan 90 müfredin redif kullanım durumu şu şekildedir:

Ek: 12

Tek kelime: 26

Ek + tek kelime: 19

İki kelime: 14

Ek + iki kelime: 6

Üç kelime: 6

Ek + üç kelime: 3

Dört kelime: 1

Beş kelime: 1

Ek + beş kelime: 2

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİN

1. Metnin Oluşturulmasında İzlenen Yöntem

Hüznî Divanı'nın el yazması elde bulunmadığı için *Divan* metni hazırlanırken 1894 yılında Maarif Nezareti tarafından yapılan baskı esas alınmıştır. Nüshada bulunan şiirlerden sadece Hüznî'ye ait olanlar çalışmaya eklenmiş, Racî'ye ait olan şiirler –müşterek gazel hariç- çalışmaya eklenmemiştir. Taş baskı nüshadaki şiirlerin yanında bu nüshada bulunmayan, Hüznî'nin kendi el yazısıyla oluşturduğu cönkten istifade edilerek Sadi Yaver Ataman tarafından Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 73, 75 ve 76. sayılarında ‘‘Ereğlîli Şairler’’ başlıklı çalışmada yayımlanan şiirler de metne dâhil edilmiştir. Taş baskı nüshada olmayıp Sadi Yaver Ataman tarafından yayımlanan şiirler ve beyitler yıldız işareti (*) ile gösterilmiş, dipnotta şiirlerin zikredilen derginin hangi sayısı ve sayfasından alındığı beyan edilmiştir.

Metin oluşturulurken çeviri yazı alfabesi kullanılmıştır. Her şiire bir numara verilmiş ve şiir numaralandırmalarında koyu renk tercih edilmiştir. Şiir numaralarının hemen altında şiirin vezni küçük harflerle ve eğik yazı ile yazılmıştır. Şiirlerin taş baskı nüshada kolayca bulunabilmesini sağlamak amacıyla sayfa numaraları metindeki ilgili sayfaların sol kısmına eklenmiştir. Dipnotlarda bulunan ilgili beyit sayısının yanındaki a harfi birinci mısrayı, b harfi ise ikinci mısrayı işaret etmektedir.

Gerek taş baskı nüshada gerek Sadi Yaver Ataman'ın yayımladığı şiirlerde bulunan baskı ve okuma hataları düzeltilmiş ve dipnotlarda bu düzeltmelere yer verilmiştir. Düzeltilmelerde beyit ya da şiirdeki anlam dikkate alınmış ve şairin söylediğine en yakın olduğu düşünülen kelime ve kelime grupları ile düzeltmeler sağlanmıştır. Metinde tamir edilen kısımlar da bulunmaktadır. Genellikle tamir edilen kısımlar Sadi Yaver Ataman'ın okuyamadığı ve okuyamadığını ifade ettiği kısımlar olmasının yanında taş baskı nüshada da vezin gereği tamir edilecek kısımlar göze çarpmıştır. Metin tamiri yapılan kısımlar köşeli parantez ‘‘[]’’ kullanılarak gösterilmiş ve nesre çevirilerde tamir edilen kısımlar yine köşeli parantez kullanılmak suretiyle metindeki yerini almıştır.

Metinde bulunan Arapça ve Farsça ibareler eğik yazı kullanılarak gösterilmiştir.

Metinde imla birliğini sağlamak için aynı kelimelerin ya da eklerin birden fazla yazımı bulunsa da bunlardan sadece biri tercih edilmiştir.

Taş baskıda bulunan özel bölüm adları metne eklenmiş, bunun haricinde bölüm adlandırması yapılmamış, taş baskının düzenine riayet edilmiştir.

Farsça edat ve ön ekler eklendikleri kelimededen kısa çizgi ile ayrılmıştır.

Farsça tekrarların yazımında tekrarlanan kelimelerin arasındaki ek veya edatlar kısa çizgi arasına alınmıştır.

Metin bölümünde bir kelimenin okunuşundan emin olunamamış, emin olunamayan kelime(25/2) soru işareti ile gösterilmiştir. Emin olunamayan kelimelerin yanında okunamayan iki kelime(64/1, 142/2) ile karşılaşılmış bu kelimeler üç nokta ile gösterilmiştir.

Nesre çeviriler, ilgili şiir numarasının dipnotunda yer almıştır. Nesre çeviride şiirlerin mümkün olduğunca doğru bir şekilde günümüz Türkçesine aktarılmasına gayret edilmiştir. Metnin daha iyi anlaşılabilmesi için yapılan eklemeler parantez içine alınmıştır.

Klasik edebiyatın zengin anlam ve hayal dünyası bazen beyitlerin birden fazla şekilde anlamlandırılmasına yol açar. Metin oluşturulurken şairin tahayyül ettiği kurgunun en doğru şekilde aktarılması amacıyla kimi nesre çevirilerde taksim (/) işareti kullanılmıştır.

METİN

s.2.

1

KİT' A DER MEDH-İ 'ADİL Bİ-MU'ADİL

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. 'Adl-pīrā-yı cihāndır hüküm-i Hān 'Abdülhamīd
Hüsrev-i 'ālī-himem şāh-ı cihān 'Abdülhamīd
2. Görmedim memnūn-ı lūtfu olmadık bir bende hiç
Etti ta'mīm-i keremle kesb-i şān 'Abdülhamīd
3. Tār-ı ebr-i cehli bād-ı himmet ile def' edip
Etti haqqā ma'rifet mihrin 'ayān 'Abdülhamīd

2

BİSMİLLĀHİRRAHMANİRRAHİM

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Sā'ilem ihsāna geldim yā Resūlallāh meded
Lūtfu bī-pāyāna geldim yā Resūlallāh meded
2. Bir gedāyım gerçi ammā himmetim gāyet bülend
Sen gibi sulṭāna geldim yā Resūlallāh meded

s.3.

3

NA'T-I ŞERİF

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

1

1. Abdülhamid Han; hükümü cihanı adaletle süsleyen, cihanın şahı, himmetleri yüce bir padişahtr.
2. Abdülhamid Han; lutuflarını umuma yayarak şan kazandı, (bu yüzden) lutuflarından memnun olmayan bir köle görmedim.
3. Abdülhamid Han, cehalet bulutunun karanlığını himmet rüzgarıyla def ederek gerçekten marifet güneşini ortaya çıkardı.

2

1. Ya Resulallah! Lütüf sonsuz olan sana, ben dilenciye ihsanda bulunman (amacıyla) geldim, yardım et!
2. Ya Resulallah! Ben bir köleyim fakat himmetim çok yücedir; senin gibi bir sultana geldim, yardım et!

3

1. Firākıñ celb eder cāna melālet yā Resūlallāh
Hiç uğratmaz dile hicriñ ferāgat yā Resūlallāh
2. ‘Ayān āyīne-i sīmā-yı gülde ‘aks-i ruhsārıñ
Hezār-ı zārı zār eder o hālet yā Resūlallāh
3. Dil-i bimār-ı hicrāna devā-yı vuşlatıñ bezl et
Bulup şād olsun ol bīmār ifākāt yā Resūlallāh
4. Günāh-ı bī-şümārımdan hacıl oldum nedāmetle
Şefi‘im ol benim rüz-ı nedāmet yā Resūlallāh
5. Bu ‘aşım ümmetiñ Hüzni kılunuñ luţf edip Mevlā
Eder ‘afv ismini kılsañ şefa‘āt yā Resūlallāh

DİGER

4

(*mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün*)

1. Cenābıñ nūr-ı Hallāk-ı cihāndır yā Resūlallāh
Çerāğ-ı rüyıña pervāne cāndır yā Resūlallāh
2. Zehi ol çeşm-i Māzāğa’l-başar kim sende oldukça
Saña didār-ı Hāk her dem ‘ayāndır yā Resūlallāh
3. Eder dil zaḥmını zaḥm-ı digerle dem-be-dem tāze
Firākıñ tıği gāyet bī-amāndır yā Resūlallāh

1. Ya Resulallah! Ayrılığın insanı canından usandırır; gönle hiç huzur vermez.

2. Ya Resulallah! Senin gül yüzünün, gülün yüz aynasında ortaya çıkması inleyen bülbülün inlemesine sebeptir.

3. Ya Resulallah! Ayrılığınla hasta (olan) gönle, kavuşma şifasını bol bol ver (ki) o hasta, şifa bularak mutlu olsun.

4. Ya Resulallah! Sayısız günahımdan (dolayı) pişmanlıkla mahcup oldum; pişmanlık günü benim şefaateğim ol.

5. Ya Resulallah! (Sen) şefaate edersen, Mevlâ lütfedip bu temiz ümmetten (olan) Hüzni kulumu affeder.

4

1. Ya Resulallah! Yüce zatın cihanı yaratanın nurudur; yüzünün kandiline canım pervanedir.

2. Ya Resulallah! Sende sağa sola kaymayan görülmesi gerekenleri gören o göz oldukça sana Allah’ın cemali her zaman ayandır.

3. Ya Resulallah! Senin ayrılığının kılıcı çok insafsızdır; gönül yarasını diğer yaralarla her zaman taze tutar.

4. H̄ayālīnle dil-i pür-sūzdan koptukça her āhım
Leb āteş dīde-i ter h̄ün-feşāndır yā Resūllallāh
5. Şefā‘at eyle H̄üznī müznibe zīrā seniñ zātın
Şefī‘-i ‘āşī-i bī-çāregāndır yā Resūllallāh

5

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Bir kemīne bendesiyim Şeyh ‘Abdülkâdir’iñ
‘Āşık-ı efgendesiyim Şeyh ‘Abdülkâdir’iñ
2. N’ola ‘aks ettikçe zārım küh u eflāk inlese
Bülbül-i nälendesiyim Şeyh ‘Abdülkâdir’iñ
- s.4. 3. Gün yüzünden cezb eder her cezbeye dil nūr-ı şevk
Bir meh-i tābendesiyim Şeyh ‘Abdülkâdir’iñ
4. Eylerim elbet añılsa nām-ı pāki ser-fürū
Luftunun şermendesiyim Şeyh ‘Abdülkâdir’iñ
5. Eşk-i h̄ün-ābımla çok mu seyle versem ‘ālemi
Ebr-veş giryendesiyim Şeyh ‘Abdülkâdir’iñ
6. Sürmege ben ol h̄akīkat baħriniñ pāyine yüz
Cū gibi cūyendesiyim Şeyh ‘Abdülkâdir’iñ

4. Ya Resulallah! Senin hayalinle yangın dolu gönlümden her ah koptukça dudak ateş, yaşlı gözüm (ise) kan saçar.

5. Ya Resulallah! Günahkar H̄üznī’ye şefaate eyle zira senin zatın çaresiz asilerin şefaateçisidir.

5

1. Şeyh Abdülkâdir’in zavallı bir kölesi, tutkulu bir aşığıyım.
2. Şeyh Abdülkâdir’in inleyen bülbülüym, (bu yüzden) inlemelerimin aksiyle dağ ve felekler inlese şaşılacak ne var?
3. Gönül, Şeyh Abdülkâdir’in gün yüzündeki her cezbeyle nurlanır, ben onun (nuruyla aydınlanan) parlak bir ayım.
4. Şeyh Abdülkâdir’in temiz adı anılsa elbette başımı aşağı eğerim; (çünkü) ben lütuflarından (dolayı onun karşısında) mahcubum.
5. Şeyh Abdülkâdir için bulut misali gözyaşı döküyorum; (bu yüzden) alemi kanlı gözyaşlarımla sele versem çok mudur?
6. Hakikat denizi (olan) Şeyh Abdülkâdir’in ayağına yüz sürmek için (bir) ırmak gibi onu aramaktayım.

7. Yaķışır etse baņa deryā gibi cūş u ħurūş
Ĥüznī-yi cūşendesiyim Şeyĥ ‘Abdülķādir’iņ

6

(*mefā ‘lün mefā ‘lün mefā ‘lün mefā ‘lün*)

1. Eyā şāh-ı rusül fermān-rev-i ĥükm-i zamānsın sen
Şeh-i fermān-fermā-yı serīr-i *Kün fekān*’sın sen
2. Rızāņı bulma bulmaķtır rızā-yı Ĥālik’ı bī-şek
Ĥabīb-i zāt-ı Ĥaķ maĥbūb-ı Rabb-i müste‘ānsın sen
3. Ne mümķündür edā-yı ĥaķķ-ı evşāf-ı kemālātıņ
Şeh-i refref-süvār-ı ‘arşa-gāh-ı lā-mekānsın sen
4. Sa ‘ādet ümmetiņ olmaķtadır dūnyā vü ‘uķbāda
Cemī ‘-i ümmetiņçün fātih-i bāb-ı cinānsın sen
5. Desem şāniņda çok mu ‘illet-i icād-ı dü ‘ālem
Şeh-i mülk-i *le- ‘amrük* dāver-i *levlāk*-sitānsın sen
6. N’ola tavşīf-i evşāf-ı cemīliņ müsteĥil olsa
Meh-i burc-ı melāĥat āfitāb-ı evc-i ānsın sen
7. Şefā‘āt eyle Ĥüznī müznib ü ‘āşī-yi nāçāra
Şeft’-i ‘āşiyā[n] dāver-i derd-i müznibānsın sen

7. Şeyh Abdülķadir, benim (için) deryalar gibi coşsa ne güzel olur; (çünkü) ben onun (için) coşan Ĥüznī’ siyim.

6

1. Ey Resullerin şahı! Sen zamanın emir buyurucusu, Allah’ın ol deyince olduran tahtının ĥüküm süren şahısın.
2. Kendisinden yardım dilenilen Ĥakk’ın zatının sevgilisi! Şüphesiz senin rızanı bulmak, Allah’ın rızası bulmaķtır.
3. Sen dūnyada mekanı bulunmayan refrefe binen şah (iken) senin kemalatının vasıflarını söylemek nasıl mümķün olabilir?
4. Sen, ümmetinin tamamı için cennet kapılarının açıcısısın; (bu yüzden) dūnya ve ahiretteki saadet, ümmetin olmaķtadır.
5. (Ya Resulallah!) ‘‘Sen olmasaydın alemleri yaratmazdım’’ (övgüsünü) alan, ömrüne yemin edilen mülkün şahı iken iki alemin var edilmesine sebepsin desem çok mudur?
6. (Ya Resulallah!) Senin güzellik vasıflarını tavsif etmenin imkansız olmasına şaşmamak gerekir; (çünkü) sen güzellik zirvesinin güneşi, şirinlik burcunun ayısın.
7. (Ya Resulallah!) Sen, günahkarların dertlerine insaflısın, asilere şefaattçisin; çaresiz, asi ve günahkar Ĥüznī’ye şefaet et!

(*mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün*)

1. Delīl-i kurb-ı Sübhān'dır Muḥammed
Ḥabīb-i zāt-ı Raḥmān'dır Muḥammed
- s.5. 2. N'ola nūruyla pür olsa dü 'ālem
Muḥammed nūr-ı Yezdān'dır Muḥammed
3. Yüzüne bakmağa gözler kamaşır
Muḥammed mihr-i raḥşāndır Muḥammed
4. Kevākibdir nebīler içlerinde
Muḥammed mäh-ı tábāndır Muḥammed
5. Elindedir medeng-i kufı-ı raḥmet
Şefā 'āt milkine ḥāndır Muḥammed
6. 'Aceb mi dilleri şayd etse anlar
Çü dilberlerdeki āndır Muḥammed
7. Ceseddir cümle cānlar aḡa el-ḡaḡ
Teni dü 'āleme cāndır Muḥammed
8. Maḡāmıdır derūn-ı ehl-i tevḡīd
Şu 'ā '-ı dīn ü imāndır Muḥammed
9. Ḥaḡīḡat gevherin bulmaḡ dilersen
Yürü ol gevhere kāndır Muḥammed

7

1. Hz. Muhammed, Subhan'ın yakınlığının delili, Rahman'ın zatının sevgilisidir.
2. Hz. Muhammed, Allah'ın nuru (iken) iki alem Hz. Muhammed'in nuruyla dolsa şaşırılacak ne vardır?
3. Hz. Muhammed, parlayan güneş (olduğu) (için) yüzüne bakınca gözler kamaşır.
4. Hz. Muhammed, nebiler içerisinde yıldız ve parlayan bir aydır.
5. Hz. Muhammed, şefaât ülkesinin hanıdır; rahmet kilidinin anahtarı elindedir.
5a medeng: müjeng M.
6. Dilberlerdeki güzellik Hz. Muhammed'(den) (olduğu) için, onların gönülleri avlamasına şaşılır mı?
7. Hz. Muhammed'in teni iki alem (için) candır, doğrusu tüm canlar ona (kıyasla) ceseddir.
8. Hz. Muhammed'in makamı, tevhid ehlinin gönlüdür; (O), din ve imanın ışığıdır.
9. Hz. Muhammed, cevherlerin membaıdır, eğer hakikat cevherini bulmak istersen o cevhere yönel.

10. Sipih-r-i alb-i ehlullāhta doğmuş
Muammed mihr-i ‘irfāndır Muammed
11. Sūrūr-ı sīnedir řadra řafā hem
Dağı zev-i dil ü cāndır Muammed
12. Sezā-yı sırr-ı Sūbhān’dır *ev ednā*
Muammed anda mihmāndır Muammed
13. Rusūlden hi biri bařmıř deđil pā
Pey-ā-pey anda yārāndır Muammed
14. Bu baş gōz ile anca enbiyādan
Cemālullāh’a nigrāndır Muammed
15. Muabbet gūllerine Hūznī-yi zār
Haıkatle gūlistāndır Muammed

s.6. MÜNACĀT-I ĞAVŞ-I A ‘ZAM

8

(*mefā ‘lūn mefā ‘lūn mefā ‘lūn mefā ‘lūn*)

1. Baņa ıl himmetiņ hem-dem meded yā ğavş-ı Geylānī
Beni luřfunla et hūrrem meded yā ğavş-ı Geylānī
2. Devā-yı derd-i dil destiņdedir luř eyleyip vaż’ et
Dil-i mecrūhuma merhem meded yā ğavş-ı Geylānī
3. Sen ol řāh-ı gūrūh-ı evliyāsın kim seniņ miřliņ

10. Hz. Muhammed, gōkyüzü ehlinin kalbinde doğmuş irfan güneşidir.

11. Hz. Muhammed, kalbe mutluluk, gönle sefadır, aynı zamanda canın ve gönlün zevkidir.

12. Hz. Muhammed, Sūbhan’ın iki yay arası kadar yakınlaşma sırrına layık (bir) misafirdir.

13. Hz. Muhammed, resullerden hi biri(nin) ayak basmadığı makamlara bir biri ardınca ulaşmıştır.

14. Hz. Muhammed, enbiyalar arasında Cemalullah’a bu gōz ve baş ile bakabilen tek (kişidir).

15. Ey inleyen Hūznī! Hakikatte Hz. Muhammed, muhabbet gūllerinin gül bahesidir.

8

1. Ey gavs Geylani! Beni lūtfunla řen et, her zaman himmet eyle (ve) bana yardım et!

2. Ey gavs Geylani! Gōnül derdimin devası elindedir, yardım et; lūtfeyleyip yaralı gönlüme merhemi sür.

3. Ey gavs Geylani! (Bana) yardım et çünkü sen evliyalar topluluđunun řahısın (ve) seniň benzerin cihana gelmemiřtir.

Cihāna gelmemiş bir dem meded yā ğavṣ-1 Geylānī

4. Vişāliñle gönül bulsun huzūrın baḡ ki hicriñle
Hebā etti huzūrüm ğam meded yā ğavṣ-1 Geylānī
5. Seniñ ḡāk-i deriñ derdinde zi-ķıymet iken şāhım
Der-i digerde ben n'idem meded yā ğavṣ-1 Geylānī
6. N'ola bu bende-i nā-kāmuñı iṣāl-i kām etseñ
Demekte zār edip her dem meded yā ğavṣ-1 Geylānī
7. Sen ol 'anķā-yı Ḳāf-1 lā-mekānsın kim seniñ mişliñ
Urur her dem 'ademden dem meded yā ğavṣ-1 Geylānī
8. Efendim ḡoḡsalar da gitmezem ḡāk-i deriñden
Ḳo ol ḡāke yüzüm sürem meded yā ğavṣ-1 Geylānī
9. Der-i devlet-medārıñ kelbiyim ğayrı dere gitmem
Kerem senden mürüvvet hem meded yā ğavṣ-1 Geylānī

9

(*mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün*)

1. Çekilmez bār imiş ḡasret meded yā ğavṣ-1 Geylānī
Ne muḡriḡ nār imiş firḡat meded yā ğavṣ-1 Geylānī
2. Huzūrüm selb eder derd-i firākıñ ḡıl teraḡḡümle

4. Ey gavs Geylani! (Bana) yardım et, görüyorsun ki ayrılığınla (gelen) dert huzurumu bozdu; kavuşmanla gönlüm huzur bulsun.

5. Ey gavs Geylani! Sultanım, ben senin kapının toprağının derdiyle kıymet bulmuş iken başka kapılarda ne yapayım?

6. Ey gavs Geylani! Her dem inleyerek yardım dilenen bu nasipsiz köleni arzusuna kavuştursan ne olur?

7. Ey gavs Geylani! Sen mekansız Kaf Dağı'nın anka kuşusun ki senin benzerlerin her zaman yokluktan dem vururlar, yardım et.

8. Ey gavs Geylani! Efendim, kapının eşiğinden kovsalar da gitmem; müsaade et, yüzümü o eşiğe sürmem (için) yardım et.

9. Ey gavs Geylani! Senin saadet vesilesi olan kapının köpeğiyim, başka kapıya gitmem; kerem ve cömertlik sendendir, yardım et.

9

1. Ey gavs Geylani! Hasret ne çekilmez yükümü, ayrılık ne yakıcı ateşmiş, yardım et.

2. Ey gavs Geylani! Ayrılığının derdi huzurumu yok ediyor; (bana) acı (ve) beni vuslatına layık kıl, yardım et.

Beni şāyeste-i vuşlat meded yā ğavş-ı Geylānī

3. Şeh-i milki şafādır evliyānıñ her biri ammā

Ğabūl etmez saña nisbet meded yā ğavş-ı Geylānī

4. Çü sensin mürşidi her mürşidān luţf eyle sultānım

Beni irşāda kıl himmet meded yā ğavş-ı Geylānī

5. Müzebzebdır dilim endīşe-i emr-i ‘avāķıbdan

Günāhkārım çü ben ğāyet meded yā ğavş-ı Geylānī

s.7. 6. Temennī kıl Hūdā’dan ‘afvımı zirā baña oldu

Zünübüm mūcib-i haclet meded yā ğavş-ı Geylānī

7. Seniñ bir bende-i fermān-berin olmuş iken şāhım

Çekem mi böyle ben zillet meded yā ğavş-ı Geylānī

8. Kerem kıl dest-i luţfunla tutup çek kim vücūdumdan

Çıka pīrāhen-i ğaflet meded yā ğavş-ı Geylānī

9. Gidip hāk-i der-i digerde ruhsār-ı nīyāz olmam

Biter senden be-her hācet meded yā ğavş-ı Geylānī

10. Ola Hūznī ğarīķ-i baħr-ı şādī ‘arz edip aña

Cemāliñ eylesen rü’yet meded yā ğavş-ı Geylānī

10

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

3. Ey gavs Geylani! Evliyanın her biri safā ülkesinin sultanıdır fakat onlar seninle (bu hususta) kıyaslanamazlar.

4. Ey gavs Geylani! Benim irşad olmam için lütfedip himmet et, çünkü sen tüm mürşitlerin mürşidisin.

5. Ey gavs Geylani! Çok günahkar olduğum için gönlüm akibet endişesiyle perişandır, yardım et.

6. Ey gavs Geylani! Huda’dan affedilmem için temennide bulun zira günahlarım benim utanmama sebep oldu.

7. Ey gavs Geylani! Sultanım! Senin emrinin kölesi olmuşken böyle bir zilleti çekmeye devam mı edeyim? Yardım et!

8. Ey gavs Geylani! Kerem kıl lütuf elinle (beni) tutup çek ki, vücudumdan gaflet gömleği çıksın.

9. Ey gavs Geylani! Her ihtiyacımı sen gideriyorsun, (bu yüzden) başka bir kapının toprağına yalvarmak için yüz sürmem, yardım et!

10. Ey gavs Geylani! İhsan edip cemalini görmesi için Hūznī’ye arz edersen o, mutluluk denizinde sevince gark olur.

1. Ey zehī zātın Ĥudā dārına sulţān eylemiş
Ġayra ihsān etmedigin saña ihsān eylemiş
2. Ey meh-i evc-i velāyet şüphesiz Mevlā seni
Ķāfile-sālar-ı ĥayl-i ĥaĥ-şināsān eylemiş
3. Pā-yı pākiñ ya ‘ni ol tāc-ı ser-i ‘arş-ı ‘alā
Evliyā anı cemī‘an faĥr-i gerdān eylemiş

11

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Mūnisim derd ü elem āh u figāndır sevdiğim
Sevmezem bī-miĥneti miĥnet-keşāndır sevdiğim
2. Şāĥib-i mi ‘rāc-ı maĥbūb-ı Cenāb-ı Kibriyā
Şāĥ-ı mürsel server-i peygamberāndır sevdiğim
3. Zaĥm-ı zenbe umarım ura şefā‘at merhemini
Raĥmet-i Raĥman şeft‘-i ‘āşiyāndır sevdiğim
4. Şıdĥıla koydum başım Şiddīĥ-ı Ekber rāĥına
Āteş-i ‘aşĥ-ı ‘Ömer ile yanandır sevdiğim
5. ‘Ālem-i dil tıldu nūr-ı mihr-i Zinnūreyn ile
Sāĥī-i Kevşer penāĥ-ı teşnegāndır sevdiğim

1. Ne hoş ki Allah (senin) zatını kendi meskenine sultan eylemiş; başkalarına ihsan etmediğini sana ihsan eylemiş.

2. Ey velayet burcunun ayı, Mevla seni şüphesiz Hakk’ı bilenlerin reisi eylemiş.

3. Evliyalar bütünüyle, onu, yani arş-ı alanın başına tac olan temiz ayağını, boynunun övüncü eylemiş.

11

1. Benim arkadaşım dert ile elem, sevdiğim ah ile figandır; dertsiz olanı sevmem, sevdiğim çile çekendir.

2. Sevdiğim; Cenab-ı Kibriya’nın sevgilisi, miracın sahibi, resullerin şaĥı, peygamberlerin öncüsü olan Hz. Muhammed’dir.

3. Sevdiğim, asilerin şefaataçisi, Rahman’ın rahmetidir; umarım, şefaet merhemini günah yarasına sürer.

4. Sıddık-ı Ekber olan Hz. Ebu Bekir’in yoluna sadakatle başımı koydum; sevdiğim Hz. Ömer’in aşkının ateşiyle yanandır.

5. Sevdiğim, Kevser’in sakisi, susamışların sığınağıdır; gönül alemi, Zinnureyn olan Hz. Osman’ın güneşinin nuru ile doldu.

s.8. 6. Sevdim ehl-i beyti geçmem ben bu sevdādan ebed

Bunları ḥaḳḳā ezelden bī-gümāndır sevdiğim

12

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Ḳutbu'l-aḳṭāb-ı cihāndır Şeyḫ Şa' bān-ı Velī
Server-i şāhib-dilāndır Şeyḫ Şa' bān-ı Velī
2. İns ü cinn nūş etti destinden şarāb-ı ma' rifet
Sākī-i Kevser-nişāndır Şeyḫ Şa' bān-ı Velī
3. Nokṭa-yı vaḥdette pinhān eylemiş zātın Ḥudā
Bir 'aceb sırr-ı nihāndır Şeyḫ Şa' bān-ı Velī
4. Şūreti de sīreti-veş ol şehiṅ aḥsen idi
Toğrusu pek dil-sitāndır Şeyḫ Şa' bān-ı Velī
5. Dergehi dāru'l-emāndır her giren bulur necāt
Melce-i pīr ü cevāndır Şeyḫ Şa' bān-ı Velī
6. Ḳabza-yı teshīre almış enfüs ü afākı hep
Bir şeh-i gītī-sitāndır Şeyḫ Şa' bān-ı Velī
7. Selsebīl-i himmeti sīrāb eder 'āşıḳları
Sākī-i dil-teşnegāndır Şeyḫ Şa' bān-ı Velī
8. Var o pīr-i 'ālī-ḳadre himmet iste Ḥüznīyā
Cümleye maḳşad-resāndır Şeyḫ Şa' bān-ı Velī

6. Benim, şüphesiz ezelden beridir sevdiğim ehl-i beyttir (ve) ben bu sevdadan ebediyyen vazgeçmem.

12

1. Şeyh Şaban-ı Veli, cihanda velilerin başıdır; gönüllerin sahiplerinin öncüsüdür.
2. Şeyh Şaban-ı Veli, insanlar ve cinlerin elinden marifet şarabını içtiği, Kevser'in sakisidir.
3. Şeyh Şaban-ı Veli, Allah'ın onun zatını vahdet noktasında gizlediği bir acayip gizli sırdır.
4. Şeyh Şaban-ı Veli, doğrusu çok gönül alıcı, sureti de karakteri gibi en güzel (olan) idi.
5. Şeyh Şaban Veli'(nin) dergahi, yaşlı ve gençlerin sığındığı, her girenin kurtuluş bulduğu (bir) sığınaktır.
6. Şeyh Şaban Veli, gönülleri ve ufukları emri altına almış, cihangir bir sultandır.
7. Şeyh Şaban Veli'(nin) himmetinin suyu aşıkları suya doyurur; (o) susamış gönüllerin sakisidir.
8. Şeyh Şaban Veli, herkesi maksadına ulaştırandır; Ey Hüznî! Var o derecesi yüksek pirden himmet iste.

BİSMİLLĀHİRRAḤMANİRRAḤĪM

13

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

1. Edip mahrem sarāy-ı k̄urba bir meftūḥ der peydā
Kerem kıl edeyim yā Rab saña andan güzer peydā
2. Keşīde eyledikçe hicr ile bī-iḥtiyār eyler
Dil-i āvāreden her āh-ı dil-sūzum şerer peydā
- s.9. 3. Baña hiç ğam mıdır 'arız da olsa derd-i bīḥūdı
Tek olsun ol perī- 'arız baña mişl-i k̄amer peydā
4. Ne rütbe olsa sekrān mest-i cām-ı 'aşk o nisbette
Mürūra semt-i k̄urba Ḥaḫ eder aña memer peydā
5. Olan 'anḳā gibi menzil-güzīn Kāf-ı kanā'atte
Eder pervāza evc-i lā-mekāna bāl ü per peydā
6. Eden vehm-i vücūd-ı mümkinātı k̄urb-ı dilden dūr
Eder tā k̄urbet-i Vācib Te 'ālā'da maḳar peydā

14

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

1. Gül ettikçe hezārıñ çeşmine ḥār-ı cefā peydā
Hezār andan hezārān bār olur zār u nevā peydā

13

1. Ya Rabbi! Kerem kıl, yakınlık sarayını mahrem edip bir açık kapı bırak (ki) sana oradan yol bulayım.
2. Avare gönlün ayrılık acısıyla elinde olmayarak çektiği gönül yakan ahtan kıvılcım çıkar.
3. O peri yüzlü tek bana ay gibi görünsün de onun çaresiz derdi ortaya çıkarsa çıksın gam değil.
4. Aşk kadehinin sarhoşu ne kadar sarhoş olursa o ölçüde Hak, ona yakınlık semtine geçiş (için) yol meydana getirir.
5. Kanaat Kaf'ında anka gibi yol tutan, mekansızlığın zirvesine kanatlarıyla uçar.
6. Varlık vehmini kalbin yakınından uzak tutan, Allahu Teala'ya yakınlık makamını elde eder.

14

1. Gül, bülbülün gözüne cefa dikenini gösterdikçe bülbül ondan (dolayı) binlerce kere ağlar ve inler.

2. Degil cevriyle yāriñ ülfetim şāyān-ı istiğrāb
Hātāsından demiş olmaz diyen şemden şafā peydā
3. Dil-i ehl-i dili al ele seyr et rüy-ı maḫşūdīñ
Kim etmiş Hāḫ anı āyīne-i gītī-nümā peydā
4. Kimi kim şoḫbet-i dem-sāz-ı nā-sāz etse ārām
Eder ārāma bir künci berā-yı inzivā peydā
5. Felekte Hüzniyā kevne yed-i zī-ḫudret-i Hāḫ'tan
Olup rūşen çerāğ-ı mihr ü meh oldu ziyā peydā

s.10.

15

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Yūsuf'um bir ben degil hep müşterī 'ālem saña
Cān verir billāh şemen şervet degil ādem saña
2. Mūcib-i taz'if-i ḫiss olmuş zehī ey gülnihāl
Verd-i ḫandān ruḫuñ ile gonca-yı gülfem saña
3. 'Andelīb-i dilden etme dāne-i ḫālīñ dirīğ
Müntazır seyr-i gül-i rüyüñ için her dem saña
4. Sen ne sengīn-dilsin ey āfet ne te'şir eylemez
Tīr-i cān-te'şir-i zār-ı tıfl-ı dil bilmem saña

2. Sevgilinin cevrine alışmış olmamda şaşılacak bir şey yok, (zira) perişanlıktan safı çıkmaz diyen bunu hatasından söylemiş.

2b şemden: şimdin M.

3. Gönül ehlinin gönlünü eline al (ve) arzulanıñ yüzü seyret; çünkü Allah, onu dünyayı gösteren bir ayna yapmış.

4. Uyğunsuz insanların sohbetinde bulunanlar bundan kurtulmak için bir köşede inzivaya çekilirler.

5. Ey Hüzni! Allah'ın kudret eliyle gökyüzünde ay ve güneş mumu yakılarak ışık ortaya çıktı.

15

1. Yusuf'um sadece ben değil bütün alem sana taliptir; insan sana servet ve para değil Allah hakkı için can verir.

2. Ey gülfidan! Açılmış gül, yüzün ile gonca ağzın, aşıkların arzularının iki katına çıkmasına sebep olmuş, bu ne güzeldir.

3. (Ey sevgili!) Gönül bülbülünden taneyi andıran benini esirgeme çünkü o, senin gül yüzünü seyretmek için her an hazır beklemektedir.

4. Ey afet! Sen ne taş kalplisin, gönül çocuğunun cana tesir eden inleme oku sana nasıl tesir etmez, bilmem?

5. H okka-yı fir ze-f mı arasaŋ da H zn y 
Bilirim yoktur dil-i mecr h için merhem saŋa

16

(f  'il t n f  'il t n f  'il t n f  'ilün)

1. Her ne gelse c nıma c n ndan  s ndır baŋa
T r-i cevri t  cigerden geçse ihs ndır baŋa
2. V  'izih men 'iyle ben h ş  ne dilber sevmedim
Dilbere meyl   muhabbet d n   im ndır baŋa
3. 'Aşk  çıkmaz çıksa da c nım der n-ı s neden
'Aşk-ı c n n s neden hiç çıkmayan c ndır baŋa
4. Hiç şeh d-i t g-i 'aşk olduĝuma ĝam yer miyim
Şehr-i 'aşk içinde ol bir şöhret   ş ndır baŋa
5. 'Aşk-ı c n n ile c n nıŋ yolunda terk-i c n
H zn y  bir mutez -y  'ahd   peym ndır baŋa

17*

(mef  'ilün mef  'ilün mef  'ilün mef  'ilün)

1. Dile mihnet-res ndır  sretin t  ol adar c n 
Uşandırdı beni bu tatlı c nımdan keder c n 
2. Olur n 'il dem- -dem devlet-i p busuŋa aĝy r

5. Ey H zn ! Mavi renkli gökyüzünü arasan da bilirim gönül yaran için merhem yoktur.

16

1. Canıma, canandan her ne gelse bana kolaydır; cevri oku ta ciĝerimden de geçse bana l tuftur.
2. Dilbere muhabbet ve sevgi duymak benim için din ve imandır; ben haşa vaizin men etmesiyle dilber sevmemezlik etmedim.
3. Canım göğsümün içinden çıksa da sevgilinin aşkı çıkmaz; cananın aşkı gönlümden hiç çıkmayan candır.
4. Aşk kılıcımın şehidi olduĝuma hiç üzülür m y m? Aşk şehri içinde o benim için ş n ve ş hrettir.
5. Ey H zn ! Sevgilinin aşkı ile sevgilinin yolunda canı terk etmek yeminimin gereĝidir.

17

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 73. sayısının 22-23. sayfalarından alınmıştır

1. Ey can! Hasretin gönle o kadar çok mihnet getirdi (ki) bu keder beni tatlı canımdan usandırdı.
2. Ey can! Ne yazık ki senin g l gibi ayaĝımı hep [o] dikenler öpüyor (ve) bu saadete her zaman yabancılar nail oluyor.

- Dirîgâ verd-tek pâyınî hep [o] hâr öper cānā
3. N'ola tahrîş ederse cevherinî raġbet-i şab'ım
Ki dendān ü lebiñ lâ'1 ü güherden mu'teber cānā
4. Ziyā-yı 'arızın reşki ziyā-yı āfitāb iken
Verir mi hiç ziyā-yı 'arızın nūr-ı kamer cānā
5. Bahāda müşterün Yūsuf iken hiç devr-i hūsnūnde
Münāsib mi mübāhāt ede hūbān-ı diger cānā
6. Kıyās etme sebab bād-ı hazāndır oldu pejmürde
Havā-yı 'arız ü zülfünle sūnbül verd-i ter cānā
7. O er mi geçmeyip cāndan hem ede da'vî-i 'aşkın
Saña 'aşıķ olan merdāneler cāndan geçer cānā
8. Deġil girye beni yaķar diye 'aff-ı Tevvāb ile
Şerār-ı āhıma peyveste çeşmim su doker cānā
9. Ne hoştur bezmi seyretseñ hem olsa hem-demiñ Hūznî
Açılmış gonceler gülşende bülbüller öter cānā

18*

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

3. Ey can! Senin dudağın ve dişlerin, lal ve cevherden daha itibarlı iken benim mizacımın arzusu, senin cevherinin arzusuyla hırsılsa buna şaşılır mı?

3b güher: gevher M.

4. Ey can! Güneşin ışığı, senin yanağının ışığını kısıkanıyorken yanağının ışığı, nurunu aya hiç verir mi?

4a reşk: rişk M.

5. Ey can! Güzelliğinin devrinde Hz. Yusuf (bile senin güzelliğine) müşteri iken diğer güzellerin kendileriyle övünmeleri münasip midir?

5a müşterün: müşterek M. // hūsn: küsn M.

6. Ey can! Taze gül ile sümbülü sonbahar rüzgarı sebebiyle perişan oldu sanma, onlar senin yanağının ve saçının arzusuyla dökülüp gittiler.

7. Ey can! Sana aşık olan yiğitler candan geçerlerken hem aşık olduğunu iddia edip hem de candan geçmeyenler er midir?

8. Ey can! Gözlerim göz yaşı deġil; Allah'ın baġışlaması için ahımın kıvılcımına daima su dökmektedir.

8a mısra vezne uymamaktadır.

9. Ey can! Goncalar açılmış bülbüller ötüyor iken Hūznî de yanındayken o meclisi seyretsen ne hoş olur.

9a bezm: azm M.

18

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 73. sayısının 23. sayfasından alınmıştır.

1. Bir âteştir yaqar cānlar bu hūsn ü ān mıdır cānā
Kemāl-i hūsn[-i] Hakk'tan hep saña ihsān mıdır cānā
2. Hūmār-ālūdedir çeşm-i siyāhıñ bu reviş bilmem
Yine teşrīf-i bezm-i zümre-i rindān mıdır cānā
3. Olup maħmūr-ı bāde mest-i māder-zād iken çeşmim
Seniñ mestāne çeşmiñ ol kadar sekrān mıdır cānā
4. Şu 'ā'ı göz alır nāz ile [sen bir kerre] nuḳ etseñ
Sedef mi fem içinde dūr müdür dendān mıdır cānā
5. O fem mi gül mü leb mi mül mü ya gül-ğonce-i ān mı
Ya hiç kıymet kesilmez la'l ya mercān mıdır cānā
6. O 'ārız mı gül-i gül-nahl-i gülzār-ı melāḥat mı
O pīşānī mi ya mihr-i ziyā-efşān mıdır cānā
7. O kāmēt mi nihāl-i bağçe-i nāz u nezāket mi
O ten mi yāsemen mi gül mü ya reyḥān mıdır cānā
8. N'ola bārikī-i zūlfūñ 'ıyānī-ı ten-i zārım
Firāk ile taḥammül āh kim āsān mıdır cānā
9. Seniñ derdiñle rūy-ı rāḥata müştāk iken Hūznī
Raḳīb-i dūna yüz vermek saña şāyān mıdır cānā

-
1. Ey can! Bu canlar yakan güzellik ateşi, Hakk'ın güzelliğinin olgunluğundan sana ihsan mıdır?
 2. Ey can! Süzgün, baygın bakan siyah gözlerin yine rindler zümresinin meclisini şereflelendirmeye mi gitmektedir?
 3. Ey can! Benim gözlerim doğuştan şarap sarhoşudur, senin mahmur gözlerin de benim gözlerim kadar sarhoş mudur?
 4. Ey can! [Sen bir kere] konuşsan (dişlerin) göz alır; ağzının içindeki sedef mi inci mi yoksa diş midir?
4a itseñ: olsun M.
 5. Ey can! O ağız mı, gül mü, dudak mı, şarap mı, güzel gül goncası mı? Kıymeti ölçülemez lal taşı ya da mercan mıdır?
 6. Ey can! O yanak mı yoksa güzellik gül bahçesindeki gülfidanının gülü müdür? O alın mı yoksa ışık saçan güneş midir?
 7. Ey can! O boy mu yoksa naz ve nezaket bahçesinin fidanı mıdır? O ten mi yoksa yasemin, gül ya da reyhan mıdır?
 8. Ey can! Zayıf bedenimin görüntüsü saçının telinin inceliğinde olsa buna şaşılır mı âh! (Zira) senin ayrılığına tahammül etmek kolay mıdır?
 9. Ey can! Hūznī, senin derdin ile rahat yüzü arzularken alçak rakibe yüz vermek sana yaraşır mı?

19

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

1. Bu hübân-ı zamânın 'aşıkâ kârı cefâdır hep
Cihânda dil-rübâlar çoğtur ammâ bî-vefâdır hep
2. Çeker dil bir kemân-ebür nigârın çille-yi 'aşkın
Düşen bezm-i cihândan hışşeme cânım belâdır hep
- s.11. 3. Kimi gördümse ben ehl-i ma'âriften teşâdüfle
Yeri zîr-i felekte dâm-gâh-ı ibtilâdır hep
4. Hârâbe-i cihânın ey olan 'umrânına mi'mâr
Bu sa'y-ı bî-direngin bilmiş ol âhîr hebâdır hep
5. Güzergâh-ı nazardan kim geçirse hüsni âşârın
Demez mi her sözüñ bir dilber-i şîrîn edâdır hep
6. Şeker mi kand mı Hüzni bu şîrînlikle ben bilmem
Sühenhâ-yı zebânın tûfî-tab'âna gıdâdır hep

20

(*fâ 'ilātün fâ 'ilātün fâ 'ilün*)

1. Nür-ı vechin ey meh-i 'âlî-cenâb
Oldu mağbûf-ı ziyâ-yı âfîtab

19

1. Bu zamanın güzellerinin işi aşıklara hep zulmetmektir; cihanda gönül alıcı güzeller çoktur ama (onlar) hep vefasızdır.
2. Gönül, bir keman kaşlı sevgilinin aşkının çilesini çeker; (nedense) benim dünya meclisinden payıma düşen hep beladır.
3. Tesadüfen eğitim ehli kimi gördüysem, onların yerleri gökkubbenin altında hep bela tuzağıdır.
4. Ey cihan harabesinin bayındırlığına mimar olan! Bu durmadan çalışmanın bil ki sonu hep hebadır.
5. (Ey Hüzni!) Eserlerinin güzelliğine kim göz gezdirse, (senin) her sözün bir şirin edalı güzel gibidir demez mi?
6. Hüzni, bu şirinlikle şeker mi şeker kamışı mı bilmem; dilinden çıkan sözler (o kadar tatlıdır ki) papağan mizaçlılara hep gıdadır.

20

1. Ey yüce ay! Senin yüzünün nuru, güneşin ışığının (sana) imrenmesine (sebep) oldu.

2. Țođrusu ‘ālemde ben ey reşk-i hūr
Görmedim bir yüzde böyle āb u tāb
3. Sevdigimdir ey büt-i dil-cū seni
Var ise cürmüm benim bī-irtiyāb
4. Bilmezem ne Türk-i kāfir kişisin
Ka‘be-yi albim yıkıp etti ħarāb
5. Oldu peydā olalı senden cüdā
Dilde ğam hem cānda derd ü ıztırāb
6. Serde var derd-i ħavādišten ħumār
Ver ħumārım def‘ine sākī Őarāb
7. ‘Ömr-i dūnyāda bu ħalkı Ĥüzniyā
Dem-be-dem geçmektedir mişl-i Őehāb

21

(*mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün*)

1. Bakıp ğīsū-yı yāre zevķ-i seyr-i sūnbūlistān et
Țutup yüz Őafĥa-yı ruĥsārına seyr-i ğūlistān et
- s.12. 2. Edin maţlab leb-i la‘lile yāri dūrr-i dendāni
Ne yemde dūrr ara ne la‘l için ‘azm-i BedeĥŐān et
3. Bi-ĥaĥķın ĥaĥ-Őinās olmak ise meyl-i dili yā hū

2. Ey hurileri kiskandıran (sevgili)! Doğrusu ben alemde böyle güzel ve parlak bir yüz görmedim.
3. Ey gönül çeken put! Benim günahım var ise Şüphesiz seni sevdiğimdendir.
4. Sen nasıl (bir) kafir Türksün (ki) gönül Kabe’ mi yıkıp harap ettin.
5. Senden ayrı olduğumdan beri, gönülde dert ve canda ıztırıp ortaya çıktı.
6. Saki! Başımda olayların derdinden sersemlik var; sersemliğimin geçmesi için Şarap ver.
7. Ey Hüznî! Bu halkın (zamanı) dünya ömründe daima bulut gibi geçmektedir.

21

1. Sevgilinin omzuna dökülen saçına bakıp sūnbū bahçesinin seyrinin zevkine var; yanađının yüzeyine bakıp ğūl bahçesini seyret.
2. Ne denizde inci ara ne de lal için BedeĥŐān’a git; (onun yerine) sevgilinin kızıl dudakları ile dişlerinin incilerini talep et.
3. Gönlünün muradı tam manasıyla hakkı gözetmekse, hakkı gözetenlerin makamlarını çokça seyret.

Maḳāmıñ seyr edip vāfir maḳām-ı haḳ-şināsān et

4. Hüdāvenda kemāl-i feyz-i cūduñdan edip ihsān

Bu nā-çāra sülük-ı rāh-ı semt-i ḳurbuñ āsān et

22

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Meyl eden cānāna etmek rağbet-i cān pek 'abes

Rağbet eden cāna ḳılmaḳ meyl-i cānān pek 'abes

2. Olsa biñ cān cism-i 'āşıkta o biñ cān ile ol

Olmaz ise maḳdem-i cānānda ḳurbān pek 'abes

3. Bī-vücūd olmaḳlığın her kim ederse ārzū

Etmemek tā aña terk-i şöhret ü şān pek 'abes

4. Ḳavs-ı ebrū-yı nigāra eylerim ey dil ḳasem

Tīr-i taḳdīrden saña olmaḳ girīzān pek 'abes

5. Olmayıp ferzend-i 'ākil ḳābil-i pend-i peder

Olmasa tekdīr ile tevbiḥe şāyān pek 'abes

6. Merde de etmez degil nā-merde 'arz-ı ihtiyāc

'Ārz-ı ḥācet etme çün nā-merde merdān pek 'abes

7. Hüzni bir ḥ'āb ü ḥayāl olduḡunu dehrin bilen

4. Allah'ın cömertlik feyzinin kemalinden lütfedip bu çaresize yakınlık semtinin yolunun yolculuğunu kolay kıl.

22

1. Sevgiliye arzu duyup cana meyletmek pek abestir; cana istek duyanın sevgiliye muhabbet duyması pek abestir.

2. Aşığın cisminde bin can olsa, o, bin canı cananın yolunda kurban etmezse çok abestir.

3. Her kim vücuttan geçmeyi arzu ederse, onun için şöhret ve şanı terk etmemek pek abestir.

4. Ey gönül! Sevgilinin kaşının yayına yemin ederim (ki) takdir okundan kaçmak pek abestir.

5. Babanın öğüdünü dinlemeyerek akılsızlık eden evladın azarlama ve paylamayı hak etmemesi (bunlara maruz kalmaması) pek abestir.

6. Mert insanlar bırak namerdi merde bile ihtiyacını söylemezler (bu yüzden) mertlerin namertlere ihtiyacını söylemesi pek abestir.

6a Merde: Mürde M.

7. Hüznî, dünyanın hayal ve uyku olduğunu bilen (için) zevkiyle sevinmek gamıyla ağlamak pek abestir.

Zevkine hāndān ğamıyla olma giryān pek ‘abes

s.13.

23

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Şem‘den dūr olduğun ister mi bir pervāne hiç
Yandığına rāzı olmaz mı dil-i divāne hiç
2. Şiddet-i cū‘ öldürürse ol ki nādāndır anıñ
Bağa mı dānā olan destinde kuruş-ı nāna hiç
3. Ğāfil olmaz bir nefes nefesinden ārif her nefes
Gözleyip nefesini meydān ver[me] ol tuĝyāna hiç
4. Yok mudur bir Hızır himmet merd-i ‘ālī-menķabet
Hüznīyā olmaz mı rehber çeşme-yi hayvāna hiç

24*

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Ey efendi mevt-i yād etmez misin dünyāda hiç
Yok gelenden gitmiyen şoyu ‘adem-ābāda hiç
2. ‘Aklıñı başına devşir de hele bir yol düşün
‘Ākil olan hırmen-i ‘ömrin verir mi bāda hiç
3. Cem‘-i māl ile tükendi hayf o ‘ömr-i nāzenīn
Sūdu yoktur māl-ı dünyānıñ begim ‘uķbāda hiç

23

1. Bir pervane hiç mumdan uzak olmak ister mi? Deli gönül yandığına hiç razı olmaz mı?
2. Alim olan (kişiyi) açlığın şiddeti öldürse, o nadanın elindeki ekmeğin kırıntısına bakar mı?
3. Nefesini gözleyip coşkunluğa izin ver[me] (çünkü) arif aldığı her nefeste nefesinden gafil değildir.
4. Ey Hüznî! Hakkında yüce menkıbeler anlatılan, ölümsüzlüğe ulaştıracak suya rehber olan Hızır (gibi) yardımcı birisi hiç yok mudur?

24

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 73. sayısının 23. sayfasından alınmıştır.

1. Ey efendi! Dünyada ölümü hiç yad etmez misin? Soyu, (bu) yokluk diyarına gelip de gitmeyen hiç kimse yoktur.
2. Akıllı olan ömür harmanını yele hiç verir mi? Aklını başına devşir de bir yol düşün.
3. Eyvah! O nazlı ömür mal biriktirme ile tükendi; beyim, dünya malının ahirette hiç faydası yoktur.

4. 'Āşık-ı dīdār isen terk et sivā endīşesin
Etmedi meyl-i sivā bir 'āşık-ı dil-dāde hiç
- 5.* Olsa da hükümünde dünyā hem de māfihā seniñ
Sen nesin hükümün nedir dünyā vü māfihā ne hiç
6. Cānı terk et var ise cānāna meylin Hüzniyā
Cem' eden yok cān ile cānānı bir arada hiç

25*

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

1. Eger [sen] 'āşık-ı şādık isen gayrı şadedden geç
Edip cānānı maqşad rağbet-i cān u cesedden geç
2. Hemān cānāna cān terk etmege ey dil şitāb eyle
Hālāş ol derd ü miñnetten bu eşer-i Davūd'dan(?) geç
3. Eger şofi-i şāfī dil isen ey pārsā şūret
Giyip taqvā libāsın rağbet-i köhne [nemedden] geç
4. Şanemdir her ne kim varsa Şamed'den başka yādında
Şanemden geçmez isen da'vī-i kurb-ı Şamed'den geç
5. Eger mağzūb-ı Bārī olmamaqsa maqşadın Hüzni

4. Gönül vermiş olan aşıkların hiçbiri Allah'tan gayrı şeylere meyletmedi; sen Allah'ın cemaline aşık isen Allah'tan gayrısını düşünmeyi bırak.

4a sivā: seva M.

* Bu beyit Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 75. sayısının 66. sayfasından alınmıştır.

5. Dünya ve dünyanın içinde olan her şey senin hükümünde de olsa, sen nesin, senin hükümün nedir (hiçbir şey); (zaten) dünya ve dünyanın içinde olanlar da hiçtir.

6. Ey Hüzni! Sevgiliye meylin var ise canını terk et (çünkü) can ile cananı bir araya getirebilen hiç yoktur.

25

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 73. sayısının 23-24. sayfalarından alınmıştır.

1. [Sen] eğer sadık aşık isen başka konuların üzerinde konuşmayı terk et; sevgiliyi gaye edinip can ve ceset arzusundan geç.

2. Ey gönül! Sevgili için canı terk etmekte aceleci ol; Davut'un izinden geçip dert ve miñnetten kurtul.??

3. Ey zahit suretli! Eğer saf gönüllü bir derviş isen takva elbisesini giyip eskimiş [keçenin] arzusundan geç.

3b taqvā: tatva M.

4. Yadında Allah'tan başka her ne varsa puttur; (eğer) puttan vazgeçemez isen Allah'a yakınlık davasından vazgeç.

5. Hüzni! Eğer maksadın Allah'ın gazabına uğramaksa riya, kibir, kin yalan, iftira ve hasedi terk et.

Riyā vü kibr ü kīn ü kızb ü bühtān ü ḥasedden geç

26

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Kān döker ol māh için ḥurşīd-i raḥşān her şabāḥ
Şanma sürḥī-yi şafaḳ olur nümāyān her şabāḥ
2. Mübtelā-yı 'aşḳ-ı yār olur da bir ādem anıḡ
Niçe olmaz dīde-i ḥūn-pāşı giryān her şabāḥ
3. Devlet-i ḳurbiyyet-i ma'būd ise maḳşūd-ı 'abd
Vird ü ezḳār ile olsun sübhā-gerdān her şabāḥ
4. Ḥüznīniḡ gitmez mi destinden 'inān-ı iḥtiyār
Mīhr-i rüyın 'arza luḡf eylerse cānān her şabāḥ

27

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Ḥüsn-i 'ālem-sūza mālīk bir dil-ārādır o şūḡ
Vaşf-ı ḥüsni ḡayrı ḳābil ḥüb-ı yektādır o şūḡ
 2. Rü'yeti 'aḳla ziyān[dır] yā perīdir yā melek
Her kime olsa nümāyān ḡayret-efzādır o şūḡ
 3. Seyr edenler ḳadd-i müsteşnāsını Ṭübā dedi
- s.14. Kāmet-i zībā ile bir serv-i ra'nādır o şūḡ

26

1. Parlak güneş, o ay için her sabah kan döker; her sabah görüneni kızıl şafak sanma!
 2. Bir insan onun aşkının mübtelası olur da her sabah nasıl kan saçan gözlerle ağlamaz?
 3. Kulluğun maksatı, Allah'a yakınlık saadeti ise, (kul) her sabah vird ve zikirler ile tespih çeksin.
 4. Her sabah sevgili yeryüzüne yüzünün güneşini lütfederse, Hüznî'nin elinden tercih etme kontrolü gitmez mi?
- 4b destinden: dostından M.

27

1. O güzel, alemi yakan güzelliğe sahip bir gönül süsleyendir; güzelliğinin vasıflarının yanında eşsiz güzelliğe sahiptir.
2. O güzel, ya peri ya da melektir, görünüşü akla ziyān[dır]; her kime görünse (kişinin) hayretini artırır.
3. O güzel, güzel boylu hoş bir servidir; (onun) seçkin boyunu seyredenler Tuba dediler.

4. Cān taḥammül mü eder hiç şīve-i güftārına
Bir şeker-leb bir zarīf-i nükte-pīrādır o şūḥ
5. Lebleriyle Ḥüzniyā ihyā-yı emvāt etmede
Nefḥa-yı Rūḥü'l-ḳudūs mişl-i Mesīḥā'dır o şūḥ

28

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Revnaḳ-ı rūyıyla reşk-i mäh-ı tábāndır o şūḥ
Ḥīre-sāz-ı çeşm-i ḥurşīd-i dıraḥşāndır o şūḥ
2. Çok mudur maḥbüb-ı 'aşkı olsa ḥübā[n]-ı diger
Ḥüsrev-i ḥübān şeh-i lāle- 'izāraḥdır o şūḥ
3. Ğamzesiyle dehri pür-şūr etme 'âdet çeşmine
Āfet-i cān ü cihān āşüb-ı devrāndır o şūḥ
4. Etmesin mi cāyını Beytü'l-Ḥazen Ya'ḳüb-ı dil
Ḥüsn ile ḥayret-resān-ı mäh-ı Ken'āndır o şūḥ
5. Ol tenāsüb ol beyāzlıḳla berāber Ḥüzniyā
Sīmden meskūk bir serv-i ḥırāmāndır o şūḥ

29

(mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü feülün)

4. O güzel, bir şeker dudaklı (ve) zarif nükteler yapan (birişken) can, onun edalı konuşmalarına hiç tahammül edebilir mi?

5. Ey Hüznî! O güzel, dudaklarıyla ölüleri diriltmekte Cebrail'in nefesi, İsa'nın (bir) benzeridir.

28

1. O güzel, yüzünün parlaklığıyla dolunayı kışkandırır; (hatta) parlak güneşin gözünü kamaştırır.

2. O güzel, lale yanaklıların şahı (ve) güzellerin sultanı (iken) diğer güzellerin sevgiliye aşık olması çok mudur?

3. O güzel, can ve cihanın afeti olup dünyayı karıştırır; bakışlarıyla dünyayı kavgaya düşürmek gözlerinin adetidir.

4. O güzel, güzelliğiyle hayret veren Hz. Yusuf (iken) Hz. Yakup (olan) gönül, yerini Beytü'l-Hazen etmesin mi?

5. Ey Hüznî! O güzel, kusursuz endamı ve beyaz teni ile beraber âdeta damgalanmış gümüşten salınan bir servidir.

5b meskūk: mesyūk M.

29

1. Feryād-ı dil-i zāra vişāliñle kıl imdād
Hasretle yazık oldu o bī-çāre ğam-ābād
2. Şevk-i gül-i şad-berg-i 'izārıñla nigārā
Bülbül gibi zār etmegi dil eyledi mu'tād
3. Göñlüm gibi meyl etti görüp ey semen anda
Ruhsārına gül la'liñe mül kıddiñe şimşād
- s.15. 4. Āğyār ile çün 'azm-i gülistān ediyorsun
Etsen n'ola bir kerre de bu Hüzñi kuluñ yād

30

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Firķatiñ cānā huzūr-ı cānım etti cāndan aḥz
Hey meded āvāreñi kıl vādī-yi hicrāndan aḥz
2. Hıre-çeşm eyler midi hiç böyle ḥalk-ı 'ālemi
Nürünü şems etmeseydi cebhe-i cānāndan aḥz
3. İsti'āze eyle her-dem Ḥālīk'a tā kim ede
Hālet-i nez'inde īmānıñ yed-i şeytāndan aḥz
4. Şüretiñ insāndır ammā sīretiñ ḥayvān mişāl
Var et insāniyyeti bir kāmīl-i insāndan aḥz
5. Merhemi kıl tā medār-ı iltiyām-ı zaḥm ola
Hüzñiyā bir çāre-sāz-ı derd-i bī-dermāndan aḥz

-
1. O hüznü çok olan çaresize hasretten (dolayı) yazık oldu; inleyen gönlümün feryadına kavuşmanla imdat et.
 2. Gönül, sevgiliye yanağındaki yüz yapraklı gülün şevkiyle bülbül gibi inlemeyi, adet edindi.
 3. Ey yasemin! Gönlüm, orada yanağını gül, dudağını şarap, boyunu şimşir ağacı gibi görüp (sana) meyletti.
 4. Bir kere de bu Hüzñi kulunu yad etsen ne olur? Çünkü başkalarıyla gül bahçesine gitmeye meylediyorsun.

30

1. Ey can! Ayrılığın canımın huzurunu candan aldı; avareni ayrılık vadisinden al, imdat et!
2. Güneş, nurunu sevgilinin yüzünden almasaydı, insanlar alemini hiç böyle gözü bulanık eder miydi?
3. Allah'a her zaman sığın ki, ölüm anında imanını şeytandan korusun.
4. Bir kamil insandan, insanlığı öğren (zira) görünüşün insan gibi olsa da özün hayvan gibidir.
5. Ey Hüzñi! Dermansız derdine çare bulan birini bulup (ondan) merhem al ki yaranın iyileşmesine sebep olsun.

31

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Dil nigāriñ tār-ı gīsūsunda cānbāzlık eder
Bağ ne cānbāzdır ki kıl üstünde serbāzlık eder
2. Her taḥayyülde gül-i ruḥsārını dil ol mehiñ
Bülbül-i güyende-āsā nağme-perdāzlık eder
3. Kābil-i gūş-ı ḥiṭāb-ı ğayb olan ḥāl ehline
Ḥāl-i vecdi bulmağa sivrisinek sāzlık eder
4. Cem' olup yārān kenārından temāşā eylesin
Fārisī ṭab'ım sūḥan şahnında yektāzlık eder
5. Hüzniyā şayd-ı tezerv-i ma'nāda ḥaqqā seniñ
Pençe-yi pür-zür-ı ṭab'ıñ ḥaylī şebbāzlık eder

32

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Şimdi dil şimşād-ḳad bir şūḥ-ı meh-sīmādadır
Revnāḳ-ı rüy-ı cihān-efrüzı fevḳa'l-'ādedir
- s.16. 2. Yalnız bir ben değil üftādesi ol āfetiñ
Ḥaḳ-ı 'ālem ser-te-ser ol āfete üftādedir
3. Öyle bir cānān kim anıñ rāh-ı 'aşkıında müdām

31

1. Gönül, sevgilinin omzuna dökülen saç telinde cambazlık ediyor; bak ne cambazdır ki, kıl üstünde yığıtlık yapıyor.

1b üstünde: üzre M.

2. Gönül, her hayalinde o ay (gibi güzel sevgilinin) gül yüzüne nağme söyleyen bülbül gibi olur.
3. Gayb hitabını duyma kabiliyeti olan hâl ehline, vecd halini bulmak için sivrisinek sazlık eder.
4. Dostlar birleşip kenarından seyretsin, süvari mizacım söz meydanında benzersizlik gösterir.
5. Ey Hüzni! Senin kişiliğinin güçlü pençesi mana sülününü avlamakta epey şahinlik eder (şahin gibidir).

32

1. Gönül, şimdi şimşir boylu bir ay yüzlü güzeldedir; (onun) cihanı aydınlatan yüzünün parlaklığı olağanüstüdür.

2. O afetin aşığı sadece ben değilim; insanların hepsi o afete aşıktır.
3. (O) öyle bir sevgilidir ki, çaresiz aşıklar, onun aşkının yolunda can vermeye her zaman hazırdır.

‘Āşık-ı bî-çâreler cān vermege âmâdedir

4. Baĸ ne dilberdir o kim ĸatta meh-i Ken ‘ān daĸı
Şāh-ı mışr-ı ĸüsn ü ān iken aĸa dil-dādedir
5. Mürdeler ihyā eder idi o şūĸuĸ ya meger
Var ise ĸaşşiyet-i la ‘l-i leb-i ‘Īsā’dadır
6. Bunu elbette demez keyfiyyetin idrāk eden
Ol nigārıĸ neş’ e-i cām-ı lebi cahādedir

33

(mefā ‘lün mefā ‘lün mefā ‘lün mefā ‘lün)

1. Anıp bīmār-ı çeşmiĸ ‘āşık-ı dil-ĸaste ĸan aĸlar
Periştān-ı zülüfünle dil-i şūrīdeĸan aĸlar
2. Şikāyet eyleyip dil devr-i tākāt sūz-ı hicriĸden
Edip ĸālını biĸ sūz ü güdāz ile ‘ayān aĸlar
3. Görüp de sen nice ĸandān olursun ey gül inşāf et
Hezārıĸ şūrīş-i ĸālīĸ görüp ĸalk-ı cihān aĸlar
4. Verir seylāb-ı eşke ‘ālem-i ervāĸ ü eşbāĸı
Deĸil bu çeşm-i ten hicriĸle cānā çeşm-i cān aĸlar
5. Derūnu yaralıdır n’eylesin ĸüznī-yi nā-çārıĸ
Anıĸçün kim o şeydā zār edip tırmaz hemān aĸlar

4. O öyle bir güzeldir ki, Yusuf peygamber güzellik mülküne şah olmasına rağmen, ona aşıktır.

5. O güzelin ölüleri diriltlen dudağı gibi bir dudak var ise ancak Hz. İsa’da vardır.

6. O sevgilinin dudağının kadehinin neşesi yüksek seviyededir; bunu özelliğini idrak eden tabii ki söylemez.

33

1. Gönlü yaralı aşık, gözünün hastalığını anıp kan ağlar; (sevgilinin) saçının dağınıklığı yüzünden aşık gönüller ağlar.

2. Gönül, ayrılığın ateşinden şikayet edip halini bin yanıp yakılma ile ayan ederek ağlar.

3. Ey gül, insaf et! Bülbülün karışık halini görüp cihan halkı ağlarken sen nasıl mutlu olabilirsin?

3a olursun: olursun M.

4. Ey can! Ayrılığın yüzünden ten gözü değil, can gözü ağlar; cisimler ve ruhlar alemini göz yaşı seline verir.

5. Çaresiz Hüznî’nin gönlü yaralıdır; o yüzdendir ki, o divane durmadan ağlar.

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Nev-civānım kāmētīñ serv-i semen-sīmā mıdır
Naḥl-ı Tūbā da 'aceb kaddiñ gibi zībā mıdır
2. Ebruvānıñ ğurre-i ğarrā mı bilmem 'arızıñ
Ravza-yı rıdvānda bitmiş lāle-i ḥamrā mıdır
3. Çeşm-i maḥmūruñ gibi mest-i müdām olsam ne var
Meclis-i cām-ı lebiñ dil rind-i mey-āşāmıdır
- s.17. 4. Yok nigāha dīdelerde tāb-ı dīdārıñ 'aceb
Bir mücessem nūr-ı ḥurşīd-i cihān-ārā mıdır
5. Zārı terk eyle güle 'aşığ ise[n] ey 'andelīb
Zār-ı 'aşkı kār-ı 'aşığ 'āleme ifşā mıdır
6. Dil temennī etmesin mi devlet-i vaşlıñ müdām
Rūz-ı firūz-ı vişālīñ 'aşığın bayrāmıdır
7. Sen ne ḥışm ettiñ aña ey bī-vefā Ḥüznī seniñ
'Aşığınam dedise güftār-ı nā-bercā mıdır

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Dense kim bir rind-i meyḥ'āra ğam-ı dünyā nedir
Der idi vallāhi bilmem ğam nedir dünyā nedir

34

1. Delikanlım, senin boyun yasemin yüzlü servinin boyu mudur? Tuba ağacı da acaba boyun gibi güzel midir?
2. Senin kaşların hilal, yanağın cennet bahçesinde bitmiş kırmızı lale midir?
3. (Ey güzel)! Mahmur gözlerin gibi sürekli sarhoş olsam bunda ne var (zira) gönül, senin dudak kadehinin meclisinde şarap içen bir rinttir.
4. Acaba bakacak göz bulunmayan parlak yüzün, cihanı süsleyen güneşin nurunun cisimleşmiş (hali) midir?
5. Ey bülbül! Eğer güle aşık ise[n] inlemeyi terk et; aşığın işi aşk inlemesini aleme ifşa etmek midir?
6. Gönül, kavuşma saadetini, aşığın bayramı olan kutlu kavuşma gününü sürekli temenni etmesin mi?
7. Ey vefasız! Sen Ḥüznī'ye neden sert davrandın (ki) aşığının dediye (bu) uygunsuz bir söz müdür?

35

1. Şarap içen bir rinde dünyanın derdi nedir diye sorulsa; vallahi, gam nedir dünya nedir ben bilmem der idi.

2. Öyle bî-höd-ı mey-i ‘aşkam ki idrāk etmezem
Māzi müstaḳbel nedir hem bilmezem ḥālā nedir
3. Ğarḳa-yı deryā-yı yek-rengi olaldan Ḳays-ı dil
Kendisin ‘arz eylese fark eylemez Leylā nedir
4. Bir ḥavādiş şorma ḥod rindān-ı mey-āşāma sen
Ḳulḳul-i mīnā ile keyfiyet-i şahbā nedir
5. Ey şeh-i ḥübān seni Ḥüznī bilirken mihribān
Bunca cevriñ ḥikmeti ol bendeñe āyā nedir

36

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Dilberā tābende rūyuñ ay mıdır yā gün müdür
Çarḥa ser çekmiş mi ḳaddiñ hem-seriñ gerdün mudur
 2. Ey yüzü zībā gözü şehlā sözü aḥlā güzel
‘Ārız-ı rengiñiñ āyā gül mü yā gül-gün mudur
 3. ‘Arz eder ḥün-ı dilin çāk-ı girībān eyleyip
Ḥasret-i la‘l-i lebiñle ḡonce de dil-ḥün mudur
 4. Bî-muḥābā olmada gül buse-çin āyā neden
Ruḥlarıñ zülfine buse vermege medyün mudur
- s.18.** 5. Muttaşıl Ḥüznī aḳar mecrāya şol cennet olan

2. Aşk şarabının öyle (bir) sarhoşuyum (ki) (bu yüzden); geçmiş nedir, gelecek nedir, şu an nedir idrak edemiyorum, bilemiyorum.

3. Gönül Mecnun’u, tek renk denizine battığından beri, (Leyla) kendisini arz etse (bile) Leyla’yı fark etmez.

4. Sen, şarap içen sarhoş rinde, şişenin sesi ile şarabın verdiği keyif nedir (diye) bir soru sorma.

4a ḥod: ḥūr M.

5. Ey güzellerin şahı! Hüznî seni merhamet sahibi bilirken o bendene bunca zulmetmenin hikmeti acaba nedir?

36

1. Ey dilber! Parlayan yüzün ay mı, güneş midir; boyun felek kadar yüksek mi, dostun dünya mıdır?

2. Ey yüzü güzel, gözü hafif şaşı, sözü tatlı güzel! Yanağının rengi acaba gül mü, gül renkli midir?

3. Gonca yakasını yırtıp gönül kanını döküyor; yoksa onun da gönlü senin lal dudağının hasretiyle kan mı ağlamaktadır?

4. Zülfün hiç çekinmeden gül yanağından buse alıyor, yoksa yanaklarının zülfüne öpücük borcu mu var?

5. Ey Hüznî! Cennet gibi olan şu mecraya akıp duran gözyaşım Seyhun mu Ceyhun mudur bilmiyorum.

Eşk-i çeşmim bilmezem Seyhün mu yâ Ceyhün mudur

37

(*fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*)

1. Nüş-ı meyle hevesim muğbeçegān vuşlatıdır
Künc-i meyhāne harābātilerin cennetidir
2. Şofi hāşıl ğaraż-ı 'azm-i harābāt edenin
Tā dem-i bezm-i ezel pīr-i muğān şöhetidir
3. Edemezse n'ola bir dem bile ārām ansız
Gönlümün peyker-i dilber sebep-i selvetidir
4. O şeker-leb kim anın 'aşkına Ferhād olanın
Suhan-ı şekker-i şīrīn-lebi şerbetidir
5. Hāl-i 'ālem ne 'aceb hāle tehavvül etmiş
Halka miftāh-ı suhan birbirinin ğıybetidir
6. Kiminin hūri vü ğilmān kiminin bāğ-ı cinān
Hüzni'nin maqşadı dīdār-ı Hudā rü' yetidir

38

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

1. 'Aşk ile cānāna cān teslīm edenler yok mudur
Nezd-i şāha cevherin taqdīm edenler yok mudur
2. 'Aşk re's-i hikmet olduğun bilip tıfl-ı dile

37

1. Meyhane köşesi, meyhane ehlinin cennetidir; (orada) şarap içmekteki niyetim muğbeçelere kavuşmaktır.
2. Ey Sufi! Meyhaneye gitme niyetinde olanların ta ezelden beri maksadı meyhaneci ile sohbetir.
3. Gönlümün huzurunun sebebi, o dilberin yüzüdür; onsuz bir an bile huzur bulamazsam buna şaşılır mı?
4. O tatlı dudaklının aşkına Ferhat olanın şerbeti, sevgilinin tatlı dudağından dökülen şekerli sözlerdir.
5. Alemin hali ne acayip hale dönüşmüş, halkın birbirlerinin ğıybetini (etmeleri) sözün anahtarı (olmuş).
6. Kiminin maksadı huri, kiminin ğılman, kiminin cennet bahçesi (iken) Hüzni'nin maksadı, Allah'ın didarını görmektir.

38

1. Aşk ile sevgiliye can teslim edenler (ve) şahın huzuruna cevherini sunanlar yok mudur?
2. Aşk hikmetinin reisi olduğuna bilip gönül çocuğuna her zaman aşk ilmini öğretenler yok mudur?

‘İlm-i ‘aşkı dem-be-dem ta‘līm edenler yok mudur

3. Āh ben telhī-çeş-i derd-i firākam keyfini
Cām-ı ‘aşk-ı yār ile tetmīm edenler yok mudur
4. Zātını Behzād-ı ‘aşk edip hemān levh-i dile
Ol nigārīḡ resmini tersīm edenler yok mudur
5. Kırtarıp ahlāk-ı nā-bercā-yı esfelden dilin
Hüznīyā harf *Aḡsen-i takvīm* edenler yok mudur

s.19.

39

(*fe ‘ilātūn fe ‘ilātūn fe ‘ilātūn fe ‘ilūn*)

1. Hātırım bilmez benim bir dem nedir şulḡ u sürūr
Bulmada her dem hücūm-ı leşker-i muḡtele şūr
2. Māhdan māhīye dekdir beyn-i ‘aşk ārām ile
Merd-i ‘aşkıım bende n’eyler ey dil ārām u huzūr
3. Dil ‘abāsın yaqalı bir şūḡ-ı āteş-meşrebe
Nār-ı ‘aşk ile derūn-ı sīne olmuştur tenūr
4. Kim bulur kılca kuşūr ol mū-miyān-ı nāzike
Bulsa meddāḡı bulur ‘acz ile medḡinde kuşūr
5. Ben ne hoş sözler bulurdum Hüznī endūh-ı zamān
Āh kim vermemiş olsa ṡab‘ıma ye’s-i fūtūr

3. Ben ayrılık derdinin zehrini tadarken, sevgilinin aşkının kadehinin keyfini sürenler yok mudur, âh!
4. Zâtını, aşkın Behzât’ı sayıp gönül levhasına hemen o sevgilinin resmini resmedenler yok mudur?
5. Ey Hüznî! Gönlünü en sefillerin uygunsuz ahlaklarından kurtarıp yaratılmışların en güzeli sözünü edenler yok mudur?

39

1. Her zaman şuuru bozulmuş askerlerin hücumunu uğrayan gönlüm bir an barış ve sevinç nedir bilmez.
2. Ey gönül! Ben aşk adamıyım, bende huzur ve sükun ne arar? Aşk ile huzurun arası, aydan balığa kadardır.
3. Ateş meşrepli bir güzele gönül abasını yakalı, aşk ateşiyle gönlün içi tandır olmuştur.
4. O ince belli nazike kim kılca kusur bulabilir? (Sadecce) övücüsü azciyetle (onu) (methederken) bulsa bulsa övgüde kusur bulur.
5. Hüznî! Ah (eğer) mizacıma ümitsizlik vermemiş olsa, zamanın sıkıntısı(nda) ne hoş sözler bulurdum.

(*fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*)

1. Duht-ı rez bezme yine gül gibi handān geliyor
Yine ārām-ı dil-i zümre-yi rindān geliyor
2. Şem'-i bezm-i zürefā revnağ-ı rüy-ı sākī
Cām-ı mey meclise kandīl-i fūrūzān geliyor
3. Ba'd ez-īn zulmet-i gamdan ne gezer anda eşer
Āsumān-ı dile hūrşīd-i dıraḥşān geliyor
4. Sizde ey sākī vü şahbā ne bu ḥaşşiyet kim
Ten-i bī-tābıma gördükte sizi cān geliyor
5. Ayağ alıp eline sāk-ı kebüter gibi surḥ
Sekerek muğbeçe mānende-i kebkān geliyor
6. Zen-i dünyā gibi ārāyiş-i şad-güne ile
Yine zāhidleri idlāle o fettān geliyor
7. Öldürür derd-i ḥumār ādemi geldi başıma
Yā niçin bezm-i meye sākī zarīfān geliyor
8. Bir gülün 'aşk ile dil mişli hezār etmede zār
Leb-i ḥamrāsın anıp gözlerime kan geliyor
9. Dil temennī niçe etmez ni'em-i vaşlın anı
Derd-i hicr ile cihān başıma zindān geliyor

40

1. Rind zümresinin gönlünün huzuru (olan) şarap, meclise yine gül gibi neşeli geliyor.
2. Zarifler meclisinin mumu (ve) sakinin yüzünün parlaklığı (olan) şarap kadehi, meclise parlak kandil (olarak) geliyor.
3. Gönül göğüne, parlak güneş geldikten sonra, onda gam zulmünden ne eser kalır.
4. Ey saki ve kadeh! Sizdeki bu özellik nedir (ki) bitap olan tenime sizi gördükçe can geliyor.
5. Muğbeçe, uyanık güvercin gibi eline kızıl kadehi alıp keklikler gibi sekerek geliyor.
6. Dünya kadını gibi yüzlerce çeşit süsler ile yine zahidleri yoldan çıkarmak için o fitneci geliyor.
7. Saki! İçkiden sonraki baş ağrısı adamı öldürürken niçin şarap meclisine zarifler geliyor?
8. Gönlüm, bülbül misali bir gülün aşkıyla inerken dudağının kırmızılığını andıkça gözlerime kan geliyor.
9. Cihan, ayrılık derdi ile başıma zindan geliyor (iken) gönül onun kavuşma nimetlerini nasıl istemez?

s.20. 10. Yine mest olmuş o mest-i mey-i meyhâne-i nâz

İşte meyhânedен üftân u hîzân geliyor

11. Eylemiş ğark-ı ‘arâk ruhlarını tâb-ı ‘arâk

Jâleden inci taşınmış gül-i handân geliyor

12. İki ‘arîz mı iki verd-i ter-i behcet mi

Yâdıma bakşam aña kudret-i Raḥmân geliyor

13. Öyle sür‘atle nazar kıll ki göz ermez Hüzni

Çeşm-i âhû-yı Hoten ğamzesi hayrân geliyor

41*

(*mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün*)

1. Sarây-ı dilde ğamdan başka bir mihmân mı kalmıştır

Dil-i ğam-pervere ğam çekmedik bir ân mı kalmıştır

2. Senin ey şüh-ı zîbâ devr-i ‘âlem-süz-ı hüsniñde

Cihânda nâr-ı ‘aşka yanmadık bir cân mı kalmıştır

3. Sen ol reşk -i perî maḥsûd-ı Leylî’sin ki ‘âlemde

Senin Mecnûn-ı ‘aşkıñ olmadık insân mı kalmıştır

4. ‘Aceb bir hâl-i istiğrâka düşmüş âyîne bilmem

O da hüsniñe âyâ sen gibi hayrân mı kalmıştır

10. O naz meyhanesinin şarabının mestiyi yine mest olmuş (şekilde) meyhaneden düşe kalka geliyor.

10b mısra vezne uymamaktadır.

11. O açılmış gül yanakları ter içinde çiyden inci takınmış (halde) geliyor.

12. İki yanak mı, iki güzel taze gül mü (diyerek) ona bakınca Rahman’ın kudreti hatırıma geliyor.

13. (Ey) Hüzni! Hoten ceylanı gözlü sevgilinin gamzesi esrar sarhoşu olmuş (fırsat bu fırsat) ona hızlıca nazar et zira (o, o kadar hızlıdır ki) ona (normal zamanda) göz ermez.

41

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi’nin 73. sayısının 24. sayfasından alınmıştır.

1. Gönül sarayında gamdan başka bir misafir mi kalmıştır? Gam ile beslenen gönle gam çekirtmeyen bir güzel mi kalmıştır?

2. Ey işveli güzel! Senin alemini yakan güzelliğinin devrinde cihanda aşkın ateşiyle yanmayan bir can mı kalmıştır?

3. Sen, perilerin kıskandığı haset edilecek güzellikte olan Leyla’sın; senin aşkının Mecnun’u olmayan insan mı kalmıştır?

3a reşk: rişk M.

4. Ayna, acayip bir hale gark olmuş; acaba o da güzelliğine sen gibi hayran mı kalmıştır, bilmem.

5. Gören var mı cihānıñ müstaķar bir hāletin Hüzni
İmārāt-ı mülūk-ı māzī ābādān mı kalmıştır

42*

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Devlet-i devr-i zamān olmuş ne olmamış nedir
Himmet-i ten-perverān olmuş ne olmamış nedir
2. Bu denī-perver sipihre ser-fürū etmem ebed
Başım üzre sāye-bān olmuş ne olmamış nedir
3. Ehl-i dil haķķında devri nā-muvāfiķtır bütün
Gerdiş-i gerdün hemān olmuş ne olmamış nedir
4. Cān kim mehcūr-ı cānān olsa cān demem aña
Yārsiz cismimde cān olmuş ne olmamış nedir
5. Teşne-i ĥamr eyledim iken bu cānım Hüzniyā
Ĥamr-ı ĥumār-ı cihān olmuş ne olmamış nedir

43*

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Vāmıķ[a] 'Azra-'izārān bir deĝil binlercedir

5. Hüzni! Cihanın istikrarlı bir halini gören var mı? Geçmiş hükümdarların inşa ettikleri (bugün) mamur mu kalmıştır?

42

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 73. sayısının 24. sayfasından alınmıştır.

1. Şu devirde saadet/devlet olsa ne, olmasa ne; tenini besleyen (yiyip içmekten başka bir şey bilmeyen) kimselerden himmet olsa ne olmasa ne?

2. Bu alçaklık barındıran feleğe asla itaat etmeyecek (iken) felek başımın üzerine gölgelik olmuş ne olmamış ne?

3. Gönül ehli hakkında devrindekiler bütünüyle onlara muhalif (iken) feleğin dönüşü çabucak olmuş ne olmamış ne?

4. Canandan ayrı düşmüş cana, can demez iken cismim yarsiz (kalmış) ise canım olmuş ne olmamış ne?

5. Ey Hüzni! Bu canımı şaraba susatmış iken cihanın sersemleten şarabı olmuş ne olmamış ne?

43

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 75. sayısının 66. sayfasından alınmıştır.

1. Vamık'a Azra yanaklılar bir deĝil binlercedir, bülbüle gülfidanları bir deĝil binlercedir.

1a 'Azrā-'izārān: 'özü 'azaran M.

- ‘Andelīb[e] gül-nihālān bir degil biñlercedir
2. İçlerinde görmedim bir ben gibi dil-ḥaste hiç
Ḥaste-i ḥaste-nigāhān bir degil biñlercedir
3. Yāre izhārı gibi izmārı da güç āh kim
Dilde dāğı nā-nümāyān bir degil biñlercedir
4. Şanma kim ṭoĝru çıkar va‘d-i vişāl-i dilberān
Bu ḥuṣūsta kız-b-i ḥūbān bir degil biñlercedir
5. Ḥār-ı istiĝnā-yı gül te’sīr edelden cānına
Ḥüznīye zār-[1] hezārān bir degil biñlercedir

44*

(*mefā ‘lūn mefā ‘lūn mefā ‘lūn mefā ‘lūn*)

1. Bizim ne māl u ne mülk ü ne ‘izz ü cāhımız vardır
Hemen hep bunları iḥsān eden Allāh’ımız vardır
2. Tereddütten der-i māḥlūka raḥāt bulmasın vā‘iz
Bize Ḥaḫ kāfidir bizim *kefā billāh*’ımız vardır
3. Ğāzab boĝsa mümāşil-ḥāletin bīĝānesiyiz biz
Bizi ḍarb edene bizim bir eyvallāhımız vardır
4. Bize mescid de bir meyḥāne de puṭḥāne de birdir

2. Hasta (süzgün) bakışlı güzellerin hastası bir ben değilim (bunlar belki) binlercedir ama içlerinde hiç benim gibi bir hasta gönüllü görmedim.

3. Ah! Gönüldeki bir değil binlerce görünmeyen yarayı, sevgiliye aşık etmek de gizlemek de ne kadar zor.

4. Dilberlerin kavuşma vaatleri doğru çıkar zannetme; çünkü bu hususta güzellerin yalanları bir değil binlercedir.

5. Gül, dikenin tokluğunu canına tesir ettirdiğinden beri Ḥüznî’ye inleyen bülbüller bir değil binlercedir.

44

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi’nin 75. sayısının 66-67. sayfalarından alınmıştır.

1. Bizim ne mal ne mülk ne izzet ne de makamımız vardır; bizim sadece bunları ihsan eden Allah’ımız vardır.

2. (Bırakın) vaiz, yaratılmışların kapısına gidip gelmekten (onlardan medet umması dolayısıyla) rahat bulamasın; bize Allah yeter bizim “*Kefā billāh*”ımız vardır.

3. Bizi gazap boĝsa da bize vurana karşılık vermeyiz, ona eyvallah der geçeriz.

4. Biz her nereye dönersek dönelim orada Allah’ın yüzünü seyrettiğimiz (için) bize mescit de meyhane de puṭhane de birdir.

Bizim her yerde seyr-i *semme* *vechullāh*'ımız vardır

5. Tenezzül etmeyiz biz seyre ezhār-ı gülistānı

Bizim dil 'āleminde özge seyrān-gāhımız vardır

6. *Ḳo* kim 'aql-ı ma'āş erbābı etsin cem'-i zer Hüzni

Bizim 'aql-ı me'ād ile dil-i āgāhımız vardır

45*

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

1. 'Āklıñ alır ol perī her kime kim manzūr olur

Çeşm-i maḥmūrunu kim seyr eylese maḥmūr olur

2. Bār-ı cevri dilberi 'āşık çeker bī-ihtiyār

Şanma kim ol ḥārı aña çekmede bir zūr olur

3. Kim şehīd-i 'aşk olursa rüz-ı rüstāhīzde

Şanma kim bī-müjde-i dīdār anı maḥşūr olur

4. Ref' iden benlik hicābın cezbe-i rahmet ile

'Aşk dārında *ene'l-Hak* güy olan Maḥşūr olur

5. Zīnet-i dünyā görünmez gözüne rindiñ ebed

Rind o 'uryāndır ki ilbās etsen anı 'ūr olur

6. Bu ḥarāb-ābādı ābād etmege çekme emek

Şanma bu virāneyi sen sa'y ile ma'mūr olur

4b semme: süm M.

5. Bizim gönül alemimizde kendimize has seyr yerimiz bulunduğu (için) gül bahçesinin çiçeklerini seyretmeye tenezzül etmeyiz.

6. Hüzni! Dünya hayatına dönük akıl erbablarının altın toplamasını boş ver; çünkü bizim yaratılışın hikmetini sorgulayan akıl (erbabları) ile kalp gözümüz açıktır.

45

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 75. sayısının 67. sayfasından alınmıştır.

1. O peri (gibi sevgili) her kime görünürse aklını alır; onun mahmur gözlerini kim seyretse sarhoş olur.
2. Aşık, sevgilinin cefa yükünü elinde olmadan çeker; sen ona o diken çökmekte bir zorluk olur sanma.
3. Kim aşk şehidi olursa, kıyamet gününde o, Allah'ın cemalinin müjdesi olmadan haşır olur sanma.
4. Rahmet cezbesiyle benlik perdesini kaldıran, aşk darağacında 'Ben Hakk'ım' diyen Mansur olur.
5. Rindin gözüne ebediyen dünyanın süsü görünmez; sen onu giyindirsen o yine çıplak olur.
6. Bu harap olmuş yeri abat etmeye emek verme; bu viraneyi çalışarak mamur edeceğini zannetme.

7. Şāhib-i sīm ü zeri ma‘būd edinüp şimdi halk
Halka maqbūl olmak için Hālik’a menfūr olur
8. Sīm ü zerden kīsesi mahrūm olanıñ olsa da
‘Aql-ı Eflātūn naşībi halk içinde hūr olur
9. Harf-be-harf icrāsına mecbūr olur elbet anıñ
Her kimiñ destinde şāh-ı ‘aşktan menşūr olur
10. Cān verir rāhat yüzün görmek için ol kimse kim
Leşker-i gam gerçi pey-der-pey anı maḥşūr olur
11. Tab‘ima verdi küşāyiş seyr-i sebz-i ḥaṭṭ-ı yār
Her ne fikr etsem hemen levḥ-ı dile meşṭūr olur
12. Kim ki aḥyāra muḳārindir olur Hakk’a qarīn
Gerçi eṣrāra qarīn olursa Hakk’tan dūr olur
13. Gerçi ‘ömr-i Nūh’u da sürse cihānda bir kişi
Menzili Hūznī anıñ en aḥīrinde gūr olur

46*

(*fe ‘ilātūn fe ‘ilātūn fe ‘ilātūn fe ‘ilūn*)

1. Yine cem‘iyet-i ḥübān ile cānān geliyor
Bunca seyyāre içinde meh-i tābān geliyor

7. Zamanın halkı, halk tarafından kabul görmek için altın ve gümüş sahiplerini ilah edinip Allah’a düşman oluyor.

8. Kesesi gümüş ve altından mahrum olanın, halk içinde Eflatun’un aklından nasibi güneş olur.

9. Her kimin elinde aşk padişahının fermanı olursa, o elbette harfi harfine (fermanın) icrasına mecbur olur.

10. Gam ordusunun peyderpey etrafını kuşattığı o kişi, rahat yüzü görmek için canını verir.

11. Sevgilinin ayva tüylerinin yeşilliğinin seyri, benim mizacıma (öyle) ferahlık verdi (ki) her düşündüğüm gönül levhama hemen yazılmış oldu.

11a sebz-[i] ḥaṭṭ-ı yār: sebz-ḥaṭṭıvar M.

12. Kim hayır sahibi kişilerle beraber olursa Hakk’a yakın olur; kim de şerhilerle yakın olursa Hakk’tan uzak olur.

13. (Ey) Hūznī! Gerçi bir kişi cihanda Hz.Nuh’un ömrünü de yaşasa, en sonunda toprak olur.

46

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi’nin 75. sayısının 67-68. sayfalarından alınmıştır.

1. Sevgili yine güzeller cemiyeti ile geliyor; bunca gezegen içinde parlayan ay geliyor.

2. İhtifâlât-ı melîhân-edâ âyîn ile
O şeh-i zümre-i hûbân o meh-i ân geliyor
3. Akıt eşkiñ kadem-i pâkine düş cûy mişâl
İşte ey gözlerim ol serv-i hırâmân geliyor
4. Yere başmaz o perî bâda mı binmiş bilmem
Tahtını yel götürür işte Süleymân geliyor
5. Beni bî-h`âb u huzûr etme edip âh u enîn
Ġam yeme ey dil-i haste saña Loqmân geliyor
6. Nice rakş-âver-i şevk olma[ya] Ya `küb-ı dilim
Dîdeme revnağ-ı rûy-ı me[h]-i Ken`ân geliyor
7. Niye gitmiş o melek beyt-i rakîb[e] bağa bağ
İşte gittigine olmuş da peşimân geliyor
8. Başka bir şey mi yok âyâ nereye kılsa nazar
Gözüme şan`at-ı pür-hikmet-i Yezdân geliyor
9. Gül açıldı gelip eyyâm-ı bahâr ey Hüzni
Şâh-ı eşçârdan âheng-i hezârân geliyor

47

(fâ`ilâtün fâ`ilâtün fâ`ilâtün fâ`ilün)

1. Hiç karar etmez gelen `âlem ise `âlem henüz

2. O güzellik ayı, o güzeller zümresinin şahı, güzellere yakışır bir merasim ile geliyor.

3. Ey gözlerim! İşte o nazlı nazlı salınan sevgili geliyor; akarsu misali onun temiz ayağına gözyaşlarını akıt.

4. O peri yere basmıyor rüzgara mı binmiştir, bilmem; tahtını rüzgarın taşıdığı Hz. Süleyman (gibi) geliyor.

5. Ey gönlü hasta! Beni, ağlayıp, gam yiyerek huzursuz ve uykusuz etme (zira) Lokman geliyor.

5a bî: bu M.

6. Gözüme Kenan`ın ayının (Hz. Yusuf`un) yanağının parlaklığı gelirken Hz. Yakup gibi olan gönlüm arzuyla nasıl yerinden oynamasın.

7. O melek (gibi sevgili) rakibin evine niye gitmiş? Bak! İşte gittiğine pişman olmuş şekilde geri geliyor.

8. Gözüm nereye baksa Allah`ın hikmet dolu sanatını görüyor; acaba (alemden) başka bir şey yok mu?

9. Ey Hüzni! Bahar günleri gelip gül(ler) açıldığı (için) ağaçların dallarından bülbüllerin nağmeleri geliyor.

47

1. Eğer dünya bu dünya ise gelen bunda kalmaz, eğer adam adam ise ondan kendi türüne zarar gelmez.

- Nev'ine gelmez hâlel âdem dahı âdem henüz
2. Câm-ı 'aşk-ı yâr ile sekrân idim ben ol zamân
Bâde-i engûrî icâd etmemişti Cem henüz
3. Tâzeler dil yârasın tîğ-i sitem urup o şûh
Urmamışken açtığı yaralara merhem henüz
4. Gitmeden biri ğamıñ yeki gelir beyt-i dile
Ğam pey-â-pey tolmada def' olmadan bir ğam henüz
5. Dehri tutmaz mı hezâr-âsâ figânım Hüzniyâ
'Ârız-ı gül-fâmını 'arz etmez ol gül-fem henüz

48

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

1. Derd-mend-i 'aşk olan derdine dermân istemez
Derdir dermân aña dârü-yı Loğmân istemez
2. Cân u dilden tâlib-i dîdâr olan 'uşşâk-ı zâr
Cenneti kılmaz taleb hürî vü ğilmân istemez
3. Halkdan i' râz edip de Hâlık'ına yüz tutan
Eylemez meyl-i riyâ vü şöhret ü şân istemez
4. Gözlerimle çokların gördüm ben ey reşk-i melek
Mâ'il-i reng-i ruhuñ seyr-i gülistân istemez
- s.21. 5. Şiddet-i cu ' ettirirse Hüzniya terk-i hayât

2. Cem henüz üzüm şarabını icat etmemişken ben o zamanlar sevgilinin aşkının kadehi ile sarhoş idim.
3. O güzel, açtığı yaralara henüz merhem vurmamışken sitem kılıcını vurup gönül yarasını yeniler.
4. Gönül evine, gamın biri gitmeden biri gelir; bir gam henüz def olmadan art arda gam gelir.
5. Ey Hüzni! Bülbül gibi feryatlarım alemi tutmaz mı (ki) o gül dudaklı, gül renkli yanağını, henüz göstermez.

48

1. Aşkın dertlisi, derdine derman istemez; ona derdi dermandır, Lokman'ın ilacını istemez.
2. Can ve gönülden didarın talibi olup inleyen aşıklar; cenneti talep etmez, huri ve gilman istemez.
3. Yaratılandan yüz çevirip Allah'a yüz tutan, riyaya meyletmez ve şöhret ile şân istemez.
4. Ey meleklerin kıskandığı! Ben gözlerimle çoklarımı gördüm (ki) yanağının rengine hevesli olup gül bahçesinin seyrini istemezler.
5. Hüzni, eğer açlığın şiddeti (ile) ölse (bile), cimrilerin elinden bir parça ekmek istemez.

Şunsa ger bir pāre nān dest-i ḥasīsān istemez

49

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Ketmden esrār-ı 'aşkı fāriğ olma bir nefes
Fāş eder zārıñ dilā bu zārı kes sevmez bu ses
2. Ben nice bülbül gibi zār etmeyem oldu başa
Murğ-ı bāğ-ı kuds iken bu çār 'unşur bir kafes
3. Vā'izā sermest-i şahbā-yı muḥabbet bilmiş ol
Bu seniñ efsāneñi gūş eylemez hiç sözü kes
4. Bāde-i 'aşk-ı gül-i vaḥdetle sermest olalı
'Andelīb-i dil nevādan fāriğ olmaz bir nefes
5. Dil yedikçe derd-i 'aşkıñ darbe-yi mızrābını
Hüznīyā bī-iḥtiyār efgān eder mişl-i ceres

50

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Bister-i hicriñde ten bī-cān yatar cānım yetiş
Cān verir dil cism-i bīmārımda cānānım yetiş
2. Pāymāl olmuş reh-i 'aşkıñda bir üftādeyim
Tut elim ey çāre-sāz-ı derd-mendānım yetiş
3. Āteş-i 'aşk-ı cihān-sūzuñla yandı cism-i cān

49

1. Ey gönül! Bir nefes (bile) aşkın sırlarını saklamaktan uzak durma; inlemeyi kes, çünkü inlemen (sırrı) açığa çıkarır.
2. Bu dört unsur, ben kutsal bahçenin kuşuyken bana bir kafes oldu; nasıl bülbül gibi inlemeyeyim?
3. Ey vaiz! O senin bu efsanelerini dinlemez, sözü kes; (çünkü) o, kadehin muhabbetinin sarhoşu olmuş.
4. Vahdet gülünün aşk badesiyle sarhoş olalı, gönül bülbülü nağmeden bir nefes uzak durmaz.
5. Ey Hüzn! Gönül, aşk derdiyle mızrap darbesini yedikçe çan gibi elinde olmadan feryat eder.

50

1. Sevgilim! Ten ayrılık yatağında cansız şekilde yatıyor; gönül hasta vücudumda can veriyor, yetiş!
2. Ey dertlilere çare bulan! Aşkın yolunda ayaklar altında kalmış bir düşkünüm; elimi tut, yetiş!
3. Ey yüzü parlak güneş (gibi olan) parlak ayım! Vücut, cihanı yakan aşkın ateşiyle yandı, yetiş!

Ey yüzü hürşid-i rahşan mäh-ı tabânım yetiş

4. Zaḥm-ḥör-ı miḥnet oldum tîg-i hicriñden seniñ

Dād edip feryādıma ey şāh-ı ḥübânım yetiş

5. Destres olmaz dil-i Ḥüznî saña luṭuf edip

Dest-gîr ol aña ey serv-i ḥırāmânım yetiş

51

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Kimini ḥandān felek kimini giryān eylemiş

Mübtelā-yı ğam kimin kimini şādān eylemiş

s.22. 2. Bir hizebr görmedim 'ālemde illā kim anıñ

Gerdiş-i nā-sāz-ı gerdün bağrını kan eylemiş

3. Baḥş edip şahbā-yı 'aşkı sākî-yi feyz-i Ḥudā

Tā ezelden tā ebed 'uşşākı sekrān eylemiş

4. Қаtre-yi deryāçe şükr et ol Ḥudāvend-i kerīm

Bağ seni müstağrağ-ı deryā-yı ihsān eylemiş

5. Ser-zemīn-i secde-yi şükr olsa Ḥüznî çok mudur

Luṭf-ı Ḥağ anı şeh-i cem' -i suḥandān eylemiş

52

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

4. Ey güzellerin şahı! Senin ayrılığının kılıcından mihnet yarası yer oldum; ihsan edip feryadına yetiş!

5. Ey salınarak yürüyen servim! Hüznî'nin gönlü sana erişemiyor, ona lütfedip yardımcı ol, yetiş!

51

1. Felek; kimini gülen, kimini ağlayan, kimini gama bağımlı, kimini sevinçli eylemiş.

2. Şu dünyada bir aslan görmedim ki tersine dönen felek onun bağımlı kan etmiş olmasın.

2a Bir hizebr: Bir hizver M.

3. Allah'ın feyzinin sakisi, aşk kadehini sunup aşıkları ezelden ebede dek sarhoş eylemiş.

4. Bak o kerem sahibi Allah, seni ihsan deryasına daldırmış; gölün katresi kadar şükret.

5. Hak'ın lütfü, Hüznî'yi söz söyleyenlerin hepsine sultan eylemişken, o başını yere koyarak şükür secdesi etse çok mudur?

52

1. Dil o Yūsuf-ṭal‘ata zātın ḥarīdār eylemiş
Hem yine aldanmamış biḡ cāna pāzār eylemiş
2. Derd-i ṭāḡat-sūz-ı ‘āşık ḡābil dermān olur
Ṭoḡrusu bunu diyen bī-hūde ḡüftār eylemiş
3. Zāhidā rüsvā-yı ‘aşḡ olduğumu levḡ eylemiş
Alnıma gelen ḡazā çün böyle izbār eylemiş
4. *Ḳul hüvāllahu eḡad* sırrın ‘ayān edip Ḥudā
Rūy-ı vaḡdāniyetin her yüzden izḡār eylemiş
5. Kātım ol sırr-ı ene’l-ḡaḡḡa eger vāḡıf isen
Keşf-i esrār etmesi Maḡşūr’u ber-dār eylemiş
6. Dün varıp bu kār-ḡāh-ı dehre şaldım bir nazar
Şuḡl-ı bī-encām-ı dūnyā ḡaḡḡı bī-zār eylemiş
7. Baḡ ne şeyṭān kim kemāl-i kibr ü naḡvetten şofī
Nezd-i rindāna tenezzül etmege ‘ār eylemiş
8. Ḥüznī cānānıḡ leb-i cān-perverin fırsat bulup
Būsa nā’ il olmuş ammā pek çok ısrār eylemiş

53*

(*meḡā ‘lūn meḡā ‘lūn meḡā ‘lūn meḡā ‘lūn*)

-
1. Gönül, o Yusuf yüzlüye talip olup onu almak için bin can vermek hususunda anlaşmış ama yine de bu ticarete aldanmamış.
 2. Aşkın kuvvet bulunmayan derdine derman mümkün olur diyen kişi, doğrusu boş (bir) söz söylemiş.
 3. Zahit, aşk rüsvası olmamı kınamış; (elimden gelen bir şey yok) çünkü alınma kader böyle yazılmış.
 4. “De ki: O Allah birdir.” sırrını Allah ayan edip birliğinin yüzünü, her yüzde ortaya çıkarmış.
 5. Eğer “ben Hakk’ım” sırrına vakıf isen sakla; Mansur’un sırları ortaya çıkarması asılmasına (sebeptir).
 6. Dün dünya dükkanına varıp gördüm (ki) dünyanın sonsuz işleri halkı usandırmış.
 7. Süfinin ne şeytan olduğuna bak! Tam bir kibir ve böbürlenme içerisinde rintlerin yanına gelmeyi kendine ar saymış.
 8. Hüznî, sevgilinin cana can katan dudağından fırsat bulup öpücüğe nail olmuş, fakat çok ısrar etmiş.

8b ammā pek: ammānıḡ M.

53

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi’nin 75. sayısının 67. sayfasından alınmıştır.

1. Bu bezm-i 'ālemin zevk ü şafāsı cümle boştur boş
Hele 'akla göre derd ü belāsı cümle boştur boş
2. Hemen sen 'ömrünü 'ālemde bir hoş[ça] geçir yoksa
Ġam u zevkin cihānda yok beķāsı cümle boştur boş
3. Gözün diksen hemen ihsān-ı bī-payān-ı Mevlā'ya
Ki 'abdiñ lutfunuñ yok māverāsı cümle boştur boş
4. Ben idrāk eyledim 'akl-ı selīm ihsān edip Mevlā
Cihānda fikr-i Hāk'tan mā'adāsı cümle boştur boş
5. Nukūş-ı kā'ināta bakma hiç nakşından ey dīde
'İyān olmazsa nakķāşın liķāsı cümle boştur boş
6. Reh-i Hāk'ta saña nefsinñ gibi düşmān mı var Hüzni
Seni azdırmasın nefsinñ hevāsı cümle boştur boş

54

(fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün)

1. Tıtsa bir kalbi muħabbet ger be-rū-yı iħtişāş
Bir tutar ayrılmaz andan bir daħı mişl-i raşāş
- s.23. 2. Bilmezem bilmez mi hiç bıķmak uşanmak olsa da
Dil belā-yı 'aşktan etmez temennī-yi ħalāş
3. Bu tarīk-i 'aşktır bu rāh-ı pür-āfātta

1. Bu alem meclisinin zevk ve sefası hep boştur; hele akla göre dert ve belası hep boşunadır.
2. Gam ve zevk dünyada ebedi değildir (ama) sen ömrünü dünyada (mümkün olduğunca) hoşça geçir.
3. Mevla'nın sonsuz ihsanına baksan, kulun lutfunun sınırlı olduğunu (anlayıp) her şeyin boş olduğunu (görürsün).
4. Mevla (bana) aklıselim ihsan edince cihanda Hakk'ın fikrinden başka her şeyin boş olduğunu anladım.
5. Ey göz! (Eğer) nakkaşın yüzü (sana) ayan olmayacaksa, kainatın nakışlarına hiç bakma; zira nakışların cümlesi boştur.
6. (Ey) Hüzni! Hak yolunda senin için nefsin gibi bir düşman yoktur; nefsinin arzularının hepsi boştur, (dikkat et) seni azdırmasın.

54

1. Sevgi, eğer bir kalbi bağlanma kuvvetiyle tutarsa, bir daha kurşun misali ondan ayrılmaz.
2. Gönül, aşk belasından bıkmak usanmak bilmeyip de kurtulmayı temenni etmez mi?
3. Bu belalarla dolu (olan) aşk yolunda, nice can ölür, nice kanlar kısassız dökülür.

Nice cān tenden gider anlar doklr b-ı

4. Her azāya olmada gerdānda av-1 rızā
‘Arife teslmenden baa hi olur mu menā
5. Hālarında dendi Hzn el- ‘avāmqke’l-hevām
Meslegin kim etmez ise silk-i mergb-1 havā

55

(fā ‘ilātn fā ‘ilātn fā ‘ilātn fā ‘iln)

1. La’l-i cānāndır mcerred cām-1 hāmraqdan arā
obet-i cān-perveridir n-1 ahbādan arā
2. Lā deyince ol ‘adem illā deyince bul vcd
Budur ancak ey ‘azzim lā v illādan arā
3. İtikā-yı hār eder mi iiyā-1 gl eden
Nedir ey dil ekve-i cevri-i dil-ārādan arā
- 4.* Mazhar-1 ry-1 hāāttır merāyā-yı mecāz
Hāılı Mevlā imi Mecnn’a Leylā’dan arā
5. Zār edip rāz-1 dern fā edersen Hznyā
Syle kim saa nedir bu sırrı iādan arā

56

(fā ‘ilātn fā ‘ilātn fā ‘ilātn fā ‘iln)

4. Arife, her olayda boynuna rıza gerdanlıı (takmaktan), teslim olmaktan baa sınak var mıdır?

5. Hzn! Sekinlerin rabet ettii yolu tutmayanların haklarında ‘halk bcekler gibidir.’ dendi.

55

1. Kızıl kadehten maksat, sevgilinin saf dudaı; arap imekten maksat, cana can katanın sohbetidir.

2. Ey azizim! La ve illadan maksak ancak budur; la deyince yok ol, illa deyince var ol.

3. Ey gnl! Gnl ssleyenin zulmlerinden ikayet etmenin maksadı nedir? Gl arzu eden dikenden ikayet eder mi?

4. Mecaz aynası hakikatin yzne mazhardır; hasılı, Mecnn’a Leylā’dan araz Mevlā imi.

* Bu beyit Halk Bilgisi Haberleri Dergisi’nin 75. sayısının 68. sayfasından alınmıtır.

5. Ey Hzn! Syle! İneleyip gnlnn sırrını ortaya ıkararak sırrı ia etmekteki maksadın nedir?

56

1. Görünür her yerde kâmiller be-rûy-ı inbisât
 alb-i nâsı etmeden hâlî degildir pür-neşât
2. Ey ki müştākân-ı dîdâr-ı cenâb-ı Zü'l-celâl
 Eyleyi halk-ı cihândan kaç'-ı hayt-ı ihtilât
3. Bendeysi işâl için var mı tarîk-i 'aşqdan
 Pîşgâh-ı dergeh-i Mevlâ'ya bir başka sırât
4. Bir kapısından giren diğeri kapısından çıkar
 Oldu dünyâ-yı denî iki kapılı bir ribât
5. Hüzniyâ zinhâr tesvîf ü tseyyüb eyleme
 'Âdet eyle etmegi her işte her dem ihtiyât

s.24.

57

(mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün)

1. Eder rindâne meşreb şohbet-i bintü'l-'inebden haz
 Şafâ-yı bezm-i meyden zevke dâ'ir bir sebebden haz
2. Leb-i sāğar olursa büseje hem etme istiğrâb
 Kim eyler rind mey-nüş eylemezde bûs-ı lebden haz
3. Müsebbib var iken esbâbı aşlâ cüstü cü etmez
 Eder ehl-i tevekkül rızq-ı bî-külfet talebden haz

1. Kamil insanlar her yerde gönle ferahlık veren bir halle görünerek insanlar[ın] kalbini neşeyle doldurmaktan geri durmazlar.

1b alb-i nâsı: alb-i nâs M.

2. Ey celal sahibinin yüzünü arzulayanlar! Cihan halkı ile görüşme ipini kesin.

3. Köleyi, Mevla'nın huzuruna ulaştırmak için aşk yolundan başka bir köprü var mı?

3b dergeh-i: bir iki M.

4. Değersiz dünya, bir kapısından girilip bir kapısından çıkılan iki kapılı bir bina oldu.

5. Ey Hüzni! Her işte şen ve ihtiyatlı olmayı adet edinmeyi asla geciktirme ve ihmalkar olma.

5b her dem: hürrem ü M.

57

1. Rindane meşrepler; şarap sohbeti etmekten, şarap meclisinin sefasından zevk almaya dair sebeplerden haz eder.

2. Kadahın dudağı (seni) öperse şaşırma! Çünkü rint mey içmediğı zaman dudak öpmekten haz alır.

3. Tevekkül ehli, külfetsiz rızkı talebinden haz eder (ve) sebep olan var iken sebepleri asla araştırmaz.

4. Hezār aqsāmdan nāsıñ içinde şāfi bir kısmı
Eder ı̄şār-ı zerden bākī imsāk-ı zehebden haz
5. Bu rüşendir ki Hüzni tā ezelden edegelmıştır
Harābāt ehli nüş-ı bādeden şofi halebden haz

58

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

1. Eder 'uşşāka cānān ettiği nāz u edādan haz
Eder 'āşık da 'aşk içinde çektiği belādan haz
2. Atar dermān için derd-i devāya cānını bīmār
Ne rütbe telh-kām etse yine eyler devādān haz
3. N'ola ben gözlerim ayıramazsam meh-liķālardan
O kim 'āşıktır etmez mi temāşā-yı liķādan haz
4. Taḥattur etmeyip bī-tābī-i 'uşşākı ma'şūkān
Eder 'uşşāka taḥmīl ettiği bār-ı cefādan haz
5. Ne ta'n eyler şofi bilmem muḥabbet ehline Hüzni
Neden etmez 'aceb ol meşreb-i ehl-i vefādan haz

59

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

1. Zevke talmış eyleyip bir bezme cānān ictimā'

4. Bin kısım insanların içinden ölümsüz (olan) temiz bir kısmı, altın saçmaktan (ve) altından perhiz etmekten haz eder.

5. (Ey) Hüzni! Bu çok açıktır ki ezelden beridir meyhane ehli bade içmekten, sufi ise süttten haz etmiştir.

58

1. Sevgili, aşıklara ettiği naz ve cilveden; aşık ise, aşk içinde çektiği beladan haz eder.
2. Hasta, derman için canını derdin devasına atar; ne kadar acı da çekse yine de devadan haz eder.
3. Ben gözlerimi ay yüzlülerden ayıramazsam bunda şaşılacak ne var? Aşık kişi, yüzü seyretmekten haz etmez mi?
4. Sevgililer, dermansız aşıkları hatırlamayıp aşıklara yüklediği cefa yükünden haz eder.
5. Hüzni! Sufi ne diye muhabbet ehlini kınar; o vefa ehli kişilerden neden haz etmez, bilmiyorum.

59

1. Sevgilin bir mecliste toplanıp zevke daldığını, şuradan anladım; o meclisten nur parılıyor.

Bildim andan kim eder ol bezmden nūr iltimā‘

2. İçlerinde bir şeker-leb var ki muṭlaḳ mest olur

Eylese güftār-ı şekker-bārını kim istimā‘

3. Ḳalb-i ‘ārif gevher-i esrār-ı Ḥaḳ’ıñ kânıdır

Şanma kim nādān eder ol sırra kesb-i ittılā‘

s.25. 4. Almış iken hiç gibidir on sekiz biñ ‘ālemi

Ḳalb-i kāmīl eylemiştir ol ḳadar da ittisā‘

5. Eyleyip manzume-i bī-hūdeden şarf-ı nazar

Hüznî’niñ eş‘arın oḳu kim edesin intifā‘

60

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Maḳşadıñ cānān ise etmek gerek cāndan ferāğ

Eyle ya cāndan ferāğ yāhūd ki cānāndan ferāğ

2. Dāğ dāğ-ı sīne gül gül-i yādigār-ı yārdur

Bülbüle etmek ne mümkündür gülistāndan ferāğ

3. La‘l-i cānānıñ hezārān cān deger bir büseye

Dāmen-i dildārı tut eyle Bedaḥşān’dan ferāğ

4. Etmede bir demde biñ imānı zülfüñ raḥne-dār

Ḳıldı mı bilmem o kāfır dīn ü imāndan ferāğ

5. Hüznî olaldan gül-i ruḥsār-ı yāre ‘andelīb

2. İçlerinde bir şeker dudaklı var ki, senin şeker saçan sözlerini duysa mutlaka sarhoş olur.

3. Arifin kalbi, Allah’ın sırlarının cevherinin yatağıdır; cahil o sırrı öğrenir sanma.

4. Kamil bir kalp o kadar geniştir ki on sekiz bin alemi içine almıştır ama hiç belli etmez.

5. Gereksiz manzumeleri okuyup vakit harcamaktansa, Hüznî’nin şiirlerini oku ki faydalanasın.

60

1. Maksadın sevgili ise, candan geçmek gerek; ya candan ya da canandan geç.

2. Yara, gönlün yarası, gül, sevgilinin yadigar gülü iken bülbülü gül bahçesinden vazgeçirmek ne mümkündür?

3. Sevgilinin dudağının bir busesine, bin can (vermeye) değerken sevgilin eteğini tut, Bedaḥşān’dan vazgeç.

3a büseye: büseje M.

4. Saçın bir anda bin imanı zedelemekte; o kafır, din ve imandan vazgeçti mi bilmiyorum.

5. Hüznî, yarin gül yanağına bülbül olduğundan beri, inlemek ve feryat etmekten vazgeçmek elimde değildir.

Etmeye destimde degildir zār u efgāndan ferāg

61*

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Bu cihān-ı bī-vefānın bī-vefā yārine yuf
Dilber-i nā-mihribān şūh-ı cefā-kārına yuf
2. Bī-esās iken n'ola kevn -i fesādın çekse dil
Ça' rına eyvānına dārına diyārına yuf
3. Sa'y iden 'īmārına dehrin 'aceb 'ākil midir
Bī-bekādır çün anıñ ma' mūr-ı mi' mārına yuf
4. Luţfula tatyīb-i dil lāzımdır insāniyyete
'Ālemin merdüm-nümā gürkân -ı ħun-ħ'ārına yuf
5. Nā-becā mı merd-i erbāb-ı mürüvvet yek-zebān
Dehr-i dūnuñ çekse nā-merd-i dil-āzārına yuf
6. Fāriğ olmam çekmeden bir dem bu milk-i fānīniñ
Şuğl-ı b[ī]-encāmına kār-ı girān-bārına yuf
7. Mest-i cām-ı ğaflet olmuş mesttir hūşyārı da
Çek cihāniñ Hūznī hūşyārına ħammārına yuf

62

61

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 75. sayısının 68-69. sayfalarından alınmıştır.

1. Bu vefasız dünyanın vefasız yarına yuh olsun; şefkatsiz sevgilinin cefa veren cilvesine yuh olsun.
2. Gönül, temeli çürük bu fesat dünyasının dibine, sarayına, evine diyarına yuh çekse buna şaşılır mı?
2a kevn: kün M.
3. Sonu olan dünyanın, imarı için çalışan acaba akıllı mıdır? Onun bayındırlığına mimarlık edene yazıklar olsun.
4. İnsana yakışan hal iyi muamele ile gönül almak (iken) insana benzeyip (de) kan için kurtlara yuh olsun.
4b merdüm-nümā gürkân: merdümnümager M.
5. Yiğitlik sahibi kişilerin, alçak dünyanın gönül inciten namerdine aynı dili konuşarak yuh çekmesi münasip midir?
6. Bu fani dünyanın sonsuz ve ağır yüklü işlerine yuh çekmekten bir an vazgeçmem.
7. Ey Hūznī! Bu cihanın ayığı da ğaflet kadehinden sarhoş olmuştur, (öyleyse sen bu cihanın) ayığına da sarhoşuna da yuh çek!

62

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Cānımı yaqtı nevā-yı sūz-nāk-ı nāy-ı 'aşk
Vay ne āteş-zād imiş nāy-ı dil-pīrā-yı 'aşk
2. Zerre-vārī merdüm-i mis-meşrebāna etse mes
Mis iken anı zere tahvīl eder kimyā-yı 'aşk
3. Māverā-yı 'aqlıda seyr ettirir 'ālemleri
Sen de seyr et al ele bir sāğar-ı şahbā-yı 'aşk
4. Devr-i cām-ı bādedir devr-i cefā-yı derd ü ğam
Koy hemān devr ola sākī cām-ı ğam-fersā-yı 'aşk
5. Hoş geçer vaqtin toplu cān ü dilin zevk-i sürür
Sen sen ol tut Hüzni bir cā-yı şafā-bahşā-yı 'aşk

s.26.

63

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Gizli şanma gün gibi meydādadır āyāt-ı Hāk
Bī-nihān etmektedir āyāt-ı Hāk işbāt-ı Hāk
2. Şāni'in bak kudret ü hikmetle vahdāniyyetin
Gösterir varsa gözün mir'āt-ı mevzū'āt-ı Hāk
3. Rū-nümündür pertevinden kā'inātin sen hemān
Bil 'umūmın zerre-i mihr-i vücūd-ı zāt-ı Hāk

1. Aşk neyinin yakıcı sesi canımı yaqtı; aşkın gönül süsleyen neyi ne ateşliymiş.

1b dil-pīrā-yı: nev-pīrā-yı M.

2. Aşk kimyası, bakır karakterli kişilere zerre kadar dokunsa onu bakırken altına dönüştürür.

3. Aşk şarabının bir kadehi aklın ötesindeki alemleri seyrettirir; sen de al eline bir kadeh (ve) seyret.

4. Saki! Dert ve gam cefası (ile) şarap kadehinin zamanıdır; aşkın gam gideren kadehini koy, hemen dönsün.

5. Hüzni! Sen sen ol aşkın safa bahşeden mekanını tut; (eğer böyle yaparsan) can ve gönlün, mutluluğun zevkiyle dolarak vaktin hoşça geçer.

63

1. Hakk'ın delillerini gizli sanma, gün gibi meydandadır; Hakk'ın ispatlarını, Hakk'ın delilleri aşkar etmektedir.

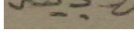
2. Allah'ın hükümlerinin aynasına kudret ve hikmetle bak, eğer gözün varsa (bu ayna) Allah'ın tek olduğunu sana gösterir.

3. Bil ki Allah'ın zatının varlık güneşinin ışığının zerresi kainatın tamamında görülür.

4. Böyle dedi bunu böyle bulup erbāb-ı hüküm
Baħre beñzer vaħdet-i Hāk mevcūdāt-ı Hāk
5. Dīde-i cāndan sebel kalkıp da bir baksan saña
Gösterirdi şems-zāt-ı Hākķ'ı hep zerrāt-ı Hāk
6. Her yana baksan saña Hākķ'ı irā' e etmede
Görünür her ne kim görseñ ber-mir'āt-ı Hāk
7. Şorma şuret bīn-i nā-bīnā dile bilmez anı
Ehl-i ma'nā dāmenin tut eyle taħķīķāt-ı Hāk
8. Hāk'a tesbīħ eyle Hūznī Hāk'a tesbīħ etmede
Hep cemādāt ü nebātāt ile hayvānāt-ı Hāk

64

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Müyü mihr eylemiş cānāna baķ
Tār-ı zülfin şāneler tutmuş elinde şāne baķ
2. Hiç esīr-i dām-ı zülfi olmamaķ mümkün müdür
Mübtelā-yı 'aşķı olduğum şeh-i hūbāna baķ
3. Zāhid ol dildāra dil verdiğimi levm eyleme
Dil-rübüde olduğum ol āfet-i devrāna baķ
4. Hālķı zemden hem men' eylem hem sever dilber diye

4. Hakk'ın varlığı (ve) Hakk'ın birliği denize benzer; hüküm erbabı bunu böyle bulup böyle dedi.

4b mısra vezne uymamaktadır.

5. Can gözünden perde kalkıp da kendine bir baksaydın, Hakk'ın zerrelerinin hep Hakk'ın zatının güneşini gösterdiğini (görüldün).

6. Her ne tarafa baksan sana Hakk'ı gösterir; her ne görürsen Hakk'ın aynasının üzerinde görünür.

7. Sen onu, yalnızca sureti gören kör gönle sorma; mana ehlinin eteğine yapış da hakikati takip et.

8. Hüznî! Hakk'ın hayvanatı, nebatatı, cansız varlıkları Hakk'ı tesbih ediyor, (sen de) Hakk'ı tesbih et.

64

1. ...

2. Aşkına müptela olduğum güzellik sultanına bak; saçının tuzağının esiri olmamak hiç mümkün müdür?

3. Zahid! Gönlümü kaptırdığım o dünya güzeline bak (da) o sevgiliye gönül verdiğim için beni kınama.

4. Cahil zahide bak! Hem halkı kınamaktan men eder hem de aşk erbabını dilber sever diye kınar.

Zemm eder erbāb-ı 'aşkı zāhid-i nādāna baḳ

5. Hūznī anlarsın o dem gāret-ger-i hūş olduḡun
Ol perī-rūyı bir al da dīde-yi im'āna baḳ

s.27.

65

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Mişlini ḥalḳ etmemişken Hālīḳ-ı yektā seniḡ
Kim bulur mişliḡ eyā maḥbūb-ı bī-hemtā seniḡ
2. Ey nebīler serveri v'ey kā'inātıḡ mefḥarı
Ümmetiḡ ednā seniḡdir cennet-i a'lā seniḡ
3. Baḥr ü berr arz u semā fevḳa's-serā taḥte's-serā
Milk-i 'uḳbā milket-i dūnyā vü māfihā seniḡ
4. Hiç revā mı ḡayra faḥr etmek cenābıḡ var iken
Ey ŧeh-i taḥt-ı ŧefā'āt devlet-i 'uzmā seniḡ
5. Hūznīye 'arz-ı cemāl et ey ḥabīb-i Zü'l-celāl
Derd-i 'aşkıḡ etti ol bī-çāreyi ŧeydā seniḡ

66

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Cān verirsen ḡāh-ı 'aşkında olur cānān seniḡ
Cān dirēḡ eyler iseḡ cānānı [et] nisyān seniḡ
2. Vuşlat-ı cānān heman bā terk-i cān ḥāşıl olur

5. (Ey) Hūznī! O peri yüzlüye dikkatli bir gözle baksan, onun akli yağma eden biri olduḡunu o an anlarsın.

65

1. Ey eşsiz sevgili! Eşsiz yaratıcı, senin benzerini yaratmamışken senin benzerini kim bulabilir?
2. Ey peygamberlerin öncüsü, kainatın övücü! Bu zavallı ümmetin senin, yüce cennet senindir.
3. Deniz, kara, arz, sema, topraḡın altı ve üstü, ahiret memleketi, dünya memleketi ve dünyanın içindeki her ŧey senindir.
4. Ey ŧefaāt tahtının sultanı! Yücelik saadeti senindir; senin yüceliḡin varken başkasını övmek münasip midir?
5. Ey Celal sahibi Allah'ın sevgilisi! Hūznī'ye cemalini göster (zira) senin aşkının derdi o biçareyi deli etti.

66

1. Aşk yolunda can verirsen sevgili senin olur, canını sakırırsan sevgiliyi unut.
2. Sevgiliye kavuşmak canın terki ile olur; canına kıymazsan ayrılık vadisi senin yerin olur.

- Cāna kıymazsañ yeriñdir vādī-yi hicrān seniñ
3. Cāna rağbet mi eder cānān seven ey müdde‘ī
Çün edersin rağbet-i cān her sözüñ yalan seniñ
 4. Tālibā ıurma bu yolda pīr-i ‘aşka peyrev ol
Tut sözüñm tā kim ola her müşkülüñ āsān seniñ
 5. Derd-i ‘aşkı çekmeden deme uşandım Hūznīyā
Gizlidir ol derd içinde derdiñe dermān seniñ

67

(*fe ‘ilātūn fe ‘ilātūn fe ‘ilātūn fe ‘ilūn*)

1. Çeşm-i hūn-pāşımı fevvāre-yi hūn etti felek
‘Alev-i āhımı gerdūna sūtūn etti felek
 2. ‘Aşk-ı cānān o kadar etti te‘ālā dilde
Bir iken derdimi biñden de füzūn etti felek
 3. İçtiği mey nazarı düştüğü bir çehre-yi hūb
Dil-i tā‘ atgere bilmem ne füsūn etti felek
- s.28. 4. Ettirip tu‘me dilin tīg-i cefā-yı yāre
Hūznīyi renc-keş-i zaħm-ı derūn etti felek

68*

(*fe ‘ilātūn fe ‘ilātūn fe ‘ilātūn fe ‘ilūn*)

3. Ey iddia sahibi! Sevgiliyi seven cana rağbet eder mi? Senin her sözün yalandır çünkü sen cana rağbet ediyorsun.

4. Ey talip! Aşkın pirine aşk yolunda tabi ol, durma! Sözümü tut ki her zorluğun kolay olsun.

5. Ey Hüznî! Aşk derdini çekmeden usandım deme, senin derdine derman o dert içinde gizlidir.

67

1. Felek; kan saçan gözlerimi kan fiskiyesi, ahımın alevini (de) dünyaya sütun etti.

2. Sevgilinin aşkı gönülde o kadar yüceldi ki felek derdimi bir iken binden de çok etti.

3. Daima ibadet eden gönle felek nasıl bir büyü yaptı da artık onun içtiği şey şarap, baktığı da güzel bir çehre oldu?

4. Felek, gönlünü yarin cefa kılıcına lokma edip Hüznî'yi gönül yarasının derdini çeken etti.

68

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 75. sayısının 69. sayfasından alınmıştır.

1. Beni müştāk-ı gül-i ‘ārızı yār etti felek
Baña bülbül gibi zār etmegi kār etti felek
2. Cigerim pāreledi hançer-i cevriyle o şūḥ
Yalnız şanma beni sīne-fikār etti felek
3. Baña raḥm etmedi de digere mi raḥm etti
Kimi gördümse demekte beni zār etti felek
4. Felege nāz eden ol şehleri gör kim n’etti
Yerini cümlesiniḡ zīr-i ḡubār etti felek
5. O daḡi olsa gerek ḡāk ile yeksān Ḥüzni
Bu kadar zulmü ile şanma ki kār etti felek

69

(*fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*)

1. Girye-i çeşmi nümādır şekl-i bārān ‘āşıkıḡ
Dense vaşfinda sezādır ebr-i giryān ‘āşıkıḡ
2. Sīnede gizler iken çekmiş bir āh-ı şu ‘le-dār
Āteş-i ‘aşk olmuş āhından nümāyān ‘āşıkıḡ
3. Dīde-i ḡün-bārı her-dem derd-i hicr-i yār ile
Eşk-rīz olup eder iḡdaş-ı tūfān ‘āşıkıḡ
4. Sūy-ı cānāndan teḡāfūl etmege ḡikmet nedir

-
1. Felek, beni sevgilinin gül yanağının arzulusu etti; bana bülbül gibi inlemeyi iş kıldı.
 2. Benim sinemi yalnızca felek yaraladı sanma, o güzel (de) cefa hançeriyle ciğerimi parçaladı.
 3. Felek sadece bana değil herkese merhametsizlik etti (zira) kimi gördüysem felek beni inletti diyor.
 4. Felek, kendisine naz eden o sultanlara bak ne yaptı; hepsinin yerini toprağın altı etti.
 5. (Ey) Hüznî! Feleğin bu kadar zulüm ile kar ettiğini sanma çünkü o da yer ile yeksan olacak.

69

1. Aşığın ağlayan gözü yağmur şeklindedir (yağmur gibi su akıtmaktadır) bu yüzden onun hakkında ağlayan bulut dense uygundur.

2. Aşık gönlünde gizlerken bir alevli ah çekmiş, aşkın ahından aşk ateşi aşikar olmuş.

3. Aşığın kan saçan gözleri, yarın ayrılık derdi ile her zaman ağlayıp tufan meydana getirir.

3b tūfān: toğan M.

4. Aşığın canını her zaman ayrılık ateşi yakıyorken sevgilinin yüzünden kendini gafil göstermekteki hikmet nedir?

- Yağmada cānın dem-ā-dem nār-ı hicrān ‘āşıkıñ
5. Etme tedbīr-i devā bīmār-ı ‘aşka ey tabīb
Bulmadı derdine dermān dahı Loqmān ‘āşıkıñ
6. Bīm-i tūğ-i ğamze-i cānān mıdır bilmem sebeb
Kākül-i cānān gibi ‘aklı perīşān ‘āşıkıñ
7. Görmek ister tūğ-i ebrū-yı hilāl-i dilberi
Düşse de yādına hevl-i tīr-i müjgān ‘āşıkıñ
8. Zāhir olsa çeşmine bir şūh-ı mestāne nigāh
Hiç karar etmez dilinde şabr u sāmān ‘āşıkıñ
9. Göz açıp bakmaz cihānıñ nakşına elvānına
Mağsadır seyr-i hūsn-i gül-‘izārān ‘āşıkıñ
10. Yāre mensūbiyyetin ‘aşkıla kesb etmiş ezel
Tā ebed sermāyesidir ‘aşk-ı cānān ‘āşıkıñ
11. Hūznī ‘āşık dedi kim sensin benim zīrā seniñ
Var dilinde hālet-i ‘aşkı hezārān ‘āşıkıñ

70

(*fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*)

1. Ehl-i ‘aşkın sīnesinden dāğ-ı ğam eksik değil
Yār elinden zaħm-ı peykān-ı sitem eksik değil

5. Ey tabip! Aşk hastalığının çaresine önlem alma (zira) aşğın derdine Lokman dahi derman bulamadı.
6. Aşğın aklının, sevgilinin kakülleri gibi perişan olmasına sebep, sevgilinin bakış kılıcının korkusu mudur, bilmiyorum.
7. Aşğın yadına kirpik okunun korkusu düşse de sevgilinin hilal kaşının kılıcını görmek ister.
8. Aşğın gözüne ansızın bir mestane güzel gözüke, gönlünde sabır ve huzur kalmaz.
9. Aşğın maksadı, gül yanaklının güzelliğini seyretmektir; (bu yüzden o) cihanın renklerine ve güzelliklerine göz açıp bakmaz.
10. Aşğın ebedi sermayesi sevgilinin aşkıdır; ezelden beri sevgiliye bağlılığını aşk ile kazanmıştır.
11. Aşık Hüznî dedi ki, sen bensin, zira senin gönlünde binlerce aşğın hali var.

70

1. Aşk ehlinin gönlünden gam yarası, yar elinden sitem oklarının yarası eksik değildir.

- s.29. 2. Her kimi gördümse ben bu dār-ı mâtem-zârda
Hâtırından ğam dü çeşminden de nem eksik degil
3. Kime şunsa cām eder sâķī-i dehr ol dem helāk
Şunduĝu cāmıñ içinde çünkü sem eksik degil
4. Meyl edip gül yüzlü bir dildāra dil bülbül gibi
Etmede bir demde yüz biñ nāle hem eksik degil
- 5.* Bī-elem olmak dilerseñ bī-emel ol Hüznīyā
Bir emel zımnında zīrā biñ elem eksik degil

71

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Şanma kim gelmez benim imdād elinden göñlümün
Her ħarāb-ābād olur ābād elinden göñlümün
2. Nice bin taltīf ile eyle farīza yoħsa kim
Olamaz āzār eden āzād elinden göñlümün
3. Geldiĝiçün nīk ü bed bulur mücāzāt-ı 'amel
Etme hem ābād hem berbād elinden göñlümün
4. Ārzū-yı luţf edenler ķahrı terk etsin aña
Luţf u ķahr-ı Ħaķ olur icād elinden göñlümün
5. Kim duħūl etse denir ħaķķında kān-ı ümenā

2. Ben bu matem yurdunda her kimi gördüysem, hatrından dert, iki gözünden nem eksik değildir.
3. Zamanın sakisi kime kadeh sunsa o an helak eder, çünkü sunduğu kadehin içinde zehir eksik değildir.
4. Bülbül gibi bir gül yüzlü sevgiliye meyledip bir anda yüz bin kere inlemek eksiklik değildir.
5. Ey Hüznî! (Eğer) kedersiz olmayı dilersen arzusuz ol zira, bir arzu için bin keder eksik değildir.

* Bu beyit Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 75. sayısının 69. sayfasından alınmıştır.

71

1. Gönül elim (sayesinde) her virane abad olmuşken sanma ki (sana) yardım yetişmez.
2. (Ey zalim!) Farızanı nice bin taltif ile yerine getir yoksa beni inciten kişi, gönlümün elinden kurtulamaz.
3. Gönlümün elinden hem abat hem de berbat etmek geldiği için o iyi kötü yaptığının karşılığını bulur.
4. Hakk'ın lütuf ve kahrı gönül elimden zuhur eder (bu yüzden) lütfu arzu edenler, kahrı terk etsin.
5. Gönlüme kim girse onun hakkında bu güvenilir kimsedir denir; öyleyse gönlümün irşat ettiği nasıl yolunu kaybedebilir?

Ey nice güm-rāh olur irşād elinden gönlümün

6. Kim ne etse aña bulmaz mı şandır ettigini
Hādimi şanma olur bünyād elinden gönlümün
7. Hüzni zinhār anı iğzāb etme ez ifrāt-ı bīm
Düşürür şemşirini cellād elinden gönlümün

72

(*mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün*)

1. Takbīl-i lebiçün dese yār işte lelim al
Ruhsārımı şem et dese mānend-i gül-i al
2. Bir şafvete mazhar ki o rütbe ruḥ-ı cānān
Kim görse olur rūy-ı şafā-baḥşını hoş-ḥāl
3. Bir sākī kalıp bir daḥı ben meclis-i meyde
Baña da dese sākī o dem sen de baña kal
- s.30. 4. Bir şeb de meh-i hāleyi āgūşuma çeksem
Olsa heme nisyān çekilen hicr-i meh ü sāl
5. Bir dilbere meyl ettiği tab' u dil-i Hüzni
Hübān-ı zamānda arama hiç aña emsāl

73*

(*fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün*)

6. Kim ne yapsa, yaptığının (karşılığını) bulmayacağını mı zanneder? Gönlümü yıkanı gönlümü tamir eder sanma.

7. Ey Hüzni! Sakın gönlümü öfkeliendirme zira (o gazaplanırsa) cellat bile ölüm korkusundan elindeki kılıcını düşürür.

72

1. Sevgili, (keşke) dudaktan öpmek için 'işte dudağım al' dese, 'gül gibi al yanaklarımı kokla' dese.
2. Sevgilin yanağı öyle bir saflık rütbesine mazhardır ki, kim sefa veren yüzünü görse mesut olur.
3. (Keşke) şarap meclisinde bir saki bir de ben kalsak (ve) o vakit saki bana 'sen de bana kal' dese.
4. Bir gece ayın ışığını göğsüme çeksem; ay ve yılların ayrılığı (ile) çekilen (dertlerin) hepsi unutulsa.
5. Hüzni'nin gönlü ve mizacının meyl ettiği sevgiliye zamanın güzelleri içinde bir emsal arama.

73

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 90. sayfasından alınmıştır.

1. Deme ādem o dil-āzāra ki her dem ide ol
Göre bildigini bed-gūluk ile hār u zelīl
2. O da ādem midir āyā taқа zemmām adına
Ġayb -1 ādemde ider ādem olan zıkr-i cemīl
3. Degil ādem o ki sū-i zan ide halka o hep
Ādem oldur ki ide herkese ol zann-1 cemīl
4. Şayma ādem aņı kim kılmaya şefkat halka
Ādem oldur ki ne mār incine andan ne de fil
5. Zāhid olsa da baĥīl dāĥil-i cennet mi olur
Nāra atılsa daĥi gülşen olur mişl-i Halīl
6. Buĥl edip buĥl ile ‘ālemlere bed-nām olma
Buĥl eden olsa da derler adına yine baĥīl

74

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Āteş-i ‘aşk ile mālāmāldır gönlüm benim
Şem‘-veş yanmaķ ile hoş-ĥāldir gönlüm benim
2. Bī-şu ‘ūr olsa n’ola tedbīr-i emr-i fānīden
Ekmel-i erbāb-1 vecd ü ĥāldir gönlüm benim

1. Dedikoduculuk ile her zaman bildiklerini değersiz ve hakir görerek kalp kıranlara insan deme.
2. Adı dedikoducu takılan kişi insan mıdır? İnsanın gıyabında, insan olan kişi, (insanı) güzellikle anar.
2b Ġayb: Giyb M.
3. Halk için hep kötü düşünenler insan değildir; insan herkes için güzel düşünendir.
4. Halka şefkat göstermeyi insan sayma; çünkü insan, kendisinden ne filin ne de yılanın incindiği kişidir.
5. Hz. İbrahim gibi (cömert) olan kişi ateşe atılsa bile ateş ona gül bahçesi olur ama cimri kişi züht sahibi bile olsa cennete giremez.
5b daĥi: şaĥī M.
6. Pintilik edip alemlerde kötü ad olan pintilikle (anılma); pintilik edenler dahi sana pinti derler.

74

1. Benim gönlüm aşk ateşi ile doludur; pervane gibi yanmak ile bahtiyardır.
2. Benim gönlüm; vecd ve hal erbablarının en mükemmeliyken fanilerin tedbir (ve) emirlerinden habersizsem buna şaşılır mı?

3. Her nefes şevk-i gül-i vahdetle zār eyler hezār
‘Andelīb-āsā şanarsın lāldır gönlüm benim
4. Hiç bakar mı kevnin ‘ulviyyāt ü süfliyyātına
Mazhar-ı seyrān-ı ‘āle’l-‘āldır gönlüm benim
5. Mümkünātın şüretinden eyleyip iğmāz-ı ‘ayn
Vech-i Vācib seyrine meyyāldır gönlüm benim
6. Bu nuķuş-ı mümküni kim zıll-ı esmādır bilip
Kāşif-i zāt u şıfāt ef‘āldır gönlüm benim
7. Hedmine sa‘y etme zīrā Ka‘be de a‘zām ise
Manzar-ı Hāķ kıble-yi iķbāldır gönlüm benim
8. Mihr-i evlād-ı ‘Alī’den nūr edelden iķtibās
Bedr-veş-i nūr ile mālāmāldır gönlüm benim
9. Sözlerim taşdıķden rū-gerden olma Hüzniyā
Her ne vaşf ettimse ol nevāldır gönlüm benim

75

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Bir luğazdır kim bunu fehm etmege ‘ārif gerek
Hem mekān anıñladır hem bī-mekāndır sevdiğim

3. Benim gönlüm, her nefeste vahdet gülünün şevkiyle bin kere inerken sen (onu) bülbül gibi dilsiz zannedersin.

3b ‘Andelīb-āsā: ‘Andelībāş M.

4. Benim gönlüm, seyran edilen yüce tecelli yeri (iken) varlığın yücelik ve aşağılıklarına hiç bakar mı?
5. Benim gönlüm, yaratılan varlıkların suretini görmezlikten gelip Allah’ın cemalinin seyrini arzulamaktadır.
6. Benim gönlüm, bu varlık nakışlarını Allah’ın isimlerinin gölgesi bilip Allah’ın zat ve sıfatının kaşifidir.
7. Gönlümü yıkmaya çalışma zira Ka’be yücedir/kıymetlidir ama benim gönlüm de Allah’ın nazar ettiği yer, mutluluğun kiblesidir.
8. Benim gönlüme Ali evlatlarının güneşinden nur aktarıldığından beri, dolunayın nuru ile dopdoludur.
9. Ey Hüzni! Benim gönlüm, her ne vashf ettiyse o ihsandır; sözlerimi tasdik etmekten yüz çevirme.

9a gerden: gerdān M.

75

1. Benim sevdiğim hem mekansızdır hem de mekan onunladır; bu bir lugazdır, bunu anlamak için arif olmak gerekir.

- s.31. 2. Nūr-ı çeşm iken ‘acebdir kim nihândır dīdeden
Hayret-efzā-yı ‘uķūl-ı ‘ākīlândır sevdiğim
3. Dūram andan baņa *min ḥabli’l-verīd* akreb iken
Şaşmışam bu ḥāle ben bilmem ne şāndır sevdiğim
4. Rāh-ı ‘aşkında eger her kim ederse terk-i cān
Bilmiş olsun cism içinde aņa cāndır sevdiğim
5. Her taraftan ‘arz-ı dīdār eylemiş çeşmānıma
Her neye kılsam nazar andan ‘ayāndır sevdiğim
6. Zāt-ı pākin Hūznī istidlāle hiç ḥācet mi var
İşte bak nūr-ı zemīn ü āsumāndır sevdiğim

76

(*fā ‘ilātūn fā ‘ilātūn fā ‘ilātūn fā ‘ilūn*)

1. Bir sehī-ķad serv-i bālādan da bālā sevdiğim
Nice a ‘lā dedim a ‘lādan da a ‘lā sevdiğim
2. Olmasa gerdūn-ı ḥūsne ğurre-i ğarrā eger
Ebruvān ile olur mu böyle zībā sevdiğim
3. Gül mü ruḥsārīḡ desem gülden de aḡmer görünür
Şermden yā verd-i ḥamrādan da ḥamrā sevdiğim
4. Lebleri şevķiyle cān verse n’ola āb-ı ḡayāt

-
2. Sevdiğim, akıllerin akıllarını hayrete düşürendir; göz nuru iken acaba gözden nasıl gizlidir?
3. Sevdiğim bana şah damarımdan daha yakın iken ondan uzağım, onun için nicedir bilmiyorum bu hāle şaşıyorum.
4. Aşkının yolunda her kim canını terk ederse, bilsin ki, sevdiğim beden içinde ona candır.
5. Sevdiğim, her taraftan gözlerime yüzünü arz etmiş; nereye baksam o görülür.
6. Hūznī! Temiz zatın (için) delile hiç gerek var mı? İşte bak! Sevdiğim yerin ve göğün nurudur.

76

1. Sevdiğim bir fidan boylu (ama) uzun serviden de uzundur; nasıl yüce dedim, yüceden de yücedir.
2. Sevdiğim, eğer güzellik feleğine hilal olmasaydı, kaşlarıyla böyle güzel olur muydu?
3. Sevdiğim! Yanağın, gül mü desem gülden de kırmızı görünür; utangaçlıktan kırmızı gülden de kırmızı görünür.
4. Hayat verme hususunda hayat suyundan da üstün olan sevdiğimin dudaklarının arzusuyla hayat suyu can verse buna şaşılmaz.

Āb-ı hayvāndan da cān vermekte yektā sevdiğim

5. Pertev-i mihr-i ruḥı tıtmıŝ iken ‘ālemleri

Ya niçin Hüzni nihāndır halka ḥālā sevdiğim

77

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Şādına şād olma ğam çektiğine hem çekme ğam

Çün ne sen bākīsın ‘ālemde ne şād [u] ne elem

2. Bir ḥayātın bir memātı daḥı vardır ‘ākıbet

Maḥv eder rüz-ı vücūdı zulmet-i leyl-i ‘adem

3. Zevk-yāb-ı genc-i fakır olan fakīriñ zevkine

Ġıbta-keŝtir Keykubād ü Hüsrev ü Fağfūr ü Cem

s.32. 4. Her ne dem tılsa ŝikem ḥikmet boşalır sīneden

Ne bilir erbāb-ı ‘irfān sırrını ehl-i ŝikem

5. Feyz-i neş’eyle gönül leb-riz olursa ğam mıdır

Vird-i telḥi-yi mey-i ‘aşkı çekersem dem-be-dem

6. Olmada āh u fiğān kārım dü çeşmim ḥün-feŝān

Yādıma düşse dem-i vaşl-ı dil-ārā her ne dem

7. Hüzni baş çekmez olalı secde-yi ŝükrāneden

Ol bütüñ naķŝ-ı ḥayāliyle dilim beytü’ŝ-ŝanem

5. (Ey) Hüzni! Sevdiğimin yanağının güneşinin parlaklığı alemleri tutmuş iken hala niçin halk içinde gizlidir?

77

1. Mutluluğa mutlu olma, gam çektiğine de gam çekme çünkü alemde ne sen bakisin ne mutluluk ne de elem.

2. Bir hayatın bir de ölümü vardır, yokluk gecesinin karanlığı varlık gününü mahveder.

3. Keykubad, Hüsrev, Fağfur ve Cem fakirlik hazinesinden zevk alan fakirin zevkine imrenir.

4. Boğazına düşkün olanlar, her ne zaman karınları dolsa göğüslerinden hikmet boşaltan irfan ehlini ne bilirler?

5. Aşk şarabının acı virdini her çektiğimde gönül neşe feyziyle dolup taşacak olsa dert midir?

6. Gönül süsleyenin kavuşma anı her ne zaman yadıma düşse, işim ah ile figan etmek olur (ve) iki gözüm kan saçar.

7. Hüzni! Gönüm, o putun hayal nakışlarıyla puthane olduğundan beri şükür secdesi etmekten başını kaldırmaz.

(fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün)

1. Geliñ āyīn-i Cem'i biz daħı mu'tād edelim
O demiñ zevk ü şafāsın bu dem icād edelim
2. Verelim biz de şafā bezmine bir hoşça nizām
Yeniñden cām-ı Cem'iñ devrini bünyād edelim
3. Alalım bir ele gül bir ele de sāğar-ı mül
Leb-i cūda cū[ş] u bülbül gibi feryād edelim
4. Şalaraq şahın-ı dile neşve-i mey leşkerini
Siyeh-i derd ü gamı katl ile berbād edelim
5. Göre 'ayşımızı dil-ñün ola reşk ile felek
Bize bī-dād edene biz daħı bī-dād edelim
6. Leb-i şīrīn-i nigārı kılalım nakş dile
Bizi biz 'aşk ile mānende-i Ferhād edelim
7. Pīr-i mey kıl dese seccādeyi rengīn mey ile
Tutup emrin özümüz kābil-i irşād edelim
8. Ola kim 'aks ede mir'āt-ı dile rüy-ı şafā
Giderek jengin ol āyīneden ib'ād edelim
9. Dögelim hicr ile Hūznī başımız taşlar ile
Vaşl-ı yār ile geçen günlerimiz yād edelim

78

1. Gelin! Cem'in ayinini biz de adet edinip o zamandaki zevk ve sefayı bu zamanda ortaya çıkaralım.
2. Sefa meclisine hoşça nizam verip Cem'in kadehinin devrini yeniden inşa edelim.
3. Bir ele şarap kadehi bir ele de gül alıp bülbül gibi dudağın ayrılığından feryat edelim.
4. Gönül meydanına şarap neşesinin askerini salarak gam ve dert karanlığını ölümlle perişan edelim.
5. Felek, zevk ve sefamızı görsün (de) kıskançlık ile içi kan ağlasın; bize adaletsizlik edene biz de adaletsizlik edelim.
6. Biz bizi aşk ile Ferhad gibi ederek gönle sevgilinin şirin dudağını nakşedelim.
7. Meyhaneci seccadeyi şarap renkli yap dese emrini uygulayarak kendimizi irşada uygun hale getirelim.
8. Gönül aynasına yüzünün sefası aks ederse o aynadan pası gidererek kovalım.
9. Hüznü! Başımızı taşlar ile ayrılık yüzünden dövüp yarın kavuşması ile geçen günlerimizi yad edelim.

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Bir zamānlar kim temennī-i vişāl etmez idim
Vaşl ü hicre dā'ir aḥvāli ḥayāl etmez idim
2. Ben tenezzüh-gāha 'izzette münezzehdim o dem
Gönlümü şūrīde-i fikr-i muḥāl etmez idim
3. Ben cemāl-i yāre müştāk olmasaydım tā ezel
Hiç temennī-i temāşā-yı cemāl etmez idim
4. Cāna terciḥ etmese ḥāk-i reh-i cānānı dil
Rūz [u] şeb endişesiyle iştiğāl etmez idim
5. Yāri sevmek sevmemek olsaydı destimde eger
Miḥnet-i 'aşk ile ḥālīm pür-melāl etmez idim
6. Kābil olsaydı rehā zencīr-i zülfinden dile
Anı bir Leylī için Mecnūn-mişāl etmez idim
7. Cevriçe olsa taḥammül dilde ey nā-mihribān
Hüznī-veş senden saḡa ben 'arz-ı ḥāl etmez idim

80

(fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün)

1. Tā-be-key bülbül-i nālān gibi nālān olalım
Varalım gülşene güller gibi ḥandān olalım

79

1. Bir zamanlar kavuşmayı temenni etmez, kavuşma ve ayrılığa dair halleri hayal etmezdim.
2. Ben o zaman gezinti yerine hürmetten uzaktım, gönlümü muhal fikirlerin karışıklığına (sokmaz) idim.
3. Ezelden beri sevgilinin cemalini arzulamasaydım, cemalin seyrini hiç temenni etmezdim.
4. Gönül, cananın yolunun toprağını cana tercih etmese, gece gündüz endişesiyle meşgul olmazdım.
5. Eğer sevgiliyi sevmek (ya da) sevmemek elimde olsaydı, aşk derdi ile halimi keder dolu etmezdim.
6. Gönle saçının zincirinden kurtuluş mümkün olsaydı, onu bir Leyla için Mecnun gibi etmezdim.
7. Ey şefkatsiz! Gönülde zulmüne tahammül olsa, Hüznî gibi senden arzuhal etmezdim.

80

1. Ne zamana kadar inleyen bülbül gibi inleyelim? Varalım gül bahçesine güller gibi mutlu olalım.

2. Güllere karşı süzüp bāde-i sermest olarak
Nağme-sāz olmada mānend-i hezārān olalım
3. Her cefāsını şafā ‘add edelim kendimize
Bende-i hāşı şeh-i kişver-i hūbān olalım
4. O kadar ruḥşat ola sāgar-ı mey devrine kim
Bizi biz bilmeyecek mertebe sekrān olalım
5. Sākī şundukça bize luṭf ile şahbā Hūznī
Nūş edip cūş[iş]-i deryā gibi çūşān olalım

81*

(*fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*)

1. Ey dil-i zār ey hezār-ı her gül-‘arız gonca-fem
Ġam seniñ yāriñ mi dem-sāziñ mıdır bilmem elem
2. Tā key ey dil bu ğam-ı dehri çekersin böyle sen
Nağme-i ney gūş edenler ettiler hep terk-i ğam
3. Cāna cānāndan haber verir şadā-yı ney anı
Ger edersen istimā‘ı gūş-ı hūşunla himem
4. Duydular āvāz-ı neyden ārifān esrār-ı Hāḳ
Anıñ ehlin zāhidā sen şanma olmuş mütthem

-
2. Güllere bakıp şarhoş olarak şarkı söylemede bülbül gibi olalım.
 3. Güzeller memleketinin şahının özel kölesi olup her cefasını kendimize sefa sayalım.
 4. Şarap kadehi devrine o kadar (çok) müsaade edelim ki biz bizi bilmeyecek kadar sarhoş olalım.
 5. Hūznī! Saki bize lütuf ile kadeh sundukça içip çoşan deniz gibi çoşalım.

81

* Bu şiirin ilk iki beyti Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 75. sayısının 69. sayfasından, beş beyti ise aynı derginin 76. sayısının 89. sayfasından alınmıştır.

1. Ey bülbül gibi gül yanaklı gonca dudaklı! Ey inleyen gönül! Gam ve elem senin sevgilin midir ya da dostun mudur bilmiyorum.
2. Ey gönül! Neyin nağmesine kulak verenler gamı terk etmişken ne zamana kadar bu dünya gamını böyle çekeceksin?

2a Tā key: Tāki M.

3. Eğer neyi akıl kulağıyla dinlersen, neyin sesi cana canandan haber verir.
 4. Ey zahit! Arifler Allah'ın sırlarını neyin sesinden duydular; onun ehlini sen suçlu zannetme.
- 4b** ehlin: ehliyetin M. // **4b** mütthem: mütthem M.

5. İstimâ‘-ı nāya kılsañ kendini şâyân eger
Muılağ eylerdiñ semâ‘a sen o dem baştı-ı kadem
6. Bâ-ıuşuş ol ĥazret-i Mollâ-yı Rüm ol şems-i dîn
Ney deminden bûy-ı gülzârı ĥaķıķat kıldı şem
7. Sırr-ı Mevlânâ‘ya Ĥüznî edesin kesb-i vuķûf
Güş-ı cân ile şadâ-yı nâyı dinle dem-be-dem

82*

(*mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün*)

1. Bu ĥaşmâne nazâr söyle nedir bu cânıma zâlim
Meger kim girmek ister tîğ-i ġamzeñ ġanıma zâlim
2. Seni herkesten efzün sevmiş [i]ken bu mürüvvet mi
Ėam-ı hicriñle ağı ġattıñ âb u nânıma zâlim
3. Cihân ağlar iken olmaķtasın sen gül gibi ĥandân
Görüp giryânî-yi çeşmi sirişķ-efşânıma zâlim
4. Seni vâķıf ne etmez rüşenî-yi şu‘le-yi âhım
Perişânî-yi aĥvâl-i dil-süzânıma zâlim
5. Cefâdan tîr-i cân-te‘ şîre beñzer dilde ey Ĥüznî
Demezdım olmasa ĥârı gül-i ĥandânıma zâlim

5. Eğer kendini neyi dinlemeye layık görseydin o zaman ayağını açıp mutlaka sema yapardın.

6. Özellikle dinin güneşi olan Mevlana, gül bahçesinin kokusunu ney sesiyle ortaya çıkardı.

7. (Ey) Ĥüznî! Neyin sesini her zaman can kulağıyla dinleyerek Mevlana‘nın sırrını anlamaya ġalış.

82

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi‘nin 76. sayısının 89. sayfasından alınmıştır.

1. (Ey) zalim (sevgili!) Benim bu canıma senin düşman gibi bakışın nedir? Yoksa bakışlarının kılıcı kanıma girmek mi istiyor?

2. (Ey) zalim (sevgili!) Seni herkesten fazla sevmiş iken ekmeğime ve suyuma, ayrılığının kederiyle zehir katman insanlık mıdır?

3. (Ey) zalim (sevgili!) Cihan, gözyaşı saçıp ağlayan gözümü görüp ağlar iken sen gül gibi neşelisin.

4. (Ey) zalim (sevgili!) Seni, yürek yakan perişan halimden, ahımın kıvılcımlarının parlaklığı nasıl haberdar etmez.

5. Ey Ĥüznî! Gönülde açılmış gülüme dikenli zulmetmeseydi, cefasıyla cana tesir eden oka benzer demezdim.

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

1. Cāmını bī-bāde rindānıñ Hudā göstermesin
Bir kulunuñ cismini cāndan cüdā göstermesin
- s.34. 2. Tābiş-i şerm ile kan mı terlesin Rabbim hemān
Dīde-i şāhib-ḥayāya bī-ḥayā göstermesin
3. Rūy-ı yāri [görmesin] aşlā raḳīb-i bed-sigāl
Çeşm-i ḥuffāşa yine Mevlā ziyā göstermesin
4. Ölmeye kim çektire zaḥm-ı sin-i semnākı
Ḥaḳ segān-ı şehre bir merd-i gedā göstermesin
5. Mūnkir-i māhiyyet-i ādem 'aceb ādem midir
Öyle bir nā-merde Ḥaḳ rūy-ı rızā göstermesin
6. Çünkü görmez cīftir bir şekl-i ādem gibi Ḥaḳ
Körlere mir'āt-ı şāf-ı ḥaḳ-nümā göstermesin
7. Maḳsadı Ḥaḳ'dan budur Ḥüzni-i şeydānın hemān
Yāriñi nā-mihribān ü bī-vefā göstermesin

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

1. Yolunda baş gider geçmem yine zülfüñ hevāsından

83

1. Allah, rindlerin kadehini şarapsız, bir kulunun bedenini (de) candan ayrı göstermesin.
2. Rabbim haya sahibinin gözüne hayasını göstermesin (yoksa o, hayasını görünce) utancından kan terler.
3. Sevgilinin yüzünü, kötü düşünceli rakip asla görmesin; Mevla, yarasa gözlüye ışık göstermesin.
4. Allah bu şehrin köpeklerine zavallı bir adam göstermesin; o, köpeklerin zehirli dişlerinin yarasından ölmez de sürünür.
5. İnsanın mahiyetini inkar (eden) bir namerde -ki o insan değildir- Allah rıza yüzünü göstermesin.
6. Allah, hakkı gösteren temiz aynayı insan şeklinde bir ceset gibi olan (gönlü) körlere göstermesin çünkü (onlar) görmezler.
7. Çılgın Hüznî'nin Hakk'tan sürekli talebi budur; sevgilisini vefasız ve şefkatsiz göstermesin.

84

1. Yolunda başımı veririm yine de saçının arzusundan geçmem; can veririm de yine aşkının yolunun belasından kaçmam.

- Verir de cān yine kaçmam reh-i ‘aşkıñ belāsından
2. Niçin sen ictināb etmektesin ey sevdiğim benden
Yağışmaz ictināb erbāb-ı hūsne mübtelāsından
3. Seniñle ey cemāl-i yār ezelden āşināyız biz
Revā mı etme i‘rāz āşināya āşināsından
4. Gül-i pür-jāle mi şandıñ görüp ruhsār-ı cānānı
Kızarmış da ‘arağ-rīz olmuş ifrāt-ı hayāsından
5. Göñül pervāne-yi şem‘-i ‘izārıdır ki bir hūbuñ
Nümāyān oldu zerrāt-ı cihān mihr-liķāsından
6. Nesi noķşān bulur āyā o mihr-i hāver-i hūsñüñ
Şeb-i hicri baña rüz-ı vişal etse zīyāsından
7. Diger cāmın taleb etmez mi nüş ettikte bir cāmın
Kınar mı dil muħabbet bāde-yi neş‘e-fezāsından
8. Tehī-dest olduğum cām-ı şafā-yı dehrden ğam mı
Baña tek derd-i ser ‘arz etmesin geçtim şafāsından
- s.35. 9. Tabīb olsa felek terk-i hayāt etse dil-i bīmār
Taleb etmez anıñ āb-ı hayāt olsa devāsından
10. Seniñ olsun velev sellem ki hep dūnyā vü māfihā
Harāb olmağ için ‘ālem kurulmuştur esāsından

2. Ey sevdiğim! Güzellere aşıklarından kaçınmak yakışmazken niçin benden kaçınmaktasın?

3. Ey sevgilinin cemali! Biz seninle ezelden aşınayken aşınaya aşinasından yüz çevirmek hiç yakışır mı?

4. Sevgilinin yanağı, hayasının aşırılığından kızarmış (ve) terlemişken (onu) görüp çiy dolu gül mü sandın?

5. Gönül, bir güzelin yanağının mumunun pervanesidir ki cihanın zerrelere (onun) güneş yüzünden aşık oldu.

6. O doğunun güzellik güneşi ayrılık gecesini bana kavuşma günü etse acaba onun neyi eksilir?

6a āyā: ayı M.

7. Gönül, neşe veren şarabın muhabbetine kanarken bir kadeh içtikten sonra diğer kadehi istemez mi?

8. Feleğin sefa kadehinden eli boş olmam gam mı? Sefasından geçtim, bana sadece baş derdi sunmasın.

9. Felek doktor olsa, hasta gönül hayatı terk edecek olsa (feleğin) elindeki ab-ı hayat olsa istemez.

10. Tut ki dünya ve dünyaya dair ne varsa hep senin olsun (ne fark eder çünkü) bu alem temelinden yok olmak için kurulmuştur.

11. Hüner 'ālemde bir pīr-i ḥaḳāyık-dānı bulmaḳtır
Bulan için muḥaḳḳaḳtır deseñ vāḳıf Ḥudā'sından
12. Hemān hiç ṭurma ol pīr-i ḥaḳāyık-dānı bul Ḥüznī
Ḥaber versin saña ḥaḳḳı 'uḳūlūñ māverāsından

85

(*mefā 'ilūn mefā 'ilūn mefā 'ilūn mefā 'ilūn*)

1. Beni öldürse kaçmam dilberin tīr-i cefāsından
Şağ olsun tek de cānān geçmesin nāz-ı edāsından
2. Rakīb-i dūn beni ol ğamzesi ğammāza ğamz etmiş
O ḥā'in ol kadar ğāfil mi bilmem Ḥaḳ hizāsından
3. Perīşānī-i ğīsū-yı nigārı cem' edip ḥālim
Siyeh bahtım da ṭurmaz reng alır zülfi ḳarasından
4. N'ola bülbül gibi ḥālim fiġāna münḥaşır olsa
Gül-i gülzār-ı dehrin ṭuymadım bŷy-ı vefāsından
5. Duḫūl ettikte bezm-i ḥās-ı yāre şad taḥazzürle
Beni şermende-yi luṭf eylese bir merḥabāsından
6. Riyākārān gerektir hem-demi yine riyākārın
N'ola kaçsa cihānıñ şofī rind-i bī-riyāsından
7. Şun ey sākī ḥayāt bulsun dil-i bī-zinde-yi Ḥüznī
Anı memnūn-ı luṭf et bāde-yi la'liñ kirāsından

11. Alemde hüner, hakikatleri bilen bir pir bulmaktır; bulan için Allah'tan haberdardır desen doğrudur.

12. Hüznî! Hiç durmadan o hakikatleri bilen piri bul (ki) sana akılların ötesinden hakkı haber versin.

85

1. Sevgilinin cefa oku beni öldürse kaçmam; sevgili iyi olsun da naz ve cilvesinden vazgeçmesin.

2. Beni o gamzesi fitne saçana gammazlayan alçak ve hain rakip, Hakk'ın yolundan o kadar gafil midir?

3. Hâlim sevgilinin dağınık saçlarını toplamıştır; kara bahtım da onun saçının karasından rengini almıştır.

4. Feleğin gül bahçesinin gülünün vefa kokusunu duymamışken halim bülbül gibi sadece figan etmek olsa şaşılır mı?

5. Yüzlerce çekinme ile sevgilinin özel meclisine girince (keşke) bana bir merhaba (diyerek) lütfuyla utandırsa.

6. Sufi, riyakarlara dost yine riyakarlar olmalıyken cihanın riyasız rindinden kaçsa şaşılır mı?

7. Ey saki! Gönlü ölü Hüznî'yi lütfunla memnun edip kırmızı şarabın kirasından sun (ki) hayat bulsun.

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

1. Dil-i bî-derdim et yâ Rab muḥabbet âşinâsından
İlâhî kıl beni de derd-i 'aşkıñ mübtelâsından
2. Ser-i dilde hübüb eden hevâ-yı 'aşkıñ olsun hep
Hülâşâ ol mu'în yâ Rab başa nefsiñ hevâsından
- s.36. 3. Beni cândan niçin bîzâr edersin zâr edip ey dil
Cihâniñ söyle bîzâr olmayan var mı belâsından
4. Hârâb eden cihânda beyt-i ma'mûr-ı dil-i halkı
Niçin endişe etmez Hâlık'ın rûz-ı cezâsından
5. Anıñla imtizâc etmiş ezel anda toğup Hüzni
Geçer mi dil muḥabbet mülkiniñ âb u hevâsından

(*fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün*)

1. Ey benim şimşâd-ğad nevres-cevânım neredesin
'Ârızı gül kâmeti serv-i çemânım neredesin
2. Sensiz oldu çeşmime 'âlem şeb-i deycûr-ı gam
Ey benim mihr-i sipihr-i hüsni ü ânim neredesin
3. Hân-ı vaşlıñla bulurdu cism-i cân tâb ü tüvân

86

1. Ya Rab! Dertsiz bir gönle (sahibim), beni muhabbete aşinalardan eyle; İlahi! Beni de aşk derdinin müptelası kıl.
2. Ya Rab! Gönül başında esen hep aşkının isteği olsun; hülâsa bana nefsin isteklerine (karşı) yardımcı ol.
3. Ey gönül! İnlerek niçin beni candan usandırıyor sun; söyle, cihanın belasından bezmeyen var mı?
4. Halkın gönül Kabe'sini dünyada harap eden, Allah'ın ceza gününden niçin endişe etmez?
5. Hüzni! Gönül, ezelden beridir orada doğup onunla çok iyi anlaştığı aşk mülkünün havası ve suyundan vazgeçer mi?

87

1. Ey benim yeni yetme şimşir boylum; yanağı gül, boyu çimenliğin servisi olanım neredesin?
2. Ey benim gökyüzü güzelliğimin güneşi neredesin! Alem, gözüme sen yokken karanlık gecenin gamı olarak göründü.
3. Bedenim kavuşma sofranla güç ve takat bulurdu; ayrılığının açlığıyla takatim kalmadı, neredesin?

Ƙalmanı cū '-1 firāķııla tūvānım nerdesin

4. Ey meh-i evc-i melāhat sen ne etmezsın tūlū '
Āsumāna erdi feryād u fiġānım nerdesin
5. Hūznī āġūşun açıp teşrīfişe āmādedir
Nerdesin ey dilber-i nāzik-miyānım nerdesin

88

(fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn)

1. Etme me ' mūl-i liķā ey bāġ-1 rıdvan isteyen
Şerm kıl Hakk'dan eyā hūrī vū ġilmān isteyen
2. Tālib-i zāt-1 Hudā maġbūn degil hāşıl kelām
Zātını kılşın taleb Mevlā'dan ihsān isteyen
3. Lezzet-i derdine dermān reşk eder 'āşıkların
Derd-i 'aşka aldanır 'ālemde dermān isteyen
4. Yā cihān sev yā ki cān yāhūd ki cānān Hūznīyā
Terk eder cān u cihānı vaşl-1 cānān isteyen

s.37.

89

(fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn)

1. 'Ārız-1 dildāra baķsın seyr-i ġūlzār isteyen
Hattını ġörsün temāşā-yı çemen-zār isteyen
2. Ƙays-1 şahrā-yı cūnūn olmaz mı ol Leylī-veşin

4. Ey ġüzellik burcunun ayı neden doğmazsın! Feryat ve figanım göklere erişmişken neredesin?

5. Ey ince belli sevgilim! Hūznī kucaġını açıp şereflendirmeni beklemektedir, neredesin?

88

1. Ey cennet bahçesini isteyen! Umulan yüzü isteme; ey huri ve ġılmayan isteyen! Hakk'tan utan.

2. Mevla'dan lütuf isteyen zatını talep etsin; hasıl kelam Allah'ın zatının talibi kandırılmış değildir.

3. Derman, aşıkların derdinin lezzetlerini kıskanır; alemde derman isteyen aşk derdine aldanır.

4. Ey Hūznī! Sevgiliye kavuşmayı isteyen ya canı ya da cihanı terk eder, (sen de) ya cihanı ya canı ya da sevgiliyi sev.

89

1. ġül bahçesini seyretmek isteyen sevgilinin yüzüne bakşın; çimenliġi seyretmek isteyen ayva tūyelerini ġörsün.

2. O Leyla gibinin sūnbül saçının sevdasını sarıġına sūs (yapmak) isteyen, delilik çölünün Mecnun'u olmaz mı?

- Sünbül-i sevdâ-yı zülfün zîb-i destâr isteyen
3. Seyf-i âh ile derûn-ı sînesin cerh eylesin
Ol mehe hâl-i dil-zârını iş'âr isteyen
4. Sen hemân dil-h'âhıñı turma Hudâ'dan kıl taleb
Mağsadın Hağ'tan bulur elbette her bâr isteyen
5. Çektirir elbet cezâhâ-yı sezâsını zamân
Terk-i 'azm etsin tarîk-i nâ-be-hencâr isteyen
6. Çekmeyin renc-i taharrî arayıp bî-'ayb-ı yâr
Yârsız kalır cihânda 'aybsız yâr isteyen
7. Şanma kim Hüznî dedi bunu mağâm-ı fahrde
Tut numûne şî'rimi ey nazm-ı eş'âr isteyen

90

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

1. Nâmi fitne çıkarır baksa o çeşm-i pür-fiten
Sihr-i mefkûd olsa bulur gamze-i Hârût-fen
2. Sebze-zâr-ı gülsitân-ı dehr 'aynımda degil
Bağa gülşen 'arızında dahı hâtıñdır çemen
3. Ne revâdır dilberâ 'uşşâka bu işkence kim
Çekmede hicriñle her-dem çille-yi kavş-ı mihen

3. O aya, inleyen gönlünün halini bildirmek isteyen, ah kılıcı ile gönlünü yaralasin.

4. Sen gönül sofrasını sürekli Allah'tan dile (çünkü) her yemiş isteyen amacını Hakk'tan bulur.

5. Kuralsız yol isteyen niyetini terk etsin (çünkü) zaman elbette yaraşır cezaları çektirir.

6. Ayıpsız yar arayıp araştırma zahmeti çekmeyin (zira) cihanda ayıpsız yar isteyen yarsız kalır.

7. Ey şiiirler isteyen! Şiirimi numune olarak tut (ve) bunu Hüznî övünme makamında söyledi sanma!

90

1. O bakışları fitne dolunun namı (dahi) fitne çıkarır; sihir kaybolsa (ve o) araştırırsa Harut'un ilminin bakışını bulur.

2. Benim için çimenlik gül bahçesi yanağındaki ayva tüylerindir (bu yüzden) feleğin gül bahçesinin yeşilliği gözüme gözükmez.

3. Ey sevgili! Ayrılığınla her zaman mihnet yayının çilesini çeken aşıklara bu işkence reva mıdır?

4. Sen leṭāfet gülşenisin hem saṇa lāyık olan
Luṭf kılmaktır değil cevır ile olmak dil-şiken
5. Hiç revā mı sībe teşbīh eylemek Hüzni anı
Hem leṭafette değil kıṭ'ada sīb-i zekān

91

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Kayd-ı cāndan geçmeyen cānān adın yād etmesin
Kendin ol şirīn-lebīṇ yādıyla Ferhād etmesin
- s.38. 2. Derd-i 'aşkıṇ bir iken biṇ olmasın kim istemez
Bir zamān 'aşıklık adın kendine ad etmesin
3. Her seher feryād ederken bülbül-i bāğ-ı cihān
'Andelib-i bāğ-ı kudsī nice feryād etmesin
4. Dād eder feryādıṇa bir gün o şāh-ı milk-i nāz
Dād-h'āḥāna o şānından mı kim dād etmesin
5. Maḫşadım bu Hüzni-i şeydā-dili Mevlā hemān
Kayd-ı zencīr-i ğam-ı 'aşkından āzād etmesin

92

(mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü feülün)

1. Mısr-ı dile hükm etmede bir hüsrev-i hūbān
Bīmār-ı ğam-ı 'aşkı anıṇ Yūsuf-ı Ken 'ān

4. Sen incelik gül bahçesiyken sana layık olan zulüm ile gönül kıran olmak değil lutfetmektir.
5. Hüzni, incelikte değil ölçüde elmaya benzer çene (dişerek) onu elmaya benzetmek yararır mı?

91

1. Can endişesinden geçmeyen, sevgili adını anmasın; kendini o şirin dudaklının anmasıyla Ferhad sanmasın.
2. Aşk derdi bir iken bin olmasını istemeyen, aşıklık adını bir zaman kendine ad etmesin.
3. Her sabah cihan bahçesinin bülbülü feryat ederken cennet bahçesinin bülbülü nasıl inlemesin?
4. (Ey gönül!) O naz ülkesinin sultanı senin feryadına bir gün yetişir; yardım isteyenlere onun yardım etmemesi şanından değildir.
5. Maksadım budur (ki) çılgın gönüllü Hüzni'yi, Allah aşk gamının zincirinin endişesinden azat etmesin.

92

1. Yusuf peygamber, gönül ülkesinde hüküm süren güzel padişahın aşk derdinin hastasıdır.

2. Buldu dem-i cān-baḥşıla cān cism-i Mesīhā
Cām-ı lebine teşne leb-i çeşme-i ḥayvān
3. Olmakta gül-i rūyına gül bülbül-i şeydā
Pervāne-i şem'-i ruḥı ḥurşīd-i dıraḥşān
4. Hicr-i gül-i ruḥsārıla ol gülbün-i ḥüsnün
Olmaḫtadır 'āşıkların bülbül gibi nālān
5. Çıldırır gören ol perī-ruḥsārı 'aceb mi
Elbette perī görse hemān çıldırır insān
6. Hüzñî yine ol suḫte dile etmedi te'şīr
Çektim nice āhı kim eder dilleri sūzān

93

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

1. Degildir ey melek-sīmā seniñ vallāhi şanıñdan
Diriğ etmek vişāliñ 'āşık-ı ḥasret-keşāniñdan
2. O ni'metten naşībi eşk-i ḥirmān olsun āğyārın
Nevāl-i iltifātın kesme bir dem 'āşıkāniñdan
3. Mişāl-i tūtī-yi şekker-şiken bezm-i ğama bir dem
Gelip şükür-feşān ol nāz ile şīrīn-zebāniñdan
- s.39. 4. Ola zaḫm-ı dile şāyet yed-i luṭfuyla merhem-zen
Hemān sen zār edip merhem taleb kıl dil-sitāniñdan

2. (Ey sevgili!) Hz. İsa senin can bağıslayan nefesin ile vücut bulmuştur; hayat suyunun dudağı senin dudağının şarabına susamıştır.

3. Gül, gül yüzüne çılgın bülbül olmakta (iken) parlak güneş onun yanağının mumunun pervanesidir.

4. O güzelliğin gül fidanı, gül yüzünün ayrılığıyla aşıkları bülbül gibi inletmektedir.

5. O peri yüzünü gören çıldırır mı? Elbette insan peri görse hemen çıldırır.

6. Hüzñî, gönülleri yakan pek çok ah çekdim (ama) yine o yanık gönle tesir etmedi.

93

1. Ey melek yüzlü! Hasret çeken aşığın kavuşmasını esirgemek, vallahi senin şanıñdan değildir.

2. Aşıklarından bir an iltifat nimetlerini kesme (fakat) ağyarın o nimetten nasibi, nasipsizlik gözyaşı olsun.

3. Şeker kıran papağan gibi gam meclisine bir an gelip şirin dilinden şükür saçan ol.

4. Sürekli inleyerek gönül alan (sevgiliden) merhem talep et ki gönül yarasına lutuf eliyle merhem vursun.

5. Dil ol cānāne-i nā-mihribāna Hüzni-veş sen de
‘Alākadār iseñ kaṭ’-ı ‘alāka eyle cānıñdan

94

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Gün-be-gün āşüb-ı devrān olmaz iseñ işte ben
Āfet-i ‘aql ü dil ü cān olmaz iseñ işte ben
2. Ğonce-i neşküftesin alan bugün yarın hemān
Ğonce iken verd-i ḥandān olmaz iseñ işte ben
3. Bī-muḥābā kār-ı düşvāra yapıştıñ ey gönül
Tuttuğñ kāra peşimān olmaz iseñ işte ben
4. Ol perī-zadıñ olup mecnūn-ı ‘aşkı git gide
Sen bu gidişle perīşān olmaz iseñ işte ben
5. Ğamze-i cellād-ı yāre çok şoḡulma Hüzniyā
Bir iken tā şad hezārān olmaz iseñ işte ben

95

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Ey ki *kenz-i mahfi* iken şānın izhār eyleyen
‘Ālem-i hejdeh-hezārı yoğ iken var eyleyen
2. Zūlmet-i ketm-i ‘adem etmişken a‘yānı nihān
Zerre-veş şems-i tecelliyle nümūdār eyleyen

5. Gönül sende Hüzni gibi o şefkatsiz sevgiliye ilgili isen, canından ilgini kes.

94

1. Gün geçtikçe cihanı karıştıran olmaz isen; akıl, can ve gönül afeti olmaz isen işte ben.
2. Bugün henüz açılmamış goncasın, yarın gonca iken yeni açılmış gül olmaz isen işte ben.
3. Ey gönül! Korkmadan zor işe tutundun, tuttuğun işte pişman olmaz isen işte ben.
4. Sen git gide o peri gibi güzelin aşkının delisi olup bu gidişle perişan olmaz isen işte ben.
5. Ey Hüzni! Yarın cellat bakışlarına çok yanaşma, (eğer yanaşırsan) bir iken yüz binlerce olmaz isen işte ben.

95

1. Ey ki gizli sır iken şanını ortaya çıkaran, on sekiz bin alemi yok iken var eden!
2. (Ey) yokluk sırrının karanlığını zerre gibi gizli etmişken tecelli güneşi ile görünür eyleyen!

3. İřtiyāk-1 verd-i dīdār-1 güle mişl- ‘andelib
Bir degil her yerde yüz biñlercedir zār eyleyen

- s.40. 4. Evvel ü āhir ne vardır evvelin ne āhirin
Zāhir ü bātin bunu hiç var mı inkār eyleyen
5. Hüzni bir mücrim kuluñdur mağfired eyler taleb
Ey ki isminden birin luşfula Ğaffār eyleyen

96

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Hātif āvāza řitābāndır cihāt-1 sitteden
Güş eden güş-1 dil ü cāndır cihāt-1 sitteden
2. Çeşm-i cānıñ aç da baķ ey ‘āřık-1 firķat-zede
Görünen dīdār-1 cānāndır cihāt-1 sitteden
3. Rū’yet için sen anı ettikçe her sūya nigāh
Ol saña peyveste nigrāndır cihāt-1 sitteden
4. ‘Aynek-i ‘irfān taķıp nāzır olanıñ gözüne
Rūy-1 dil-h’āhı nümāyāndır cihāt-1 sitteden
5. ‘Ālem-i keřrette seyr et rūy-1 vaħdāniyyeti
Seyr edenler anı řādāndır cihāt-1 sitteden
6. Aç Kelāmullāh’ı da anda oķu Allāhu nūr
Nūr-1 řems-i Haķ dırařşāndır cihāt-1 sitteden

3. Bülbül gibi gülün yüzünün arzusıyla inleyenler bir değil binlercedir.

4. Ne evvelin vardır ne ahirin; evvel, ahir, zahir, batın (sensin) bunu hiç inkar eden var mı?

5. Ey ki isimlerinden birini lütuf ile Gaffar eden! Hüznî bir günahkar kulundur, bağışlanmayı diler.

96

1. Gayptan gelen sesi her taraftan duyan (ve) her tarafta onun peşinde koşan can ve gönüldür.

2. Ey ayrılık çeken aşık! Aç da can gözüne bak! Altı taraftan görünen sevgilinin yüzüdür.

3. Sen onun rüyeti için her ne yöne bakarsan, o sana altı taraftan daima bakmaktadır.

4. İrfan gözlüğünü gözüne takıp bakanın, gönlünün arzuladığı yüz, altı taraftan aşıkardır.

5. Kesret aleminde birlik yüzünü seyret çünkü onu seyredenler mutludur.

6. Kelamullah’ı/Kur’ân’ı aç da onda “Allah nurdur” ifadesini oku; orada Hakk’ın güneşinin nuru her taraftan parıldar.

7. Merd-i rüşen-dil odur kim çeşmine her dem anı
Görüne ol şey ki pinhândır cihât-ı sitteden
8. 'Ārifî çşmin alıp bakmak gerektir yoħsa kim
Rü'yet-i Hakk şanma āsândır cihât-ı sitteden
9. Bir kişi kim her nazarda görse Hıllāk'ı 'ayān
Bī-gümān ol kāmīl insāndır cihāt-ı sitteden
10. Vech-i Hakk rüşendir ammā seyr eden anı faķat
Dīde-i rüşen-zamīrāndır cihāt-ı sitteden
11. Dīde-yi ten hiç görür mü Hüzniyā Hakk'ı yine

s.41. Rü'yet eden dīde-i cāndır cihāt-ı sitteden

97

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

1. Seversen ey gönül bir pādīşāh-ı dil-şikārān sev
Perī-ħad serv-ķad bir nev-cevān bir şūħ-ı devrān sev
2. Cihān-gīr olsa bir ħūbuĭ furūĭ-ı rūyu meh-āsā
Seversen ħāşılı bu vaşıla bir şāh-ı ħūbān sev
3. Nigāh-ı fitne-engīzi gibi mest ü ħarāb olsun
Seversen öyle bir şūħ-ı belā-yı cān-ı mestān sev
4. Leb-i ħamrāsı mül ħāl-i siyāhı fül saçı sūnbül
Dili bülbül ruħu gül bir gönül derdine dermān sev

7. Gönlü aydınlık adam odur ki onun gözüne her an altı taraftan gizli olan şey görünsün.

8. Hakk'ın rüyetini altı taraftan (görmek için) arifin gözüyle bakmak gerektir, yoksa kolaydır sanma.

9. Bir kişi her bakışında Allah'ı aşikar olarak görüyorsa, şüphesiz o kamil bir insandır.

10. Hakk'ın yüzü altı taraftan aydındır ama onu seyreden aydın gözlü kişilerdir.

11. Ey Hüzni! Ten gözü hiç Hakk'ı görür mü? Altı tarattan Hakk'ı gören can gözüdür.

97

1. Ey gönül! Seversen; peri yanaklı, servi boylu, genç, gönül avlayan padişahı ve devrin güzelini sev.

2. Seversen şu vasıftaki bir güzeller şahını sev; yüzünün parlaklığı ay gibi dünyayı zapt etsin.

3. Seversen öyle bir can belasının sarhoşu güzeli sev (ki) fitne çıkaran bakışı gibi sarhoş ve harap olsun.

4. Kırmızı dudağı şarap, siyah beni karabiber, saçı sūnbül, dili bülbül, yanağı gül (gibi olan) bir gönül derdine dermanı sev.

5. avı ol ragbet-i 'aql ü dil ü cānı da ver sonra
Bir āşüb-ı cihān bir āfet-i 'aql ü dil ü cān sev
6. Nezāket olsa tam endām-ı 'iŖve insicāmında
Bu evŖāf ile olsa bir perı-ehre nümāyān sev
7. Ya dilber sevme hiç yāhūd severseŖ Hüzni 'ālemde
Meh-i Ken'an gibi bir mıŖr-ı hüsne 'ālı sultān sev

98

(mef'ülü fā'ilātün mef'ülü fā'ilātün)

1. Ferzāne fer verince Ŗem'-i ziyā-feŖāna
'Arz etti hāl-i 'aşkı pervāne yana yana
2. Bir dil-ŖikāriŖ oldu āzād-dil Ŗikāri
GelmiŖ degil o ŖuħuŖ mānendi hiç cihāna
3. Yaqtıka āh gönlüm Ŗevk-i gül-i 'izāri
Bı-ihtiyār baŖlar bülbül gibi fiğāna
- s.42. 4. FaŖl-ı bahāriŖ āyā hengāmı mı eriŖti
Döndü behiŖte 'ālem rüy-ı zemın cināna
5. DehriŖ leŖāfetinden mecnün mu oldu bilmem
Dilde arār görmem atmıŖ özün yabāna
6. HāŖŖiyet-i bahāra budur delıl-i rüŖen

5. Güçlü ol! Sonra; akıl, can ve dil arzusunu dünyayı karıŖtırana verip bir akıl, din ve can afetini sev.
6. (Ey gönül!) İŖveli endamında nezaketin tam olduğu bu vasıflarda görünen bir peri yüzlüyü sev.
7. Hüzni! Alemde ya hiç dilber sevme ya da seversen Yusuf peygamber gibi güzellik ülkesindeki yüce bir sultanı sev.

98

1. Alim, ışık saçan muma parlaklık verince, pervane yana yana aşkın halini arz etti.
2. Azade gönül bir gönül avlayan güzelin avı oldu ki onun bir benzeri cihana gelmiŖ değildir.
3. (Sevgilinin) gül yanağının arzusu (beni) yakdıka gönlüm istemsizce bülbül gibi feryat etmeye baŖlar.
4. Alem cennete, yeryüzü cennetlere döndü; acaba bahar mevsiminin zamanı mı geldi?
5. Feleğin zerafetinden mi delirdi bilmiyorum? Gönülde karar görmüyorum, kendini yabana atmıŖ.

5b özün: gözün M.

6. Güllerin açılıp bülbüllerin nağmeler söylemesi baharın özelliklerinin açık delilleridir.

Açıldı güller eyler bülbülleri terâne

7. Gülşende ne muhabbet 'âlemde bu ne devlet
Cânân şunup ben içsem peymâne kana kana
8. 'Ömrü geçirse böyle hep zevk ile cihānda
Hak 'ömr-i Nuh'ı versin rind-i kadeh-keşāna
9. Bak hasbiḥāl-i 'aşığ olsa sezā degil mi
Bu nazmıñ oldu Hüznî gāyetle 'aşıkāne

99

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Güller açmış bak nigārıñ gülşen-i ruhsārına
Rüy-ı ḥākıñ ol kadar bakma gül-i gülzārına
2. Sünbül-i zertār ile ol āfitāb-ı ḥüsn ü ān
- s.43. Faḥr eder çarḥ-ı kebūdıñ necm-i gīsūdārına
3. Luṭf edip cānāna 'arz et ey nesīm-i şubh-dem
Ḥāl-i dil-bīmār-ı 'aşığın gelsin istifsārına
4. Gece gündüz zār ü efgān etmesin de n'eylesin
Var mı 'aşığta taḥammül derd-i 'aşığın bārına
5. Var taḥammül cevri dildāra taḥammül-süz iken
Yok taḥammül dehr-i dūnuğ vaż'-ı nā-hemvārına

7. Sevgili kadehi sunsa ben de kana kana içsem, gül bahçesinde bu ne muhabbet, alemde bu ne talihdir.

8. Allah, kadeh çeken rinde Hz. Nuh'un ömrünü versin böylece o dünyada zevk içinde ömrünü geçirsin.

8b kadeh-keşāna: kad-i gülşāna M.

9. Hüznî! Bu şiirin gayet aşıkane olmuşken bu şiir aşığın hasbihali olup (onların dilinden düşmez) olsa yakışmaz mı?

99

1. Sevgilinin yanağının gül bahçesinde açılmış güllere bak! Yeryüzünün gül bahçesinin gülüne o kadar bakma!
2. Sırma saçlarıyla o güzellik güneşi mavi gökyüzünün kuyruklu yıldızına caka satar.
3. Ey sabah rüzgarı! Lutfedip sevgiliye aşığın hasta gönlünün halini sun (da) sormaya gelsin.
4. Aşık, gece gündüz inleyip feryat etmesin de ne yapsın? Aşk derdinin yüküne başka tahammül var mı?
5. Sevgilinin tahammül yakan zulmüne tahammül var iken alçak feleğin düzensiz vaziyetine tahammül yoktur.

6. Rāzı mı Hāllāk-ı ‘ālem ‘Ādil ü Cebbār iken
Merdüm-i ğaddārıñ āyā tavr-ı dil-āzārına
7. Bu belāġātle nıgeh-endāz olan her nüktedān
Eylese taḥsīn sezādır Hüzni’niñ eş‘ārına

100

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Sen de uy bezm-i şabūḥıñ rind-i mey-āşāmına
Zevke baġ kevn-i fesādıñ baġma şubḥ u şāmına
2. Her ‘aġīb-i nūş-ı meyde dil ümīd-i nuġl ile
Göz dıker sākī-yi bezmiñ dīde-yi bādāmına
- s.44. 3. Dāne-yi ḥāl-i hevāsında gezer güncişk-i dil
Hiç dimez zülf-i siyāhınıñ düşerim dāmına
4. ‘Aşk ola ol rinde kim sākī-yi bezmiñ dem-be-dem
Nūş eder mey vaz‘ edip cām-ı leb-i mey-fāmına
5. Hüzni ger ‘aşıġ isen ‘aşıġ olan ārāmını
Terk eder ermek için dildār-ı dil-ārāmına

101

(mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün)

1. Şehāb-ı zülfüñ etme reddiñe ey meh-liġā perde

6. Alemlerin yaratıcısı Adil ve Cebbar iken gaddar insanın gönül inciten tavırlarına razı mıdır?

7. Hüzni’nin bu belagatli şiirlerine bakan her nükteci, (şiirlerini) övse yaraşır.

100

1. Sen de sabah içilen şarabın meclisinin şarap için rindine uy (onun) zevkine bak, fesatçı dünyanın sabah ve akşamına bakma!

2. Gönül, her içilen şarabın ardından meclisin sakisinin badem gözüne yeme ümidiyle göz dıker.

3. Gönül serçesi, hiç siyah saçının tuzağına düşerim demeden (sevgilinin) ben tanesinin üstünde gezer.

4. Meclisin sakisinin her zaman şarap renkli dudağının kadehinden için o rinde aşk olsun.

5. Hüzni, eğer aşık isen, aşık olan, gönle rahatlık veren sevgiliye ermek için huzurunu terk eder.

101

1. Ey ay yüzlü! (Beni) reddedip saçının bulutunu (yüzüne) perde yapma ki bana her yerde ay yüzünü seyretmek nasip olsun.

Baḡa rŭzī ola māhı temāşā tā ki her yerde

2. N'ola her olduḡum yer baḡa bir beytŭ'l-ḡazen olsa

Seni Ya'ḡŭb-ı dil ey reşk-i Yŭsuf etti gŭm-kerde

3. Bu mehcŭra dil-i āvāre der ḡayretle dedikçe

Sezā-yı vaşl-ı yār olsam o ḡālī' sende āh nerde

4. Dile dŭştŭkçe timsāl-i ḡayāl-i ḡācibiḡ cānā

Dŭner ḡālī aḡa kim şanki yatar zīr-i ḡānçerde

5. Şafā-yı bāl pŭr-ḡālidir erbāb-ı temāşānıḡ

s.45. Gŭl-i pŭr-jāleye beḡzer 'izārıḡ olsa ḡŭy-kerde

6. Serinde lāne-yi murḡānda ḡuş mu ḡordu Mecnŭn'ıḡ

Yaḡardı āteş-i 'aşḡım zuhŭr etse semender de

7. O rŭtbe mu'tekif ol kŭnc-i istiḡnāda kim Ḥŭznī

Ne merde 'arz-ı rŭy-ı ihtiyāc et ne de nā-merde

102

(*mef'ŭlŭ mefā'ılŭ mefā'ılŭ fe'ŭlŭn*)

1. Ḳıl Ḥaḡ'a teveccŭh ile tā'at gecelerde

Meftŭḡ olur ebvāb-ı 'ināyet gecelerde

2. Terk eyler isen ḡ'āb u ḡuzŭruḡ saḡa yāhŭ

Mekşŭf olur esrār-ı ḡŭviyyet gecelerde

2. Ey Yusuf'u kıskandıran! Gŭnŭl Yakup'u seni kaybetmişken olduḡum her yer bana bir hŭzŭn evi olsa buna şaşılır mı?

2a olsa: ol M.

3. Bu ayrı dŭşmŭş (aşık), yare kavuşmaya layık olsam dedikçe; avare gŭnŭl, ah o talih sende nerede der.

4. Ey sevgili! Kaşının hayalinin timsali gŭnle dŭştŭkçe onun hali sanki hançer altında yatana dŭner.

4a Dile: Dil M.

5. (Ey sevgili!) Senin yanaḡım terlese çiḡ tanesi dolu gŭle benzer (bu durumda) gŭnŭl safası, temaşa ehlinin bŭtŭn bir hali olur.

6. Aşık ateşim zuhur etse, Mecnun'un başındaki kuş yuvasında kuş bırakmaz, semenderi dahi yakardı.

7. (Ey) Hŭzni! Gŭnŭl tokluḡu kŭşesinde o kadar çok itikafa çekil ki ne merde ne de namerde ihtiyacını arz et.

102

1. Hakk'a yŭnelerek gecelerde ibadet et (çŭnkŭ) lŭtuf kapıları geceleri açılır.

2. Hakikatin sırları gecelerde keşfolunduḡu (için) uyku ve huzuru terk edersen (sırları keşfedersin).

3. Bir kulda k'ola maqşad-ı kurbıyyet-i Mevlā
Bīdārlığı eylesin 'ādet gecelerde
4. Geceleri tā ḥ'āb nedir bilmeyen 'āşık
Ma'şūkına vāşıl olur elbet gecelerde
5. Sen tırma hemān kıl heme şeb Ḥaqq'a münācāt
Ḥaqq eyler anı elbet icābet gecelerde

s.46.

103

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. 'Aşk-ı cānān ḥükm eden ḥandır derün-ı sīnede
Mülk-i cān anıḡla 'umrāndır derün-ı sīnede
2. Zevk-yāb-ı şoḡbet-i şīrīn-i cānān olalı
Cān şafāda dil de şādāndır derün-ı sīnede
3. Ben güzel sevdımse sevdım el ne daḡl eyler beni
'Aşk irādet dil de sulṡāndır derün-ı sīnede
4. Ol sitem-ger bir dem istifsār-ı ḡatır eylemez
Ḥatırım her dem perīşāndır derün-ı sīnede
5. Şoḡ nefeste ḡazret-i Bārī'den ancak Ḥüznīyā
İstedıḡım nūr-ı īmāndır derün-ı sīnede

104

(mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün)

-
3. Bir kulda Allah'a yakınlık niyeti varsa, gecelerde uyanıklığı adet edinsin.
 4. Geceleri uyku nedir bilmeyen aşık, elbette sevdiğine gecelerde kavuşur.
 5. Sen her gece Hakk'a durmadan yalvar; Hakk elbet gecelerde onu kabul eder.

103

1. Sevgilinin aşkı gönülde hükmeden handır; can mülkü onunla bayındır.
2. Sevgilinin şirin sohbetinden zevk alalı, göğsün içinde can sefadadır, gönül de mutludur.
3. Aşk iradesi göğsün içinde gönülde sultandır; ben güzel sevdüysem sevdım el ne karışır.
4. O zalim bir an hal hatır sormaz; gönülde hatırım her an perişandır.
5. Ey Hüznî! Son nefeste Allah'tan tek istediğim gönülde imanın nurudur.

104

1. Ki naqd-i dil 'aceb bir tıfl-ı terde
Bahā-yı rüyı yok hūb-ı digerde
2. Pek uymuş cismine şevb-i tenāsüb
Eden hayrān olur pīş-i nazarda
3. O şūhuḡ şīve vü nāz ü edāsın
Hāqīkat görmedim bir 'işve-gerde
4. O gülñihāl-i gülistān behiştī
Değişmem mihr ü māha tāb ü ferde
5. Güneş de gül de bītāb-ı firākı
Bulunmaz mişli ne gökde ne yerde
- s.47. 6. Mezāk-ı cān bulur zan etme zinhār
Anıḡ şīrīnī-i la 'lin şekerde

105

(mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün)

1. Anı hiç kühken mi ked ederdi
Olaydı sahtī-i ḡalbi ḡacerde
2. Dem-ā-dem tūḡ-i hūn-hār-ı cefāsı
Ne yaralar açar görsen ciğerde
3. N'olaydı olmayaydı āh o şūhuḡ
Cefāsı tākāt[i] nev'-i beşerde

1. Gönül sermayesi yüzünün kıymeti başka bir güzelde olmayan yeni yetme bir tazededir.
2. Elbisesinin uyumu bedenine çok yakışmış, gözünün önüne getiren hayran olur.
3. O güzelin işve, naz ve edasını gerçekten hiçbir nazlıda görmedim.
4. O cennete ait gül bahçesinin gülfidanını; aya, güneşe, parlaklık ve ışığa değişmem.
5. Ne gökte ne yerde misli bulunmayan (sevgilinin) güneş de gül de ayrılığının yorgunudur.
6. Can damağı, onun tatlı dudağının lezzetini şekerde bulur diye asla zannetme.

105

1. Kalbinin katılığı kayada olsaydı hiç dağ delen çabalar mıydı?
2. Cefasının kan döken kılıcını görsen her zaman ciğerde ne yaralar açar.
3. Ah o güzelin cefasına insanlarda takat olmasaydı ne olurdu?

4. Cüdā düşmüş mü gülden ‘andelībiñ
Nedir bilmem bu efgānı seherde
5. Şafā-yı cān u dil iken liķāsı
Dil ü cān şimdi hicriyle kederde
6. Olan bu bār-ı derdim Hüzni hāmīl
Taħammül mi eder bir böyle derde

106

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Bakşam a ‘zā-yı tenāsüb-ihtivā-yı dilbere
Bir bilinmez hāl olur bu mübtelā-yı dilbere
2. Bir daḡı erbābınıñ ıslāḡı mümkün mü anıñ
Şol gönül kim tābi ‘ olmuşdur hevā-yı dilbere
3. Verse cān ehl-i hevā çok mu nice erbāb-ı zühd
Verdi naķd-i zühdini nāz ü edā-yı dilbere
4. ‘Āşık-ı bī-çāre inşāf et nice zār etmesin
Sīnesi olmuş hedef tīr-i cefā-yı dilbere
5. Tāli ‘-i bed men ‘e sa ‘y etmektedir ben dem-de-dem
Dāḡıl olmaķ isterim vuşlat-serā-yı dilbere
6. Çok mu bir cānım verirsem cism-i zārımda eger
Olsa biñ cān veririm bir merḡabā-yı dilbere

-
4. Bülbülün seher vakti bu feryadı, gülden ayrı düştüğünden midir?
 5. Yüzü gönül ve can sefası iken, ayrılığıyla gönül ve can kederdedir.
 6. Hüzni! Bu dert yükümü taşıyan, böyle bir derde tahammül eder mi?

106

1. Sevgilinin birbiriyle uyumlu azalarına baksam, bu sevgilinin müptelasına bilinmez bir hal olur.
2. Şu gönül, sevgilinin arzusuna tabi olmuşken onun erbabının bir daha ıslahı mümkün müdür?
3. Pek çok zühd erbabı, sevgilinin eda ve nazına zühdünün naktini vermiş (iken) heva ehli can verse çok mu?
4. Sevgilinin cefa okuna sinesi hedef olmuş (iken) biçare aşık nasıl inlemesin, insaf et!
5. Sevgiliye kavuşmayı terennüm edenlere her zaman dahil olmak isteyip kötü talihimi men etmeye çabalamaktayım.
6. Dilberin bir merhabasına bin canım olsa verecekken inleyen vücudumda bir canımı versem çok mudur?

- s.48. 7. Ğam yemezdi dil cefāsın çektiğine bunca dem
Nā' il olsaydı eger bir dem vefā-yı dilbere
8. Ol günü görmez miyim 'ālemde bir şeb āh kim
Sīne-ber-sīne olup ersem şafā-yı dilbere
9. Hūznīye şabr u şekīb-i dil hemān eyler vedā'
Bağtığı dem çehre-i behcet-nümā-yı dilbere

107

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Dil verenler kabza-i hüsn ü bahā-yı dilbere
Verdiler nağdi yine cānın bahā-yı dilbere
2. N'ideyim dilde taħammül yok taħayyül etmege
Göz kamaşır bakmağa mihr-liķā-yı dilbere
3. Ver hayāt-ı müste'arıñ bul hayāt-ı cāvidān
Şoħbet-i cān-baħş-ı la'l-i dil-güşā-yı dilbere
4. Bağ ne hoş uymuş muķavves ol dü ebrū-yı hilāl
Peyker-i pīşānī-i mişl-i Sühā-yı dilbere
5. Hūznī baķsam her ne dem dīdeyi küşād ediyor
- s.49. Dil tabī'ī meyl eder hūsn-liķā-yı dilbere

108

-
7. Eğer gönül bir an sevgilinin vefasına nail olsaydı, bunca zaman gönül cefası çektiğine gam yemezdi.
8. Ah! Alemde bir gece göğüs göğüse olup sevgilinin sefasına erecek günü görmez miyim?
9. Hūznī'ye gönlünün sabrı ve tahammülü, sevgilinin güzelliğini gösteren yüzüne baktığı zaman veda eder.

107

1. Sevgilinin güzelliğinin bir parçasına karşılık gönüllerini verenler, yine sevgili için can sermayesini (canlarını) verdiler.
2. Sevgilinin güneş yüzüne bakarken göz kamaşır; hayal etmeye (dahi) gönülde tahammül bulunmuyor, ne yapayım?
3. Sevgilinin gönle ferahlık veren kırmızı dudacağının can bağışlayan sohbetine, geçici hayatını ver, ebedi hayatı bul!
4. Sevgilinin Sühâ misali yüzündeki alnına o iki kavisli hilal kaç ne hoş uymuş.
5. Hūznî, gözlerini açıp sevgilinin güzel yüzüne her baktığında gönlü doğal olarak (sevgiliye) meylediyor.

108

(fa 'ilātün fa 'ilātün fa 'ilātün fa 'ilün)

1. 'Älemi bilmez olanlar bezm-i şahbā hem-demi
N'ola bilmezsem şorulsa hādışāt-ı 'ālemi
2. 'Aşktır miftāh-ı kufi-i kenz-i lā-yefnā-yı gayb
Bul o miftāhı da dilden aç o kenz-i a'zamı
3. Bahtiyārī 'add eden nezdinde bī-baht olduğun
Bulsa da etmez kabūl iqbāl-i Fağfūr u Cem'i
4. Kıl dem-i insān-ı kāmilden nüḥāsıḡ zer dilā
Kadrini bil kīmyādır çün anıḡ her bir demi
5. Esti bād-ı nevbahār açıldı bāḡıḡ gülleri
Kıldı āḡāz-ı terennüm şevk ile bülbülleri
6. 'Aklı oynar gūş edenlerin gülün derdi ile
Āsumāna çıkmada bülbüllerin ḡulgulleri
7. 'Azm-i şahrā kıl da bir göz gezdiretrāfa dilā
Bağ çemen-zārıḡ ne hoşdur lāle vü sünbülleri
- s.50. 8. Münşeriḡ olmaz mı erbāb-ı temāşānıḡ dili
Şu kadar Mecnūn bile olup taḡınır ḡulleri
9. Resm-i 'aşka Hüzniyā pervānelerden tut sebak
Öyle yanarlar ki şem'a zāhir olmaz külleri

109

-
1. Şarap meclisinin dostları olanlar alemleri bilmez (iken) alemin olayları sorulsa bilmesem buna şaşılır mı?
1a bilmez olanlar: bilmem evvelinden M.
 2. Gaybın tükenmeyen hazinesinin kilidinin anahtarı aşktır; o anahtarı bul da gönüldeki o yüce hazineyi aç!
 3. Bahtsız olduğun kendi nezdinde mutluluk sayan, Fağfūr ve Cem'in dünya saadetini bulsa da kabul etmez.
 4. Ey gönül! Kamil insanın nefesinden idraki altın bil çünkü onun her bir nefesi şifadır.
 5. İlkbaharın rüzgarı esip bahçenin gülleri açtı; baḡın bülbülleri şevk ile terennüme başladı.
 6. Bülbüllerin gülün derdi ile sesleri göḡe çıkarken dinleyenlerin aklı oynar.
 7. Ey gönül! Sahraya yönelip etrafa bir göz at da bak çimenliḡin lale ve sünbülleri ne hoştur.
 8. Temaşa erbaplarının gönlü, zincirleri takınan Mecnun ile ferahlamaz mı?
 9. Ey Hüzni! Pervanelerden aşk resmi (için) ders al çünkü (onlar) öyle yanarlar ki külleri muma aşık olmaz.

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

1. N'ider hā'hişger-i dīdār olan hūrī vü ğılmānı
Bulur ancak liķāda ehl-i vicdān zevķ-i cinānı
2. Muḥibbān-ı Hūdā cān ü cihāna i'tibār etmez
Reh-i cānānda gitse ğam yemez olup da biñ cānı
3. Hemān pervāne-veş yak cism ü cāniñ āteş-i 'aşķa
Cehennem nārı yakmaz āteş-i 'aşķ ile yanarı
4. Nesi var 'ālemiñ devr etmedik bilmez mi ol nādān
Kõ etsin şofi ta'n ettikçe şūfiyyūn bu devrānı
5. Ğarīk-i baḥr-i rahmet eyle Hüzni müznibi yā Rab
Ki yoktur rahmetiñ baḥriniñ aşlā hadd ü pāyānı

110

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

1. Cām-ı 'aşķıñla ezel sekrān eden sensin beni
- s.51.** Tā ebed ser-ḥayl-i ser-mestān eden sensin beni
2. 'Arz edip de pertev-i mihr-liķā-yı enveriñ
Dil-hazīn-i zulmet-i hicrān eden sensin beni
 3. Halk-ı 'ālem zār-ı her bārımdan eyler iştikā
Bülbül-i nālān gibi nālān eden sensin beni

1. Allah'ın cemalini görmek isteyen kişi huri ve ğılmanı ne yapsın; inanç ehli olanlar Allah'ın cemalinde cennet zevkini bulurlar.

1b cinānı: cüdāmı M.

2. Allah'ın dostu, bin canı olsa (hepsi) sevgili yolunda gitse kederlenmez; can ve cihana itibar etmez.
3. Pervane gibi aşķ ateşinde hemen can ve vücudunu yak (zira) aşķ ateşi ile yanarı cehennem ateşi yakmaz.
4. Bırak sufiler bu feleği kınadıkça kınasınlar; o cahil, alemin dönmekteki (hikmetinin) ne olduğunu bilmez mi?
5. Ya Rab! Günahkar Hüzni'yi rahmet denizine daldır çünkü senin rahmet denizinin sınırı yoktur.

110

1. Beni aşķ kadehiyle ezelden (beridir) sarhoş eden (ve) ebede dek başımı hayli sarhoş edecek (olan) sensin.
2. Beni, güneş (gibi) parlayan yüzünün ışığını gösterip ayrılık karanlığının hazin gönüllüsü eden sensin.
3. Beni inleyen bülbül gibi inletip insanların inlememden şikayet etmesine sebep olan sensin.

4. 'Āşık-ı bî-şabr edip de hüsniçe ey bî-vefā
Vādī-yi firkatte ser-gerdān eden sensin beni
5. Sen edip cem 'iyyet-i hālīm perīşān ben bakıp
Bu perīşān hālīme hayrān eden sensin ben
6. Dem-be-dem dilde temevvüc eyleyen 'aşkıñ yemi
Baştan aşp ġarkā-yı 'ummān eden sensin beni

111

(fā 'ilātün fā 'ilün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Var mıdır hiç kimseniñ böyle bir cānānesi
Dehri meftūn eyledi tavr-ı āşübānesi
2. Ruġları pek can-fezā şem ' mi gül mü eyā
Şem ' ü gül olsa sezā bülbül ü pervānesi
3. Öyle bir dilber ki dil ister anı muttasıl
Kim ola insān degil 'aşkıñıñ bīgānesi
4. Ey fuġūl-ı Cem-maġām bezm-i rindān-ı benām
Mey muġabbet dil müdām ol meyiñ mestānesi
- s.52. 5. Yā naşıl olmaz benim kūh ü şahrā meskenim
Leylīdir ol gültenim Ķays-ı dil dīvānesi
6. Bir şeb ol nāzik edā ola mı mihmān başa

4. Ey vefasız! Beni güzelliğın ile sabırsız aşık edip de ayrılık vadisinde perişan eden sensin.

5. Sen bütün halimi perişan ederken beni bu perişan halime baktırıp (sonra) hayran edensin.

6. Beni, gönülde her zaman dalgalanan aşkın denizini aşp okyanusa daldıran sensin.

111

1. Hiç kimsenin fitneci tavırlarla feleği (kendine) hayran etmiş böyle bir sevgilisi var mı?

2. Acaba onun yanakları çokça can bağışlayan mum mudur, gül müdür? Onun yanağının bülbülü gül, pervanesi ise mum olsa yararır.

3. Öyle bir dilber ki gönül sürekli onu ister; aşkına aşına olmayan insan değildir.

4. Ey namlı rintler meclisinin Cem gibi ileri geleni! Senin meclisinin şarabı muhabbettir/sevgidir, gönül daima o şaraptan sarhoş olmaktadır.

5. Gönül Mecnun'u, o gül tenli Leyla'nın divanesi (iken) benim yurdum nasıl dağlar ve çöl olmasın?

6. Bir gece o nazik cilveli bana misafir olsa, ona gönlümün köşkü (daima) hazırdır.

İşte hazırdir aña gönlümün kâşânesi

7. Hüzni gül-ruhsârının biridir bîmârının
Sünbül-i zertârının mihr ü mehtir şânesi

112

(*mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün*)

1. Dün hicr-i yâr ile âh terk etti dil qarârı
Baştan şavamaz oldum sevdâ-yı lâle-zârı
2. Bu mevsim-i bahârın bir dem-i cân-fezâsın
Biñ 'ömrü dehre verme fırsat ki oldu yârı
3. Bu hükümü dil verince cân dedi bu yirince
Ten dahı verdi bâde maşşül-i ihtiyârı
4. Mânend-i Kays-ı şeydâ tuttum reh-i beyâbân
Terk ile 'âkıbet ben kurb-ı diyâr ü dârı
5. Her sūya nâzır oldum bâ dîde-yi temâşâ
Hayret-res-i dil oldu şun'-ı 'acîb-i Bârı
6. Seyr-i çemen-sitânla 'âzim-i gülşen oldum
- s.53. Vardım ki anda imiş buldum o gül'izârı
7. Etmiş o cân-ı cânân ol serv ân hîrâmân
Hüzni gül-i ruhıla pür-zîb nevbahârı

7. Ey sevgili! Hüzni senin gül yanağına hasta/tutulmuş olan biridir; altın telle/güneş ışınıyla bezenmiş saçlarının tarağı da güneş ve aydır.

112

1. Gönül, dün yarin ayrılığı ile kararı terk edince lale bahçesinin sevdasını baştan savamaz oldum.
2. Eline fırsat geçerse bu bahar mevsiminin can bağışlayan bir nefesini dünyada bir ömür kalmaya değişme.
3. Gönül bu hükümü verince can bu (hüküm) yerindedir dedi; ten de arzularının tüm mahsülünü yele verdi (bu dünyadan geçti).

3a yirince: pîrimce M.

4. Çılgın Mecnun gibi evi ve memleketi terk edip çölün yolunu tuttum.

4a beyâbân: beyâbanı M.

5. Temaşa gözü ile her tarafa bakarak Allah'ın acayip yaratışına gönlüm hayran oldu.
6. Çimenliğin seyri ile gül bahçesine azm eder oldum, varınca o gül yanaklıyı orada buldum.
7. Hüzni! O canımın canı salınan servi, gül yanağıyla ilkbaharı baştanbaşa süslemiş.

113

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Gözlerim hūbān içinde gördü bī-hemtā seni
Hāḡ budur yektā yaratmış Hālik-ı yektā seni
2. Bunca hūsnü kim saña vermiş ezel ü Lem-yezel
Mest-i çeşmim bed nazardan şaḡlasın Mevlā seni
3. Ādemi dīvāne etmez mi bu hūsn-i huş-rubā
Görse mecñunuḡ olurdu şüphesiz Leylī seni
4. Sen ne āfet olduḡun senden saña zāhir olur
Al ele āyīne baḡ tā göstere saña seni
5. Sen sen ol bu hūsn ile mir'āta bakma sevdiğim
Ḳorḡarım hūsnin ede Hūznī gibi şeydā seni

114

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

1. Te'aşşuḡ ettiğim hūbuḡ eşi yok bī-gümān şimdi
Anıḡ mānendini görmüş degil ḡalk-ı cihān şimdi
- s.54. 2. Cihān olmuş iken her birinin dil-ḡaste-i 'aşḡı
O şūḡun cān verir 'aşḡıyla hūb-ı digerān şimdi

113

1. Gözlerim güzeller içinde seni eşsiz gördü; eşsiz yaratıcı seni gerçekten eşsiz yaratmış.
2. Başlangıcı ve sonu olmayan Allah, sana bu kadar güzelliḡi verdiḡi (için) seni sarhoş gözlerimin kötü nazarından korusun.
3. (Ey sevgili!) İnsanın aklını başından alan bu güzellik adamı divane etmez mi? Leyla seni görseydi şüphesiz sana deli olurdu.
4. Eline ayna al bak ki seni sana göstereyim (bu sayede) senin ne kadar güzel olduḡun senden sana görünsün.
5. Sevdiğim! Sen sen ol bu güzellikle aynaya bakma (çünkü) güzelliḡinin Hūznī gibi seni delirtmesinden korkarım.

114

1. Gönül verdiḡim güzelin şüphesiz eşi yoktur; insanoḡlu onun benzerini şu an görmüş deḡildir.
2. Her birisinin aşḡı yüzünden cihanın gönül derdine tutulduḡu diḡer güzeller, o işveli güzelin aşḡıyla can verirler.

3. Nedir bildiğ mi sen ol pādişāh-ı kişver-i hüsni
Anıñ hükümündedir 'ālem odur şāhib-ķırān şimdi
4. Perişān etmedik dil mi ķodu zūlf-i perişānı
Serinde heft-ser şū' bāndır anıñ gīsuvān şimdi
5. Derūn-ı halkta yek-digere cevri olmada cārī
Hāķikat eylemez bu cevri çeşm-i dilberān şimdi
6. Ezelden 'ādeti ol zümreniñ bu ise de kendin
Hāķāyıktan 'araz etmektedir gāyet nihān şimdi

115

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Yār bī-mihr olmasa 'āşık da zār olmaz idi
Miħnet-i cān-gāh ile cismi nizār olmaz idi
 2. Hār-ı cevri-i gül- 'izārāna taħammül olsa ger
Zārda 'uşşāķ-mānend-i hezār olmaz idi
 3. Bī-ğam-ı ağyār eger olsaydı zevķ-i vaşl-ı yār
- s.55. Gül olur bir de arada renc-i hār olmaz idi
4. Ger perişān etmeseydi rūzigār-ı cevri-i yār
Zūlf-i cānān gibi hālim tārūmār olmaz idi
 5. Tutmasaydı āşinā bīgāneyi ehl-i vaṭan

3. Sen o güzellik mülkünün padişahı nedir bilir misin? Alem onun hükümündedir (ve) şu an (o) zamanın sahibidir.

4. Sevgilinin başındaki omzuna dökülen saçlar yedi kafalı ejderhadır; (onun) dağınık saçları perişan etmedik gönül mü bıraktı?

5. Sevgililerin gözü bu zulmü şu an hakikat saymasa (da) halkın gönlünde bir diğerine zulümler devam etmektedir.

6. O zümrenin ezelden beri adeti bu ise de kendini şu an gizleyip hakikatlerden alametler vermektedir.

115

1. Aşık, sevgili acımasız olmasa inlemez ve can evinde olan sıkıntılar ile vücudu zayıf olmazdı.

2. Eğer gül yanaklının zulüm dikenine tahammül olsaydı, aşıklar bülbül gibi inlemez idi.

3. Gamsız yabancılar eğer sevgilinin kavuşma zevkine ulaşıyaydı, gül olurdu fakat dikenin ızdırabı olmaz idi.

4. Eğer sevgilinin zulüm rüzgarı (beni) perişan etmeseydi, halim sevgilinin saçları gibi darmadağın olmaz idi.

5. Vatan ehli yabancıyı tanıdık tutmasaydı, gurbet adamı yerini yurdunu terk etmez idi.

Merd-i ğurbet t̄arik-i d̄ar-ı diȳar olmaz idi

6. Meşreb-i gül şafvet-i mir'āta maẓhar olmasa

Ḳābil-i 'aks-ı ruḥ-ı rengīn-i yār olmaz idi

7. 'İşret-i dehr olmasaydı ümm-i miḥnet Ḥüznīyā

Ḥämme-i 'ayyāšta derd-i ḥumār olmaz idi

116

(*fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*)

1. Bī-ḥuzūr eyledi cānā beni hicriḡ elemi

Çekemem ben bu çekilmez elem-i dem-be-demi

2. Ḳaddimi kıldı kemān bār-ı girān-ı sitemiḡ

Yetişir ğayrı amān ben çekemem bu sitemi

3. Yeter inşāfa gel ey pādīşeh-i kişver-i nāz

Bir güzel 'āşıkınā hiç bu kadar nāz ede mi

s.56. 4. Seyr eden rūy-ı şafā-baḥşıḡı bu şafvet ile

Unutur ey perī hem kendini hem derd ü ğamı

5. Ḥüznīye bunca cefā etme raḳībāna uyup

Baş koyup yoluḡa hem etti o s̄abit ḳademi

117*

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

6. Gülün meşrebi temizlik aynasına tecelli etmese, yarin renkli yanağının yansıması mümkün olmaz idi.

7. Ey Hüznî! Feleğın içkisi sıkıntıların annesi olmasaydı, ayyaşın başında sarhoşluk derdi olmaz idi.

116

1. Ey can! Ayrılığın ızdırabı beni huzursuz etti; ben bu çekilmez elemi sürekli çekemem.

2. (Ey sevgili!) Senin siteminin ağır yükü boyumu iki büklüm etti, aman artık yeter gayrı ben bu sitemi çekemem.

3. Ey naz ülkesinin padişahı! Bir güzel, aşığına hiç bu kadar naz eder mi, yeter, insafa gel!

4. Ey peri! Bu temizlik ile sefa bahşeden yüzünü seyreden hem dert ve gamı hem de kendini unuttur.

5. Hüznî yoluna baş koyup ayağını sabit kılmış(ken) rakiplere uyup (ona) bunca cefa etme.

117

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 90. sayfasından alınmıştır.

1. Yok ebnā-yı zamānın hiç birisinde vefā şimdi
Meger kim halk-ı 'ālem hep kesilmiş dil-rübā şimdi
2. Beni ol şūha bilmem çeşm-i gammāzı mı gamz etmiş
Gelip geçti yanımdan demeden bir merhabā şimdi
3. Ğumūm erbāb-ı gamda bīşterdir fāka ehinden
Cihānda hangisinde bilmezem halkıñ safā şimdi
4. O nādānlar cezā-yı müşrikīni çekseler çok mu
Veren zūhhāda gayret kesb-i a'māle riyā şimdi
5. Göñül bir çeşm-i mestīñ oldu mest-i cām-ı 'aşkı kim
Anıñ 'aşkına Hüzni olmayan yok mübtelā şimdi

118*

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

1. 'Aleyhinde erinmez birbirinin merdümān şimdi
Lehinde yok veren bir kimsenin bir ferde nān şimdi
2. Kesilmiş halk-ı 'ālem hedmine beyt-i diliñ mi 'mār
Yapan bir yok nice biñlercedir Ka'be yıkan şimdi
3. Cihān ālūde-i çirkāb-ı cürm-i kavm-i Lūt oldu

1. Zamanın insanların hiç birisinde vefa yok; meğer ki cihan halkı hep aşık olunan olmuş.
2. (Sevgili) yanımdan bir merhaba demeden gelip geçti; (acaba) beni, o güzele, söz taşıyan gözleri mi gammazladı?
3. Gam ehlinde gam, yoksullardan daha fazladır (bu yüzden) dünyada sefa halkın hangisinde bilmiyorum.
3a Ğumūm: Ğam M.
4. Zahitleri dini görevlerini yapmak için teşvik eden riya olmuş; o cahiller müşriklerin cezasını çekse çok mu?
4b zūhhād: zūhād M. // **4b** kesb-i a'māl: kisbi imal M.
5. (Ey) Hüzni! Gönül, bir sarhoş gözlü (sevgilinin) aşkının kadehinin sarhoşu oldu ki şu an onun aşkına müptela olmayan yoktur.

118

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 90. sayfasından alınmıştır.

1. Günümüz insanları birbiri aleyhinde (iş yapmaya) üşenmiyor; bir kimse bir kimse için ekme (dahi) vermiyor.

1b veren: gezen M. // **1b** ferde nān: ferdinan M.

2. (Ey sevgili!) (Gönül) Kabe'sini yıkan binlerce kişi iken yapan bir kişi dahi yoktur (fakat) senin gönül evinin hizmetine cihan halkı mimar olmuştur.

3. Eşcinseller, her yerde suçlarını tekrarladıkları (için) cihan, Hz. Lut kavminin suçunun kirli suyuna bulandı.

- Eder tecdīd o cürmü her maḥalde Lūtīyān ūimdi
4. Göz açtırmaz [cemī'-i] ḥalka bārān-ı belā bir dem
Belā-yı dehre yoktur kimsede tāb ü tüvān ūimdi
5. N'ola yek-digerin görmezse ḥüzni[n] dīdesi ḥalkın
Zālāmı zulm ile doldurdu dehri zālīmān ūimdi
6. Meger kim ḥalk içinde [kalmadı] bir ūāhib-i vicdān
Kılır düūtügü yerde Ḥüzniyā üftāde-gān ūimdi

ŞODRADAN DERÇ EDİLEN TĀM U NĀ-TAMĀM ĞAZEL U KİT'ĀT

119

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Tālib-i dīdār-ı Ḥaqq'a muṭlaqa vācib olur
Merre-i ūlāda olmak iki 'ālemden cūdā
2. Āsitān-ı pīri bekle nice yıllar ūıdķıla
Sür yüzün ḥāk-i der-i dergāhına eyle recā
3. Āsiyā-yı derde vaz' et kendiņi gendüm-miūāl
Ögüde tā kim seni dōne dōne ol āsiyā
4. Nār-ı 'aşķa yak da ḥāūāk-ı vücūduņ ūonra sen
Dilde nār-ı 'aşķı olmuş bulasın nūr-liķā

4. Bela yağmuru [bütün] halka bir an göz açtırmıyor; feleğın belasına (direnecek) güç ve takat ūu an kimsede bulunmuyor.

5. Dünyanın zalimleri zulüm ile (dünyayı) karanlığa boğmuşken halkın gözlerinin bir diğeri için üzüntüsünü görmemesine ūaşılır mı?

5b Zālām: Zulām M.

6. Ey Ḥüzni! Halk içinde vicdan sahibi [kalmamış] olacak ki, ūimdi düūkünler düūtügü yerde kalıyor.

119

1. Hakk'ın cemaline talip olan için iki alemden tek seferde ayrılmak mutlaka vaciptir.

2. Dergahın pirini yıllarca sadakatle bekle; yüzünü dergahın kapısının eūiğine sür, ümit et!

3. Buğday gibi kendini dert değirmenine koy ki, o değirmen dōne dōne seni öğütsün.

4. Vücudunun çöpünü aşķ ateşinde yak; sonra sen gönülde aşķ ateşini nur yüzlü bulmuş olursun.

5. Nefy-i lâ ile vücūd-ı mümkünüñ maḥv eyleyip
Bul vücūd-ı vācibiñ işbat-i illā ile tā
6. Hūznī atsañ bu enāniyyet niḳābın çāk edip
Vech-i Ḥaḳḳ'ı 'ayn-ı ḥaḳḳ ile görürsün bī-ḥafā

120

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Āfet-i cān u dil oldu çeşm-i āfetler baña
Fitne-engīz oldu hem ḳadd-i ḳıyāmetler baña
2. Pendi ḳo taẓyī' -i enfās etme nāşih bī-hude
Kim güzeller sevmeden gelmez ferāgatlar baña
3. Telḫ eder zehr-āb-ı hicrāniñ dimāğ-ı 'ayşımı
Cām-ı vaşlıñ vermede cānā ḫalāvetler baña
- s.57. 4. Tāḳatim tāḳ etti cevriñ ey şeh-i ḫüsn ü bahā
Raḥm edip etmez misiñ daḫı 'adāletler baña

121

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Nev-nihālim gün-be-gün bulduḳça sen neşv ü nemā
'Aşḳ-ı 'uşşāḳıñ daḫı gün günden eyler i'tilā
2. Sen de aña sāye-endāz ol ki bulur dem-be-dem

5. La ilahe 'ilah yoktur' (diyerek) vücudunun varlığını mahfedip illallah 'ancak Allah vardır' (diyerek) Allah'ı bul.

6. Hūznī! Bu enaniyet örtüsünü yırtıp atarak Hakk'ın cemalini hakikat gözüyle açıkça görürsün.

120

1. Güzel gözlüler bana can ve gönül afeti olurken uzun boylular fitne çıkarıcı oldu.

2. (Ey) nasihat verici! Nasihati bırak, boşuna nefes tüketme çünkü güzelleri sevmeden bana huzur gelmez.

2b güzeller: güzellerden M.

3. Ey can! Kavuşma kadehin bana tatlılıklar vermekteyken yaşama zevkimin fikrini ayrılığının zehirli suyu acı hale getirir.

4. Ey güzellik ve zerafetin şahı! Zulmünden takatim kesildi; merhamet edip bana adalet göstermez misin?

121

1. Taze fidanım! Sen her geçen gün büyüdükçe aşıkların aşkı (da) günden güne artar.

2. (Sevgili)! Aşığın gözyaşıyla boyun sonsuzluğa kadar uzamaktayken sen de ona sürekli gölge veren ol.

‘Āşıkıñ eşkiyle kaddıñ müntehāya intihā

3. Dāda yet ey meh-likā yoħsa kıyāmet koparır

Çıktı eflāka nevā-yı ‘āşıkān-ı bī-nevā

4. Bağ ne hāle koydu cānā miħnet-i ‘aşkıñ beni

Derde dūçār ettigiñ gibi baña eyle devā

122

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Pendimi gūş etmediñ cevr etme dedikçe saña

Serv-i nāzım āh ‘āşıkdan hāzer kıl ba ‘de-mā

2. Vādī-i hicre düşürdün vuşlatıñ umdukça [ben]

Her vefā me’ mül kıldıkça sen ettiñ hep cefā

123

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Ben fedā etmez miyim nem varsa cānānım saña

Bir işāret kıl da bağ vermez miyim cānım saña

2. Māh-ı gerdūnu görenlerde görünmez hiç bu hāl

‘Āşık olur kim bakarsa māh-ı tābānım sañā

124

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Luḫf-ı yār ağıyāradır hep cevr-i yār ammā baña

3. Ey ay yüzlü! Nasipsiz aşıkların sesi feleklere çıktı; adalet (için) yetiş yoksa kıyametler kopacak.

4. Ey can! Bak, aşkının dertleri beni ne hale koydu; beni derde duçar ettiğin gibi şifa ver.

122

1. Ah nazlı servim! Sana zulüm etme dedikçe öğütlerimi dinlemedin; bundan sonra aşıklardan çekin!

2. [Ben] kavuşmanı umdukça sen (beni) ayrılık vadisine düşürdün; vefa umdukça sen hep zulüm ettin.

123

1. Sevgilim! Ben sana neyim varsa feda etmez miyim? Bir işaret etsen canımı sana vermez miyim?

2. Ay gibi parlak yüzlüm! Sana kim baksa aşık olurken feleğin ayını görenlerde bu hal hiç görünmez.

124

1. Sevgilinin lütufları hep ağyara, zulümleri hep banadır; yerimi sorma (çünkü) ayrılık ve güçlük cehennemi bana yurttur.

Şorma cāyım dūzaḡ-ı hicr ü 'anā me'vā baḡa

2. Āh kim tā ölmeden bir kerre görsem yüzünü
Verse Ḥaḡ biḡ cān o demde hep fedā aḡa baḡa

- s.58.
3. Bunca derd-i firḡatin çektim nüvid-i vuşlatı
Sūy-ı cānāndan bir ādem söylemez ḡālā baḡa
 4. Pek de sāmān-sūz imiş verd-i firāḡı ol mehiḡ
Ḥüznīyā sāmān-ı bī-pāyān vere Mevlā baḡa

125

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

1. Esīr-i miḡnet-i gerdūn-ı dūn oldum meded yā Rab
Giriftār-ı ḡam u derd-i derūn oldum meded yā Rab
2. Ḥayāl-i ḡülşen-i vahdet dile düşdükçe şevkimden
Hezār-ı zār-veş zār u zebūn oldum meded yā Rab

126

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

1. Fikr-i encām ile dil ḡaşyettedir yā Rab meded
Rūz u şeb endīşe vü fikrettedir yā Rab meded
2. Ne bilir şabr u şektībi dil ne de ārām-ı cān
Firḡat ile miḡnetim ḡāyettedir yā Rab meded

127

-
2. Ah! Ölmeden bir kere (sevgilinin) yüzünü görsem, o anda Allah bana bin can verse hepsi ona feda olsun.
 3. Bunca ayrılık acısı çekmişken sevgilinin tarafından bir insan hala bana kavuşma muştusunu söylemez mi?
 4. Ey Hüznî! Mevla bana tükenmez zenginlik versin (çünkü) o ayın ayrılık gülü pek zenginlik yakıcı imiş.

125

1. Ya Rab! Alçak feleḡin zulümlerinin esiri oldum; gönlün derd ve gamına tutuldum, yardım et!
2. Ya Rab! Vahdet gül bahçesinin hayali gönle düşdükçe inleyen bülbül gibi arzu (ile) inleyip takatsız kaldım, yardım et!

126

1. Ya Rab! Gönül, sonun ne olacağı ile korkmakta, gece-gündüz endişe ve düşünmededir, yardım et!
2. Ya Rab! Gönül, ne can huzurunu ne de sabır ve tahammülü bilir; ayrılık ve kederim çoktur, yardım et!

127

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Dīdeden oldukça cānān nā-bedīd
Derd-i ehl-i 'aşka dermān nā-bedīd
2. Āteş-i 'aşk-ı likā mevcūd iken
Dilde meyl-i hūr u gılmān nā-bedīd

128

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Bir kerem kıl şāhid-i hūrşīd-likā yandım meded
Zerre-āsā şevk-i vaşlıñla hevālandım meded
2. İztırāb-ı cān u dil hiç kâbil-i ta'rif midir
Sen huzūr-ı cān u dil idin cüdālandım meded

s.59.

129

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Rāhat-ı vuşlat erişse cāna cānāndan ne hoş
Derd-i firkat bertaraf olsa dil ü cāndan ne hoş
2. Ser-be-bālin haste-i hicri iken cānān gelip
Şorsa bu bīmārına hāl-i perīşāndan ne hoş
3. Gelse eyyām-ı bahār açılrsa gül bülbül dahı
Na'me-sāz olsa hemān şāh-ı dıraşşāndan ne hoş

-
1. Sevgili gözden kayboldukça, aşk ehlinin derdine derman görünmez.
 2. Gönülde (Allah'ın) cemalinin aşkının ateşi var iken huri ve gılmana istek bulunmaz.

128

1. (Ey) güneş yüzlünün şahidi! Yandım, bir kerem kıl! Zerre gibi kavuşma arzusuyla arzulandım, yardım et!
2. Gönül ve can ıztırabının tarifi mümkün müdür? Sen, can ve gönlün huzuru idin (senden) ayrı düştüm, yardım et!

129

1. Cana, sevgiliden kavuşma rahatlığı erişse (ve) gönül ile candan ayrılığın derdi bertaraf olsa ne güzel olurdu.
2. Sevgili, başı yastıkta olan bu ayrılık hastasının gelip perişan halinden sorsa ne güzel olurdu.
3. Bahar gelip gül açılrsa, bülbül de sürekli parıldayan şah için nağmeler söylese ne hoş olurdu.

130

130*

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Şanma kim feryādını beyhūde etmiş andelīb
Güllere sūz-ı dil-i zārını iş'ār eylemiş
2. Çarḥ-ı ğaddārın vefası yok mu dilberin [gibi]
Herkesi ḥālince bir derde giriftār eylemiş
3. Zālime mazlūmu şorsaḡ gösterir kendin hemen
Kendi cürmün görmedim 'ālemde ikrār eylemiş

131

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Sīneden tā cāna geçti tīr-i cān-te' şīr-i 'aşk
Ne oñulmaz yaralar açtı dile şemşīr-i 'aşk
2. Leşker-i şūm-ı sivāyı mülk-i dilden sürmege
Kāfidir bir ḥamle-i zehre-şikāf-ı şīr-i 'aşk
3. Ādem-i bī-'aşktan 'indimde a'lādır benim
Heft ten kehfinde ḥābīde olan Kıtımīr-i 'aşk

132

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Bir iĉer bir daḡı eylemez ebed sekrān-ı 'aşk

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 75. sayısının 68. sayfasından alınmıştır.

1. Bülbül boş yere feryat eder sanma; çünkü o, güllere, inleyen gönlünün ateşini haber vermiş.
2. Gaddar feleğin de tıpkı senin sevdiğin gibi vefası yok mu (ki) herkesi kendi haline göre bir derde müptela eylemiş?
3. (Hangi) zalime mazlumunu sorsan hemen kendini gösterir; cihanda kendi suçunu kabul edeni görmedim.

131

1. Aşkın cana tesir eden oku, gönülden ta cana dek geçti; aşk kılıcı gönle ne iyileşmez yaralar açtı.
2. Allah'tan başka varlıkların uğursuz askerlerini, gönül mülkünden sürmek için, aşk aslanının öd patlatan bir hamlesi yeterlidir.
3. Yediler mağarasında uyuyan aşkın Kıtımır'ı, benim nazarımda, aşksız insanlardan yücedir.

132

1. Aşk sarhoşunun içtiği meye bak ki aşk sarhoşu onu bir kere iĉer, bir daha ebediyyen iĉmez.

- Bağ ne meydır ol kim içmiştir anı mestân-ı ‘aşk
2. Devlet-i yek-rûze-i dünyâya râğbet mi eder
Zîr-i delğ-i fakrda pinhân olan sultân-ı ‘aşk
 3. Çâk edip atar libâs-ı kesreti bir cezbede
Bir şoyunur bir dahı giymezi anı ‘uryân-ı ‘aşk
 4. Bir dem olmazlar cüdâ fikr-i Hudâ’dan zevk ile
Seyr eder âyât-ı Hakk’ı dîde-yi merdân-ı ‘aşk
 5. Sen veremezseñ başıñ başın veren eksik midir
Toptoludur baş verenler baş ile meydân-ı ‘aşk

s.60.

133

(fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün)

1. Zağm-ğör-ı tîğ-i cevri olmadığım bir dem mi var
Zağm-ı şemşîr-i cefâ-yı dilbere merhem mi var
2. Cevri dilber hanümân-süz-ı tağammüldür velî
Zehr-i hicrân gibi mühlik dehrde bir sem mi var
3. ‘Âlem-i âsüdegî mi zan edersen ‘âlemi
‘Âlemin derdine dūçâr olmayan âdem mi var
4. Her ne rütbe çoksa da derd ü belâsı Hüzniyâ
‘Âlem-i ‘aşk u muğabbet gibi bir ‘âlem mi var

-
2. Fakirlik hırkası altında gizlenen aşkın sultanı, dünyanın bir günlük saadetini tercih eder mi?
 3. Aşk çıplağı, bir cezbe anında kesret elbisesini yırtıp atarak soyunur (ve) bir daha giyinmez.
 4. Aşk adamlarının gözleri, Hakk’ın delillerini seyr ederler (ve) Allah’ı zevk ile fikretmekten bir an ayrılmazlar.
4a dem: an M.
 5. Aşk meydanı, baş veren başlar ile dolu (iken) sen başını veremezsen baş veren elbet bulunur.

133

1. Sevgilinin zulüm kılıcının yarasını yemediğim bir an var mı? Sevgilinin cefa kılıcının yarasına merhem var mı?
2. Sevgilinin zulmü, dayanma gücünün evini barkını yakacak (seviyede) olsa da cihanda ayrılık zehri gibi öldürücü bir zehir var mı?
3. Bu âlemi huzur âlemi mi zannediyorsun (öyle değil); (burada) âlemin derdine tutulmayan bir kişi var mı?
4. Ey Hüzni! Her ne kadar çok dert ve belası da olsa aşk ve sevda âlemi gibi bir âlem var mı?

134

(*mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün*)

1. Zâhirde eger za'if ile hem-pâye mûram
Bâtında velî pâdişeh-i kişver-i zûram
2. Âzâdeligim kayd-ı sivâdan o kadar kim
Olmaz ğam-ı 'âlem kederim zevki sürürüm
3. Sermest-i mey-i meygede-i vahdet olaldan
Ermez idi keşret-i umûrına şu 'ûrum

135

(*mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün*)

1. Hezâr-ı zâr-veş zâr ü fiğân olmuş iken kârım
Nedir zârîñ diye etmez o gül ruhsârım istifsâr
2. Kûrarken çâre-i vaşlın gelip geçmiş yanımdan yâr
Dirîğâ etmemiş endîşe vü efkârım istifsâr

136

(*mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün*)

1. Sebak-ñân-ı debistân-ı muhabbet merd-i kâmidir
Deme tahşîle anda tıfl-ı nâ-bâliğ de kâbildir
2. Yine ol 'âleme kim dür olursa 'âleme aşla

134

1. Görünüş itibariyle zayıflıkta karınca ile eşit dereceyim fakat batında ise güç memleketinin padişahıyım.
2. Allah dışındaki bütün kayıtlardan o kadar hürüm ki alemin gamı kederim, zevki mutluluğum olmaz.
3. Vahdet meyhanesinin meyinin sarhoşu olduğumdan beri, işlerin çokluğuna aklım ermez idi.

135

1. İşim, inleyen bülbül gibi feryat ve figan etmek olmuş iken o gül yanaklım niye inliyorsun diye sormaz.
2. Ben kavuşma çaresini düşünürken sevgili yanımdan gelip geçmiş (de) endişe ve düşüncelerimi sormamış, yazıklar olsun!

136

1. Aşk okulun talebesi, kamil kişidir (bu yüzden) ergenliğe ulaşmamış çocuk da orada eğitim almaya uygundur, deme.
2. Yine o aleme kim uzak durur (ve) asla o aleme (yaklaşmazsa) kamil mürşidin kavuşmasına kolaylıkla ulaşır.

Vuṣūl-i mürşid-i kâmil müyesser olsa vâşıldır

3. Murād-ı dil baña dīdār-ı Mevlā'dır aña Leylā

s.61. Cünün-ı 'aşkıma şanmañ ki Mecnün'a mümessildir

137

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Tāb-ı mihr-i 'aşk olursa bāğ-ı dilde bār olur
Sīne pür-dāğ olmayınca şanma kim gülzār olur
2. Her ne dem düşse dem-i vaşl-ı dil-ārā yādıma
Dil kebāb u dīde pür-āb āhım āteş-bār olur
3. Pāy-būs-ı yāre yer yok keşret-i ağıyardan
Nerde bir gül bitse pāyında hezārān hār olur
4. Her ne dem alsam hayāle cām-ı la'ı dilberi
Bāde-i 'aşk ile ayāğ-ı dilim serşār olur

138

(mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün)

1. Debistān-ı muḥabbette okuyan merd-i kāmildir
Kitāb-ı mebhāş-ı 'aşkı kim okumazsa cāhildir
2. Gönül oldu hevā-dārı görüp bir serv-ḳad yāri
Ziyā-yı mihr-i dīdārı cihānı cümle şāmildir

3. Aşkımın deliliğini Mecnun'a denk sanmayın (zira) benim gönül muradım Mevla'nın yüzü, onunki Leyla'dır.
137

1. Aşk güneşinin ışığı olursa gönül bahçesinde meyve olur; sine yarayla dolmayınca onun gül bahçesi olacağını sanma.

2. Gönülümü süsleyenin kavuşma anı ne zaman yadıma düşse, gönül kebap, göz su dolu (ve) ahım ateşli olur.

3. Nerede bir gül bitse ayağında bin diken bulunur (bu sebeple) ağyarın çokluğundan sevgilinin ayağını öpmeye yer yoktur.

4. Sevgilinin kızıl kadehini her ne zaman düşünsem, aşk şarabı ile gönül kadehim dopdolu olur.

138

1. Muhabbet okulunda okuyan kamil kişidir; aşk bahsinin kitabını kim okumazsa cahildir.

2. Gönül, yüzünün güneşinin ışığı cümle cihanı kapsayan bir servi boylu sevgiliyi görüp aşığı oldu.

3. Baḡa ‘atf eylemez bir ān nigāh-ı ‘āḡıfet cānān
‘Aceb ol ḡüsrev-i ḡübān ne yaman ḡulme mā’ildir

139

(*mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün*)

1. Göñül bir dilber-i şīrīn-zebānıḡ şoḡbetin ister
Dem-ā-dem āh edip bir nāzeniniḡ vuşlatın ister
2. N’ola cānāna cān terk etse dil ümmīd-i şıḡḡhatle
Dil-i bīmārınıḡ dil-ḡaste elbet şıḡḡhatin ister

140

(*fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün*)

1. Nazar etsem ruḡuḡa çeşmime ḡülzār gelir
Lebiḡ alsam lebime sāḡar-ı serşār gelir
2. Vehmden lerze düşer cism-i nizārıma ne dem

s.62. Taḡınıp nīzelerin ḡamzesi ḡün-ḡār gelir

141

(*fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*)

1. Yāre te’şīr eylemez taḡlar eder zārımla zār
ḡül işitmez ḡalkı bīzār etse de zār-ı hezār
2. Zindeḡī-i cāvidān bulursa cān bir şey midir

3. Bakış lutfunu bir kere bana göstermeyen güzeller sultanı sevgili, acaba hangi kötü zulme meyillidir?

139

1. Gönül, tatlı bir sevgilinin sohbetini (ve) sürekli ah ederek bir cilvelinin vuslatını ister.
2. Hasta gönüllü, gönül hastalığının sıhhatini ister (bu yüzden) gönül sıhhat ümidiyle sevgiliye canını terk etse buna şaşılır mı?

140

1. Yanağına baksam, gözüme gülbahçesi gelir; dudağını alsam, dudağıma dopdulu kadeh gelir.
2. Ne zaman zayıf vücuduma kuruntudan titreme düşse, bakışı süngüsünü takıp kan dökerek gelir.

141

1. Dağlar inlemelerimle inler (ama) sevgiliye tesir etmez; bülbülün inlemesi halkı usandırsa da gül işitmez.
2. Can, ayağımı bastığın toprakta sonsuz zindeliği bulursa, (buna karşılık) geçici hayatın feda olması hiçbir şeydir.

Hāk-i pāyında fedā olsa hayāt-ı müste‘ār

3. ‘Aşk-ı Hāk kılsa teğallüble taşarruf bir dili

Şāhibi taşa çalıp da şīşe-i ‘ārın kırar

4. ‘Aşktır cāna şafā kalbe cilā cisme şifā

Bağ ki sen mahrūm-ı ‘aşka nice etmişdir hasār

142*

(*fā ‘ilātūn fā ‘ilātūn fā ‘ilātūn fā ‘ilūn*)

1. Bir perīnin mey-i ‘aşkı beni lāyu‘kāl edip

Bağa mecnūn dedigi halkın ağıy cinnetidir

2. O şeker-leb kim ağıy ‘aşkıya Ferhāt olanıy

Sūhan-ı şekker-i şīrīn ... bī-şerbetidir

143

(*mefā ‘ilūn mefā ‘ilūn mefā ‘ilūn mefā ‘ilūn*)

1. Ne verseñ cāndan özge hiçtir cānān kabūl etmez

Murādı baş ü cāndır şervet ü sāmān kabūl etmez

2. Desem cevır etme cevıre bir sitem de zamm edip eyler

Cefā-cū yāre desem biñ amān inan kabūl etmez

3. Kesildim pāy-tā-ser sūziş-i ‘aşk ile āteş ben

Ser-i Mecnūn değıl başım benim murgān kabūl etmez

3. Hakk’ın aşkı, bir gönle galip gelip idareyi eline alırsa sahibi ar şişesini taşa çalıp kırar.

4. Sen aşktan mahrum olana bak ki ne çok zarar görmüştür (çünkü) aşk; cana sefa, kalbe cila, bedene şifadır.

142

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi’nin 75. sayısının 67. sayfasından alınmıştır.

1. Bir perinin aşk şarabının aklımı başımdan alması sebebiyle halkın bana deli demesi onların cinnetidir.

2. O şeker dudaklının aşkına Ferhat olanın, ...

2b mısra vezne uymamaktadır.

143

1. Sevgilinin muradı; zenginlik ve servet değil, (aşığın) başı ve canıdır; candan başka ne versen kabul etmez.

2. Cefa veren sevgiliye; cefa etme desem, bin aman etsem, kabul etmez, bir sitem daha ekleyip cefa eder.

3. Benim başım Mecnun’un başı değil kuşları kabul etmez çünkü ben aşk yanmasıyla baştan ayağa ateş kesildim.

4. Ma'ārif kenzin açsam da desem cevher alan yok mu
Alır hārmühre olsa zāhid-i nādān kabūl etmez
5. Eger giryān olursam hānde eyler giryeme ol gül
Olursam Hūznī hāndān ol gül-i hāndān kabūl etmez

144

(*fe 'ilātūn fe 'ilātūn fe 'ilātūn fe 'ilūn*)

1. Bezm-i erbāb-ı şafāya o ki reh-yāb olamaz
Ġam-ı şad gūneden 'ālemde rehā-yāb olamaz
 2. Bulamazsın arama gülşen-i dehri zīrā
Leb-i dilber gibi bir gonca-yi şādāb olamaz
 3. Bilegör mücrim isen çürmünü çün mağfirete
- s.63.** Kendi çürmün kişi bilmek gibi esbāb olamaz

145

(*mefā 'ilūn mefā 'ilūn mefā 'ilūn mefā 'ilūn*)

1. Baña ta'ne taşı yağdırmada bārān gibi yārān
Dil-i rüsvā-yı bī-çāre tutup sine firār etmez
2. Gider hep zūlmet-i ğam pertev-i şādī olur rüşen
Bunu kim der ki Hāķ leyliñ verāsında nehār etmez
3. Kūdümüyle küşāde oldu ezhār-ı çemen ammā

4. Hüner hazinesini açsam da cevher alan yok mu desem, cahil zahit katırboncuğu alır da hazineyi kabul etmez.
5. Hūznī! O açılmış gül, sevinçli olursam kabul etmez; o gül eğer ağlarsam ağlamamı sevince çevirir.

144

1. O, sefa erbabının meclisine yol bulucu olamaz; alemde yüzlerce çeşit gamdan kaçamaz.
2. Dünyanın gül bahçesini arama bulamazsın çünkü sevgilinin dudağı gibi suya doymuş bir gonca olamaz.
3. Günahkar isen günahlarını bil çünkü bağışlanmak için kişinin kendi günahlarını bilmesi gibi (güzel) sebepler olamaz.

145

1. Sevgili bana kınama taşı yağdırmada yağmur gibi (iken) göğüs, çaresiz perişan gönlü tutup firar etmez.
2. Gamın bütün karanlığı gider, mutluluk ışığı parlar; Allah'ın gecenin arkasından gündüzü getirmeyeceğini kim söyleyebilir?
3. (Sevgilinin) gelişiyile çimenliğin çiçekleri açıldı ama gönlüm ayrılık yüzünden çözülmesi zor meselelerle dolu (olduğu için) ilkbahar(ın ferahlığına) ermez.

Dil-i pür 'uğde-yi hicrim küşāde nevbahār etmez

4. 'Aceb merdāne-i pervāne nār-ı 'aşka yanmakta
Atıp cān şem'a hākister olur da Hüzni zār etmez

146

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Nefse uyup hiç bir şahşa şerāret etmeyiz
Edene bize 'adāvet biz 'adāvet etmeyiz
2. Şākī-i āşār merzī-i mü'essir mi olur
Halktan biñ görür isek bir şikāyet etmeyiz
3. Halk-ı 'ālem merkez-i me'mündedir bizden çü biz
Kimseniñ māl ü 'ayāline hıyānet etmeyiz
4. Yār-i āl-i Murtażā gerdānda tavk-ı każā
Kānber-i şīr-i Hudā'yız havf ü haşyet etmeyiz
5. İmtizāc edeliden Hüzni ğam u endüh ile
Biz şafā-yāb-ı belāyız meyl-i rāhat etmeyiz

147

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Halk-ı 'ālem aldanıp hep pāy-māl edip geçür
Gizlemiştir çün bizim vīrānemiz gencīnemiz

4. Yiğit pervane, aşk ateşinde yanmak için can atıp muma kül olurken acaba Hüzni (neden) inlemez?

146

1. Biz hiçbir şahsa nefse uyup kötülük etmeyiz; bize düşmanlık edene (dahi) düşmanlık etmeyiz.
2. Eseri yaratan (Allah) eserinden şikayet edenden razı olur mu? (Bu yüzden) biz halktan bin (cefa) görsek de şikayet etmeyiz.

2b görür isek: görsek M.

3. İnsanlar bizden emindir çünkü biz kimsenin mal ve ailesine ihanet etmeyiz.
4. Biz boynunda kaza gerdanlığı asılı ve Allah'ın aslanı Hz. Ali'nin Kanber'i ve seveni olan kişileriz korku ve çekinme bilmeyiz.
5. Hüzni, gam ve keder ile iyi geçindiğinden beri, biz beladan zevk alır; rahata meyl etmeyiz.

147

1. (Allah) bizim hazinemizi harabemizde gizlediği için, insanlar aldanıp hazinemizi hep ayakları altına alırlar.

2. Sāde-dil şāfi-derūnuz buğzumuz yok kimseye

Ġıll u ğışdan hālīdir bu sīne-i bī-kīnemiz

3. Biz bir alay murğ-ı kudsī-tıynetānız ki bizim

s.64. Meşreb-i pākīzeler āvāzı oldu çīnemiz

148*

(fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn)

1. Muştafā vü Mürtezā'nın çākeriyiz çākeri

Āline olduĝ rehī sultāna minnet etmeyiz

2. Almayız dūnyā-yı dūnu bir pula hem biz anıĝ

Zīnet-i bī-kıymetine hiç raĝbet etmeyiz

149

(fe 'ilātūn fe 'ilātūn fe 'ilātūn fe 'ilūn)

1. Ararım derdime dermān aman āh vāh diyerek

Kim eder çāre dil-i zārıma lillāh diyerek

2. Nice hāzık kesip ümmīdini dermānımdan

Olamaz çāre bu bī-çāredir eyvāh diyerek

3. Şofi 'aklıĝ var ise taşlama tevḥīd edeni

Eyle imānıĝı tecdīd anı her-gāh diyerek

4. Gülşen-i ma'nāya ger bülbül olursa bir dil

2. Kinden eser bulunmayan bu temiz ve saf gönlümüz, kin ve düşmanlıktan uzak durup kimseye buğz etmez.

3. Biz bir alay kutsal yaratılışlı kuşuz; bizim yemimiz temiz meşreplilerin sesidir.

148

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 90. sayfasından alınmıştır.

1. Biz Hz. Muhammed Mustafa ve Hz. Ali'nin kölesiyiz. Hz. Muhammed'in ehli beytinin kölesi olduğumuz için sultana bile minnet etmeyiz.

1a çāker: çākir M. // 1b minnet: miḥnet M.

2. Biz alçak dünyayı bir pula almayız; onun kıymetsiz süsüne hiç raĝbet etmeyiz.

149

1. İnleyen gönlümün; aman, ah, vah ederek derman aradığı derdine kim Allah rızası için çare bulur?

2. Pek çok usta, eyvah bu çaresizdir, çare olamaz diyerek dermanımdan ümidini kesti.

3. (Ey) sufi! Aklın var ise tevhid edeni taşlamak yerine her an tevhidi söyleyerek imanımı tazele.

4. Eğer bir gönül, mana gül bahçesine bülbül olursa, her seher (vakti) durmadan Allah diyerek inler.

Turnmayıp zār eder ol her seher Allāh diyerek

150*

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

1. Tā ezelden böyle taqdīr eyleyüp ol Zū'l-celāl
'Āķile 'ilm aħmaķa baħş eylemiş māl ü menāl
2. 'Adl-i Hāķ'tan ġāfil olma baķ ki māl-ı cāhile
'İlmini tebdīl eder mi eyle 'ālimden su'āl

151

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

1. Şayılmaz āteş-i 'aşķ ile sūzān olmayan ādem
Hezār-ı zār-ı ħüsn-i ġül-'izārān olmayan ādem
2. Bulur bir zulmet-ābād-ı küdüret 'ālem-i ħalbin
Dilinde mihr-i şevķ-i meh-cebīnān olmayan ādem
3. Yine hem-ħālidir yek-digeriñ ġayret-keşi Hüzni
Perişān ħālini bilmez perişān olmayan ādem

152

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

1. Āfitāb-ı āsumān-ı ħüsn ü āndır sevdigim
Bir ķamer yüzlü şeker sözlü cevāndır sevdigim

150

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 90-91. sayfalarından alınmıştır.

1. Celal sahibi Allah, ezelden beridir akıllı kişiye ilm, ahmak kişiye mal ve mülk bahşetmeyi takdir eylemiştir.
2. Allah'ın adaletinden gafil olma! Alime sor; ilmini, cahilin malına değişir mi?

2b 'ālim: 'ālem M.

151

1. Aşk ateşi ile yanmayan (ve) gül yanaklının güzelliği ile bülbül (gibi) inlemeyen insan, insan sayılmaz.
2. Gönlünde ay gibi parlak alımlı (ve) güneş gibi (güzel) yüzlü (sevgilinin) arzusu olmayan insan, kalp aleminde bulanık (ve) karanlık bir yer bulur.
3. Hüzni, yine bir başkasının haldaşı olmaya gayret eder (çünkü) perişan olanın halini perişan olmayan insan bilmez.

152

1. Sevdigim; güzellik gökyüzünün güneşi, ay yüzlü, şeker sözlü bir gençtir.

2. Gerçi endāmı gül-i ter gibi nāzük-terse de
‘Āşık öldürmekte gāyet kahramāndır sevdiğim

153

(*mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün*)

1. Cihānda gülmesin ‘aşkıyla giryān olmayan ādem
Elemden ağlasın derdiyle ḥandān olmayan ādem
2. Dem-ā-dem reh-güzārında dem-i eşkin döküp cānı
Şikeste-pāy ola rāhında pūyān olmayan ādem
- s.65. 3. Anıp mihr-i ‘izārın tā seḥer şeb bilmeyip ārām
İyi gün görmesin mu‘tād-ı efgān olmayan ādem
4. Koyup zühdü de Ḥüznī cām-ı la‘l-i yār ile mest ol
Şayılmaz muṭlakā ol meyle sekrān olmayan ādem

154

(*fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*)

1. Derd-mendi olduğum bir şāh-ı ḥübān ey ḥekīm
‘Āşık-ı dil-ḥastesidir māh-ı Ken‘ān ey ḥekīm
2. Bī-tevaḳḳuf luṭf edip dermānıma eyle şitāb
Derdine bīmār-ı ‘aşkıya varsa dermān ey ḥekīm

2. Sevdiğimin bedeni taze gül gibi pek nazik olsa da aşık öldürmekte çok cesurdur.

2a nāzük-terse de: nāzükterümse de M.

153

1. (Sevgilim!) Senin aşkınla ağlamayan (ve) senin derdinle mutlu olmayan insan, dünyada hiç mutlu olmayıp kederinden ağlasın.
2. Senin yolunda koşmayan insan, geçtiği yolda her zaman kanlı gözyaşı döküp ayaklarını kırsın.
3. (Sevgili için) feryat etmeyi adet edinmeyen insan, sabahtan geceye kadar huzuru kenara koyarak güneş yanaklı (sevgiliyi) anıp iyi gün yüzü görmesin.
4. (Ey) Hüznî! Zühdü bırakıp sevgilinin dudağının kadehi ile sarhoş ol (çünkü) o şarapla sarhoş olmayan insan sayılmaz.

154

1. Ey hekim! Benim dertlisi olduğum güzellerin sultanına, Yusuf peygamberin de gönlü aşık olmuştur.
2. Ey hekim! Aşk hastasının derdine derman varsa, beklemeden acele ile dermanımı ver.

3. İşte nabzım el şunup teşhîş kı1 derd-i dilim
Kı1 cevāb-ı şāfi ile sonra şādān ey hekim

155

(*mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün*)

1. O kaş u göz ey āfet pek de taķrīre muvaffaktır
Kulüb-ı 'āşıkānı baķ ne teşhīre muvaffaktır
2. Urup tuğrā-yı ebrū-yı nigārın ey hümāyūn-baht
Berāt-ı hüsñü kim sen gibi temhīre muvaffaktır
3. Senin ey şāh-ı nāzım miħnet-i Leylī-i zülfünden
Bu şān bestir dil-i Mecnūn'a zencīre muvaffaktır
4. Cemālīñ perteviyle on sekiz biñ 'ālemi yek-ser
Ne turfe mihr imiş ey meh ki tenvīre muvaffaktır
5. Beyāna tengdir timsāl-i pākiñ nüşā-i Erteng
Ne Behzād ü ne Mānī anı taşvīre muvaffaktır
6. Bunun gibi nice mu'ciz eşer icād eder hāmem
Bu nazmı kil-k-i diğere nerde taķrīre muvaffaktır
7. Leb-i Şīrīn'iniñ Ferhād'ıdır bir dilberin Hüzñi
Yine şīrīndir andan gerçi tekdīre muvaffaktır

3. Ey hekim! İşte nabzım, elini koyup gönül derdimi teşhis et; sonra şifa veren bir cevap ile (beni) mutlu et.
155

1. Ey afet! Aşıkların kalplerini büyülemekte başarılı olan kaşın ve gözün, (güzelliğini) beyan etmekte gayet başarılıdır.

2. Ey talihi kutlu! Kaşının tuğrasını vurarak kim senin gibi güzellik beratını mühürlemeye muvaffak olabilir?

3. Ey naz padişahı! Senin Leyla gibi saçının eziyetlerinden (dolayı) gönül Mecnun'unun zincire (vurulması) (bana) şan olarak yeter.

4. Ey güneş! Ne garip (bir) güneşsin ki cemalının parlaklığıyla on sekiz bin alemi bir baştan bir başa aydınlatmakta başarılısın.

5. Senin temiz yüzünün resmini yapmak zordur (bu yüzden) onu tasvir etmekte ne Ertenk'in sayfaları, ne Behzad, ne de Mani başarılıdır.

6. Kalemim bunun gibi pek çok mucizevi eserler ortaya çıkarır; bu nazmı diğer kalemler yazmayı başaramaz.

7. (Dudağının) her ne kadar muvaffak olduğu şey azarlamak olsa da Hüzni, dudağı Şirin'in dudağı gibi tatlı hatta ondan da tatlı bir güzelin Ferhad'ıdır.

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

1. Ser-ā-pā lāyık-ı medh ü şenā bir meh-liķāsın sen
Ne rütbe medh olunsañ ol ķadar medhe sezāsın sen
2. Cefā-kār olmasañ saña bahā mı vardı 'ālemde
Güzelsin tāzesin söz yoķ velikin bī-vefāsın sen

157

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

1. Nerde kim baksa olur sırr-ı hüviyyet āşikār
Zıkr-i Hū'yu vird eden zākir hevāyı n'eylesin
2. Halkı koyup Hūznī yüz tutsa 'aceb mi Hālık'a
Yār-ı Bākī var iken yār-ı fenāyı n'eylesin

158

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

1. Şem'a yakma tā ezel āyīn imiş pervānesin
Güllere 'ādet mi yakmaķ bülbul-i dīvānesin
2. Gönümü çaldıñ dedimse cānımı yak mı dedim
Sen meger cānlar yakıcı āteş-i sūzānesin

156

1. Sen, baştan ayağa övme ve yüceltmeye layık bir ay yüzlüsün; ne kadar övülsen o kadar (daha) övgüye layıksın.
2. (Eğer) sen cefakar olmasaydın sana alemde değer mi verilir? Güzelsin, gençsin bunlara sözüm yok, fakat vefasızsın.

157

1. Hu zikrini sürekli tekrar eden zakire, ne yöne baksa hakikatin sırrı aşıkâr olurken (o) dünyalık istekleri ne yapsın?
2. Hūznî, halkı bırakıp Allah'a yönelse şaşılır mı? Sonsuz sevgili varken gelip geçici sevgiliyi ne yapsın?

158

1. Pervanesini yakmak mumlar için ezelden beridir adetmiş (peki) divane bülbüllerini yakmak güllere adet midir?
2. Gönümü çaldın dediysem canımı yak dedim mi? Meğer sen canlar yakan yakıcı ateşmişsin.

3. YetiŒe cevriyle hiç raĥm etmeyip ey dil-Œiken
Bir zamān fāriĝ degilsin yıkmadan dil-ĥānesin
4. Kıymetin benden Œorarsın ħākül-i zer-tārının
On sekiz bin ‘āleme vermem bahā bir dānesin
5. Baĥa ‘āŒıkmiŒ diye Ĥüzni’ye baĥma ĥıŒmıla
Sen seni gör baĥ da sen ey gözleri Œehlā nesin

159

(*mefā ‘ilün mefā ‘ilün fe ‘ülün*)

1. Muĥabbet cām-ı Œevĥ-efzāsıyım ben
Muĥabbet Œem ‘-i bezm-ārāsıyım ben
2. İenler cür ‘a mey aŒlā ayılmaz
Elestü bezminiĥ Œahbāsıyım ben
3. Elā ey tālīb-i ‘ilm-i taŒavvuf
O ‘ilmiĥ ĥ ‘āce-yi yektāsıyım ben
- s.67. 4. Nedir benden Œoruĥ Œehr-i ĥaĥıĥat
O Œehriĥ Œāh-ı bī-hemtāsıyım ben
5. Zān etme Ĥüzni dāniŒmend-i zāhir
Ki bāĥın ‘ilminiĥ monlasıyım ben

160

-
3. Ey merhamet etmeyip gönül kıran! Gönül hanesini, zulumlerinle bir an yıkmaktan vazgemiŒ deĝilsin.
 4. Altından olan kakülünün kıymetini benden sorarsan, bir tanesinin deĝerini on sekiz bin aleme deĝiŒmem.
 5. Ey gözleri Œehla olan! Sen kendine bak da (güzelliĝini) gör (sonra da) Ĥüzni’ye bana aŒıkmiŒ diyerek sert bakma.

159

1. Ben muhabbet Œevkini arttıran kadeh, muhabbet meclisini süsleyen mumum.
2. Ben ‘‘Ben sizin rabbiniz deĝil miyim?’’ sorusunun sorulduĝu meclisin Œarabıyım; benden bir yudum içenler asla ayılmazlar.

160

159

160

160

160

160

160

160

160

160

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Mağ'ad-ı şıdka kadem vaz' etmeden maħrūm olur
Kendisin hoşnūd-ı tavır-ı rind-i қallāş etmeyen
2. Sırr-ı 'aşkı Hūznīyā fāş eyleme sırrıñ sır et
Maħremidir sırrını 'ālemde hiç fāş etmeyen

161

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Bir taraf cānān қonursa bir taraf cān u cihān
Terk edip cān u cihānı alırım cānānı ben
2. Hūznī vardır 'ālem-i şūrette ben sen bir de ben
'Ālem-i ma'nāda ammā sen ben olma ben de sen

162

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Şor perīşān zūlfüñe cānā perīşān hālimi
Varsa ger bunda benim kılca yalanım söylesin
2. Nār-ı hicriñ Hūznī-yi dil-suħteyi lāle-şıfat
Sīne pür-dāğ ettigin saña nişānım söylesin

163

(müstef'ilātün müstef'ilātün)

1. Kendisini, kalles rindin tavırlarından razı etmeyen, takva sahiplerinin cennette erişecekleri makama ayak basmaktan mahrum olur.

2. Ey Hūznī! Aşkın sırrını meydana çıkarma, sırrını sır et (çünkü) sırrını alemde hiç meydana çıkarmayanın (sırrı) gizlidir.

161

1. Bir tarafa sevgili, bir tarafa can ve cihan konulsa; ben can ve cihanı terk edip sevgiliyi alırım.

2. Hūznī! Görünen alemde; ben, sen bir de ben vardır fakat mana aleminde sen ben olma ben de sen olmayayım.

162

1. Ey can! Perişan saçına perişan halimi sor; eğer benim kıl kadar yalanım varsa söylesin?

2. Hūznī'nin lale gibi yanık gönlünü, senin ayrılığının ateşinin yara dolu ettiğini sana nişanım söylesin.

163

1. Gördü gözüm bir maḥbûb-ı bî-mû
Gîsû-yı sünbül zülfü semen-bû
2. Verir lebine cān çeşme-i cān
Ruḥsâr-ı alı gül gibi hoş-bû
- s.68. 3. Ol gül 'izāra dil oldu bülbül
Hicr ile ḥayfâ çekmekte kayḡu
4. Her şeb heme şeb bu bî-nevâ dil
Eyler nevâlar tuymaz o gül-rû

164

(*mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün*)

1. Şafâ-yı ḥâtırım yoktur cihānda
Baḡa rāḥat ḥuzûr yok bir mekānda
2. Gidip de n'ideyim ben gülsitānda
Benimle olmasa cānānım anda

165

(*fâ 'ilātün fâ 'ilātün fâ 'ilātün fâ 'ilün*)

1. Revnaḡ-ı ḥüsn-i ezel olmazsa rüşen işte ben
Bürḡa 'ı ref' et de bir baḡ cebhe-i cānāneye
2. Nerde olsa dūşu üzre bir binâ ḥāzır bulur
Ḳānî' olmaz ḥāne-ber-dūş-ı cihān bir ḥāneye

1. Gözüm; tüysüz, sünbül gibi omuza dökülen ve yasemin kokan saçlara (sahip) bir sevgili gördü.
2. (Sevgilinin) yanağının kırmızılığı (ve) gül gibi hoş kokusu, can bağışlayan dudaklarına can verir.
3. Gönül, o gül yanaklıya bülbül olduğundan (beri) ne yazık ki ayrılık ile kederlenir.
4. Hemen hemen her gece bu nasipsiz gönül, nağmeler söyler (fakat) o gül yüzlü duymaz.

164

1. Cihanda gönül huzurum yoktur; bana hiçbir mekanda rahat ve huzur yoktur.
2. Sevgilim benimle olmayınca ben gül bahçesine gidip ne yapayım?

165

1. Sevgilinin tarafına peçeyi kaldırıp da bir bak! (Eğer) ezeli güzelliğinin letafeti parlamazsa işte ben.
2. Cihanda evini omzunda taşıyanlar, nerede olsalar omzu üstünde bir bina hazır bulur; bir haneye kanaat etmez.

3. Kayd-ı derd-i kâ' inâttan bulmağ isterseñ rehâ
Ey dil-i ğam-dîde kayd ol defter-i dîvâneye
4. Mey-gede evbâşı nisbet etmesin zinhâr özün
Bî-sâle-i mest-i cām-ı 'aşğ olan mestâneye

166

(*mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün*)

1. Niçin olmaz hevâ-yı vuşlat-ı cānān cenānımda
Yanarken iştiyāk-ı âteş-i kânūn cānımda
2. Huzūr-ı bālimi te' mīn eden dīdār-ı cānāndır
Ğam aramam alır bir laħza yār olmazsa yanımda
3. Ne vardır mūnisim āh olsa dem-sāzım daħı efgān
Ki buldum rāħat-ı cān u dilim āh u fiġānımda
- s.69. 4. Olaldan mest-i şahbā-yı liķā-yı Hālīķ-ı kevneyn
Degildir dü cihān vallāhi çeşm-i hūn-feşānımda

167

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

1. Hātırımdan çıktı mı şandıñ baña ettiklerin
Ettigin çoktur baña ammā ki ben demem saña

3. Ey kederli gönül! Kainatın dert kaydından kurtuluş bulmak istersen, divaneler defterine kayıt ol.

4. Meyhane serserisi, yıllardır aşk kadehinden sarhoş olan kişiyle kendini asla kıyaslamasın.

4b mısra vezne uymamaktadır.

166

1. Kanunun ateşinin arzusu canımda yanarken sevgilinin vuslatının isteği niçin gönlümde değil?

2. Gönlümün huzurunu sağlayan sevgilinin yüzüdür; sevgili yanımda olmazsa dert aramam, bir anda dert (beni) alır.

3. Ben gönlümün ve canımın rahatını ah etmekte ve feryatta bulmuşken; dostum ah etmek, arkadaşım da figanlar olsa ne olur?

4. İki alemin yaratıcısının cemalinin şarabıyla mest olduğumdan beri vallahi iki cihan kan saçan gözlerimde değildir.

167

1. Bana yaptıklarını hatırımdan çıktı mı zannettin? Bana yaptıkların çoktur fakat sana söylemem.

2. Destine bir kerre geçse dāmeniḡ ey bī-vefā
Çok şikāyet edecek senden dil-i pür-ḡam saḡa

168

(*mef'ūlü fā 'ilātün mef'ūlü fā 'ilātün*)

1. Hiç küh-ken mi olurdum Ferhād ben olaydım
Irmaklar akıttırdım çeşmim edip küşāda
2. Ger Bī-sütün'daki taş olsaydı ḡalb-i Şīrīn
Tīşesin atar idi Ferhād-ı nā-murāda
3. Pīre-zen-i zamānda Hüzḡī kim oldu ḡandān
Etme vefā ümīdin dünyā-yı bī-vefāda

169

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

1. İsm-i Hū'yı baḡa telḡīn etti bir dānā-yı Hū
Şundu ḡüyā destime bir sāḡar-ı şahbā-yı Hū
2. Bir Mesīḡ enfāsı şeyḡ-i kāmiliḡ destin tıutup
Ḥamdülillāḡ eyledi mürde dilim iḡyā-yı Hū
3. Hey 'aceb ḡaflettedir ol kimse kim ḡüş eylemez
Her taraftan zāhir olmuşken nevā-yı nāy-ı Hū
4. Ḥayli demdir teşne iken selsebīl Hū'ya dil
Etti Hüzḡī anı bir sāḡī-i Hū irvā-yı Hū

2. Ey vefasız! Eteḡin bir kere eline geçse, gam dolu gönül, sana senden çok şikayette bulunacak.

168

1. Ben Ferhat olsaydım hiç daḡı deler miydim; gözlerimi açarak ırmaklar akıttırdım.
2. Eḡer Şirin'in kalbi Bi-Sütun Daḡı'ndaki taş (gibi) olsaydı, muradına erişememiş Ferhat'a baltasını atardı.
3. Ey Hüzḡī! Vefasız dünyada vefayı ümit etme; zamanın ihtiyar kadınında (dünyada) kim mutlu oldu?

169

1. Bir Hu alimi, sanki Hu şarabının kadehini elime sunup Hu ismini bana öğretti.
2. Allah'a hamdolsun! Ölü gönlüm, Hz. İsa nefesli bir kamil şeyhin elini tutup Hu (ismiyle) dirildi.
3. Hu neyinin naḡmesi, her taraftan aşikar olmuşken dinlemeyen o kişi ne acayip ḡaflettedir.
4. Hüzḡī! Gönül epey zamandır Hū suyuna susamışken onu bir Hū sakisi Hū suyuna doyurdu.

170

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Ey şeh-i mülk-i melâhat beñzemez 'âşıkların
Leylî'niñ Mecnûn'a hem Şîrîn'inñ Ferhâd'ına
 2. Seyr edenler kâmet-i zîbâ-ıhırâmınñ bir dahı
- s.70. Göz açıp bakmaz cihânınñ servine şimşâdına

171*

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Nağd-i 'ömrüm âh itlâf eyledim hiç yok yere
Zâğ-veş lâşe için döndüm dolaştım çok yere
2. Maşlahat ma'lûm iken ben yine durmaz dönerim
Cîfe-hörlük herze-gülüğ ile her dem tok yere

172

(mef'ülü fā 'ilātün mef'ülü fā 'ilātün)

1. Ol âfet o füsün-sâz o şîve-bâz o dil-sâz
Reftâra etmiş âğâz seyr et o serv-i nâzı
2. Ol fitne-engîz âfet ol kâmeti kıyâmet
Her haţvesinde sî Maḥmûd çiner hezâr Ayâz'ı

170

1. Ey güzellik mülkünün sultanı! Senin aşıkların; Leyla'nın Mecnun'una, Şirin'in Ferhad'ına benzemez.
2. Senin salınarak yürüyen güzel boyunu seyredenler, cihanın servisine ve şimşir ağacına bir daha göz açıp bakmaz.

171

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 91. sayfasından alınmıştır.

1. Ah! Ömür sermayemi hiç yok yere telef ettim; karga gibi leş için çok yeri dönüp dolaştım.
1a eyledim: eylerdim M.
2. (Bu dünyada) fayda getiren şeyler malum olmasına rağmen saçma sapan söz söyleyip (gıybet ederek) tok yere leş yiyiciliği yaparak dönüp duruyorum.

172

1. Afet (gibi güzel), büyüleyici, cilveli, gönül yapan o sevgili yürümeye başlamış; (onu) seyret.
2. O fitne çıkarıcı (ve) boyu kıyamet (gibi olan) afet (gibi güzel sevgili) her adımında otuz Mahmut ve yüz Ayaz'ı çiğneyip geçer.

3. Tā ol ad-i anevber baş ede bār-ı lufun
Pāyīne dök pey-ā-pey sen ek-i pür-niyāzı
4. Zülf-i nigār sünbül rusār-ı surhı hem gül
Pek hoş bu güller üzre sünbüller ihtizāzı
5. Gel ey dil-i sitem-ke cevrenden etme ekvā
O tünd-ū ne bilsin āyīn-i dil-nevāzı
6. Ey Mānī-i ayāl ol bu kār üzre dā'im
Āgū-ı ūrete çek ol yār-ı 'ive-bāzı
7. Düştü ayāline ün ol cām-ı la'l-i gül-gün
Hüzni arāb u dil-ūn yok 'aql ü imtiyāzı

s.71.

173

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Sen baa her dem perīānī-nümāsın ey gönül
Varsa bir derd-i 'azīme mübtelāsın ey gönül
2. obet-i yārānla da bulmaz tesellī atırır
Sen meger yār-ı adīmīnden cüdāsın ey gönül
3. Bir sitem-kārın olup mecnūn-ı 'aı ben gibi
Sen de mi peyveste pāmāl-i cefāsın ey gönül

3. O am fıstıı aacı, ihsanının yemilerini bahetsin; sen (de) niyaz dolu gözyalarını ta ayaına kadar birbiri ardınca dök.

4. Sevgilinin saı sünbül, kırmızı yanaı gül(e benzer); bu güllerin üzerinde sünbüllerin titremesi çok hoştur.

5. Ey sitem eken gönül! Gel, (sevgilinin) zulümlerinden ikayet etme! O huysuz, gönül okayanların adetlerini nereden bilsin?

6. Ey hayalin Mani'si! Daima bu i üstünde ol da o iveli sevgiliyi suretin kucaına çek/ onun resmini yap.

7. İi kan alayan ve harap olan Hüzni'nin, o gül renkli kırmızı kadehin hayaline düştüü için aklı ve imtiyazı kalmadı.

173

1. Ey gönül! Sen yüce bir belaya müptelasın (ve) her zaman bana perianlık (yolunu) gösterensin.

2. Ey gönül! Sen kadim sevgilinden uzak (olmana ramen) hatrın sevgilinin sohbeti ile de teselli bulmuyor.

3. Ey gönül! Sen de benim gibi bir cefakar sevgilinin akının delisi olup da daima cefa altında eziliyor musun?

3b pāmāl-i: pāl M.

4. Haste-i 'aşk olduğun çoktan bilirdim ben seni
Bulmadın mı derdinin hālā devāsın ey gönül

174

(*fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*)

1. Vaşl-ı dildārı baña emr-i 'asīr etti felek
Beni bir çāresi yok derde esīr etti felek
2. Düşürüp tağlara bir Leylī-veşiñ derdi ile
Dil-i bī-çāremi Mecnūn'a nazīr etti felek

ŞARFI

175

(*müstef' ilātün müstef' ilātün*)

1. Bir gülbün-i ān görseñ ne cānān
Yolunda kurbān olsun anıñ cān
2. Bir nevrēsīde ol nūr-ı dīde
Etti beni de derd ile giryān
3. Ol gülñihālim hārıyla zālīm
Hayfā bu hālīm etti perīşān
4. Vay bu ne sevdā bu ne temāşā
Cevrinden ašlā olmam girīzān

4. Ey gönül! Ben senin aşk hastası olduğunu çoktan bilirdim; sen hala derdinin devasını bulmadın mı?

174

1. Felek, beni çaresi olmayan derde esir edip sevgiliye kavuşmayı bana zor bir emir (olarak) verdi.
2. Felek, çaresiz gönlümü Leyla gibi bir (sevgilinin) derdi ile dağlara düşürüp Mecnun'a benzer kıldı.

175

1. O, güzelliğin gül fidanı olan dilberi bir görseñ ne sevgilidir, o göz nuru yeni yetme beni derd ile ağlattı (ama onun yolunda canım kurban olsun.

2. Yazık! O zalim gül fidanı dikeniyile halimi perişan etti. Onun zulümlerinden asla kaçmam zira bu ne (güzel) sevda ne (güzel) temaşadır.

5. Hiç bu revā mı olmak becā mı
‘Āşık maḳāmı vādī-i hicrān
6. Söзде o gül-fem bülbül mü bilmem
Sünbül müdür hem gīsū-yı reyḫān
- s.72. 7. Şevb-i melāḫat giymiş temāmet
Nāz u nezāket ḳaddine ḳaftān
8. Mestāne çeşmi şāhāne çeşmi
Merdāne çeşmi mişl-i Nerīmān
9. Rūyu müdevver ḡāyet münevver
Yā mihr-i enver yā māh-ı tābān
10. Anda bu behcet oldukça elbet
Ġilmān-ı cennet reşk etse şāyān
11. Bir gülfidāndır serv-i revāndır
Şimşād-ı āndır Ḥüznī o cānān

176

(müstef‘ilātün müstef‘ilātün)

1. Göz nāzır oldu bir meh-liḳāya
Dil tābi‘ oldu ḫükm-i hevāya
2. Dil oldu mā’il ‘aḳl oldu zā’il
Ġāyet de nā’il ḫüsn ü bahāya

3. Aşığın makamının ayrılık vadisi olması hiç uygun mudur? Söзде o gül ağzılı (sevgili); bülbül mü, sünbül mü, reyhanın saçı mıdır bilmiyorum.

3a revā mı: rāmı M.

4. Nazik ve kibar endamına baştan sona güzellik kaftanını giymiş; sarhoş, şahane ve yiğitçe bakan gözleri Neriman misalidir.

5. Onun yuvarlak yüzü gayet aydınlıktır (öyle ki) ya parlak güneş ya aydınlık aydır. Onda bu güzellik oldukça cennetteki gılmanlar onu kiskansa yeridir.

6. Hüznî! O sevgili; bir gül fidanı, salınarak yürüyen servi ve güzel şimşir ağacıdır.

176

1. Göz, bir ay yüzlüye baktı, gönül, arzu hükmüne tabi oldu. Gönül meyletti, akıl ortadan kalkınca güzellik ve zerafete erişti.

3. Ol ūh-ı zībā ūimūād-ı ra' nā
Meyl etmez aūlā semt-i vefāya
4. Ruhsār-ı cānān verd-i gūlistān
Ey būlbūl-i cān başla nevāya
5. Çün 'andelībān olmaz mı ūāyān
Zād olsa efgān bu bī-nevāya
6. Añıp o māh-ı dil gāhī gāhī
'Azm eyler āhı sūy-ı semāya
7. Hicr ile ekser cānım mūkedder
Dil ermek ister ol dil-rūbāya
8. Hāddeyn-i dilber verdeyn-i aħmer
Hūsnū yek ezher beñzer Sūhāya
9. Bu yoūma ammā hiç söz yoķ aña

s.73. Hūznī ser-ā-pā lāyık ūenāya

177

(mefā 'lūn mefā 'lūn fe 'ulūn)

1. Cīvānım sen cihānda bī-bedelsin
Cihān hāķına bādī-i cedelsin
Ser-ā-pā mazhar-ı hūsn-i ezelsin
Ne desem vaūf-ı hūsnūnde muħalsin

2. O iūveli gūzel, o gūzel ūimūir ađacı asla vefa semtine yōnelmez. Ey can būlbūlū! Sevgilinin yanađı (ve) gūl bahçesinin gūlū (için) nađmeye başla.

3. Bu nasipsiz būlbūllere feryat etmek azık olsa mūnasip olmaz mı? Çūnkū; o gönūl ayını zaman zaman anarak ahlarını semaya dođru çıkarır.

4. Canım ayrılık ile kederli, gönūlüm o gönūl kapana ermek ister. Sevgilinin iki yanađı, iki kırmızı gūle; gūzelliđinin eūsiz olması ve parlaklıđı, Sūha yıldızına benzer.

5. (Ey) Hūznī! Bu adi (bir) kadın(dır) ama ona (kōtū) söz yoktur; o tamamen övūlmeye layıktır.

177

1. Sevgilim! Senin cihanda benzerin yok; sen insanların mūnakaūa etmelerine sebepsin; baştan ayađa ezeli gūzelliđin ortaya çıkmıū halisin. Gūzelliđinin vasıflarını anlatmak için ne söylesem yetersiz kalır; sen benim vasfettiđimden de gūzelsin.

Benim vaşf ettiğimden de güzelsin

2. Tenāsüb hıl' atıdır ey semen-ber
Münevver tal' atıdır mihr-i enver
Lebiñ mülden ruḥuñ gülden de aḥmer
Ne disem vaşf-ı ḥüsnüñde muḥalsin
Benim vaşf ettiğimden de güzelsin

178

(*mefā 'ılün mefā 'ılün fe 'ülün*)

1. Ḥarāb et ey benim serv-i bülendim
Eyā her tarz u tavrı dil-pesendim
Gel ol ey şeh-levendim sīne-bendim
Fırākıñ cānıma geçti efendim
Vişāliñle meded kıl derd-mendim
2. Kabül etmez taḥammül bār-ı hicriñ
Beni yaqtı dirīgā nār-ı hicriñ
Revā mı olayım nā-çār-ı hicriñ
Fırākın cānıma geçti efendim
Vişāliñle meded kıl derd-mendim

179

(*mefā 'ılün mefā 'ılün fe 'ülün*)

2. Ey yasemin göğüslü! Ölçülü (kusursuz) olmak senin kıyafetindir, parlak güneş senin aydınlık yüzündür, dudağın şaraptan yanağın gülden de kırmızıdır, senin güzelliğini anlatmak için ne söylesem boşuna (çünkü) sen benim vafettiğimden de güzelsin.

178

1. Ey benim yüce servim! Harap et. Ey her tarzı ve tavrını gönümün beğendiği! Gel, göğüs bağımlı ol. Ey boylu poslu sevgilim! Efendim, ayrılığın canıma yetti; dertliyim, kavuşmanla (bana) yardım et!

2. Ayrılığın yüküne tahammül edilmez. Ayrılığın ateşi beni yaktı, eyvah! Ayrılığın çaresizi olmak bana reva mıdır? Efendim, ayrılığın canıma yetti; dertliyim, kavuşmanla (bana) yardım et!

179

1. Gözümden gitmiyor bir dem hayālîñ

Dil-i dīvāne müştāk-ı cemālîñ

Ne gizlersin cemāl-i bā-kemālîñ

Efendim etme mehcūr-ı vişālîñ

s.74. Ezelden dil seniñ āşifte hālîñ

2. Seni bildiñ mi sen ey hūb-ı yektā

Bunu ‘ālem bilir yok saña hemtā

Beni dünyāda vü ‘uqbāda hattā

Efendim etme mehcūr-ı vişālîñ

Ezelden dil seniñ āşifte hālîñ

180

(*mef‘ūlü fā‘ilātün*)

1. Re’s-i ricāl-i ‘aşkıñ

Şāhib-kemāl-i ‘aşkıñ

Şerh-i me‘al-i ‘aşkıñ

Mağlūb-ı hāl-i ‘aşkıñ

Mecnūn mişāl-i ‘aşkıñ

2. Bezm-i şafā-fezāda

Destinde cām-ı bāde

Kārında bī-irāde

1. Efendim! Gözümden bir an hayalin gitmiyor, deli gönül senin güzelliğine müştaktır, benden kusursuz güzelliğini niçin gizliyorsun? Gönül ezelden beri senin yüzünden perişandır (artık) beni sana kavuşmaya hasret bırakma.

2. Ey eşsiz güzellik (sahibi sevgili)! Sen seni tanıyor musun? Alem bilir (ki) senin benzerin yoktur. Efendim, gönül ezelden beridir senin işveli haline (hayranken) beni dünyada ve hatta ahirette kavuşmandan ayrı düşürme!

2b hemtā: himmet M.

180

1. Ben; aşk adamlarının başı, aşk kemalinin sahibi, aşk mealinin şerhi, aşk halinin mağlubuyum (ve) benim aşkıñ Mecnun misalidir.

2. Ben (insana) safā veren mecliste elinde şarap kadehiyle yaptığı işte iradesi olmayan biriyim. Aşk halini mağlubuyum. Benim aşkıñ Mecnūn misalidir.

Mağlûb-ı hâl-i 'aşkıım

Mecnûn mişâli 'aşkıım

181

(*mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün*)

1. Görüp gülşende serv-i ser-bülendim

Seni zîbâ-revişle pek begendim

Ġam-ı 'aşkıııla ben ey dil-pesendim

Eger bilseñ ne rûtbe derd-mendim

Ederdiñ hâlime şefkat efendim

2. Semâvî gözleriñ ey nañl-i nevres

Belâ-yı âsumâni gördü herkes

Cefâ dedirir 'âşıkla[ıñ]a bes

Fiğânımdan gireydi güşuña ses

s.75. Ederdiñ hâlime şefkat efendim

SÂĶĪ-NÂME

182

(*mef'ülü mefâ 'ilün fe 'ülün*)

1. Ey câm-ı cihân-nümâ-yı vañdet

Mir'ât-i cemâl-i Rabb-i 'izzet

2. Dil teşne-i âb-ı neş'e-bârıñ

181

1. Ey yüce başlı servim! Seni gül bahçesinde güzel yürüyüşünle görüp çok beğendim. Ey gönlümün beğendiği! Efendim, aşkının gamıyla ne kadar çok dertli olduğumu eğer bilseydin halime acırdın.

2. Ey efendim, ey yeni yetme fidan(ım)! Senin gök/mavi gözlerinde herkes göğe mensup bir bela gördü, onun cefası âşıklarına yeter dedirir, figanım senin kulağına gireydi halime acırdın.

182

1. Ey vahdet dünyasını gösteren (ve) yüce Allah'ın cemalinin aynası (olan) kadeh!

2. Gönül, neşe saçan suyuna susamışken başta mahmurluk olması gam değildir.

- Serde ne ğam olsa da ħumārıñ
3. Ey bāde-i surĥ-ı neş'e-perver
Sensin var ise şarāb-ı Kevşer
4. Peymāne içinde memlū mülsün
Nāmıñ mey ü reng ü bū da gülsün
5. Ey bāde-i nāb-ı neş'e-bahşā
V'ey şādī-resān-ı ğuşşā peymā
6. Vardır dil ü cānda ğam ğubārı
Al ilet anı ey āb-ı cārī
7. Ey bāde-i cām-ı bezm-i vaĥdet
Nisyānī-res-i hümüm-ı keşret
8. Sen āb-ı şafā-fezā-yı dilsin
Pākī-deh-i çirk-i cāy-ı gülsün
9. Ey cām-ı şafā-yı bezm-i vuşlat
V'ey kālī'-ı bīĥ-i naĥl-i firķat
10. Ĥaķķā ki medeng-i bāb-ı dilsin
Ābādī-res-i ĥarāb-ı dilsin
11. Mi'mārī-i cām-ı neş'e-bahşān
Ābād-nümā-yı dil-ĥarābān
12. Her kim tutar elde cām-ı bāde

3. Ey neşeyi arttıran kırmızı şarap! Kevser şarabı varsa (o) sensin.

4. Sen kadeh içinde dolu şarapsın; namın şarap (iken) rengin ve kokun güle (benzer).

5. Ey neşe veren ve gamlılara mutluluk getiren saf şarap!

6. Ey akan su! Can ve gönülde gam toprağı vardır; onu al (ve) ilet.

7. Ey vahdet meclisinin kadehinin şarabı! (Ey) kesret kederlerini unutturan (şarap)!

8. (Ey şarap!) Sen gönle safā veren ve gülün bulunduğu yerdeki kiri temizleyen bir susun.

9. Ey vuslat meclisinin sefasının kadehi! Ey ayrılık fidanını kökünden koparan!

10. Gerçekten sen gönül kapısının kilidisin; harap gönlü abad olmaya ulaştırınsın.

10a medeng-i: mejeng-i M.

11. (Sen) gönlü haraplara abadlığı gösteren (ve) (onlara) neşe bahşeden kadehin mimarisin.

12. Her kim elinde şarap kadehini tutarsa şüphesiz kederini yele verir.

- Elbette gamı verir o bāda
13. Meydir sebab-i şafā-yı sīne
Bir atre-i nābı bi define
- s.76. 14. Kim olsa ol ābdan muahhar
Ourdu o drt kitābı ezber
15. Anlar ki hezār-ı bā-ı lāhūt
Pervāz-künān-ı dām-ı nāsūt
16. Şahbā-keş-i meclis-i elesttir
Sermest-i mūdām ü mey-peresttir
17. Şimdi degil anları bu sekri
Anlara demek revā mı Bekrī
18. Cem bāde-i nābı kıldı icād
Nūşunu hem etti geri mu‘tād
19. Keyfiyyet-i meyden oldu cāhil
Kimdendi o neş’e oldu gāfil
20. Mey feyz-i tecellī-i Hūdā’dır
Mey celb-i cemāl-i Kibriyā’dır
21. Mey şems-i semā-yı cān u dildir
İlīm-nümā-yı cān u dildir
22. Mey deme sen aa kim o nū[r]dur

13. Saf bir katresi bin define olan şarap, gönlün sefasına sebeptir.

13b nābı: nāyı M.

14. O su ile kim temizlenmiş olsa, dört kitabı ezberden okurdu.

15. Onlar ki insanlık aleminin tuzaında uçan, uluhiyyet aleminin bahçesinin bülbülleridir.

16. (O); elest meclisinin şarap içenidir, sürekli sarhoştur (ve) şarabı taparcasına sever.

17. Onların bu sarhoşluğu yeni değilken onlara Bekrī demek münasip midir?

18. Cem, saf şarabı icat etti (ve) onu içmeyi adet etti.

19. Şarabın keyfinden cahil oldu; (şarabın verdiği) o neşenin nereden geldii (konusunda) gaflette bulundu.

20. Şarap, Allah’ın tecellisinin keremidir; Allah’ın yüce cemalini kendine doğru çekmektir.

21. Şarap, can ve gönül semasının güneşidir; can ve gönül ülkesini göstermektedir.

22. Tur ağacının ateşi, onun nurundandır; sen sakın ona şarap deme.

- Nār ise de nār-ı naḥl-i Tūr'dur
23. Mey ḥaste-i miḥnete devādır
Pūṣīde der-i ruḥ-ı şafādır
24. Mey 'aşk-ı Ḥudā-yı zū'l-'atādır
Mey rāh-ı Ḥudā'da reh-nümādır
25. Cām āyine-i cihān-nümādır
Aks-āver-i çehre-i ḥafādır
26. Yek-rengī-i cām u mey ne ḥoşdur
Bu sırra vuḫūf hey ne ḥoştur
27. Ğam mı çeker ol kim ola heyhāt
Ferzāne-i kūşe-i ḥarābāt
28. Bezm-i dil ü cāna şem'adır mey
Tār-ı ğamı ref'a lem'adır mey
- s.77. 29. Mey deme de de sen aḡa Kevşer
Sākīsi anıḡ cenāb-ı Ḥayder
30. Ey sākī-i bezm-i mihr-perver
V'ey 'arız-ı reşk-i mihr-i ḥāver
31. Āteş-zen-i cān u dildir ābıḡ
Pür-şu'ledir aḡger-i şerābıḡ
32. Luṭf et baḡa 'arza-yı seḡā kıł

23. Şarap, keder hastalarına devadır; yanağının sefasının kapısına örtüdür.

24. Şarap, cömertlik sahibi Allah'ın aşkıdır; O'nun yolunda yol gösterendir.

25. Kadeh, cihanı gösteren aynadır; gizli yüzü yansıtır.

26. Aynı renkte olan kadeh ve şarap ne hoştur; bu sırra vakıf olmak ne hoştur.

27. Heyhat! Meyhane köşesinin alimi olan kişi gam çeker mi?

28. Şarap; can ve gönül meclisine mum, keder karanlığını kaldırmaya parıltıdır.

29. Sen şaraba, şarap deme de Kevser de; onun sakisi Hz. Ali'dir.

30. Ey muhabbetli meclisin sakisi! Ey doğudan doğan güneşin kıskandığı yanağın (sahibi)!

31. Senin suyun, can ve gönül ateşe verir (çünkü) şarabının ateşinin kuru alev doludur.

32. Bana lutfedip o şaraptan bir yudum vererek [cömertliğini] sun.

- Yek cür‘a o bādeden [‘aṭā] kı1
33. Mest ede serim o cür‘a-yı cām
Baḥş ede dile bī-ḥūdī-i tām
34. Ey sākī-i meclis-i muḥabbet
Ruḥsār-ı gül-i riyāz-ı cennet
35. Destiḡde ayāğ-ı mül oturmuş
Ḥaddiḡ gibi tāze gül oturmuş
36. Luṭf eyle o bādeden baḡa şuḡ
Endūhtan oldu dil dige-r-gūn
37. Dile de ben anı edeyim nūş
Hem ‘ālemi hem ġamın ferāmūş
38. Ey sākī-i cām-ı neş‘e peydā
V‘ey şems-i semā-yı ḥūb-ārā
39. Şunduḡta nedīm-i bezme bāde
Luṭfuḡla getir beni de yāda
40. Luṭf eyle bi-ḡaḡ-ı nām-ı Ḥaydar
Şād-ābī-ı meyle kı1 lelim ter
41. Ey sākī-i meclis-i mey-āşām
Ruḥsārı mişāl-i bāde gül-fām
42. Dehr etti derūnumu ġam-ābād

33. O kadehin yudumu başımı sarhoş etsin; gönlüme tamamen kendinden geçmeyi bahşetsin.

34. Ey muhabbet meclisinin sakisi (ve) cennet bahçelerinin gül yüzlüsü!

35. Taze güle benzeyen yanağın, elindeki şarap kadehine oturmuş.

36. Gönül, kederinden başka bir şekil aldı; bana lutfedip şaraptan sun.

37. Dile de ben onu içeyim (böylece) hem alemi hem kederi unutayım.

38. Ey neşeyi ortaya çıkaran kadehin sakisi! Ey semanın güzelliğini süsleyen güneş!

39. Meclisin dostlarına lutfunla şarap sunduğın zaman beni de hatrına getir.

40. Hz. Ali'nin isminin hakkı için lutfedip şarap suyunun tazeliği ile dudağımı ıslat.

41. Ey yanağı şarap gibi gül renkli olan, sarhoşların meclisinin sakisi!

42. Felek, yüreğimi kederlendirdi; sen, onun tahribine üstatsın.

- Tahrībine sensin anıñ üstād
43. Ver baña o bādeden ki sende
Her feyz ki var hep ola bende
- s.78. 44. Ey sākī eyā ruğu gül-i ter
Güldeñ dahı ter hem andan aħmer
45. Destıñde nedir o cām-ı gül-gün
Murğ-ı dil-i zārım etti meftün
46. Dil-teşneñi kıl anıñla reyyān
Mest et mey-i mişl-i çeşm-i cānān
47. Bildim seni sākī sen ne cānsın
‘İsā-dem u Hızır-ħāl u şānsın
48. Destıñdedir āb-ı zindegānī
İhyā saña güç mü mürdegānī
49. Luţf et bu gedā-yı bī-nevāya
Yek cür‘a çıkar aña da vāye
50. Nüş edip anı dil ola bī-ħūd
Ne kıala cihān ne kendi mevcūd
51. Zāhidlere ħayf hayf şad ħayf
Anlarda çü yok bu neş‘e bu keyf
52. ‘Uşşāka ezelden oldu üslüb

43. Bana o şaraptan ver ki sende var olan her feyz bende de olsun.
44. Ey yanağı gülden daha taze ve daha kırmızı olan saki!
45. İnleyen gönül kuşumu aşık eden elindeki o gül renkli kadeh nedir?
46. Sevgilinin gözüne benzeyen şarap ile beni sarhoş edip suya susamış gönlümü suya doyur.
47. Saki! Ben seni tanıdım, sen; İsa nefesli, Hızır davranışlı ve Hızır gibi şanlısın.
48. Dirilik suyu elindeyken ölüleri diriltmek senin için zor mudur?
49. Bu nasipsiz köleye lutfedip ona da nasip (olarak) bir yudum ver.
50. Gönül, onu içip kendinden geçsin (böylece) ne cihan ne de kendi var olarak kalsın.
51. Zahitlere yüzlerce kez yazıklar olsun çünkü onlarda bu neşe (ve) keyif bulunmuyor.
52. Sevgilinin aşık olunan güzelliğinin aşkı, ezelden beridir aşıklara üslup oldu.

‘Aşk-ı ma‘şūk-ı hubb-ı maḥbūb

53. Sermāyesi ‘āşıkıñ bu üç şey
Dilber biri ikisi mey u ney
54. Çek kendini ey gönül figāndan
Şekvāyı қо cev-r-i dilberāndan
55. Dilber ola olmaya dil-āzār
Ḥūb ola da olmaya cefā-kār
56. Tā mihrībān ola ‘āşıkāna
Bir öylesi geldi mi cihāna
57. Gūş eyle dilā şadā-yı nāyı
Terk-i keder eyle al şafāyı
58. Āvāzını kim eyle[ri]se gūş
Keşret elemin eder ferāmūş
- s.79. 59. Erbāb-ı semā‘a vecd ü ḥālet
Bir vāsıtađır vürūda elbet
60. Bir dilberi ārzū eder dil
Ammā anı bulma pek de müşkil
61. Olmak gerek anıñ ‘ārızı gül
Destiñde lebi gibi ola mül
62. Luṭfula şuna gedā-yı ‘aşka

53. Aşğın sermayesi bu üç şeydir; birincisi güzel, (diğer) ikisi şarap ve neydir.

54. Ey gönül! Feryat edip sevgilinin zulümlerinden şikayet etmeyi bırak.

55. (Sevgili) güzel olup da (nasıl) gönül incitmesin; güzel olup da nasıl eziyet edici olmasın.

56. Aşıklara merhametli olacak bir tanesi cihana geldi mi?

57. Ey gönül! Neyin sesini dinleyip sefayı al, kederi terk et.

58. Sesini kim duyarsa çokluk kederlerini unuttur.

59. Sema edenlerin kendilerinden geçme hali elbette (Allah’a) ulaşmak için bir vasıtağır.

60. Gönül bir sevgiliyi arzu eder fakat onu bulmak çok zordur.

61. Onun elinde dudağı (renginde) şarabı (ve) gül (renginde) yanağı olması gerekir.

62. Aşkm nasipsiz kölesine hakkını verip lutfuyla (kadeh) sunsun.

Ḥaḳḳın vere bī-nevā-yı 'aşḳa

63. Ḥüznī ola nām u nengīden dūr

Ġam çekmeye olsa ḥalka menfūr

MÜFREDĀT

183

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

Eger gerd-i ğam-ı dāreyn olursa anda nā-peydā

Olur mir'āt-ı dilde 'aks-i dīdār-ı Ḥudā peydā

184

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

Nazar etsen cihānda dīdeñe olur neler peydā

Ḥaḳīḳat bir mü'eşşirden olur bunca eşer peydā

185

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

Ḥudā gerçi kim etmiştir cihānda ḥayr ü şer peydā

Velī her ikisin fi'l-'ibād ile eder peydā

186

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Taḥt-ğāh ey şāh-ı ḥübān milket-i āndır saña

Pür-furūğ etme cihānı mihr-veş şāndır saña

63. Ḥüznī! Halk tarafından nefret edilse de gam çekmesin; şan ve şöhretten uzak dursun.

183

Eğer orada/gönülde iki dünyanın gamı olmazsa, Allah'ın cemalinin yansıması gönül aynasında oluşur.

184

Cihanda neler olduğuna gözünle baksan, bunca eserin hakikatte bir müessirden olduğunu (görürsün).

185

Allah, cihandaki hayrı ve şerri yaratmış olsa da kulların fiilleri ile hayr ve şer ortaya çıkmıştır.

186

Ey güzellik ülkesinin payitahtının güzel sultanı! Güneş gibi cihani parlaklık ile doldurmak senin şanındandır.

187

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Rāh-ı aşkıında seniñ şıb ü firāz olmaz bağa

Ṭayy-ı menzil etmede dūr u dirāz olmaz bağa

188

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

Gül-i rengin-i ḥaddinle nihāl-i gül müsün cānā

Leb-i şirinle geldikte söze bülbül müsün cānā

189

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

Gül-i gül-naḥl-i gülzār-ı melāḥat mi ruḥuñ cānā

Hülāşa hep leṭāfetten 'ibāret mi ruḥuñ cānā

190

(*mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün*)

Ḳıl 'arız-ı yāri gül-i gülşende temāşā

Tābendeliğin şem'a-yı rüşende temāşā

s.80.

191

(*mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün*)

Cānānıñı eyle yine sen sende temāşā

Cān gözüle et cān ü dil ü tende temāşā

187

Senin aşkının yolunda benim için, iniş çıkış olmaz; menzilleri bir anda geçerken (menziller) benim için kısadır.

188

Ey can! Gül renkli yanağınla gülfidanı mısın? Söze başlayınca şirin dudaklı bülbül müsün?

189

Ey can! Senin yanağın güzellik gül bahçesindeki gül ağacının gülü müdür? Kısaca, yanağın hep güzellikten mi ibarettir?

190

Sevgilinin yanağında gül bahçesinin gülünü seyret; parlak mumdaki parlaklığı seyret.

191

Sen sevgilini yine sendeki can gözüyle can, gönül ve tende seyret.

192

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

Gül-i gül-naḥl-i güلزār-ı bahādır 'arızınḡ cānā

Dil-i ehl-i temāşāya şafādır 'arızınḡ cānā

193

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Ḥāk-i pāyiḡ ne 'aceb kuḥl-i girān-māye imiş

Ṭuttular sidre-nişīnān anı 'ayn-ı tūtiyā

194

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Ḥaḡ yüzü gerçi 'ayāndır gözsüze çe fā'ide

Gökte mihr ü māh ü encüm yerde şem'-i pür-ziyā

195

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Nice bulam ben ḥuzūr-ı cān u dil yā Rabbenā

Meskenimdir nār u bād u āb u gil yā Rabbenā

196

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Etti pür-jeng-i elem gerd-i sivā yā Rabbenā

192

Ey can! Senin yanaḡın, gül bahçesindeki gül ağacının kıymetli gülüdür; ey can! Senin yanaḡın, temaşa ehlinin gönlüne sefa (verir).

193

Senin ayaḡının tozu ne kadar değerli bir sürme imiş; onu Sidre'nin sakinleri (bile) gözlerine sürme yaptılar.

194

Hakk'ın yüzü gökte; güneş, ay ve yıldız (ile) yerde; ışık dolu mum (ile) ayandır fakat gözsüz olana ne fayda.

195

Ya Rabbi! Benim meskenim; ateş, yel, su ve çamur (iken) ben can ve gönül huzurunu nasıl bulayım?

196

Ya Rabbi! Senden gayrı varlıkların tozu (gönül aynamı) elem pasıyla doldurdu; gönül aynamı aşkının cilasıyla parlat.

Şaykal-1 'aşkıyla mir'ât-i dilim kıl müncelî

197

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

Ben ki nüş etmekteyim zehr-âb-ı cevri dilberi

Hüzniyâ biğ kerre içsem dahı neyler sem başa

198

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

Çek bıçağı dök kanım katlim helâl olsun başa

Tenden etmezseñ cüdâ cânım vebâl olsun başa

199

(mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün)

Vefâsından o şüh-ı bî-vefânıñ nâ-ümîd olmam

Vefâdan ede Hâk şâyed ki kalbinde eser peydâ

200

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

Ol kadar etti sipâh-ı gam hücum üstüme kim

Bir giriz-gâh gözlerim kaçmak muhâl olmuş başa

201*

(mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün)

1b Şaykal-1: Muşakka M.

197

Ey Hüzni! Ben sevgilinin cefasının acı suyunu içiyorken bin kere zehir içsem zehir bana ne yapabilir?

198

Bıçağı çek (ve) kanımı dök (ki) ölümüm sana helal olsun; eğer canımı tenimden ayıramazsan vebali (üzerine) olsun.

199

Eğer Allah, o vefasız güzelin kabinde vefadan bir eser bıraktıysa ben (onun) vefasından ümidimi kesmem.

200

Gam ordusu üzerime o kadar hücum etti ki, gözlerime sığınılacak bir yere kaçmak imkansız göründü.

201

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 91. sayfasından alınmıştır.

Eğer gönül aynasında gamın malik olduğu dünya görünmezse, Allah'ın cemalinin yansıması görünür olur.

Eger gerdün-1 ğam-dārın olursa anda nā-peydā
Olur mir'āt-1 dilde 'aks-i dīdār-1 Hudā peydā

202

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Nergisiñ ey dilber-i āhū-beçe pek dil-firīb
Gül ruħuñ şevkiyle zār ettim mişāl-i 'andelīb

203

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

Bu dehr-i pīre-zen bir қаһbe-i ğāze-nümündür hep
Aña meyyāl olan 'ākıl degil ehl-i cünündür hep

204

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

Hemīşe pīşe [güle] bülbüle nāz u edādır hep
Nevādır kārı bülbül çektiği bār-1 cefādır hep

205

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

Vücūdum zerre-yi mihir-liķā-yı Muşafā'dır hep
Anıñçünkim hevādār-1 nümā-yı Muşafā'dır hep

206

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

Cihān çeşm āşinā-yı 'ibrete 'ibret-nümādır hep

202

Ey ceylan yavrusu! Gözün pek bir cazibelidir (gönlümü aldattı); gül yanağının arzusuyla bülbül gibi inledim.

203

Bu dünya denen koca karı, allık sürünmüş bir kahpedir; ona meyleden akıllı(lar) değil hep deli(ler)dir.

204

Bülbül sürekli cefa yükü çekip [gül için] inerken [gülün] işi bülbüle sürekli naz ve cilve yapmaktır.

205

Vücudum, Hz. Mustafa'nın güneş yüzünün zerresi olduğu için hep O'nu gösteren (şeylere) meyillidir.

206

Cihan, ibretle bakan gözlere her zaman ibret gösterir; hikmet gözüyle seyredenlere hep hikmet gösterir.

Temāşā-[g]er-i çeşm-i hikmete hikmet-nümādır hep

s.81.

207

(*mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün*)

Lutף et beni mehcür-ı liķā eyleme yā Rab

Hicr ile yerim sūz-ı 'anā eyleme yā Rab

208

(*fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*)

Vech-i dildāri görünce bī-niķāb

İndi şandım yeryüzüne āfitāb

209

(*mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün*)

Mehcür-ı gül-i 'arız-ı yār eyleme yā Rab

Feryādımı mānend-i hezār eyleme yā Rab

210

(*mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün*)

Şāyed ola cerr edemeyip mūcib-i şekvā

Bu cism-i za'ifimi 'alil eyleme yā Rab

211

(*mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün*)

Bu müflise lutףunu ķalil eyleme yā Rab

Geldim ķapıņa redd ü hacil eyleme yā Rab

207

Ya Rab! Lutfet beni cemalinden uzak eyleme; ayrılık ile yerimi güçlük ateşi eyleme.

208

Sevgilinin yüzünü peçesiz görünce güneş yeryüzüne indi zannettim.

209

Ya Rab! Beni sevgilinin gül yanağından ayrı düşürüp bülbül gibi feryad ettirme.

210

Ya Rab! Şayet (sana) doğru çekmeyip şikayetlere sebep olacaksa bu zayıf bedenimi hasta etme.

211

Ya Rab! Kapına geldim, bu iflas etmişe lutfunu esirgeme; reddedip utandırma.

212

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

Bu āhîr şer midir hâlk-ı cihânın işleri şer hep
Derûn-ı zulmet-i gaflette kalmış mâde vü ner hep

213

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

Harâbın bekliyor ma' mürî-yi ' âlem ser-â-ser hep
Cihân 'âkıllere lâyıq degildir olmağa ma'lab

214

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Pertev-i rüyundan aldı mihr-i ' âlem-tâb tâb
Bağmağa bir dîdede yok rüyuna ey mâh-tâb

215

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

Olurdu mahşeri tutsa zalâm-ı ma' şiyet nâ-yâb
Ger anda mihr-i rahmetten düşerse zerrece pertâb

216

(*fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*)

O kadar baktı gözüm ma'adem-i cânâna bu şeb

212

Bu (gördüğün) son şer mi (sanırsın)? Gaflet karanlığının içinde kalmış olan bu cihan halkının kadın erkek (farketmeksizin) işleri hep şerdir.

213

Alemin bayındırlığı baştan sona harap olmayı bekliyorken cihan akıllılar için talep edilmeye layık değildir.

214

Ey ay (gibi) parlak (yüzlü sevgili)! Yüzüne bakacak bir göz yok (zira) alemi aydınlatan güneş, parlaklığını senin yüzünün ışığından aldı.

215

Eğer günahların karanlığı mahşeri kaplasa, rahmet güneşinden oraya zerrece (karanlık) yok olurdu.

216

Bu gece gözüm parlak aya benzeyen sevgilinin gelişine o kadar baktı (ki) ne oldu da o parlak ay doğmadı bilmiyorum.

N'oldı da toğmadı bilmem meh-i tábāna bu Şeb

217

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Cem-cenāb ol ey gönül destinde cām u bāde tüt

Mihnet-i dehri unut yādıñda nām-ı bāde tüt

218

(*fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*)

Ƙar' Ƙıl mızrāb-ı zıkr ile der-i Ƙaşr-ı dili

Dāhili dārü'l-emāndır ger açılırsa o bāb

219*

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

Yuf olsun hākim-i bi-'adle kim rüşvet alıp hep

Eder hāklıyı hāksız hāksızı da hāklı eyler hep

220*

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Ger muşāb iseñ 'aceb mi bu muşībet-gāhta

Olmayan kimdir ki envā'-ı meşā'ible muşāb

221*

217

Ey gönül! Cem yaratılışlı ol (da) elinde kadeh ve Şarap tut; dñyanın derdini unut hatrında (sadece) Şarabın adını tut.

218

Gönül köşkünün kapısını zikir mızrabıyla çal; eğer o kapı açılırsa içerisi sığınaktır.

219

* Bu Şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 91. sayfasından alınmıştır.

Rüşvet alarak hep haklıyı haksız, haksızı da haklı çıkararak adaletsiz yöneticiye yuh olsun.

1a bī-'adle: biadle M.

220

* Bu Şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 91. sayfasından alınmıştır.

Bu musibet yurdunda türlü musibetlere düçar olmayan kimse yokken, sen musibete uğradıysan buna Şaşılır mı?

221

* Bu Şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 91. sayfasından alınmıştır.

(Ey) zahid! Şarabı marifet (ve) neşesi vahdet olan aşk Şarabı, insana hiç haram olur mu?

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Hamr-ı 'aşkıñ neş' esi vahdet şarābı ma'rifet

Hiç harām olur mu zāhid ādeme böyle şarāb

222

(mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün)

Ne rütbede zevk-bahş idigin hālet-i 'aşkı

Olmaz mıdı bilseydi şofī ehl-i muḥabbet

223

(mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün)

Halka nazār ettikde düşün Hālik'ı Hüzni

Bu hāl ile tā ki dil ü cānıñ tōla hikmet

224

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Rü'yet-i dīdārıñ oldu maḫşad-ı dil yā ğıyās

Fırkatiñle çok mu bir demde desem ben el-ğıyās

s.82.

225

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Yok mudur hāl-i harābım söyleyen cānāna hiç

Çāre-yi derd-i dil-zārım diyen Loḫmān'a hiç

226*

222

Sufi, eğer aşkın hallerinin ne kadar çok zevk verdiğini bilseydi muhabbet ehli olmaz mıydı?

223

Hüzni! Halka baktıkça Allah'ı düşün ki gönlün ve canın bu hal ile hikmet dolsun.

224

Ey yardımcı! Gönlün maksadı, yüzünün görünüşü oldu; ayrılığın yüzünden bir an yardım desem çok mudur?

225

Harap halimi sevgiliye söyleyen (ve) Lokman'a inleyen gönlümün derdinin çaresini soran hiç (kimse) yok mu?

226

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 91. sayfasından alınmıştır.

(Ey) gönül! Eğer sevgilinin yüzüne aşık isen cennet arzusundan geç; eğer talebin sevgiliye kavuşmak ise dünyadan ve candan geç.

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

Dil eger 'āşık-ı dīdār iseñ meyl-i cināndan geç

Murādın vuşlat-ı cānān ise cān ü cihāndan geç

227

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Her kimiñ pīşesi şıdķ olsa [vü] mu 'tādı şalāh

Fevz olur yāri dü 'ālemde yeri dārü'l-felāh

228*

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Geceler sultān toğurur bu ḥaķīkāt cārīdir

Ḳalkmada ḥandān yatıp çok kimse giryān her şabāh

229

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Ol bahār-ı ḥüsn o gülten etse bir dem insilāh

Cān eder pīrāhen-i tenden hemān-dem insilāh

230

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Āteş-i 'aşkıñla yandım yā Resulallāh meded

Hicrile cāndan uşandım yā Resulallāh meded

227

Her kimin işi doğruluk olursa [ve] adeti dürüstlükten ayrılmamak olursa, (onun) iki alemde sevgilisi kurtuluş olur; yeri (de) kurtuluşa erenlerin yurdu olur.

228

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 75. sayısının 66. sayfasından alınmıştır.

Geceler sultan doğurur hakikati hala devam etmektedir (çünkü) insanların çoğu gülerek yatıp her sabah ağlayarak kalkmaktadır.

229

O gül tenli, o güzelliğin baharı olan (sevgili) bir nefes soyunsa can ten gömleğinden derhal soyunur/can tenden çıkar.

230

Ya Resulallah! Aşkın ateşiyle yandım; ayrılığınla candan usandım, yardım et!

231

(*fā`ilātün fā`ilātün fā`ilātün fā`ilün*)

Şive vü nāzın bulur ey ğırre-i behcet ziyād

‘Āşık-ı miñnet-keşān ettikçe her feryād ü dād

232

(*fā`ilātün fā`ilātün fā`ilātün fā`ilün*)

Hüznī taqdīr ettiremezsin yorulma bī-hude

Saņa reşk edenlere şı`riñ olursa da şerūd

233*

(*mef`ülü mefā`ilü mefā`ilü feülün*)

Yol açmak idi vuşlat-ı Şīrīn’e murādı

Beyhüde yere [cān telef] etmedi Ferhād

234

(*fā`ilātün fā`ilātün fā`ilātün fā`ilün*)

Şoĥbet-i şīrīn-i cānāndan eder cān iltizāz

Ķan eder fi’l-‘ırķ nabzān dilde şādān iltizāz

235

(*mefā`ilün mefā`ilün mefā`ilün mefā`ilün*)

Der-i rahmet ‘umūmen bendegān-ı Ħaķķ’a açıktır

231

Ey kibirli güzel! Eziyet çeken aşğın her sızlayıp feryad ettiğinde cilven ve nazın artar.

232

Hüznī! Senin şiirin atasözleri niteliğinde olmasına rağmen seni kıskananların seni takdir etmesini boş yere bekleyip yorulma.

233

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi’nin 75. sayısının 66. sayfasından alınmıştır.

Ferhat [canını] boş yere [telef] etmedi; onun muradı Şirin’e kavuşmak için yol açmaktı.

234

Tıpkı nabız atışlarının damarı kanla doldurmasından gönlün lezzet alması gibi can da sevgilinin tatlı sohbetinden lezzet alır.

235

Allah’ın rahmet kapısı, bu sadık kul bu fasık kul demeden bütün kullarına açıktır.

Demez luṭf-ı Hūdā bu ‘abd-i ṣādıḳ bu da fāsıḳtır

236

(*mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün*)

O naḥl-i nāz o ṣīrin-leb ḥaḳīḳat pek de nāḫıḳtır

Ki güftār-ı ḥayā-baḥşına her dil-mürde ‘āşıḳtır

237

(*fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*)

Kim ki Hāḳ’tan her ne gelse rāzī vü ḥoşnūd olur

Kārı [her] ḥālde anıḡ ferḥunde vü mes ‘ūd olur

238

(*mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün*)

Semā-yı dil ‘azīzim muṭṭali ‘ mihr-i ma ‘ārifdir

Anıḡ nuruyla ehl-i dil cihānda ḥaḳḳı ‘ārifdir

239

(*fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*)

Şimdi dil şimşād-ḳad bir dilber-i tersādadır

Rūy-ı revnaḳ-pāş-ı meh-āsās[1] ḡāyet şādedir

240

(*fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*)

Gevher-i kenz-i beḳā faḳr u fenā ehlindedir

236

O şirin dudaklı (ve) nazlı gül fidanı (gibi olan sevgili), hakikaten pek (güzel) konuşur böylece hayat veren sözlerine her ölü gönül aşık (olur).

237

Hakk’tan her gelene razı ve hoşnut olan kişinin kazancı mutluluk ve uğur olur.

238

Azizim! Gönül göğünden haberdar olanlar irfanın güneşidir; gönül ehli onların nuruyla cihandaki hakkı bilir.

239

Gönül, şimdi şimşir boylu hristiyan bir güzeli (sevmektedir); (onun) ay gibi aydınlık saçan yüzü (ise) gayet sadedir.

240

Ölümsüz hazinenin cevheri (yani) son bulmayacak servet; fakirlik ve yoksulluk ehlindedir.

Şervet-i bî-intihâ fakr u fenâ ehlindedir

241

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

Vaşl-ı cānān 'āşıkın cānāna cān terkindedir

Sen mücerred şanma kim iki cihān terkindedir

242

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

Zenginiñ müflis ile ben farkı yokttur diyemem

Vārişān-ı müflisāna müflisāndan ne kalır

s.83.

243

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

Sevdiğin akbeḥ daḥı olsa saḡa aḡsen gelir

Sevmediğini olsa aḡsen şanma müstaḡsen gelir

244

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

Olmasaydım ben esīr-i dām-ı zülf-i yār eger

Hiç olur muydu serimde bād-ı sevdādan eḡer

245

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

Ṭurmayıñ siz ṭoplayıñ ben edeyim güher-nişār

241

Aşğın sevgiliye kavuşması canını terketmesiyle gerçekleşir; sen sadece iki cihanı terkederek (sevgiliye) kavuşacağını zannetme.

242

Müflislerin varislerine müflislikten başka bir şey kalmazken ben zengin ile müflis arasında fark yoktur diyemem.

243

Sevdiğin en çirkin kişi olsa sana en güzel şekilde görünür; sevmediğin en güzel kişi olsa sanma ki sana güzel şekilde görünür.

244

Ben eğer sevgilinin saçının tuzağına esir olmasaydım, başımda sevda rüzgarından hiç eser olur muydu?

245

Ben gevherleri saçayım, siz durmadan toplayın çünkü bende sultanlara yaraşır sonsuz inci var.

Çünkü bende bî-nihāyet lü'lü'-yi şeh-vār var

246

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

El-ḥazer kim ğamze-i cellād cān alıcısıdır

'Irq-ı cāndan tūr-i müjgānı da ƣan alıcısıdır

247

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Rīze rīze etseler cismiñ eger

Rāh-ı rāstīden şaƣın etme güzer

248

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Maḥv olup hiç ƣalmaz ise sende benlikten eşer

Yār için pür-yara iken yār olursuñ ser-te-ser

249

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

İştıyāƣ-ı dil hemān ruḥsār-ı yāre münḥaşır

Derd-i gül ile hezārıñ 'ömrü zāre münḥaşır

250

(fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün)

Ne dem ol serv-i revān nāz ile reftāra gelir

246

(Sevgilinin) cellat bakışlarının can alıcılığında (ve) kirpik oklarının can damarından kan almasından sakın!

247

Vücudunu parça parça etseler dahi doğru yoldan sakın ayrılma.

248

Sevgili için (vücudun) yarayla doluyken kendini yok edip kendinde benlikten hiç eser bırakmaz isen tamamen yar olursun.

249

Gönül arzusu sürekli sevgilinin yanağına mahsustur; bülbülün ömrü gülün derdiyle inlemeye mahsustur.

250

Salınarak yürüyen servi, ne zaman naz ile yürüse çimenliği seyrederek gül bahçesi tarafına gelir.

Ederek seyr-i çemen cānib-i gülzāra gelir

251

(*mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün*)

Tābende yüzün tā o kadar lem'a-feşandır

Hürşīd gibi dīdelere hīre-resandır

252

(*fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*)

Zümre-i ehl-i vefāya meyl edelden kalbimiz

Kīn-i düşmenden berīdir aḥz-i şār bilmez nedir

253

(*fā'ilātün fā'ilün fā'ilātün fā'ilün*)

'Ayna almazsam n'ola dü cihānı ol benim

Mest-i şahbā-yı liḳā olduğumdan nāşīdır

254

(*mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün*)

Harīm-i sırr-ı vaḥdet söylese rāzın nihān söyler

Bulursa bir ḥitāba ḳābili açıp dehān söyler

255

(*fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*)

Sen hemān taḥmil-i bār-ı cevre sa'y etmekteyin

251

Parlak yüzün o kadar parıltı saçar (ki) güneş gibi gözleri kamaştırır.

252

Kalbimiz vefa ehli zümresine yöneldiğinden beri, düşmanlık kininden beri olup intikam alma nedir bilmez.

253

Yüzünün şarabının sarhoşu olduğumdan dolayı, benim o iki cihanı umruma almamama şaşılır mı?

254

Birlik sırrına vakıf olan bu sırrı söylerse gizli söyler; eğer onu söylemeye layık birini bulursa ağzını açıp (bu sırrı yalnızca ona) söyler.

255

Sen inleyen bedeninde hiç güç var mı demeden sürekli cefa yükünü yüklenmeye çalışmaktasın.

Hiç demezsin cism-i zārında tūvānıñ var mıdır

256*

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

Biriniñ nīk ü bed aḥvāliñi bilmek murād etsen

Ḳarīne ile etmek anı istikṣāf ḳābildir

257*

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Mest-i cām-ı ḡaflet olmuş ['ādet-i] nev'-i beşer

İşledigi işte bilmez ḡayr mı vardır ya şer

258*

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

Zuhūr-ı emri şanma ḡüsn-i tedbire muvāfıktır

Zuhūru her bir emriñ ḡükm-i taḳdīre muvāfıktır

259

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Serv-i nāzım nāz ile ḳıl ihtizāz

Muntazır teşrīfiñe ehl-i niyāz

260

256

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 91. sayfasından alınmıştır.
Eğer birinin iyi ya da kötü ahvalini bilmek istersen, onu ipucuyla keşfetmek mümkündür.

1a nīk ü bed: nigübed M.

257

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 92. sayfasından alınmıştır.
Yaptığı işlerde hayır ya da şer var mı bilmeyen insanların [adeti], gaflet şarabının sarhoşu olmak olmuş.

1b ḡayr: hayır M.

258

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 92. sayfasından alınmıştır.
Emrin ortaya çıkışını iyi bir tedbir ile uygun sanma; (zira) her bir emrin ortaya çıkması takdirin hükmüne bağlıdır.

259

Nazlı servim! Naz ile hareket etmeye başla; aşıklar senin (onları) şereflendirmeni bekliyor.

260

Alemin yüce köşkünün (de) felek gibi güvenilmez (olduğuna dair) delillerim bir ya da bin tane değil sayısızdır.

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Bir degil biñ de degil buña delīlim bī-ķıyās

'Āleminñ gerdün gibi kâh-ı bülendi bī-esās

s.84.

261

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

Şu dem k'ol 'İsī-dem 'uşşāķa 'arz-ı cām-ı leb etmiş

Ĥarābātı ĥarābātīler ile leb-be-leb etmiş

262

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Gönlünü 'āşık ruĥ-ı yāre taleb-kār eylemiş

Bülbüle ta'līm-i meşķ-i şevķ-i gülzār eylemiş

263

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Sırr-ı la'ı-i yāre dil zātın ĥarīdār eylemiş

Hem yine aldanmamış biñ cāna pāzār eylemiş

264

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Her kim 'āşıķtır dilin yāre taleb-kār eylemiş

Yārdan ĥayrıyı yād etmemegi kār eylemiş

265

261

O İsâ nefesli, güzel aşıklara dudak kadehini sunduğunda meyhaneyi içki müptelaları ile ağzına kadar doldurmuş.

262

Aşık, gönlünü sevgilinin yanağına talepkar edip bülbüle, gül bahçesi arzusunun alıştırmasının eğitimini vermiş.

263

Gönül, sevgilinin dudağının sırrına kendisini müşteri kılmış, bin can vermeye aldanmayıp pazarlık etmiş.

264

Gönlünü sevgiliye talip eden aşıklar, sevgiliden başkasını hatırlamamayı (kendilerine) iş etmiş.

265

Gönül levhasına baktım da safâ(nın) bozulmuş (olduğunu onun yerine de) keder resmi çizilmiş (olduğunu gördüm).

(*mef'ülü mefâ 'ilün fe 'ülün*)

Dil levhasın eyledim temâşâ

Resm olmuş elem şafâ bozulmuş

266*

(*mef'ülü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe'ülün*)

Hak'tan taleb et 'âkil iseñ hâcetin etme

[Yezdâni] koyup saye-i bî-câna tabaşbuş

267

(*fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün*)

Zem degil bu külfet-i medhiñ kim eyler ihtiyâr

Mâdihiñ vardır zamîrinde o külfetten 'arâz

268

(*fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün*)

Bulmadan taşşîle var şubḥ-ı cemâliñ şâm-ı hat

Ey puser miftâḥ-ı rızq olmuş cihânda hüsn-i hat

269*

(*mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün*)

Kimi eyler temellük Ḥâlik'a halkın kimi halka

Kimi eyler müsebbibden kimi eyler sebebden haz

270

266

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 92. sayfasından alınmıştır.
Eğer akıllı isen ihtiyacını Allah'tan talep et; [Allah'ı] bırakıp cansız gölgelere yaltaklanma.

267

Senin medhinin külfetini seçeni ayıplamamak gerekir, (çünkü) medhedenin içinde o külfetten emare vardır.

268

Ey oğul! Hüsn-i hat dünyada rızkın anahtarı olmuş; güzellik sabahı olan yüzünde sakal çıkmadan tahsile (hüsn-i hat öğrenmeye) başla.

269

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 92. sayfasından alınmıştır.

Kimi mülk vermesi için halka, kimi Halik'a niyaz eder; kimi sebepten haz ederken kimi müsebbipten haz eder.

270

(*mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün*)

Vaşlına o yâriñ baña yâr olmadı t̄ali'

T̄ali' mi o t̄ali' kim ola vuşlata m̄ani'

271

(*fâ'ilātün fâ'ilātün fâ'ilātün fâ'ilün*)

Dü cihānda bā'is-i fevz ü necātındır seniñ

Şer'ini tut sünnet-i peygāmbere kıl ittibā'

272

(*fâ'ilātün fâ'ilātün fâ'ilātün fâ'ilün*)

Māh-ı kalbim mihr-i rüyuñdan eder celb-i fürüg

İktibās-ı nūr edermiş mihrden meh bī-dürüg

273

(*fâ'ilātün fâ'ilātün fâ'ilātün fâ'ilün*)

Olsa zabtında olup [dünyā] ve *ma fihā* telef

Zīnhār mālım telef oldu diye etme esef

274

(*fâ'ilātün fâ'ilātün fâ'ilātün fâ'ilün*)

Müjdeler olsun size ey reh-revan-ı rāh-ı 'aşk

Bāb-ı Mevlā'ya çıkar [kim] toğruca şeh-rāh-ı 'aşk

275

O sevgiliye kavuşmak için bahtım bana dost olmadı; kavuşmaya engel olan o baht, baht mıdır?

271

Hız. Peygamberin sünnetini tabi olup şeriatını uygulamak, senin iki cihanda kurtuluşa ve selamete ermene sebeptir.

272

Ayın nurunu güneşten aldığı gibi doğrusu kalbimin ayı da senin yüzünün güneşinden ışığını alır.

273

(Bu) [dünyaya] (dair) sahip olduğun her şey telef olsa, asla malım telef oldu diye esef etme.

274

Ey aşk yolunun yolcuları! Aşkın doğru ve açık yolu doğruca Mevla'nın kapısına çıktığı [için] size müjdeler olsun.

275

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

Sana bir ben değil cānā bütün halk-ı cihān 'āşık

Yolunda hem eder terk-i cihān hem terk-i cān 'āşık

276

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Dāniş-i esrār-ı Hakk'ı Hakk'tan aldı ehl-i Hak

Dīde-yi dīdār-ı Hakk'ı Hakk'tan aldı ehl-i Hak

277

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Ey ki dil-süz-ı firāk-ı yār olan 'uşşāk-ı zār

Eyleyin kurb-ı civār-ı yār için teşmīr-i sāk

s.85.

278

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

İntizār etmez nüvid-i şihhate bīmār-ı 'aşk

Çare cüy-ı derd ü gam olmaz ebed gam-ğār-ı 'aşk

279

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Hüznīyā 'āşık iseñ ol reh-neverd-i nezdiki

Çünkü ārām u sükün bilmez olan şeydā-yı 'aşk

280

Ey sevgili! Sana bir ben değil bütün cihan halkı aşiktir, (sana) aşık (olan) hem dünyayı hem de canını terk eder.

276

Hak ehli, Hakk'ın sırlarının bilgisini (ve) Hakk'ın tecellisinin gözlerini Hakk'tan aldı.

277

Ey sevgilinin ayrılığı ile gönlü yanıp inleyen aşıklar! Sevgilinin semtinin yakınlığı için paçaları sıvayın.

278

Aşk hastası, sıhhat müjdesini beklemez; aşk gamı çeken, ebediyyen dert ve gam ırmağına çare bulmaz.

279

Ey Hüznî! Eğer aşık isen (sevgilinin) yolunun yakınlarında gezen ol çünkü aşk delisi olan huzuru ve sükuneti bilmez.

280

Aşğın, her zaman kalbi mahzun, gözü kan doludur; çektiği dert ve gamı hiçbir insan çekmez.

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Ḳalbi maḥzūn çeşmi pür-ḥündur dem-ā-dem 'āşıkıñ

Çekdiği derd ü ğamı çekmez bir ādem 'āşıkıñ

281

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Cevr-i dilberden şikāyet eyleme 'āşık isen

Ḳıl taḥammül derd-i 'aşka 'āşık-ı şādık isen

282

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Kesti dermānım firāķıñ yā Resūlallāḥ seniñ

Yaqtı cānım iştiyākıñ yā Resūlallāḥ seniñ

283

(fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün)

Beni müştāk-ı gül-i-rüy-ı nigār etti felek

Beni zār etmede mānend-i hezār etti felek

284

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Sırr-ı 'aşkı 'āşıkān ğāyet nihān etmek gerek

Kesseler başın anı şanma 'ayān etmek gerek

285*

281

Eğer aşık isen sevgilinin cefalarından şikayet etme; eğer sadık aşık isen aşk derdine tahammül et.

282

Ya Resulallah! Senin ayrılığın dermanımı kesti; arzun canımı yaktı.

1a firāķıñ: fevākıñ M.

283

Felek, beni sevgilinin gül yüzüne aşık edip inlememi bülbül gibi etti.

284

Aşıkların, aşk sırrını gizlemeleri, başlarını kesseler (dahi) aşık etmemeleri gerekir.

285

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 75. sayısının 69. sayfasından alınmıştır.

Felek, beni Leyla gibi bir kahırlının derdine düşürüp delilik çölünün Mecnun'u etti.

(fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün)

Düşürüp derdine bir Leylā-veş-i qahir-kār

Beni Mecnūn-ı beyābān-ı cūnūn etti felek

286

(mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün)

Cihānı yaktı hūsn-i bī-miṣāliḡ

Seniñ olmaḡ ne mūmkündür hemāliḡ

287

(mef'ülü fā 'ilātün mef'ülü fā 'ilātün)

Biz hān-kāh-ı dehre kesb-i kemāle geldik

Çeşm-i ma'ārif ile seyr-i cemāle geldik

288*

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

N'ola her nāzır-ı mir'āt-ı hūsnüḡ olsa hayrāniḡ

Deḡil Leylā'nıḡ aldıḡ 'aqlını Mecnūn-ı şeydāniḡ

289

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Hep erenler Hakk'a tevḡid ile erdi ey göñül

Sen de sa'y etmekte ol tevḡide pey-der-pey göñül

290

286

Senin benzersiz güzelliḡin cihānı yakmışken ortaḡının olması mūmkün deḡildir.

287

Biz dünya tekkesine kemal kazanmaya, marifet gözüyle Allah'ın yüzünü seyretmeye geldik.

288

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 92. sayfasından alınmıştır.

Ey güzel! Senin güzelliḡinin aynasına bakan, hayranın olsa buna şaşırılır mı? (Çünkü) sen deḡil Leylā'nın, çılgın Mecnun'un (bile) aqlını başından aldın.

289

Ey gönül! Hakk'a erenler hep tevḡid ile erdi; sen de o tevḡide yavaş yavaş gayret et.

290

Aşḡın her zaman gönlünden elem, dert, gam, keder ve mihnet eksik deḡildir.

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

'Aşıkıñ dā'im derūnundan elem eksik degil

Derd ü ğam endūh u miḥnet dem-be-dem eksik degil

291

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

Gül-i ruḥsārıña gülhā-yı gülzār-ı cinān mā'il

Ḥırām-ı kāmēt-i mevzūnuña serv-i çemān mā'il

292

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

El-meded sūzān-ı nār-ı iştıyākıñdır göñül

El-emān gūyā-yı derd-i iftirākıñdır göñül

293

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Nāzır-ı rüy-ı Ḥudā'dır dīde-yi erbāb-ı dil

Dīde-yi nūr-ı liḳādır dīde-yi erbāb-ı dil

294

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Hiç çeker mi ba'de mā 'ālemde cān u dil ğamın

Çıldı cānāna fedā cānın dilin dil-dāra dil

s.86.

295

291

Senin gül yüzüne cennetin gül bahçelerinin gülleri, salınarak yürüyen ölçülü boyuna (da) çimenliğin servisi tutkuludur.

292

Gönül sanki ayrılık derdiyle yakıcı ateşin arzusundadır, yardım et!

293

Gönül erbabının gözü Allah'ın cemaline nazar eder (çünkü) onun gözü nurlu/nuru gören bir gözdür.

294

Can ve gönül, sevgiliye canını ve gönlünü feda ettikten sonra alemde daha gam çeker mi?

295

Güneşim ay yüzlülerin yüzlerinden doğdukça gönül, Tur gibi arzuyla parça parça olmaktadır.

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Ṭal'atān-ı meh-veşāndan mihrim ettikçe ṭulū'

Ṭūr-veş olmaktadır şevk ile pāre pāre dil

296

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

O mestāne semāvī gözleriñ her 'āşık-ı bī-dil

Ayılmak bilmeyü gördükte oldu cümle gök kandīl

297

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

O rütbe gözlere hīre-resāndır ṭal'atıñ mīrim

Seniñ māder degil hāverdir ümmüñ ey benim mihrim

298

(*fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*)

Ey efendim a benim mīve-yi naḥl-i emelim

Buña tedbīri nedir kim saña erişmez elim

299

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Derd-i dil-bīmār-ı 'aşka çāre-sāz ol ey ḥekīm

Bādī-i dil-şādī-i ehl-i niyāz [ol] ey ḥekīm

300

296

(Ey sevgili!) Senin mavi gözlerini görünce her zavallı aşık, körkütük sarhoş olup (bir daha) ayrılmak bilmedi.

297

Beyim, ey benim güneşim! Yüzün gözleri öyle kamaştırıyor ki (anlaşılan) senin annen ana değil doğudur (sen doğunun doğurduğu güneşsin).

298

Ey benim arzu ağacımın meyvesi efendim! Bu elime ne tedbirler aldın ki sana erişmiyor.

299

Ey hekim! Aşk hastalığındaki dertli gönle derman [ol]; aşıkların gönül mutluluğuna sebep ol.

300

Ey hekim! Sen ne kadar dil dökersen dök, ciğerim bin parçaya ayrılrsa (da) iyileşmeyi kabul etmem derim.

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Sen ne dersen ben kabül-i iltiyâm etmez derim

Bir ciger olsa hezārân pāre pāre ey hekīm

301

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Teşne-i cām-ı leb-i cānānedir göñlüm benim

Dīde-i dilber gibi mestānedir göñlüm benim

302

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

Leb-ā-lebdir mey-i gāflet ile meyhāne-i 'ālem

Ayılmaz mı 'aceb haşre degin mestāne-i 'ālem

303

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Yā İlāhī bir siyeh-rū bendeye āvāreyim

Bu kara yüzle nice 'izz-i hużūra varayım

304*

(fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün)

Nezd-i nādāna varıp etme yeriñ nār-ı caḥīm

Olsa da maḥlūbuñ anda bī'at et Dürr-i [yetīm]

305

301

Benim gönlüm, sevgilinin dudağının kadehine susamıştır; sevgilinin gözü gibi sarhoşcadır.

302

Alemin meyhanesi gāflet şarabıyla ağzına kadar doludur; alemin sarhoşları acaba haşre kadar ayılmaz mı?

303

Ya İlāhi! Bir siyah yüzlü köle için perişan olmuşken bu kara yüzümle nasıl yüce huzuruna varayım?

304

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 92. sayfasından alınmıştır.

Cahillerin huzuruna varıp yerini cehennem ateşi etme; arzu ettiğin onlarda olsa da Hz. Muhammed'e uy.

305

Sen, Sencer gibi derya gönüllüyü bulup köle olduğunda katre iken okyanus olmazsan işte ben (buradayım).

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Sen hele bir Sencer-i deryā-dili bul bende ol

Kaṭre iken baḥr-ı 'ummān olmaz iseñ işte ben

306

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Cān verir dil cism-i bīmārımda cānım neredesin

Ey benim cānān u cānlarda nihānım neredesin

307

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Bezm-i meyde dem-be-dem nüş eyledikçe bāde ben

Veririm bāda ğamı ālāmı almam yāda ben

308

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

'Aşk cāmından şarāb-ı vaḥdeti nüş edeli

Gözlerimden 'ālem-i keşret-nümā oldu nihān

309

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Ḳıl beni şāyān-ı vaşl ey sīm-ten

Olayım gencīne-dār-ı sīm ben

310

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

306

Ey benim sevgililerde ve canlarda gizli olan canım! Gönül, hasta vücudumda can veriyor, neredesin?

307

Ben, şarap meclisinde her şarap içtiğimde gamı yele verir, elemeleri hatırıma getirmem.

308

Aşk kadehinden vahdet şarabını içtiğimden beri, gözlerimde kesret alemi görünmez oldu.

309

Ey gümüş bedenli! Beni kavuşmana layık eyle (ki) gümüşün hazinedarı olayım.

310

Ay yüzlü güzellere aşık, servi boyluların ayağına sürme misali sürülen (birini) ararsan işte o benim.

Arar iseñ ‘āşık-ı meh-rū-yı hūbān işte ben
Sürme-sāy-ı hāk-i pāy-ı serv-ķaddan işte ben

s.87.

311

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

Sırr-ı ‘aşkı ‘āşık eylerdi nihān
Ger ğarāre olsa güncīde sinān

312

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

Yok elimde ihtiyār ey müslümān buña inan
Dil verir dil-dāra dil cān-baħş eder cānāna cān

313

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

Ķıl teraħħum bir dem ey ğīsūsı gibi dem-be-dem
Hüzni’ niñ hāl-i dil-i zārın perīşān eyleyen

314

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

Ṭalmağa ma‘nā yemine şevb-i şüretten şoyun
Öyle bir ‘ummāndır ol kim her ṭalan bulur şuyun

315

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1a Arar iseñ: Arāyız M.

311

Eğer mızrak çuvala sığmış olsaydı, aşık aşk sırrını gizlerdi.

312

Ey müslüman! Gönül, sevgiliye gönül verirken can, sevgiliye canını bahşediyor; inan (ki) burada elimde tercih bulunmuyor.

313

Ey omzuna dökülen saçları gibi her zaman Hüzni’nin inleyen gönlünün halini perişan eden! Bir an merhamet et.

314

Mana denizine dalmak için suret elbisesinden soyun; o öyle bir denizdir ki her dalan yönünü bulur.

315

Rakibin gözü kör olup o ay yüzlüyü görmesin; yarasa gözlü ziya dolu güneşi görmesin.

Kör olup çeşm-i rakīb ol meh-likāyı görmesin

Dīde-i huffāş mihr-i pür-ziyāyı görmesin

316*

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Şanma kim ehl-i vefāya gösterir rüy-ı vefā

Bī-vefā-yı dūnadır yine vefā-yı dehr-i dūn

317*

(*mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün*)

Ŧaķıp ardına bir kaç it rakīb-i bed-likālardan

Gelir gördüm o tıfl-ı nevres[i] seyr-i şafālardan

318*

(*mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün*)

Fakīr iseñ ğaniyyü'l-ķalb olup şekvā-yı fakr etme

Kerem ummak 'abesdir dehr-i dūnuğ aĝniyāsından

319*

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Terk-i şān u şöret etsin sālīkān-ı rāh-ı Hāķ

Pek geri ķalır bu yolda şöret ü şān isteyen

316

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 92. sayfasından alınmıştır.

Bu alçak dünyanın vefası, sürekli vefasız alçaklara (gösteriliyor) iken vefalı kişilere vefa yüzü gösterileceğini zannetme.

317

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 92. sayfasından alınmıştır.

Ardına birkaç çirkin suratlı köpek rakibi takan o yeni yetme çocuğu, neşeli bir şekilde yürürken gördüm.

318

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 89. sayfasından alınmıştır.

(Eğer) fakir isen, fakirlikten şikayet etme; kalben zengin ol (çünkü) alçak dünyanın zenginlerinden lütuf ummak saçmadır.

319

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 89. sayfasından alınmıştır.

Allah yolunun yolcuları, şan ve şöreti terk etsin (çünkü) bu yolda şan ve şöret isteyen çok geride kalır.

320

(fā`ilātün fā`ilātün fā`ilātün fā`ilün)

Mā`il-i semt-i fenādır rüy-1 dünyā sū-be-sū

Tābi`-i bād-1 fenādır büy-1 dünyā sū-be-sū

321

(fā`ilātün fā`ilātün fā`ilātün fā`ilün)

Ārızıñ seyr eyleyen sūy-1 gül etmez ārzū

Şemm eden ruhsārıñı büy-1 gül etmez ārzū

322

(fā`ilātün fā`ilātün fā`ilātün fā`ilün)

Seyr eden rüyüñ temāşā-yı gül etmez ārzū

Mey-güsār-1 sāğar-1 la`liñ mül etmez ārzū

323

(müstef`ilātün müstef`ilātün)

Rızkıñı her dem saña verir ol

Rezzāk-1`ālem sen çekme kaygı

324

(fā`ilātün fā`ilātün fā`ilātün fā`ilün)

Zindedir cānımla ten cānım da cānānım ile

Yalnız şanma beķā-yı cismimi cānım ile

320

Dünyanın yüzü her bakımdan yokluk semtine meyillidir; dünyanın kokusu da her yönden yokluk rüzgarına tabidir.

321

Yanağımı seyreden gülün yüzünü arzu etmez; yanağını koklayan gülün kokusunu arzu etmez.

322

Yüzünü seyreden güle bakmayı arzu etmez; kırmızı kadehinden içki içen şarabı arzu etmez.

323

Alemlere rızık veren Allah, sana rızkını her zaman verir, endişelenme.

324

Tenim canımla, canım da cananım ile zindedir; ölümsüz cismimi yalnız canım ile (var) zannetme.

325

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

'Arz ediy derd-i derūnum yāre Allāh 'aşkına

Eylesin bu derd-mende çāre Allāh 'aşkına

326

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

Bidāyette çıkardım yāri haksız etti istīnāf

Ger istīnāfta hāklı çıksa temyīz ederim ben de

327

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

Sağa açtım dilā fāş etmedigim rāzı bir ferde

Benim naqd-i murādım şimdi bir şūh kamer-ferde

328

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

İnfi 'āl etme baña desem de gel āgūşuma

Derd-i 'aşkıñ ey perī şūrişde oldu hūşuma

329

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Āteş-i 'aşk ile vardır bir 'aceb ünsiyyetim

Görünür varsa bu hālim murğ-ı āteş-ḥ'ārada

325

Allah aşkına, sevgiliye yüreğimin derdini arz edin (de) bu dertliye çare olsun.

326

Başlangıçta ben, sevgiliyi haksız çıkarınca istinafa gitti; eğer istinafta haklı çıkarsa ben de temyize başvururum.

327

Ey gönül! Hiçbir kimseye açmadığım sırrı sana açtım; şimdi benim (senden) muradım ay gibi güzel bir (sevgili)dir.

328

Ey peri! Aşkının derdi şuurumda karışıklığa sebep oldu (bu yüzden) kucağıma gel dersem bana öfkelenme.

329

Aşk ateşiyle (öyle) farklı bir yakınlığım vardır (ki), bu halim (ancak) ateşten beslenen (bir) kuş varsa (onda) görünür.

(*fā`ilātün fā`ilātün fā`ilātün fā`ilün*)

Nutka gelse bülbül-i güyâ olur ol serv-**kad**

Yok nazîri yârimin reftârda güftârda

(*mefâ`ilün mefâ`ilün mefâ`ilün mefâ`ilün*)

Beni ma`zûr tut inşâf edip nâşih bu kârımda

Degil meyl-i dilim dil-dâra dest-i ihtiyârımda

(*fā`ilātün fā`ilātün fā`ilātün fā`ilün*)

Yok mı hâlim `arz eden cānāna Allāh `aşkına

Ol şeh-i iklīm-i hüsni ü āna Allāh `aşkına

(*fā`ilātün fā`ilātün fā`ilātün fā`ilün*)

Dil-figârım ey hezâr-ı zâr rahm eyle baña

Sen de açma yara üzre yara Allāh `aşkına

(*fā`ilātün fā`ilātün fā`ilātün fā`ilün*)

Rûy-ı şahrâyı haç-ı dilber gibi tutmuş çemen

Zînet-i ezhârı seyr et dâmen-i kühsârda

330

Yürüyüşünde ve konuşmasında benzeri bulunmayan servi boylu (sevgilim) konuşmaya başlasa bülbül gibi konuşur.

331

(Ey) öğüt verici! Sevgiliyi gönlümün arzulaması elimde değil (bu yüzden) insaf edip bu işimde beni mazur gör.

332

O güzellikler memleketinin sultanı sevgiliye, Allah aşkı için halimi arz eden bulunmaz mı?

333

Ey inleyen bülbül! Gönlüm yaralıdır; Allah aşkına bana merhamet eyle (de) yaramın üzerine yara açma.

334

Dağın eteğinde çiçeklerin süsünü seyr et; çimenler ovayı (sanki) sevgilinin yüzünü ayva tüylerinin kapladığı gibi kaplamış.

335

(*fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*)

Gel[se] beyt-i ğama ol gül-beden inşā' allāh

Dil-i maġmūmum ola şād-veş inşā' allāh

336

(*mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün*)

Yine tuymadı kıldım bir nefeste biñ fiġān yāre

Dedim bir dem de te'şir etmedi yüz biñ emān yāre

337

(*fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*)

Çona beyt-i dile cānān yine inşā' allāh

Cem' ola hāl-i perīşān yine inşā' allāh

338

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Zevk buldum derd-i 'aşkı çekmede ben ey hekīm

Māni' olma zevkime sa'y eyleyip dermānıma

339

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Mest-i 'aşkıñ dīde-i maġmūrı seyr eyler müdām

'Ālem-i hijdeh-hezārı sāġar-ı serşārda

335

O gül bedenli (sevgili), inşallah gam evine gel[sin] (ve) kederli gönlüm mutlu olsun.

336

Sevgiliye bir nefeste bin feryat etmeme rağmen duymadı; yüz bin defa eman (dilememe) rağmen ona bir an tesir etmedi.

337

İnşallah, sevgili yine gönül evine konsun; perişan halim bir araya gelsin.

338

Ey hekim! Ben aşk derdini çekmekte zevk bulmuşken dermanım için uğraşıp zevkime engel olma.

339

(Ey sevgili!) Aşkının sarhoşunun mahmur gözü, on sekiz bin âlemi ağzına kadar dolu kadehte daima seyredir.

340

(*fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*)

Ġam gidip şād ola bu ġam-zede inşā' allāh

Cem 'ola hātırı bir hemzede inşā' allāh

341

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Olmamağa maqşadıñ bu ġam-gedede ġam-zede

Bī-nişān olup ҡo 'Anķā gibi bir nām ey dede

342

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Hāb-ı ġaflet etti hayfā müddet-i 'ömrüm tebāh

Ben 'aceb etmez miyim 'ömrümde kesb-i intibāh

343

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Cān gül-i ruhsār-ı yāriñ 'andelīb-i zārıdır

Ṭut dilim pervāne şem '-i hūsn ü ān-ı dilbere

344*

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Şūriş-i çün u çe[r]ādan 'āķil olur mu rehā

Terk-i 'aķl edip de Mecnūn-ı beyābān olmasa

340

Bu ġamlının hatırı bir hemzede toplansın da inşallah ondaki keder gidip (yerine) mutluluk gelsin.

341

Ey dede! Bu ġamlı yerde maksadın ġamlı olmamağa Anka gibi nişānsız olup bir nam bırak.

342

Eyvah! Hayatım boyunca ġaflet uykusu beni mahfetmiş; acaba (kalan) ömrümde uyanıklığı kazanamaz mıyım?

343

Can, sevgilinin gül yanağı için inleyen bülbüldür; gönümde de sevgilinin güzellik mumuna pervanedir say.

344

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 91. sayfasından alınmıştır.

Aķlı terk edip çöl Mecnun'u olmayan (kişi) nasıl ve niçin kargaşasından kurtulup aķil olabilir mi?

1a Şūriş-i çün u çe[r]ādan: Şureşi çünü çeadan M.

345*

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Dilber-i üftāde-gānıñdan bir ednā 'āşıkıñ

Dehriñ istiğnā eder serdārına efrādına

346*

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Hüznīyā her gördüğün ğafletle dost zan eyleme

İçmege kanıñ biler dendān dendān üstüne

347

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

Hudā'nıñ ismini zıkr eyledikçe kıl taleb zātın

Ne hāşıl zıkr-i esmādan unuttuñsa müsemməyı

348

(fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün)

s.89. Baña ol yār-ı cefā-pīşe cefā etmeli mi

Ediyor ise cefā şubḥ u mesā etmeli mi

349

(fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün)

Çekemem derd-i firākın bulamam keşmekeşi

345

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 91. sayfasından alınmıştır.

(Sevgili)! Güzelliğinin düşünlerinden olan bir adi aşık (dahi) feleğin komutanına (da) erine (de) tenezzül etmez.

346

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 92. sayfasından alınmıştır.

Ey Hüznî! Her gördüğün (kişiyi) gaflete düşüp dost zannetme (çünkü bazıları) senin kanımı içmek için diş üstüne diş biler.

1b biler: bilir M.

347

Allah'ın ismini zikrettikçe zatını talep et (çünkü) isimleri zikredip Allah'ı unuttuysan ne elde edebilirsin?

348

O eziyet etmeyi adet edinmiş sevgili bana eziyet etmeli mi? Eziyet ediyorsa da sabah akşam eziyet etmeli mi?

349

Ben; ayrılık açısını çekemem, kargaşayı bulamam, sabır ve tahammül edemem, dert çeken olamam.

Edemem şabr u taḥammül olamam derd-keşi

350

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

Bilir mi Yūsuf için kesemeyen destin o yāri

Bilen maḳtū' -ı yeddir ḳalb-i mecrūḥ-ı Züleyḫā'yı

351

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Şimdi herkes eylese ḡamdan şikāyet vechi var

Çünkü ḡam-fersā olur elde bir ālet ḳalmadı

352

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

İşte serv-istān u işte ḳāmet-i zibā-yı yār

Var mı hiç bir serv ol ḳadd-i ḫırāmānım gibi

353

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Ben gibi var mı yanan yārim gibi nā-mihribān

Hiç görülmüş mü cihānda ḫāl-i düşvārim gibi

354

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

Der-i luṭfuḡ küşād eyle meded yā ḡavṣ-ı Geylānī

Beni luṭfuḡla şād eyle meded yā ḡavṣ-ı Geylānī

350

Hız. Yusuf için elini kesemeyen o sevgiliyi bilebilir mi? Elini kesen, Züleyha'nın kalbinin yarasını bilendir.

351

Gamı gideren bir alet elde bulunmadığı için herkesin gamdan şikayet etmek için sebebi var.

352

İşte sevgilimin güzel boyu, işte servilik... Hiç salına salına yürüyen servim gibi bir servi var mı?

353

Sevgilim gibi vefasız olup benim gibi yanan var mı? Cihanda (bu) zor halim gibisi hiç görülmüş mü?

354

Ey gavs Geylani! Lütuf kapını aç; beni lütfunla yardım ederek mesut eyle.

355

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

Mu'īn ü dest-gīrim ol meded yā ğavṣ-ı Geylānī

Zahīrim ol naṣīrim ol meded yā ğavṣ-ı Geylānī

356

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

Gönül şem'-i cemāl-i dilbere pervāne olmaz mı

Gül-i ruḥsār-ı yāre bülbül-i divāne olmaz mı

357

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Göre mi ey ḥüb-ı yektā çeşm-i nā-bīnā seni

Gördüğü hep sen iken der yine nā-peydā seni

358*

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Ḥīn-i iḳbālinde istiḳbāl eden hem-demleriñ

Vaḳt-i idbārında gördükte seni kaçır geri

359*

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Bī-ser ü pāyī-i erbāb-ı fenāya Ḥüznīyā

355

Ey gavs Geylani! İmdat edip elimden tutarak yardımcım, arka çıkanım ve destekçim ol!

356

Gönül, sevgilinin cemalinin mumuna pervane olmaz mı? Sevgilinin gül yanağına divane bülbül olmaz mı?

357

Ey eşsiz güzel! Gördüğü hep sen olduğun halde sana görünmüyor diyen (yani) gözü görmeyen seni görebilir mi?

358

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 92. sayfasından alınmıştır.

Seni bahtlı olduğun vakitlerde karşılayan dostların, bahtsızlık vaktine geldiğinde seni görünce kaçarlar.

1b idbār: edbār M.

359

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 89. sayfasından alınmıştır.

Ey Hüznî! Fena ehlinin sefil ve perişanlığını elde etmek için tacımı ve tahtını veren (İbrahim) Edhem'i duymadın mı?

Vermedi mi t̄ac ü tahtı duymadı[η] mı Edhem'i

360*

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Hüzn̄i-veş ikl̄im-i hüzne nefy edip ey şeh-levend

Rāh-ı mülk -i şādīye nigrān eden sensin beni

s.92. MÜŞTEREKEN SÖYLEDİGİMİZ GAZELDİR

361

(*mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün*)

1. Bülbül gibi her şām u şeh̄er tırma figān et
Tā ol güle hāl-i dil-i zārıñı 'ayān et
2. Ol rütbe figān eyle ki çıksın göge āhıñ
Dūd-ı siyeh-i āhıñı eflāka mekān et
3. Üftādeleriñ derdine dermān olur efgān
Efgānıñı üftāde isen ez-dil ü cān et
4. Dök gözleriniñ yaşlarını ağla dem-ā-dem
Cūlar [gibi] dā'im dem-i eşkiñi revān et
5. 'Arz eyleme aḥvālīñi aḡyāra ḡazer kıł
Esrār-ı dil-i zārıñı fāş etme nihān et
6. Rācī olayım dersen eger vāşıl-ı cānān
Kıł cānı fedā Hüzn̄i gibi terk-i cihān et

360

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 89. sayfasından alınmıştır.

Ey güzeller güzeli! Beni, Hüzn̄i gibi hüzn̄ün ülkesine sürüp mutluluk memleketinin yoluna bakan sensin.

1b mülk: melek M.

361

1. Güle o zavallı gönlünün halini aşikar edene dek, sabah akşam durmadan bülbül gibi feryat et.
2. O kadar çok feryat et ki, ahın göklere kadar çıksın; ahının siyah dumanını feleklere mekan yap.
3. Sen eğer düşkün isen can ve gönülden figan et (çünkü) figan etmek düşkünlerin derdine derman olur.
4. Sürekli ağlayıp gözyaşı dök; kanlı gözyaşlarını akarsular [gibi] sürekli akıt.
5. Dikkat et! İnleyen gönlünün sırlarını gizle, aşikar etme! Halini düşmanlara gösterme!
6. Racî, eğer canana ulaşayım dersin Hüzn̄i gibi canını feda et (ve) cihanı terk et.

SONUÇ

Ereğlilî Hüzni on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında ve yirminci yüzyılın ilk yarısında yaşamış, devlet memurluğu vazifesinde bulunmuş bir şairdir. Klasik Türk edebiyatının son temsilcileri arasında yerini alan Hüzni, 1926 yılında hayata veda ederken ardında eser olarak sadece *Divan*'ını bırakmıştır. Çalışma, daha önce belirli kısımları yayımlanmış fakat tamamı yayımlanmamış *Hüzni Divanı*'nı yayımlamak amacıyla başlatılmış ve tamamlanmıştır.

Hüzni'nin taş baskı nüshada yer alan şiirleri ile dönemin Maarif Nezareti tarafından sansürlenmiş fakat daha sonra araştırmacı Sadi Yaver Ataman tarafından şairin cöngünden hareketle taş baskı nüshaya alınmayan şiirlerini neşrettiği Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 73, 75 ve 76. sayılarındaki şiirler tek bir *Divan* altında toplanmış, bu sayede Hüzni'nin halihazırda bilinen bütün şiirleri ilk kez tek bir çalışmada bir araya getirilip ilim aleminin istifadesine sunulmuştur.

Çalışma, şairin *Divan*'ının incelenmesinin akabinde şiirlerinin transkripyonlu metnelerinin verilir günümüz Türkçesine mensur bir şekilde aktarılmasını içermesinin yanında, şair ile ilgili daha önce yapılan çalışmalar ile ilgili bilgileri bünyesinde barındırdığı için bir nevi derleme görevi görmekte ve şairin; hayatı, eseri ve edebi kişiliğini detaylıca aktardığından dolayı gelecekte Hüzni ile ilgili yapılacak çalışmalar için bir kaynak niteliği taşımaktadır.

ÖZEL ADLAR DİZİNİ

-A-

Abdülhamid • 1/1, 1/2, 1/3
Abdülkadir • 5/1, 5/2, 5/3, 5/4, 5/5, 5/6, 5/7
Adil • 99/6
Ali • 74/8
Allah • 149/4, 325, 332, 333
Anka • 341
Ayaz • 172/2
Azra • 43/1

-B-

Baki • 157/2
Bari • 103/5
Bedahşan • 21/2, 60/3
Behzad • 38/4, 155/5
Bekri • 182/17
Beyt-i Mamur • 86/4
Beytü'l-hazen • 28/4, 101/2
Bi-sütun • 168/2

-C-

Cebbar • 99/6
Cem • 47/2, 77/3, 78/1, 78/2, 108/3, 111/4, 182/18, 217
Ceyhun • 36/5

-D-

Dürr-i yetim • 304

-E-

Edhem • 359
Eflatun • 45/8
Ehl-i beyt • 11/6
Ertenk • 155/5

-F-

Fağfur • 77/3, 108/3
Ferhad • 37/4, 78/6, 91/1, 155/7, 168/1, 168/2, 170/1, 233

-G-

Gaffar • 95/5
Geylani • 8/1, 8/2, 8/3, 8/4, 8/5, 8/6, 8/7, 8/8, 8/9, 9/1, 9/2, 9/3, 9/4, 9/5, 9/6, 9/7, 9/8, 9/9, 9/10, 354, 355

-H-

Hak • 4/2, 6/2, 10/2, 13/4, 18/1, 45/4, 45/12, 51/5, 52/5, 53/4, 53,6 63/1, 63,4, 63/5, 63/6, 63/8, 71/4, 83/7, 85/2, 88/1, 89/4, 96/6, 96/8, 96/10, 96/11, 102/1, 102/5, 119/1, 119/6, 132/4, 141/3, 194, 237, 276, 289
Halik • 6/2, 30/3, 45/7 48/3, 113/1, 157/2, 223, 269
Halil • 73/5
Hallak • 4/1, 98/9, 99/6
Harut • 90/1
Haydar • 182/29, 182/40
Hızır • 23/4, 182/47
Hoten • 40/13
Hu • 157/1, 169/1, 169/2, 169/3, 169/4

Huda • 9/6, 10/1, 12/3, 37/6, 51/3, 51/4, 52/4, 83/1, 84/11, 88/2, 89/4, 109/2, 132/4, 146/4, 182/20, 182/24, 183, 185, 201, 235, 293, 347

Hüsrev • 77/3

-İ-

İsa • 32/5, 182/47, 231

-K-

Kabe • 20/4, 86/4, 118/2, 74/7

Kaf • 8/7, 13/5

Kanber • 146/4

Kays • 35/3, 99/2, 111/5, 112/4

Kelamullah • 96/6

Kevser • 182/2, 182/29

Keykubad • 77/3

Kıtmir • 131/3

-L-

Leyla • 35/3, 41/3, 55/4, 79/6, 89/2, 111/5, 113/3, 136/3, 155/3, 170/1, 174/2

Lokman • 46/5, 48/1, 69/5, 225

Lut • 118/3

-M-

Mah-ı Kenan • 28/4, 32/4, 46/6, 97/7, 154/1

Mahmud • 171/2

Mani • 155/5, 174/6

Mansur • 45/4, 52/5

Mecnun • 41/3, 79/6, 101/6, 108/8, 136/3, 143/3, 155/3, 170/1, 174/2, 180/1, 180/2, 285

Mesih • 27/5, 92/2, 169/2

Meva • 124/1

Mevla • 3/5, 10/2, 53/3, 53/4, 55/4, 56/3, 83/3, 88/2, 91/5, 102/3, 113/2, 124/4, 136/3, 274

Mevlana • 81/6, 81/7

Molla-yı Rum • 81/6

Muhammed • 7/1, 7/2, 7/3, 7/4, 7/5, 7/6, 7/7, 7/8, 7/9, 7/10, 7/11, 7/12, 7/13, 7/14, 7/15

Murtaza • 146/4

Mustafa • 148/1, 205

-N-

Neriman • 175/4

Nuh • 45/13, 98/8

-Ö-

Ömer • 11/4

-R-

Rab • 6/2, 13/1, 82/2, 85/1, 86/2, 109/5, 125/1, 125/2, 126/1, 126/2, 182/1, 195, 196, 207, 209, 210, 211

Rahman • 11/3

Ruhü'l-kudüs • 27/5

-S-

Samed • 25/4

Sencer • 305

Seyhun • 36/5

Sıddık-ı Ekber • 11/4

Süha • 116/4

-Ş-

Şaban-ı Veli • 12/1, 12/2, 12/3, 12/4, 12/5, 12/6, 12/7, 12/8

Şirin • 155/7, 168/2, 170/1, 233

-T-

Tevvab • 15/8

Tuba • 27/3, 34/1

Tur • 182/22

Türk • 20/4

-V-

Vamık • 43/1

Vech-i Vacib • 74/5

-Y-

Ya Resulallah • 2/1, 2/2, 3/1, 3/2, 3/3, 3/4, 3/5, 4/1, 4/2, 4/3, 4/4, 4/5, 230, 282

Yakub • 28/4, 46/5 101/2

Yezdan • 6/2, 46/8, 266

Yusuf • 15/1, 92/1, 101/2, 350

-Z-

Züleyha • 350

Zinnureyn • 11/5

Zü'l-celal • 56/2, 65/5

KAYNAKÇA

- Akçakoca Ticaret ve Sanayi Odası (2018). *Akçakocanın Tarihçesi*. [Erişim: 2018, <http://www.akcakocatso.org.tr/akcakocanın-tarihi.html>]
- Akün, Ö.** (2014). *Divan Edebiyatı*. İsam Yayınları, İstanbul.
- Arif Hikmet.** (2019). *Tezkiretü 'ş-Şu'ara*. (Haz.) Mehmet Nuri Çınarcı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Arslan, M.** (2014). "Hüznî, Karadeniz Ereğlisi", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. [Erişim: 02.12.2020, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/huzni-karadeniz-ereglisi>]
- Ataman, S.** (1937). Ereğli Şairleri. *Halk Bilgisi Haberleri*, Yıl:7, Sayı: 73, 20-24.
- Ataman, S.** (1938). Ereğli Şairleri. *Halk Bilgisi Haberleri*, Yıl:7, Sayı: 75, 66-68.
- Ataman, S.** (1938). Ereğli Şairleri. *Halk Bilgisi Haberleri*, Yıl:7, Sayı: 76, 89-92.
- Bozyiğit, E.** (2021). *Taşlıcalı Yahyâ Bey Divanı (İnceleme- Tenkitli Metin- Nesre Çeviri- Sözlük)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Canım, R.** (1998). *Türk Edebiyatında Sâkinâmeler ve İşretnâme*. Akçağ Yayınları, Ankara.
- Demirkazık, İ.** (2009). *18. yy. Şairi Mustafa Fennî Divan (İnceleme- Tenkitli Metin- Dizin)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi, Şura-yı Devlet, Dosya/Gömlek No: 1659/26.
- Faik Reşad.** (2019). *Eslâf*. (Haz.) Emrah Aydemir-Fatih Özer, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Fatin Davud.** (2017). *Fatin Tezkiresi (Hâtimetü'l-Eşar)*. (Haz.) Ömer Çiftçi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Hüznî.** (1894). *Divan-ı Hüznî*. İstanbul.
- İnal, M.K.** (1970). *Son Asır Türk Şairleri*. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- İpekten, H.** (2018). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*. Dergah Yayınları, İstanbul.
- Kur'an-ı Kerim Meali*. (Haz.) Halil Altuntaş-Muzaffer Şahin, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.

- Kuzubaş, M.** (2009). *Sâkînâme*. Etüt Yayınları, Samsun.
- Mehmed Siraceddin.** (2018). *Mecma 'i Şua 'ara ve Tezkire-i Üdeba*. (Haz.) Mehmet Arslan, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Mehmed Tahir.** (2016). *Osmanlı Müellifleri*. (Haz.) M.A. Yekta Saraç, TÜBA, Ankara.
- Mehmed Tefvik.** (2017). *Kâfile-i Şu 'ara*. (Haz.) Fatma Sabiha Kutlar Oğuz-Hanife Koncu-Müjgan Çakır, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Odabaşı, M.** (2009). *Tuhfe-i Nâilî Metin ve Muhteva 1.Cilt*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Onay, A.** (2013). *Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*. (Haz.) Cemal Kurnaz, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara.
- Saraç, Y.** (2014b). *Klasik Edebiyat Bilgisi Belagat*. Gökkuşbu Yayınları, İstanbul.
- Saraç, Y.** (2014a). *Klasik Edebiyat Bilgisi Biçim Ölçü Kafiye*. Gökkuşbu Yayınları, İstanbul.
- Selçuk, B., & Algül, M.** (2019). Hüznî'nin Tasavvufi Sâkînâme'si, Taner Namlı-Ahmet Faruk Güler-Fatih Arslan-Mutlu Deveci (Ed.), *Yazının Elinden Tutmak Prof. Dr. Tarık Özcan'a Armağan*, Hiperyayın, İstanbul, s.210-225.
- Şefkat.** (2017). *Şefkat Tezkiresi*. (Haz.) Filiz Kılıç, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Tahirü'l-Mevlevî.** (2019). *Edebiyat Lügati*. (Haz.) Mustafa Kirenci, Büyüyenay Yayınları, İstanbul.
- Yaşar, Ö.** (2019). *Muhyî-i Gülşenî Divanı*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Yörür, A.** (2020). Civânım Sen Cihânda Bî-Bedelsin: Hüznî'nin Şarkı Güfteleri, Adem Karacihan Sönmez (Ed.), *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Alanında Güncel Araştırmalar Cilt 2*, Duvar Yayınları, Ankara, s.155-164.
- Yörür, A.** (2020). Hüznî ve Na'tları, Erdem Sarıkaya (Ed.), *Sosyal ve Beşeri Bilimlerde Teori ve Araştırmalar Cilt 2*, Gece Kitaplığı, Ankara, s.409-417.
- Yörür, A.** (2020). On Dokuzuncu Yüzyılda Karadeniz Ereğlili Bir Şair: Hüznî Ve Dîvân'ı, *TURAN-SAM*, 12(46), 319-323.